GEORGE ŞOVU

OCHII TIMPULUI

AMINTIRI

EDITURA ION CREANGĂ BUCUREŞTI, 1988
COPERTA DE : GH. MARINESCU

Capitolul I CÎŞTIGĂTORUL 1

Zîmbea, deşi cu numai cîteva minute înainte adversarul îl aşezase cu umerii pe saltea. Zîmbea încă... Lumea din jur se întreba, desigur, de ce nu e supărat, fiindcă pierduse în ultima clipă. Fuseşe, în mod evident, mai bun decît celălalt băiat, cu care se luptase. Mai bun, deşi era mai mic decît el !...

Cînd s-a aplecat în faţa spectatorilor, să-i salute, lumea, toată, a izbucnit într-un ropot de aplauze, ca şi cînd el ar fi fost *cîştigătorul.* **De fapt, era !...**

M-am repezit şi l-am îmbrăţişat...

— Bravo, Dănuţ ! Ai fost nemaipomenit ! i-am şoptit, în timp ce-i sărutam obrajii îmbujoraţi de efort şi de emoţie... Nemaipomenit, să ştii !... Cînd ai învăţat tu să te lupţi aşa ? !... Ai început antrenamentele doar de-o lună şi jumătate... Şi, gata-gata să ieşi campion naţional !

— Am şi ieşit, unchiule Geo ! mi-a răspuns copilul. De aceea sînt fericit !...

Am rămas puţin încurcat. Mă gîndeam că, la cei unsprezece ani ai lui, neîmpliniţi, Dănuţ nu înţelesese

prea bine ce se petrecuse acolo, pe ring şi că, neluîndu-1 în seamă pe arbitru, care ridicase mina celuilalt băiat, în semn de victorie, el se lăsase cuprins de aplauzele spectatorilor şi de strigătele de „Bravo !“, crezînd că...

— Ai văzut cum am luptat cu mîna dreaptă? Dacă ai şti ce m-a durut în tot timpul antrenamentelor !... Astăzi însă *am v-rut* să nu mă doară. Mi-era teamă că mă învinge Mihai în primele minute...

— Bine, dar el este de doi ani luptător, judocan... A mai fost la concursuri, are experienţă... m-ara grăbit cu vorbele, ca să-l consolez pe Dănuţ.

— Nu de asta îmi era frică, ci de mînă, mi-a răspuns băiatul, privindu-mă drept în ochi. De mînă, înțelegi ? Mihai e bun... e cel mai bun din lot... dar eu pot să-l înving oricînd! Am simţit în ultima săptămînă de antrenament... Nu i-am spus tovarăşului antrenor, că ar fi zis că mă laud...

In clipa aceea, antrenorul, care sosise lîngă noi, 1-c luat în braţe şi-a început să se învîrtească, strîngîndu-1 la piept pe băiat...

— Vreau să merg în maşină cu unchiul Geo şi cu tanti Coca ! a spus Dan, cînd am ieşit din clădirea în care avusese loc concursul.

Alexandru, fratele lui, mai mare

doar cu un an, dar mult mai înalt, ne priveşte cu jind. Ar vrea şi el să meargă...

— Nu, Alex ! îi spune Dan, observîndu-1, tu te duci cu mama şi cu tata... Doar n-o să-i lăsăm singuri! Ne în- tîlnim la Cofetăria „Bucureşti*. Unchiul Geo a promis că „face cinste" !... adaugă el, zîmbind.

Am continuat discuţia în maşină...

— Apropo de mina dreaptă, Dane... Ce voiai să-mi spui, cînd a venit antrenorul ?

— Că m-a durut şi astăzi! a răspuns băiatul. Dar atîta m-am concentrat asupra ei, încît, după puţin timp, n-am mai simţit nimic... Atunci am început să cîştig puncte, să cîştig... Şi, dintr-o dată, iar m-a fulgerat ceva prin umăr. In clipa aceea, Mihai *m-a adus* **spre saltea... Nu mă mai gîndeam la el... Eram încordat ca un arc. Mi-era necaz pe mînă, începuse iarăşi... Mi-am zis că trebuie s-o înving, trebuie !... Şi durerile... au dispărut... Eram fericit, înţelegi ? De aceea am uitat de Mihai. Altfel, nu ajungea el să mă pună jos. Acum însă ştiu că am să-l bat! Dacă am fi putut lua meciul de la capăt, îi arătam eu lui... fiindcă** *acum* **mîna mă ascultă. Asta e L.**

îl privisem, în tot timpul replicii sale, prin oglinda retrovizoare a maşinii. Se afla pe bancheta din spate,

împreună cu soţia mea. Chipul lui de copil frumos, cu ochii negri, lucitori, era palid de încordare, grav, iar vorbele rostite şi. mai ales, tonul apăsat, slobozite din mogîldeaţa aceea de un metru şi ceva mâ făcuse să mâ-nfior.

Coca i-a apropiat capul de sinul ei şi-a început să-l mîngîie pe părul castaniu, scurt şi des ca peria... Ii priveam pe amîndoi prin aceeaşi oglindă. In obrajii lui Dănuţ urcă, din nou, seve izvorîte parcă din miezul dulce şi parfumat al piersicilor... Dintre toate fiinţele, cîte există, ei, cei doi, îmi sînt cele mai dragi !...

Băiatul priveşte, fericit, peste capul meu, departe... Se luptă, fără îndoială, cu Mihai ! Se luptă şi-l învinge ! Trebuie să-l învingă..., „fiindcă acum mîna îl ascultă'* ! Mîna dreaptă !...

2

Se născuse greu... Mamă-sa se chinuise patruzeci ţi opt de ore să-l aducă pe lume. Şi, în timpul acestor chinuri, cineva atinsese, probabil, mai dur, umărul drept al copilului. Cert este că mîna lui dreaptă rămăsese cu unul din muşchii braţului în parte blocat. Părinţii au observat mai tîrziu aoest lucru, cînd băieţelul avea aproape un an şi începuse să meargă.

Se ferea, tot timpul, să nu-şi lovească nuna, folosind-o, în orice împrejurare, mai ales pe cealaltă.

îngrijoraţi, l-au cercetat cu mai mulţi medici. I-au făcut tratamente. Dar, aproape zadarnic ! Soluţia n-a fost găsită încă... Mîna dreaptă a lui Dănuţ a rămas mai scurtă cu cîţiva centimetri decît cealaltă. In rest, dezvoltarea ei pare normală. Copilul n-o poate duce însă la spate cum trebuie, nici n-o poate aşeza bine pe cap şi, mai ales, se fereşte să lucreze cu ea. Preferă s-o folosească pe stînga... De aceea, primeşte tot timpul o replică, ce pentru el a devenit obsesie : „Cu dreapta, Dane ! Cu dreapta !“...

...în seara aceea —, cînd el a împlinit cinci ani — s-a hotărît să-şi folosească mîna dreaptă... în sfîrşit, să încerce... Tatăl îi adusese, printre alte daruri, un joc de popice... Alexandru, care numai cu douăzeci de zile înainte împlinise şase ani, şi fusese şi el sărbătorit, s-a bucurat în mod deosebit pentru joc. Se gîndea că el îl va folosi cel mai mult... Şi chiar aşa şi făcuse. Se dusese în camera lor, a băieţilor, şi începuse jocul. Aşeza popicele, apoi, îndepărtîndu-se cîţiva metri, trimitea spre ele o bilă din metal, care le dărîma. După fiecare lovitură, băiatul bătea din palme, bucurîndu-se...

La început, Dănuţ l-a privit pe Alex

fără să se amestece în joc. Apoi, s-a apropiat de locul popicelor, a îngenuncheat lingă ele şi-a început să le ridice. Alex era şi mai bucuros, fiindcă acum putea sâ trimită de două ori mai multe lovituri... în timp ce fratele mai mic, fără să spună un cuvînt, era din ce în ce mai trist. De la o vreme, Alexandru l-a observat...

— Dane, vrei să încerci şi tu ? l-a întrebat el.

Trezit ca dintr-un vis, băieţelul a zîmbit.

— Atunci trebuie sâ facem un concurs ! s-a grozăvit el. La asta mă şi gîndeam... a adăugat, încercînd să-şi ascundă spaima.

— Facem. — i-a răspuns Alex — dar după ce loveşti de cîteva ori cu mîna dreaptă, ca să te obişnuieşti... Şi, ducîndu-se lingă popice, a îngenuncheat el, de data aceasta, şi-a început să le aşeze...

Luîndu-i locul, Dan şi-a potrivit bila în mîna dreaptă, a rămas nemişcat cîteva secunde, aşteptînd să se potolească durerea ce-o simţea în umăr şi pe care el o exteriorizase printr-o scurtă întunecare a feţei... Apoi i-a dat drumul. Bila a pornit-o însă în cu totul altă parte decît în direcţia popicelor. Băieţelul a rămas nemişcat, în timp ce fratele său a alergat după bilă, trimiţîndu-i-o înapoi...

Ii priveam, cu mare atenţie, prin uşa întredeschisă. Trecusem pe-acolo venind din bucătărie, şi mă oprisem să-i văd chiar de la începutul jocului. Acum le-am făcut semn şi celorlalţi — soţiei mele şi părinţilor celor doi băieţi... Urmăream cu toţii „spectacolul[11], numărîndu-ne parcă bătăile inimilor. Dan se afla cu faţa spre noi, dar nu vedea altceva decît popicele, drepte şi sfidătoare...

— Hai, Dane, încă o dată ! îl îndemnă Alex, răbdător şi cu căldură în glas. încearcă să îndrepţi mai mult mina, ca bila să vină încoace !

Dan se concentrează, răsuceşte puţin mîna dreaptă, în timp ce ochii lui bat, fără de voie, ca două aripi grăbite şi înfrînte — semn că durerea din umăr este, din nou, prezentă... Cînd dă drumul bilei, face un gest de uşurare... Gogoloiul de metal se apropie de popice, lovind grupul lor într-o margine. O luminare din lemn se înclină şi cade... Băiatul zîmbeşte puţin...

Stăm cu sufletul la gură, nu mai îndrăznim nici să respirăm, pentru că Dănuţ, iată, răsuceşte cit mai mult mina dreaptă pînă ce ajunge cu întreaga cupă a degetelor pe direcţia grupului de popice. Faţa lui este albă, ca varul, iar din ochi ţîşnesc flăcări ce vor parcă să taie cărarea dorită... După ce izbise în plin, dărîmînd totul în jur,

bila se opreşte, făcîndu-şi culcuş printre trofee. Dan zîmbeşte fericit şi se lasă îmbrăţişat de fratele său... Noi aplaudăm cu toţii, deschizind larg uşa camerei... Băieţelul priveşte undeva, parcă peste noi...

...Acum, în maşină, privirea lui este geamănă cu aceea, de demult!

— Dănuţ, cînd o să fie următorul concurs ? îl întreb.

— Oho, peste vreo trei luni ! După vacanţa mare ! Cînd ne vom întoarce de la bunica... Anul ăsta nu mai scapi, trebuie să vii cu noi! Ai promis de-atîta timp că ne povesteşti despre dumneata !... Aşa-i că vii ? Hai, spune că vii ! se roagă el, mîngîindu-mă pe cap, ca pe un copil... Spune !...

— Un campion ca tine nu se miorlăie precum un pisoi neputincios ! îi răspund şi-i zîmbesc în oglindă... Sigur că vin !

— Promiţi ? mai întreabă „campionul", nevenindu-i să creadă.

— Promit !

— Bravo ! Trăiască unchiul Geo ! strigă băiatul, bucuros, nevoie mare f Trăiască unchiul Geo ! Şi, bineînţeles. şi tanti Coca ! se maimuţăreşte, în timp ce, apropiin- du-se de obrazul ei, o sărută cu zgomot...

Capitolul II LA ÎNCEPUT A FOST O DIMINEAȚĂ

1

— Unchiule Geo, de ce spui dumneata, cînd venim aici, la ţară, că „venim la bunica" ? Ea, bunica...

— Aşa e, Dănuţ, bunica a murit ! Asta voiai să spui, nu ? ! Bunica a murit de cinci ani... dar eu nu pot să spun altfel decît că... Şi chiar aşa este : eu vin totdeauna, mai întîi şi mai intii, la dînsa, pentru dînsa...

— Şi unchiul Costel, fratele matale, nu se supără ? întreabă Alexandru, care este foarte atent la discuţia mea cu Dan.

— Nu, Alex ! Unchiul Costel ştie că eu pentru mama vin, în primul rînd, aici.

— Eu tot nu înţeleg ! îndrăzneşte Dan să exclame, aproape şoptit.

— îţi explic eu, intervine Mihaela, verişoara băieţilor, fata mai mică a fratelui meu, in ograda «ăruia ne aflăm. Are treisprezece ani şi a trecut în clasa a VlII-a. Ea ştie că, de cîte ori sosesc aici, în ultimii ani, după moartea mamei, timp de cîteva ore

aproape că nu vorbesc cu nimeni... Mă închid într-o cămăruţă, care a fost a ei, pină în ultima clipă (şi care a rămas aşa, neschimbată). In ceasurile acelea „stau de vorbă“ cu mama... Cînd ies, mă uit prin curte, prin grădină şi, bineînţeles, o zăresc peste tot...

„Vă mulţumesc, maică, fiindcă aţi venit să *vă* **mai văd !“... Vorbele acestea, cu care ne petrecea, de fiecare dată, rostindu-le în poarta casei, la plecare, mă răscoleau pină în adîncul sufletului... „Vă mulţumesc, fiindcă aţi venit să** *vă* **mai văd !“** *Ea* **— pe noi, deci !... Ecoul lor a devenit o obsesie... Il ascult şi .acum... cînd am venit „s-o văd“** *eu* **pe dînsa...** *„s-o văd*“ **/...**

— Dănuţ, pentru mine mama înseamnă tot ceea ce vezi tu în jur... îi răspund eu băiatului... şi, mai ales, ceea ce tu nu poţi vedea... *sufletul* **a tot ce există aici!... Ca să mă întilnesc cu acest „suflet" sosesc uneori, da, să-mi umplu, din nou, fiinţa, cu puterile lui liniştitoare, mai cu seamă după momente de zbucium vin şi-i ascult glasurile, ii adun căldura şi-mi reîmprospătez echilibrul, amenin- tat, din cînd în cînd, să se surpe... Voi sînteţi prea mici să înţelegeţi...**

— Ba nu ! răspunde băieţelul... Să ştii, unchiule Geo, că şi eu o văd pe bunica, dar mi-a fost ruşine să-i spun

lui Alex, sau mamei şi tatii, să nu rîdă de mine... De cîte ori mi-e dor de dînsa, chiar dacă mă aflu la Bucureşti, o văd aici, în grădină, sub nuc, unde — îţi aminteşti ? — ne făcea leagăn... Se urca pe scară pîhă acolo, la creanga aceea puternică, încolăcea peste ea un lanţ cu ambele lui capete, cobora apoi şi aşeza pe el două perne şi începea să ne legene... Cînd ne iuam avînt, ne lăsa singuri... Se

dădea de-o parte şi ne privea... Noi. **eu** şi **Alex... şi JVIiha- ela, rideam** toi timpul... iar dhisa **ne** striga, din **cind în cînd : „Fiţi atenţi, mai încet ! Mai încet să nu zburaţi de-acolo !“...**

Şi cum ne-aducea mure şi zmeură din pădure... mi-amintesc... Venea cu două coşuri pline. Intra în bucătăria de vară, spăla zmeura şi-o punea în cîteva farfurii. Spăla şi murele şi le aşeza la fel. Apoi ne chema să mîncăm... Unchiule Geo, oare noi nu ne mai întîlnim niciodată cu bunica ?...

, Glasul băiatului s-a frînt brusc şi ochii lui, speriaţi parcă de întrebare, se feresc să întîlnească luminile de sub frunţile noastre... -

— Dane, mă faci de rîs ! îi răspunde Alexandru, dar şi ecoul vorbelor lui tremură nesigur, dînd la iveală o trăire asemănătoare...

îl mîngîi pe Dan, care îşi reazemă acum capul pe pieptul meu...

— Ce fel de întrebare e asta, nepoate ? Şi astăzi *ne-am întîlnit* **cu bunica, nu ? !... Iar spre seară mergem acolo sus, pe deal, la cimitir, să-i ducem un buchet de flori. îi plăceau mult garoafele albe...**

*****

— ...In ceea ce mă priveşte, aş vrea să cred că în dimineaţa aceea ningea !

— Despre ce dimineaţă vorbeşti, unchiule Geo, mă întrebă Alexandru.

— Era penultima zi a lunii ianuarie... Şi ningea, precis ningea! Din înaltul cerului, cădeau fulgi mari, ca nişte fluturi albi şi leneşi ce se legănau în drumul lor spre pămînt. Casa era mică, n-avea decît două camere. Iar în- tr-una dintre ele, lingă vatra pe care duduia focul, mama se ruga să-mi audă mai repede ţipătul...

In curte, un bărbat, de nici treizeci de ani, rămăsese ca o statuie, înfiorată în aşteptare. Era bunicul vostru şi tatăl meu !

Cînd o femeie, care stătuse pînă atunci lingă mama, a izbucnit pe uşă, strigînd : „E băiat !“, bărbatul din curte şi-a săltat căciula şi-a aruncat-o spre cer. Apoi, cu mîna dreaptă întinsă în sus, a început să se învîrtească, înfăşu- rîndu-se parcă în veşmîntul de lumină al petalelor ce coborau deasupră-i, mîngîindu-i chipul şi spălîndu-i fiinţa de încordarea de pînă atunci... Chiar dacă lucrurile nu s-or fi petrecut întocmai, îmi place să cred că, în dimineaţa aceea, ningea, ningea cu flori fragede şi albe...

— Mihaela, te superi ? Am rupt toate garoafele albe din grădină !... Chipul lui Dan, cu obrajii de trandafir proaspăt deschis spre lume, zîmbeşte puţin îngrijorat din spatele unui mănunchi de frumuseţe imaculată şi plăcut mirositoare.

— Cum să mă supăr, Dănuţ ? răspunde fata, bucuroasă.

Pe toate le păstram pentru bunica !...

2

Tarzan şi Lupu, cîinii fratelui meu, au pornit-o înaintea noastră prin grădină. Ţopăie de bucurie că i-am desfăcut din robia lanţurilor în care sînt ţinuţi în timpul zilei. I-am luat şi pe ei la plimbare, pe garanţia mea...

Dan aleargă după ei. îi ajunge din urmă. Cîinii înţeleg şi o rup la fugă. începe o adevărată întrecere, în care. în curînd, se antrenează şi Alexandru. Băieţii sînt acum în frunte, dar, după cîteva salturi, Tarzan şi Lupu îi depăşesc... Mihaela rîde şi aplaudă. Cîinii, auzind-o parcă, se opresc, fac un ocol, apropiindu-se apoi şi gudurîndu-se la picioarele băieţilor.

Ne îndreptăm cu toţii către dealul ce se vede la orizont. Sînt aproape doi kilometri pînă acolo. Ne strecurăm printr-un lan imens de porumb, pe cărarea aleasă de Tarzan şi de Lupu. In curînd ajungem într-o poiană smălţuită cu flori, aşternută la poalele dealului...

Paşii mei se rostesc peste aceste locuri cu ochii închişi. Deşi au trecut treizeci de ani, de cînd m-am îndepărtat de orizontul lor, fiecare palmă de pămînt mi-a rămas cunoscută. S-au schimbat multe de-atunci; eu aş putea să re- cunbsc însă fiecare strop de relief peste care am trecut, fiecare muşuroi sau adîncitură de care m-am ferit, fiecare pom sau copac pe care l-am mîngîiat cu privirea ori cu palmele în miile şi miile de drumuri însemnate pe harta acelor ani — anii mei de şcoală din acest sat, anii copilăriei — drumuri care, cele mai multe, n-au mai rămas vii decît în fiinţa mea...

Nu împlinisem încă şapte ani — vîrsta la care se mergea, pe atunci, la şcoală în clasa întîi. Vecinul şi prietenul meu Barbu, băiatul cel mic al lui nenea Aurică, îi depăşise chiar, astfel că, în toamna anului 1937, cu ghiozdanul în spate, a pornit-o prin aceste locuri către şcoala de peste deal. Le spusesem părinţilor mei că am să mă duc şi eu cu Barbu. Nu voiam să rămîn mai în urmă. „Ce dacă sînt mai mic ? îmi ziceam... Mare scofală, cîteva luni, acolo ! Trebuie să mă primească învăţătorul !“

Il rugasem pe tata să vorbească din' timp cu el. Vorbise.

„Trimite-l, Ioane, trimite-1 ! îi spusese. O să văd eu ce am să fac cu el !“

„Ştie să scrie şi să citească !“ a adăugat tata.

„Cum ştie ? De unde ?“

„A învăţat de la Gabriela, fata mea mai mare !“

Atunci, cu atît mai bine ! Să vină !“...

Şi nw.m dus ! M-am dus împreună cu Barbu.

*

învăţătorul era sever, dar foarte priceput. M-a aşezat în prima bancă, lîngă prietenul meu.

„Tot sînteţi voi vecini cu casele ! ne-a zis ; să staţi şi în bancă alături, poate vă mai ajutaţi !“

La început l-am ajutat eu pe Barbu. El nu pusese mîna, pînă atunci, pe condei şi pe tăbliţă...

— Ce fel de „condei“, unchiule Geo ? mă întreabă Dan... A, pardon — continuă el, cu un zîmbet ştrengăresc în colţul gurii — matale eşti şi scriitor, aşa că... Deci ..condei[11] este egal : pix, stilou sau creion !... Nu înţeleg însă ce poate fi „tăbliţa“ ? !...

— Nici pix, nici stilou, nici creion ! „Condeiul" era, pur şi simplu, condei, iar „tăbliţa“ — tăbliţă !

Dan şi Alex s-au oprit şi mă privesc puţin miraţi. S-au oprit şi tovarăşii noştri de drum : Tarzan şi Lupu. S-au aşezat pe picioarele din spate, aţintindu-ne întrebători. Nu pricep ce s-a întîmplat cu noi. Mihaela zîmbeşte. Sînt sigur că ea ştie istoria „condeielor" şi a „tăbliţelor". Precis că a găsit într-o ladă, în care stau îngrămădite cărţi şi caiete de-ale noastre, din acei ani, şi asemenea „instrumente" pentru învăţatul scrisului. Mă întreabă, din ochi. dacă îi dau voie să le explice ea. Sigur că-i dau ! Doar vrea să devină învăţătoare. Va urma liceul pe care şi eu l- am absolvit!

— Condeiul era un fel de creion, dar din piatră moale... începe, tacticos, Mihaela ; era ascuţit la un capăt şi cu el se putea scrie pe...

— ...Pe „tăbliţă" ! exclamă Alex, imitîndu-i incîntat vocea şi ritmul vorbirii.

— Da, pe tăbliţa, care...

— ...După cum ne arată şi cuvîntul, nu putea să fie decît un fel de tablă mai mică, din ardezie !... se amestecă şi Dan în discuţie.

— Măi, măi, măi, ce băieţi deştepţi ! se aude replica Mihaelei. Nu degeaba sînteţi voi verişorii mei !

— Aha ! Tragi spuza pe turta proprie, care va să zică ! adaugă împieliţatul de Dan. Dar, apropiindu-se de veri- şoara lui, o mîngîie, cu drăgălăşenie, pe mînă.

— Exact ! răspunde viitoarea învăţătoare, ciufulin- du-i, în acelaşi timp, părul. Important era însă...

— Deci ceea ce „era important"' nu ne-ai spus încă, intervine, din nou, Alexandru, cu vădită ironie...

— Important era însă — reia Mihaela — că pe tăbliţă se putea scrie cu condeiul aşa cum scriem noi cu creta pe tablă,[1] ştergîndu-se, cu buretele, de cîte ori se greşea ceva sau de cîte ori voiai să repeţi spre a se prinde de cap şi... de mînă ceea ce

trebuia învăţat. Aşadar, caietul elevului difi clasa întîi era, în primele luni de şcoală, tăbliţa...

— Extraordinar ! exclamă Dan. încîntat. Chiar aşa era. unchiule Geo ?

— Chiar aşa !

— îmi pare rău că n-am învăţat şi eu să scriu pe tăbliţă... N-aş mai fi mizgălit atîta hirtie, salvînd, de la chin, bietele caiete !...

Cîteva zeci de secunde nu se aude nici un cuvînt. Cu toţii ne gîndim la *mîna dreaptă* **a lui Dănuţ, care îl făcuse, nu o dată, să plîngă deasupra caietelor de teme...**

Iâtă-1 însă acum grăbindu-se să culeagă cîteva flori. Tarzan şi Lupu îl urmează, bucuroşi că au scăpat de explicaţii şi că se pot, deci, mişca, din nou, în voie. Dan. care rămăsese puţin in urmă, aleargă după noi, oferindu-i

Mihaelei buchețelul de flori, albastre ca luminile ochilor ei.

— Dacă-mi dați voie să continui, v-aş spune că în anul acela, spre sfîrşitul primăverii, i-a venit rîndul şi prietenului meu să-mi fie de folos... Fusese o iarnă grea, uscată, aproape fără zăpadă, dar cu geruri mari. Noi străbateam, în fiecare zi, drumul pe care l-am făcut împreună pînă acum, urcam dealul, în fața căruia ne aflăm, şi, mai departe, treceam peste calea ferată, după care urma încă un kilometru pînă la şcoală. Uneori întîrziam şi-a- tunci alergam pe cîmp, asaltam dealul tot într-o fugă şi ajungeam la şcoalg transpirați. La întoarcere, drumul ni se părea mai uşor, nu ne mai zorea nimeni. De aceea, uitam, din cînd în cînd, de casă, ne jucam pe-aici şi iarăşi' transpiram... Aşa se face că, spre sfîrşitul primăverii, eu am răcit rău şi m-am îmbolnăvit. Am avut febră mare, tuşeam. Mai mult de-o lună n-am putut merge la şcoală. Barbu venea în fiecare zi pe la mine şi-mi aducea lecțiile ; îmi vorbea adică despre ce-a lucrat învățătorul cu ei, îmi spunea ce teme le-a dat, pe care încercam şi eu să le rezolv. De la o vreme, începusem să mă simt mai bine, nu mai aveam febră, dar, de tuşit tot tuşeam... Am reluat drumurile spre şcoală, şi m-am bucurat mult cind. la sfîrşitul anului, învățătorul mi-a aşezat pe frunte coroniță de premiant întîi...

— Ştim, ştim — se aude vocea, cam spartă, a lui Alexandru — te-ai mai lăudat cu aşa ceva, într-o carte, în care spuneai că ai fost „premiant întîi din prima clasă primară pînă în ultimul an de facultate !“

— Alex ! îi strigă Dan, repezindu-se spre el, de parcă ar vrea să-l ia de piept.

— Nu e nevoie, Dane ! îi spun băiatului cel mic, adică nu e nevoie să mă apere... Aşa e, Alexandre — mă adresez apoi celuilalt — poți s-o iei şi aşa — numai că *adevărul* **acela nu se schimbă. Iar în ceea ce mă priveşte, ca profesor şi ca unchi al vostru — nu ascund faptul că mi-aş fi dorit ca şi voi să fiți premianți întîi. Deşi, nu acest lucru este cel mai important pe lume !**

— Nu-i aşa, unchiule Geo ? mă întreabă Dănuț, cău- tîndu-mi ochii şi prinzîndu-mă de mînă.

— Ce anume, Dane ? întreb şi eu. făcîndu-mă că nu pricep.

— Chiar dacă nu eşti premiant... poți să faci ceva în viață, poți să...

— Bineînțeles, nepoate, bineînțeles ! Totul e să ştii ce vrei şi să te lupți pentru împlinirea acelui *ceva,* **frumos şi deosebit, pe care îl doreşti. Dar țineți minte că, fără învățătură serioasă, nimic nu se poate ! Acel „fără" se va vedea peste tot, la fiecare pas făcut, cu fiecare vorbă rostită, cu orice faptă lăsată în urma ta !**

— Şi, uite-aşa, am ajuns şi la ora de dirigenție ! afirmă Alex, cu ironia-i binecunoscută, învîrtindu-se pe lîngă mine !

Poate ne dai şi-un „extemporal"! Ce zici *1*

— *Extemporale* **dăm cu fiecare clipă de viaţă pe care o trăim, Alexandre !**

— **Vrei să spui că sînt şi altele pe care nu** *le trăim ?*

— **Din păcate, da ! Multe !**

— **Chiar dacă eşti „premiant întîi" ?**

— **Chiar !**

— **Asta-mi place ! Aşa mai pot ieşi în lume şi premianţii al II-lea ! zice Alex, scoţîndu-şi pieptul, ca un curcă- nel ce se-nfoaie şi vrînd, desigur, să-mi amintească de faptul că el a luat, în fiecare clasă, acest premiu !... Ce te faci însă cînd nu ai în ghiozdan decît o biată** *menţiune,* **sau cînd ai pierdut-o şi pe aceea într-o staţie de tramvai ? L. adaugă Alexandru, privindu-1 compătimitor pe fratele lui mai mic !...**

Cît de răi pot fi copiii, uneori, în inconştienţa lor ! îmi spun, privindu-1 cu milă pe Dan, care a îngenuncheat în iarbă şi culege iarăşi flori ! La cîţiva paşi, mai încolo, Mihaela îl moralizează pe Alexandru pentru lipsa lui de delicateţe... Deşi îl iubeşte pe Dan — ştiu acest lucru cu siguranţă, m-am putut convinge de el în diverse împrejurări, între care şi în seara aceea, cu jocul de popice

— are, cîteodată, asemenea izbucniri de răutate, oricum — nepotrivite ! Poate şi din cauză că îşi exersează mereu atitudinea, starea — nici nu ştiu cum să-i zic — de ironie faţă de atîtea şi atîtea aspecte, elemente de viaţă care nu-1 satisfac pe el din prima clipă. Pentru aceasta pare şi, pînă la un punct chiar este, distant, rece, mai puţin sociabil, cîteodată chiar nesuferit ! Sar putea ca locul al

II- lea, obţinut în fiecare an de şcoală pe care l-a absolvit, să fie, cît de cît, în legătură şi cu asemenea atitudine ; chiar dacă foarte bună şi un om drept, învăţătoarea lui Alexandru s-a arătat nemulţumită de această **comportare**

/

a Iui — aşa cum am putut observa într-o discuţie avută cu ea. Şi, cum diferenţele la medii între premii sînt fonrte mici în clasele primare, să opteze pentru altcineva n-a constituit pentru învăţătoare nici o problemă şi nici, poate, o atitudine de condamnat. Cu atît mai mult cu cît şi în clasele de gimnaziu : a V-a, a Vl-a, Alexandru tot premiul al II-lea a luat...

Cu Dan însă situaţia este ceva mai complicată. Dan este bun şi timid. Simţindu-se mereu descoperit, copilul disimulează, făcînd pe teribilul. Atunci cînd te apropii de el, cu intşnţie caldă, de ocrotire, îl faci praf. O vreme se luptă să nu te bage în seamă, punîndu-şi în aplicare tot arsenalul lui de gesturi şi de vorbe care să-l scoată din' albia comună, dar pînă la urmă cedează, devine el însuşi..., rămînînd însă, cu toată fiinţa, la pîndă. La cea mai uşoară boare de nesinceritate sau de răceală, băiatul trage

obloanele peste lumea aceea atît de frumoasă, un adevărat miracol, trimiţînd în afară o ploaie de săgeţi...

Din păcate, la şcoală, Dănuţ a trăit, în primele patru clase, o adevărată dramă. A avut parte de o învăţătoare distantă în comportare, rece, care, aflîndu-se în- ultimii ani, înainte de pensionare, nu mai avea răbdarea necesară să se uite cu grijă la fiecare suflet din bancă. Oprindu-se cu munca ei de dascăl, cu vorbele şi cu gesturile de încurajare, mai ales la cîţiva copii — ai căror părinţi poate că se arătau mai des pe la şcoală — pe ceilalţi îi neglija, în parte sau aproape de tot.

Dan, nefericitul, s-a aflat printre aceştia din urmă. El, care avea atîta nevoie de căldură sufletească, de o vorbă bună !... A suferit cumplit!... Şi-atunci a devenit „teribil*[1], ajungînd, în curînd, cum s-a exprimat, odată, un băieţel, coleg de-al lui, „comandantul tuturor jocurilor din clasă". Şi, de la teribil pînă la obraznic nu erau decît puţini paşi ! Dan i-a făcut foarte repede, răspunzînd, într-o împrejurare, în clasa întîi, cînd învăţătoarea i-a poruncit să scoată manualul de aritmetică pe bancă, pur şi simplu că *nu vrea!* Dăscăliţa, enervîndu-se, a pierdut măsura argumentelor în moralizare, vrînd să-l dea gata pe bietul Dan cu afirmaţia că „Aşa ceva nu i s-a mai întîmplat, că aşa ceva nu i-a spus nimeni!“ pînă atunci... Băiatul, calm, cu un calm care-1 costa mai mult decît usturimea a două perechi de palme, dacă le-ar fi primit (se putea observa aceasta după chipul lui palid $i după minutele ce-i tremurau), a completat : „Nu-i nimic, vă spun eu acum : nti *vreau* /"...

In loc să se cutremure de o asemenea atitudine ţi să-i caute în propria ei comportare cauzele, învăţătoarea l-a dus pe elev, de guler, la directoare.

Cînd a rămas singură cu el — pînă atunci ascultase doar -spusele învăţătoarei, rostogolite ca un potop de gloanţe — directoarea l-a întrebat blînd : „De ce ai făcut acest lucru, Dănuţ ?

„Fiindcă nu mă bagă în seamă, tovarăşă directoare! a sosit, prompt, răspunsul copilului... Dar să ştiţi că îmi pare rău !... Vă rog să mă iertaţi !“...

îşi ţinea ochii plecaţi şi irămînta între degete un pix pe care îl luase de pe biroul din faţa lui.

„Iţi place pixul acela ?“ s-a auzit, după cîteva zeci de secunde, glasul directoarei.

Dan abia atunci a început să privească obiectul din mîinile sale...

„Da ! a răspuns. E foarte frumos !“

„Vrei să-l primeşti de la mine ?“

Băieţelul a privit-o lung, înseninîndu-se la faţă.

„Şi eu ce să vă dau în schimb ?“ a întrebat-o, cînd a înţeles că directoarea chiar vrea să-i ofere pixul...

„Un zîmbet !“
„Pot să vă sărut ? — a mai întrebat, timid — dar cu o lumină în ochi care ar fi încălzit pînă şi pietrele", după cum afirma directoarea, atunci cînd mi-a povestit întreaga scenă...
De-atunci, Dan cobora, în unele recreaţii, şi se învîrtea prin faţa biroului directoarei.. Intr-o zi. profesoara de serviciu pe şcoală l-a observat frămîntîndu-şi mîinile şi pîndind deschiderea uşii acelei încăperi în care, odată, intrase „adus de guler".
„Ce faci tu aici, băieţel ?“ l-a întrebat profesoara.
„Vreau să mai stau şi eu puţin de vorbă cu tovarăşa directoare !“
Profesoara, zâmbind, a bătut în uşă şi a deschis.
„Aveţi un musafir !“ a comunicat ea, cu acelaşi zîmbet bun pe faţă.
Dănuţ a intrat, a spus „sărut mîna“ şi a rămas lîngă uşă, încercînd să se păstreze drept, în picioare, fiindcă simţea că puterile îl părăsesc.

Femeia aceea, frumoasă şi înţeleaptă, s-a ridicat de pe scaun şi, venind-i în întâmpinare, l-a mîngîiat şi i-a sărutat obrajii peste care tremurau ape de jar.

<„S-a întîmplat ceva Dănuţ ?“ l-a întrebat ea.

„Nu, tovarăşă directoare... dar..."

„Dar ?...“

„Aş fi vrut să mai stau şi eu de vorbă cu dumneavoastră !..."

*

...Trecînd ps lîngă clasa lui Dan, într-o zi, directoarea s-a oprit cîteva secunde, a deschis apoi uşa şi a intrat. S-a aşezat într-o bancă, unde era un loc liber...

învăţătoarea făcea o lecţie de aritmetică. Copiii erau acum în clasa a Il-a, către sfîrşitul anului şcolar...

Scoate un elev la tablă să rezolve o problemă. Copilul se încurcă... Mai scoate o fetiţă. Nu reuşeşte nici aceasta, învăţătoarea priveşte peste clasă. Intîlneşte ochii lui Dan. Il invită la tablă...

Băieţelul avea inima în gît... Iată, trecuseră aproape doi ani şi el' nu se aflase în faţa tablei aceleia, în timpul lecţiilor, decît de vreo cîteva ori. Degetele de la o mînă erau poate prea multe pentru a stabili numărul. Şi, în plus, acum, în sală, se afla...

Ajuns însă lingă tablă, se uită repede peste problemă (pînă atunci nu prea fusese atent de ce se întîmplă, fiindcă pe el învăţătoarea nu-1 întreba aproape niciodată... De aceea şi ajunsese să nu-şi mai facă lecţiile acasă ; îşi scria temele cu foarte mare greutate, după îndemnuri şi rugăminţi repetate ale părinţilor...

„Nu mai scriu, mami !“.sau „Nu învăţ răspundea, „fiindcă tot nu se uită pe caiete[11] sau „tot nu mă întreabă nimic ■•'). Ajuns, deci, lîngă tablă, Dănuţ priveşte, în cîteva secunde, problema şi se apucă să lucreze. Intr-un minut, două, a rezolvat totul. A rezolvat bine ! învăţătoarea face ochii mari şi, n-are încotro, îl laudă ! Dan însă n-o ia în seamă. El caută spre banca unde se află directoarea şi, cînd îi întîlneşte privirea şi-i observă zîmbetul de pe buze, clipeşte repede dintr-un ochi, în semn de : „Aţi văzut ? !“... Directoarea abia se abţine să nu pufnească în rîs, în timp ce Dan străbate, cu capul sus şi cu paşi apăsaţi, spaţiul, de la tablă pînă la banca lui...

2

La sfîrşitul clasei întîi, cînd a luat prima menţiune, „strigat" fiind imediat după premianţi, Dănuţ a primit o diplomă şi o carte învelită in celofan. Tată-său tocmai îi cumpărase nişte pantofiori noi, pe care băiatul îi încăl- ţase cu această ocazie. Se

nimeriseră însă cam mici şi-l cam strîngeau. Adică, la drept vorbind, îl strîngeau bine. A răbdat el cît a răbdat, că nu era frumos să se descalţe la şcoală — ar fi rîs copiii de el —, dar, cînd a ajuns în staţia de unde urmau, el şi cu Alex, să se urce în troleibuz, ca să ajungă acasă, s-a aşezat pe bordura trotuarului, a pus diploma şi cartea alături şi s-a descălţat. Nici n-a apucat să-şi dezmorţească degetele, că troleibuzul s-a şi oprit în staţie.

„Repede, Alex, a strigat Dan, luîndu-şi pantofii într-o mînă şi împingîndu-1, cu cealaltă, din spate, pe fratele său mai mare, să urce pe scara maşinii. Repede ! a repetat băieţelul şi ai grijă cum te urci !... (Deşi mai mic, el era „responsabil" cu călătoria, el ştia la ce staţie trebuie să coboare, el îl ocrotea pe fratele său, la înghesuială, să nu-1 lovească cineva, el... Şi cînd se întîmpla să intre Alex la vreo încurcătură, cu unii copii mai răi, fie în curtea şcolii, fie în jurul blocului unde locuiau, dacă îndrăznea cineva să-l lovească — Alexandru, mai fricos, încasa lovituri, ne- fiind în stare să riposteze — Dan „intra" în ei, ca un mic buldozer, plasînd, cu rapiditate, pumni în stînga şi în dreapta, încît copii mult mai mari decît el ajunseseră să-l ştie de frică. în acele momente, cînd îşi apăra fratele, mîna lui dreaptă nu mai conta. îl durea cumplit, dar el nu ţinea seama de asta. îl scotea pe Alex din încăierare şi pleca cu el acasă !)...

în troleibuz, desculţ şi cu pantofii în mînă, constată, de la o vreme, că nu are diploma şi cartea. Se întristează, dar nu spune nimic... După cîteva minute, observă şi Alexandru.

„Dane, unde e *menţiunea* ta ?“ întrebă el, mirat. „Le-am lăsat în staţie, să se bucure şi alţii de ele, că mie mi-au fost de-ajuns !“

„Le-ai uitat în staţie ? Bă, da’ căscat eşti !“

Dan îşi priveşte degetele de la picioare, pe care le mişcă din nou, ca să-şi revină, după strînsoarea la care fuseseră supuse. Apoi. cu ochii în altă parte, îl anunţă pe fratele" său :

„Vezi că la prima coborîm.!“...

***Menţiuni* a primit Dănuţ în fiecare clasă, pînă într-a patra, iar în clasa a V-a, pe care a terminat-o de curînd, a luat premiul al III-lea... Dar, vorba lui, „chiar dacă, la şcoală, nu eşti premiantul — se-nţelege «întîi»- —, poţi să faci *ceva* în viaţă... care...“**

Probabil că aşa s-a hotărît Dan să facă *judo..., lupte.* A văzut în nişte filme... A făcut, din asta, o pasiune, astfel că, numai după cîteva sâptămîni, a ajuns să fie selecţionat pentru concursul naţional...

„Cum merge ?“ l-a întrebat, într-o zi, directoarea, cînd „au mai stat de vorbă".

„Bine, vă mulţumesc !‘‘ a răspuns Dan... *„Mă lupt* şi eu pentru mîna asta !“ a adăugat apoi băiatul, aproape cu lacrimi în ochi...

*

Incidentul, născut din vorbele lui Aiex, s-a risipit printre firele înalte ale ierbii în care ne-am aşezat cu toţii, copleşiţi de frumuseţea şi de parfumul florilor din jur. Dan a uitat povestea „menţiunii"... Se răsfaţă, stînd trîntit în iarbă şi cu capul în poala verişoarei sale, căreia i-a oferit încă un bucheţel de albăstrele...

— Vă spuneam — încerc să înnod eu firul povestirii despre primul meu an de şcoală — că, pînă la urmă, am terminat cu bine clasa întîi... Tuşea, care mă sîcîise pînă spre sfîrşitul primăverii, nu se potolea însă deloc. Dimpotrivă, după încheierea cursurilor, în vară, tuşeam din ce în ce mai mult şi mai tare. Mă duceam cu vitele pe zăvoi şi, cînd m-apuca tuşea, mă auzeau ai mei, de-acasă, de la aproape o jumătate de kilometru. Mă auzea multă lume. Eu ţuşeam pînă mă înecam, simţind că mă sufoc, că mor. Slăbeam în fiecare zi, iar de obraji mi se lipise parcă o pînză subţire de umbră. Oamenii din sat, care mă cunoşteau,.credeau că nu mai scap. Le simţeam privirea compătimitoare, cînd treceau pe lîngă mine, însoţită, din cînd în cînd, de exclamaţia: „Bietul băiat ! Păcat de el !“ Dar eu nu voiam să mor. Eram speriat, fiindcă nu mă mai făceam bine, dar nu voiam să- mor. Nu ştiam însă ce să fac... Cînd simţeam că trebuie să tuşesc, mă abţineam cîteva zeci de secunde, pe care ajunsesem chiar să le număr. Făceam o competiţie cu mine însumi, din acest punct de vedere, ajungînd, uneori, cu un efort aproape supraomenesc, pînă la un minut. în timpul acela cred să mă făceam roşu-vînăt. Apoi, nemaiputînd, izbucneam, şi tuşea era atunci parcă şi mai puternică...

.*

In primăvara aceea, liliacul pe care tata îl plantase la fereastra dinspre şosea a casei noastre, în anul în care m-am născut eu, n-a mai înflorit. Se nimerise să fie un liliac alb. Toţi ai casei au rămas miraţi : .„liliac alb ? !" se întrebau ei.

„Să ştii, Ioane, — i-a spus un vecin tatălui meu — că ăsta e un semn frumos : băiatul tău, cine ştie, va avea, poate, un destin mai deosebit !“

Cînd am auzit că este *liliacul meu,* **m-am bucurat mult şi-am început să-l îngrijesc ca pe ochii din cap. Aşteptam fiecare primăvară ca pe un mare eveniment, fiindcă ea îmi aducea în fereastră bulgării aceia albi, cu mii şi mii de ochi, ce mă mîngîiau, răspîndind peste fiinţa mea ameţitoarele lor arome.**

Dar, în primăvara în care m-am îmbolnăvit, n-a mai înflorit nici liliacul cel alb ! Era verde, frumos, ca şi toată grădina, dar n-a mai înflorit!... încordarea, din semnele de întrebare, se

năştea acum cu alte semnificaţii... „Oare ce-o fi cu el ?... Ce poate să însemne asta ?" auzeam ros- tindu-se, ici-colo, în ograda noastră sau dincolo de ea...

Cînd m-am îmbolnăvit, asemenea întrebări au început să devină şi mai apăsătoare... Mă rugam, în fiecare zi, de liliac să nu moară — şi, pentru aceasta, îl udam, şi dimineaţa, şi seara, îl cercetam cu atenţie să văd dacă n-a apărut vreun semn rău, stăteam de vorbă cu el...

Mama, care era cu ochii pe mine, simţea că i se rupe inima de zbuciumul şi de spaimele mele. O vedeam, cînd mă apuca tuşea şi ea se afla prin preajmă, cum întoarce capul, ca să nu-i zăresc lacrimile... Mi-a făcut tot ceea ce a ştiut. A încercat tot felul de leacuri, mi-a fiert şi mi-a dat să beau toate buruienile în care spera. Degeaba !... Pînă într-o zi cînd, luîndu-mă de mînă, s-a hotărît să mă ducă la spitalul dintr-o comună vecină, cam la vreo zece kilometri de aici...

Am urcat dealul acesta, apoi încă un deal şi-am ajuns în pădurea către care ne îndreptăm şi noi acum...

Ne aflam într-o poiană, în mijlocul pădurii. Pe mine m-a apucat, din nou, tuşea. Obosisem, nu mai puteam să merg. Am căzut în genunchi şi-ara tuşit pînă aproape am leşinat...

„Săriţi, oameni buni, mi se prăpădeşte băiatul !" am auzit-o pe mama strigînd...

în cîteva minute au sosit lîngă noi nişte ciobani, care păşteau o turmă de oi, în poiana aceea.

Intre ei se afla unul mai bătrîn care, luînd-o pe mama de-o parte, i-a spus ceva în şoaptă. S-a apropiat apoi de mine şi mi-a spus c-o să-mi dea să beau lapte cald de la oi, care o să mă ajute să mă fac bine !...

în cel mult zece minute, s-a întors cu o ulcică din pămint ars, cam de un litru, înăuntrul căreia se afla, pînă la jumătate, nişte lapte gălbui la culoare şi cu steluţe de grăsime pe deasupra. Se vedea că era proaspăt muls, fiindcă aburea.

Nu băusem niciodată lapte de la oi. Nici de la vacă nu voiam să beau, pînă ce mama nu mi-1 fierbea. Atunci însă mi-am apropiat buzele de marginea oalei şi, căutînd să-mi domin greaţa, ce începuse deja să-mi foiască în stomac, am băut pe nerăsuflate şi cu ochii închişi laptele oferit de cioban. Cînd m-a văzut că îndepărtez ulcica de la gură, bătrinul, aflat lîngă mine, mi-a întins o bucată de brînză, pe care o avea în mînă, obligîndu-mă să muşc din ea şi să înghit imediat. M-am executat, sperînd ca în felul acesta să-mi potolesc greaţa ce-mi ajunsese în gît, unde clocotea şi se tot înnoda, ameninţînd să zădărnicească întregul efort.

Brînza înghiţită s-a dovedit salvatoare. Am îndrăznit să mai cer o îmbucătură. Bătrînul mi-a oferit cu dărnicie, trimiţînd, totodată, pe unul dintre ortacii săi să mai aducă o bucată,

dimpreună cu o „frîntură de mămăliguţă calaă“, pe care chiar atunci se nimerise s-o răstoarne din ceaun. Cit ai clipi din ochi, au sosit şi brînza şi mămăliguţă, de data aceasta într-o strachină. Am mîncat cu poftă şi, spre surprinderea mea, ca şi a mamei, am observat că nu-mi mai vine să tuşesc.

„Ţi-am spus eu, femeie ? a zis baciul cel bătrîn. Acum întoarce-te acasă ! N-ai ce să cauţi cu băiatul la spital. Vii cu el aici, la noi, timp de o săptămînă, de astăzi înainte, în fiecare dimineaţă. Vom repeta *tratamentul !* **Şi-ai să vezi, feciorul dumitale se va face, sigur, sănătos !“**

Mama, săraca, nu ştia cum să-i mai mulţumească bătrînului baci. Cred că dacă i-ar fi dat voie, ar fi fost în stare să-i sărute chiar mîna... Scena m-a impresionat mult, de aceea o ţin atît de bine minte...

La întoarcere, pînă acasă, n-am mai tuşit! In timpul nopţii însă, cîteva spasme m-au chinuit din nou. în ziua următoare şi-apoi în celelalte, pînă la sfîrşitul săptămînii, tuşea s-a liniştit tot mai mult, după fiecare ulcică de lapte băut, astfel că mi-am revenit, scăpînd, cu ajutorul ciobanilor, de nenorocirea ce planase asupra vieţii mele...

Despre secretul laptelui însă, care nu fusese muls de la oi, ci de la acel animal prieten, mai bine-zis prietenă a oilor, care merge, de obicei, în frunte, ori în mijlocul turmei, aveam să aflu mult mai tîrziu...

— Adică vrei să spui, unchiule Geo — întrebă Alex — că ai băut lapte de... măgăriţă ?

— Exact, Alexandre ! Şi să ştii că, fără el, tuşea' convulsivă de care sufeream şi căreia oamenii, la ţară, îi spun şi „măgărească“ (după zgomotele pe care le fac bolnavii tuşind, dar, probabil, şi după sursa leacului), nu m-aş fi vindecat !

Băiatul face o grimasă de greaţă, scuturîndu-se.

— îmi pare rău, unchiule, că nu ne-ai spus povestea aceasta mai de mult... intervine Dan, cu zîmbetul pe buze... în orice caz, de astăzi înainte, voi avea un respect deosebit pentru... măgari ! Pentru cei *adevăraţi,* **bineînţeles ! adaugă el, rîzînd, şi dîndu-se peste cap prin iarbă.**

Tarzan şi Lupu, care stătuseră cuminţi, la cîţiva metri de noi, dormitînd cu capul pe labele din faţă, se scoală, ca la comandă, şi încep să ne dea tîrcoale.

*

Ne ridicăm cu toţii şi începem să urcăm dealul...

îmi aduc aminte că panta aceasta, de peste o sută de metri, pe care acum o luăm în stăpînire pas cu pas, se transforma, în timpul iernilor copilăriei mele, într-o nemaipomenită pîrtie pentru săniuţe şi schiuri.

— Vă mai daţi cu săniuţele pe-aici ? o întreb pe Mihaela.

— Bineînţeles ! Iarna, cînd e zăpadă bună pentru aşa ceva, e potop de copii. Mai ales duminica ! răspunde fata.

— Şi pe vremea mea era la fel! Veneam cu fraţii mei mai mici — cu părinţii noştri. Aveam o sanie în care încăpeam toţi trei. Urcam pînă în vîrful dealului şi ne dădeam drumul. Senzaţia era nemaipomenită. Zburam, nu alta, fiindcă sania prindea o viteză extraordinară.

— Şi nu vă era frică ? întreabă Alexandru, curios.

— De ce să le fie frică ? Cel mult... se răsturnau în zăpadă ! îi răspunde fratele mai mic.

— Ai dreptate, Dănuţ !' Deși pericolele puteau fi și mai mari; lovindu-te de alte sănii, te puteai accidenta. Dar noi ne învăţaserăm. Conduceam cu grijă şi nu ne răsturnajn !

— Şi cine conducea, matale, unchiule Geo, sau tata ? Ori unchiul Costel ? întreabă Dănuţ.

Conduceam pe rînd, căci fiecare dintre noi era în stare s-o facă. în orice caz, trăiam clipe sublime : ni se părea că, într-adevăr, ne aflăm în zbor deasupra pămîntului, aripa noastră, binefăcătoare, fiind... sania. Aceeaşi senzaţie, a zborului, n-o mai încerci decît călărind...

— Povesteşte-ne, povesteşte-ne ! se roagă Dan.

— Am să vă spun, dar mai tîrziu ori într-o altă zi... Acum priviţi, priviţi această minune frumos mirositoare, foşnitoare şi fragilă, care este dealul!... Şi, mai ales, priviţi de-aici din creştet, către apus !...

Ne întoarcem cu toţii cu spatele către soare-răsare. Privind către apus, ochii ni se opresc, mai întîi, pe cordonul acela de străjeri, înalţi şi voinici, născuţi parcă o dată cu glia, dincolo de care şerpuieşte panglica cenuşie de asfalt, mărginită, de partea cealaltă de încă un cordon de paznici ce-şi dau, peste capul ei» mîna cu fraţii lor de trudă şi de veşnicie.

„Cîte, oare, n-au văzut şi n-au auzit plutele acestea bătrîne de sute şi sute de ani !“ exclam, cu gîndul la atî- tea întîmplări pe care eu însumi le cunosc...

Şi, mai departe de şosea, se-ntinde *zăvoiul,* **pe care îl traversează un rîu nestăvilit... Şi-apoi, livezile cu meri, grădinile de zarzavat, mari porţiuni de griu şi de porumb, pînă ce ajungem, cu ochii, la un alt sat, de la poalele altui deal!...**

— De-aici, de sus, priveliştea este magnifică ! se extaziază Dan. Am impresia că, dacă închid ochii şi întind mîna, pot să mîngîi plutele de pe marginea şoselei — continuă el, închizînd chiar ochii şi întinzînd mîna **cea** dreaptă — şi că, peste o palmă de loc doar. se află dealul celălalt !... Unchiule Geo, continuă el cu însufleţire, vezi, noi am mai fost pe-aici, dar niciodată nu ne-am uitat la ceea ce este în jur aşa cum o facem acum. îmi pare bine c-ai

venit cu noi ! adaugi, prinzîndu-mă de raînă...

Deşi i-am înţeles foarte bine trăirea, spun, totuşi, glumind :

— Eşti un mare şmecher, Dănuţule !

— Nu sînt ! exclamă băiatul, apăsat, privindu-mă în **ochi... Dar pot să mă fac, continuă, desprinzîndu-se de mîna mea şi culcîndu-se în iarbă.** *Alex.* **se uită cîteva clipe, după care face şi el aceeaşi mişcare... Mihaela** mă **cercetează rugătoare. îi fac semn că n-am nimic împotriva să-i urmeze. Ea execută mişcarea fără întlrziere...**

Sînt acum, toţi trei, înşiraţi pe culmea dealului, unul. în continuarea celuilalt. Potrivindu-mă jocului, număr şi dau startul. Trupurile copiilor încep să se rostogolească prin marea de iarbă şi flori, fiecare înfăşurîndu-se în mătasea de azur a cerului, din care decupează fîşii pe măsură, îmbibîndu-le cu balsamul nemuritor al florilor de cîmp. De la o vreme, rîsul îi cuprinde pe toţi trei şi hohotele lor răsună, ca un cînt fericit, pînă departe, um- plînd, cu zigzagurile lui nevinovate, întreaga vale, parcă întreaga lume...

Tarzan şi Lupu ar dori să-i imite, dar parcă se jenează, ei fiind doi cîini *serioşi.* **Aleargă după copii, cîtva timp, certîndu-i prin lătrături succesive, pentru ca, pînă la urmă, învinşi de curiozitate, să-şi părăsească mîndria şi să se trîntească la pămînt şi, strîngîndu-şi picioarele pe lingă trup, aşa cum făcuseră copiii cu mîinile, să înceapă să se rostogolească şi ei, schelălăind de plăcere...**

O femeie, care, întîmplător, trece prin preajmă, se miră văzîndu-i, şi rîde de-şi simte „băierile inimii“ tremurînd. Se opreşte apoi şi-i „seuipă“, spunînd :

— Ptiu ! bată-vă să vă bată de năzdrăvani! Ia uita- ţi-vă, oameni buni, au învăţat pînă şi cîinii să se rostogolească !

Ajungînd în vîrful dealului, de unde, încîntat, privesc „spectacolul", mă întreabă puţin jenată :

— Ai dumneavoastră sînt ?

— *Ai mei !* **răspund, fără să stau prea mult pe gînduri...**

— Să vă trăiască ! adaugă femeia... că năzdrăvani mai sînt!...

fn acest timp, copiii şi cîinii se ridică din iarbă şi aleargă, pe întrecute, spre mine.

— A fost nemaipomenit ! Nemaipomenit ! se aude glasul lui Dan... Am să vin şi la iarnă să mă dau cu sania ! Am să vin, Mihaela, auzi, am să vin !...

*****

După ce traversăm calea ferată, începem să urcăm un nou deal. Aici ne strecurăm pe sub coroanele bogate ale unor meri,

aşezaţi rînduri-rînduri, precum ostaşii la paradă, în grădini ce ni se par fără sfîrşit. Sînt ale cooperativei agricole din comună.

— Peste toţi merii aceştia tata este stăpîn ! spune, la un moment dat, Mihaela. Cred că se află pe undeva, pe aici. Se îngrijeşte de ei şi-i iubeşte, de parcă ar fi propriii lui copii... Să-l vedeţi cum îi sapă la rădăcină, cum îi curăţă de uscături sau cum le taie crengile în aşa fel încît să le crească o coroană bogată, rotundă, frumoasă şi să rodească. Toamna, tîrziu. le îmbracă trunchiurile în paie (ie griu şi le leagă de jur împrejur, ca, în timpul iernii, să nu le strice iepurii coaja... Acum cred că le pune proptele, spre a le sprijini crengile să nu se rupă sub povara roadelor. Vedeţi ce multe sînt ? La toamnă să veniţi ! Este aici un adevărat paradis !...

Cunoşteam un asemenea *paradis,* **îl ştiam din vremea copilăriei mele. învăţătorul nostru, Sandu Lăzărescu, era şi un mare iubitor al naturii. Deseori putea fi văzut în grădina şcolii, lucrînd alături de copii, învăţîndu-i să altoiască pomii, să-i îngrijească. El spunea că şi pomii au suflet şi, din cînd în cînd, îl puteai auzi stînd de vorbă cu ei.**

Mi-amintesc că, odată, într-o primăvară — eram în clasa a treia — l-am zărit în grădină dis-de-dimineaţă. Plecasem mai devreme de-acasă, împreună cu prietenul meu. Barbu. Drumul nostru către şcoală trecea prin grădina aceea. Ne-am oprit în spatele unui nuc masiv, ca să-l urmărim pe învăţător. Se mişca uşor, de la un pom la altul, îl privea pe fiecare, îi şoptea cîte ceva. După cîteva minute, s-a apropiat de un cireş tînăr, un pui de cireş de fapt. cu o coroană rotundă, armonioasă, din crenguţe încărcate cu buchete de flori. Se pregătea să dea rod bogat cireşul. Era primul lui rod.

Ajungînd lingă el, numai ce-1 auzim pe Sandu Lăză- rescu : „Măi, băiatul tatii, măi, frumosul tatii, ce faci, măi voinicule ?“ Şi, întinând braţul drept, i-a înconjurat coroana, apropiindu-şi, în acelaşi timp, obrazul, cu ne- sfîrşită dragoste, de ninsoarea petalelor albe, plăcut mirositoare, ce zîmbeau dimineţii de mai.

în anul următor, am plantat pe dealul pe care ne aflăm acum, dar într-o altă parte, mai spre sud, o adevărată pădure de meri. Am' pregătit terenul în terase, aşa cum ne-a învăţat Sandu Lăzărescu şi i-am plantat. De fapt, fiecare rădăcină intra în pămînt purtată de mîna lui, supravegheată de ochii lui, „încălzită însă, cum îi plăcea învăţătorului să spună, de sufletele noastre curate[11]. Nici un pom, dintre aceia, nu s-a uscat, iar în cîţiva ani au crescut cu toţii ca o minune, începînd să rodească...

Eram, de-acum, în al doilea an de liceu. Urma să-l încep din toamnă. Mama avea o rudă pe-aici, în marginea satului, o femeie în vîrstă, căreia ne obişnuisem să-i spunem tuşa Maria. Trăia singură, retrasă, într-o căsuţă de sub dealul acesta, vecin cu pădurea cea mare de stejari. Veneam, din cînd în cînd pe la

ea, trimis de mama cu cîte ceva. Uneori rămîneam la bătrînă cîteva zile. îmi plăcea aici, era linişte, era frumos, iar ea mă răsfăţa cu tot felul de bunătăţi. Era o femeie blîndă şi bună „s-o pui la rană“, cum se spune. Trecuse de şaptezeci de ani, dar avea părul aproape tot negru, o faţă albă, care fusese frumoasă în tinereţe, iar în ochii căprui, acum obosiţi, mai luceau, din cînd în cînd, luminile de prospeţime a spiritului. Ii murise soţul, cu zeci de ani în urmă, în război, şi ea nu se mai recăsătorise. N-avusese nici un copil, aşa că a rămas să trăiască singură.

Tuşa Maria avea gospodărie bine întocmită, cu lighioane multe prin curte, cum obişnuia ea să-şi numească păsările, iar casa, cu cele trei camere ale ei, era curată ca un pahar şi mirosea frumos a flori şi a mere, a gutui şi dulceţuri de toate felurile. Cînd veneam aici. nu scăpăm pînă „nu gustam" din fel de fel de borcane cu dulceaţă, pînă nu mîncam plăcintă cu mere şi plăcintă cu brînză, atunci făcute, proaspete şi tuşa mă tot îndemna : „Mai ia, Geo, mamă, ia băieţaş, încă o bucată, ia, dragule, uite, gustă şi din borcanul ăsta ; stai să-ţi dea tuşa acum ceva nemaipomenit!“... Şi, aşa, tot luam, tot luam, pînă ce chiar că nu mai puteam ! Atunci tuşa Maria mă încuraja, zi-cîndu-mi: „Nu-i nimic, Geo, mamă, lasă că îl culcă ea tuşa pe băiat colea în pat curat şi moale şi, mîine-dimi- neaţă, o luăm de la capăt“, mai adăuga, zîmbindu-mi cu ochii calzi şi buni. Şi chiar aşa se şi întîmpla : cînd nu mai puteam de sătul, dar şi de sporovăială — că vorbeam cu bătrîna despre cîte în lună şi în stele, iar mie-mi plăcea să discut cu dînsa, fiindcă, după ce mă iscodea cu cîte ceva, ştiindu-mi obiceiul, mă lăsa să vorbesc, să vorbesc ! —, deci, cînd isprăveam şi cu mîncatul şi cu sporovăitul, treceam, într-adevăr, la culcare, în patul moale, cu lenjerie curată, care mirosea a scrobeală proaspătă, zbicită în adieri de vînt şi de soare !...

M-am dus în vara aceea — era la începutul lui septembrie (mai aveam puţin şi plecam la liceu) — pe la tuşa Maria. M-a primit ca de obicei.

Am făcut inspecţie, mai întîi la cămară ; tuşa m-a lăsat să admir ordinea, curăţenia şi varietatea sorturilor, care, atunci, întrecuseră parcă orice limită : pe policioarele acoperite cu hîrtie albă, proaspăt schimbată, zeci de borcane cu dulceaţă ! Fiecare purta pe obraz cîte o etichetă pe care bătrîna mîzgălise, cum putea ea, cu creion chimic, indicaţii asupra conţinutului, ca de exemplu : „cireşe amare"...

— Mamăăă ! exclamă Dănuţ, ce grozăvie e dulceaţa de cireşe amare!

— „Cireşe albe" — continui eu — „struguri", „vişine", „gutui", „fragi", „nuci verzi" etc.

— Nu se poate : şi nuci verzi ? întreabă Alex, ironic, nevenindu-i să creadă.

— Da, şi de nuci verzi! susţin... Ai mîncat ?
— Am mîncat o singură dată, de la bunica !...
— Apoi am început cu gustatul: „Ia, Geo, ia, dragule, mai încearcă şi din asta, şi din asta !...“ mă îndemna.
— Auzi, unchiule, mai trăieşte „tuşa Maria" asta ? se interesează Dănuţ.
— Nu, Dane ! E de mult pămînt! De peste douăzeci de ani ! Casa ei, rămasă pustie, aproape că s-a dărîmat. Dacă vreţi, putem s-o vedem.:.
— Ei, şi ? mai întreabă Alex. Nu ţi s-a făcut rău de-atîta dulceaţă ?
— Nu, că ne-am apucat de treabă... A pregătit tuşa coca pentru plăcintă cu mere şi plăcintă cu briază, iar eu am curăţat merele şi le-am dat pe râzătoare, am ajutat-o să amestece brînza cu fel de fel de mirodenii şi, cînd totul era gata — tăvile pline fiind aşezate în cuptor — am ieşit împreună în ogradă, am încolţit un cocoşe}, undeva, lîngă gard, i-am luat gîtul cu toporul şi l-am curăţat, ca să-l perpelim apoi pe jăratec şi să-l tăvălim prin mujdei de usturoi, aşa cum îi stă bine.
Şi, ca de obicei, cînd mirosurile acestea toate, atît de îmbietoare, au început să dea buzna nu numai dincolo de uşile casei, ci şi dincolo de împrejurimile ogrăzii, lîngă gardul tuşii Maria, venind dinspre ograda vecină, a apărut neică Gheorghe Botez, pe-atunci un bătrîn falnic, care, în ciuda celor aproape 90 de ani pe care îi avea, se ţinea drept, arăta încă vînjos, călca sigur şi vorbea cu limpezime sfătoasă şi caldă. Avea părul mare, lung pînă aproape de umeri şi sur ca lîna oilor seine, sprîncenele stufoase şi mustaţa bogată îi erau însă albe, iar în obraji păstra încă urme de roşeaţă. Peste pantalonii albi, strfnşi pe picior, purta cămaşă cu rîuri pe poale, încinsă, la mijloc, cu un chimir lat, din piele cafenie, bătută cu ţinte de argint.
Cam de tot atîţia ani, de cînd tuşa Maria rămăsese fără bărbat, murise şi femeia lui neică Gheorghe Botez. Deşi încă tînăr pe-atunci, îşi crescuse singur cei doi băieţi ce-i avea. Aceştia se făcuseră mari, terminaseră şcoli şi facultăţi, întemeindu-şi gospodării departe de satul natal, unul într-un oraş, celălalt în altul. Veneau, din cînd în cînd, pe la tatăl lor ori îi trimiteau cîte ceva, sprijininau-i bătrî- neţile.
Ca vecini, neică Gheorghe şi tuşa Maria s-au înţeles totdeauna bine şi s-au ajutat...
Bătrînul ne-a dat bineţe, s-a bucurat că mă vede, iar tuşa Maria l-a invitat, bineînţeles, la masă. S-a dus apoi repede în magazie şi-a adus de-acolo o sticluţă cu o licoare galbenă ca untdelemnul...
„Tu, Mărie, a zis neică Gheorghe, uitîndu-se la sticla din faţa lui, vrei ca toate să fie pe-o formă : eu bătrîn, tu bătrînă, şi ţuica la fel cu noi ?“
„Da’, de cînd nu-ţi mai place, neică, ce este bătrîn ?“ i-a

răspuns femeia cu o anumită nuanţă în glas !...

„Apoi, drept să-ţi spun, mie bătrîneţea nu mi-a plăcut niciodată, dar, bătu-o-ar s-o bată. cine ştiu eu, tot n-am scăpat de ea! Asta nu înseamnă că în gusturile mele nu accept şi excepţii. Accept ! Două sînt de faţă : tu şi ţuica ! Şi-apoi avem la masă şi tinereţe : băiat tînăr şi cocoşel tinăr, căruia ii rupem oasele, săracul, şi le mai şi mîncăm cu usturoi !" a zis moşul, zîmbind pe sub mustaţa-i stufoasă...

Pe prispa casei tuşii Maria, în faţa plăcintelor şi a unei oale cu vin negru, am stat în seara aceea de vorbă cu neică Gheorghe Botez pînă noaptea tîrziu. Nu ne mai în- tîlniserăm din vara trecută-şi el simţea nevoia să-mi povestească despre toate cîte le făcuse în acest timp şi/ mai ales, despre ceea ce gîndise în zilele lungi şi în nopţile şi mai lungi, transformate în ceasuri de veghe.

Şi, ca orice bătrîn, zicea ce mai zicea despre ziua de azi, dar cu ochii sufletului era mereu spre ziua de ieri, spre* timpul trăit şi socotit în ani, în zeci de ani, pieriţi fără nici o putinţă de întoarcere.

Cînd vorbea despre tinereţile lui şi ale tuşii Maria, ca şi despre ale celor pe care îi cunoscuse, cu care împărţise munca şi viaţa, glasul lui se aprindea, vibraţiile barito- nale ale vocii urcau tremurînd, pentru ca, apoi, să se stingă treptat, transformîndu-se aproape în şoaptă dulce şi îndurerată.

Neică Gheorghe era şi un povestitor iscusit, fapt pentru care, cu prilejul fiecărei întîlniri, atunci cînd nu mă săturam cu ceea ce îmi spunea din proprie iniţiativă, îl rugam să mai caute în desaga sa plină cu tulburătoare amintiri.

Astfel, în seara aceea, de pildă, am aflat lucruri inter resante despre haiducul Radu lui Anghel şi despre *comoara* **din dealul urşilor...**

— Mihaela — spuse Alexandru, pripit — te'rog să pui masa, că, precis, urmează altă povestire !...

— O, ce bine, hai să mîncăm, să mîncăm ! sare Dan..t Dar eu vreau să ascult şi povestea cu haiducul... adaugă el. Aşa-i că ne-o spui, unchiule Geo ?

Propunerea lui Alex s-a aprobat. Ne-am aşezat sub un măr, la umbră ; Mihaela a scos, ri intr-o pungă, „pro- viziile" pe care le luase de-acasă tocmai în acest scop şi-a întins masa... Gîndindu-mă la puiul de altădată, tăvălit prin mujdei de usturoi, şi la dulceţurile tuşii Maria — despre care vorbisem atîta — mi se făcuse foame şi mie. Aşa că mîncam acum, pe-ntrecute, cu Dan şi cu Alex, căci Mihaela, în calitatea ei de gazdă, mai mult ne privea...

— Şi-acum, că ne-am refăcut forţele, ai cuvîntul, unchiule Geo ! se auzi, din nou, glasul lui Alexandru.

— Chiar vreţi să vă povestesc despre Radu lui Anghel ?

— Daaa ! răsunară cele trei voci, la unison.

*

— Neică Gheorghe plecase de mult ! începui eu... Noaptea era liniştită şi albă. Luna, cu chipul ei întreg, rotund, privea către pămînt, plimbîndu-şi razele reci peste păduri şi ape, peste cîmpuri...

Deodată, aud undeva, nu prea departe, ropot de cai, potop de copite care bat pămîntul ritmic ! Cobor de pe prispă şi privesc în jur... Zgomotele se aud tot mai aproape, mai aproape. Natura toată freamătă... Nucul cel mare, crescut lîngă tîmpla casei tuşii Maria, îşi sună, înfiorat, frunzele, scăpînd, din cînd în cînd, de emoţie, bombele sale mici, roşietice/care cad ca o ploaie în iarba cea rară de dedesubt.

Cavalcada se apropia tot mai mult. Iată, în sfîrşit, un grup de călăreţi apărînd pe creasta dealului din faţă. E *dealul urşilor,* numit astfel de oameni, pentru că, aflîn- du -se în buza pădurii, era plin, altădată, de zmeuriş, în care urşii se afundau să mănînce în voie şi pace.

Caii, negri şi roibi, se opresc, ca la un semn, săltîndu-se în două picioare şi pufnind pe nările înfioraţe din care ţîşnesc trîmbe de aburi. în fruntea grupului, călare pe un cal alb, se roteşte un bărbat cu plete negre, pe care le flutură în vînt, îmbrăcat cu o haină ţărănească, din postav de lînă, de culoare deschisă, înflorită cu găitane cafenii şi cu nasturi de argint ce sclipesc în lumina lunii. De sub cingătoarea lată de piele se văd ieşind paturi de pistoale, iar din spate, deasupra umărului stîng, îi creşte ţeava dublă a flintei cu care se apăra de poteră. Nu mai încape nici o îndoială că este Radu lui Anghel, vestitul haiduc de prin părţile locului, însoţit de ortacii săi, cărora, iată, acum, le face un semn, arătînd către un stejar falnic din marginea pădurii.

In cîteva secunde, cai şi călăreţi, cu toţii, sînt în jurul stejarului. La comanda bărbatului de pe calul cel alb, haiducii descalecă în grabă, priponindu-şi caii de tufele din apropiere. Apoi tîrăsc lîngă tulpina bătrînului stejar cîţiva saci, în care, fără îndoială, ascundeau nepreţuite comori... Aşa, cum au apărut de pe creasta dealului, mi s-a părut că veneau dinspre conacul boierului Dobrotescu, cel pe a cărui moşie lucrau, de zeci de ani, toate satele din jur.

Radu lui Anghel, „arhanghelul dreptăţii", cum îl numeau ţăranii, îl avertizase, în mai multe rînduri, pe boierul, putred de bogat şi hapsîn, cerîndu-i să fie mai omenos cu cei care-i munceau pâmîntul şi care nu cîştigau nici atît cît să nu moară de foame. Dar, de fiecare dată, boierul strîmbase a dispreţ din nasul lui mare, zburlin- du-şi firele de păr ce-i creşteau pe gogoloiul din vîrf ca nişte ţepi de arici.

Atunci haiducul începuse să facă singur dreptate şi, astfel,

ţăranii cei mai necăjiţi se pomeneau, cu cîte o pungă cu galbeni, ce-i scotea, măcar pentru o vreme, dio nevoie. Ştiau că acestea erau darurile haiducului şi bieţii oameni se rugau pentru sănătatea lui, in general neavînd cum să-i mulţumească altfel. Din cînd în cînd, foloseau limbajul specific al unor semne, pe care le plantau în drumurile cunoscute ale lui Radu, spre a-1 anunţa de intenţiile poterelor ce urmau să-l caute.

Haiducii au săpat la rădăcina stejarului o groapă adîncă în care au aşezat, cu grijă, sacii aduşi, acoperin- du-i apoi cu pămînt, deasupra căruia au potrivit brazdele de iarbă în aşa fel, încît nimic să nu se observe. Inspec- tînd locul, Radu s-a declarat mulţumit, după care a ridicat glas, în tăcerea şi în liniştea nopţii, rostind greu ju- rămînt şi blestem ca nici unul din cei treisprezece haiduci, în frunte cu el, să nu încerce să dezgroape comoara. Mai mult, comoara să nu poată fi dezgropată decît în prezenţa întregului grup, a celor treisprezece !...

Şi, cînd a înălţat pistolul a semn, un singur glas, izbucnit din treisprezece piepturi, a înfiorat noaptea cu un singur cuvînt : „Jurăm“ !

Din nou, ropot de copite şj cele treisprezece năluci, de cai şi de călăreţi, în fruntea cărora ardea o flacără albă, au dispărut dincolo de creastă, lăsîndu-mă cu inima bă- tîndu-mi puternic în piept...

„Geo, Geo, scoală-te, mamă. că e tîrziu !“ m-a strigat cineva de la capul patului...

Tuşa Maria se aplecase deasupra mea şi mă mingîia pe fruntea transpirată.

„Ce e cu tine, de ce te zbăteai aşa, ai visat urit ?“ m-a j întrebat ea...

Prin fereastră, pătrundeau, blînde, razele de soare. Am rotit ochii în jur a recunoaştere, înţelegînd imediat unde mă aflam. Îmi venea s-o întreb pe tuşa Maria dacă şi ea îl văzuse pe Radu lui Anghel! Apoi, m-am pomenii zîmbind singur gîndului meu... Observîndu-mă, femeia m-a întrebat de ce zîmbesc. Ce era să-i spun ? !...

„îi zimbeam lui Radu lui Anghel !“ i-am răspuns.

„Haiducului ? m-a întrebat, mirată. Te pomeneşti că l-ai visat ? !... Ţi-a împuiat capul aseară palavragiul de neică Gheorghe, asta e ! Ia ieşi afară şi te spală cu puţină apă rece pe faţă şi-ai să vezi cum dispar toate vedeniile !“ m-a îndemnat bătrîna.

Am ieşit, bineînţeles ! M-am spălat cu apă rece pină la brîu şi m-am frecat apoi bine cu un prosop aspru, de bumbac. Mă simţeam, acum, de minune.

Cînd tuşa pregătea micul dejun, a apărut, prin grădină, şi neică Gheorghe.

„Cum ai dormit, voinicule ?“ m-a intîmpinat el. în loc de *bună dimineaţa !*

„Cum să doarmă ? a răspuns, înaintea mea, bătrîna, l-a visat, bineînţeles, pe Radu lui Anghel. Că aşa eşti. dumneata, pînă nu răscoleşti toţi morţii, nu te laşi !“ a mai zis femeia, prefăcindu-se că-1 ceartă.

„Dar nici nu era vorba de morţi, Mărie, a răspuns bătrînul. Radu lui Anghel n-a murit, să ştii de la mine. Degeaba l-or puşcat ei, poteraşii şi stăpînirea, cînd 1-Or prins ! Atîta vreme cît mai vorbim de el, trăieşte ! Şi-apoi comoara, comoara există, oamenii încă o mai caută ! Iată, numai acum cîteva zile — a început el să povestească — atunci cînd a fost trăsnit stejarul cel bătrîn, pe timpul furtunii, şi-a ars... îţi aminteşti ? Ce spuneau ciobanii, care erau cu turmele de oi, $i au fost martori ? !...“

„Ei, ce să spună, închipuiri de-ale lor !“ a răspuns zeflemitoare, bătrîna.

„Ba nu-s închipuiri, gîndeşte-te bine ! Auzi, Geo. mi s-a adresat el mie, observînd că-1 urmăream cu interes... Fii atent !...

Ploua, ploua tare de tot ! Cădea de sus potop de apă învîrtejită de vînt şi spintecată de săgeţi de lumină, urmate de bubuituri ca la război. Fulgera şi tuna de-ţi venea să intri sub pămînt, să te ascunzi...

Ciobanii se aflau cu turmele pe deal. Au strîns oile în grupuri mari, în luminiş, departe de copaci, şi le păzeau. N-au mai avut timp să le ducă la stînă, că ploaia se pornise în cîteva minute, pe neaşteptate. Se întunecase din- tr-o dată, în mijlocul zilei, şi începuse să se reverse potopul...

Deodată, cum stăteau ei aşa, ciobanii, vreau să zic, cu mintenele pe cap, apărîndu-se cît puteau de ploaie, văd o săgeată de foc înfigîndu-se în inima stejarului cel bătrîn de la marginea pădurii. Trăia, săracul, mai izolat, parcă era sortit morţii...

După săgeată, a urmat o puternică bubuitură care a cutremurat pădurea. Stejarul a căzut despicat în două şi, în acelaşi **timp, crengile sale, tulpina, totul, au fost cu**prinse **de o flacără roşie, ce-a început să le mistuie.**

Ciobanii s-au înspăimîntat ! Văzînd că ploaia ce cădea de sus nu numai că nu ostoia focul, ci, parcă, dimpotrivă, îi dădea şi mai multă vigoare, au trimis un băiat să anunţe oamenii din sat să vină cîţiva, ca să păzească pădurea, să nu se întindă focul.

Au sosit, repede, vreo zece-cinciprezece oameni, care au stat de pază pînă noaptea, tîrziu... Ploaia se oprise de mult. Trupul stejarului se mistuia în continuare, văitîn- du-se şi aruncînd către cer şuvoi de scîntei, cape păreau o puzderie de mici stele, ce dispăreau treptat, înghiţite de întuneric.

După ore în şir de aşteptare, flăcările au scăzut, au toii scăzut, pînă n-au mai putut să se ridice de la pămînt... Atunci, oamenii au tăbărit cu tot felul de lemne, cu cazmale şi lopeţi peste tăciunii aprinşi, lovindu-i cu sete, pînă ce le striveau inima, făcîndu-i negri, ca noaptea.

. Dar, tocmai cînd se pregăteau să plece, socotind treaba terminată, atunci au observat, cu mirare, că deasupra vetrei negre pîlpîiau, întrerupte, limbi de flăcări galbene.

S-au întors şi au răscolit, încă o dată, tăciunii stinşi, crezînd că a rămas pe undeva o vatră de jăratec. N-au găsit însă nimic. Şi, sub ochii lor, din nou, filfîiau umbre de flăcări.

«Măi, să fie ! îşi ziseră oamenii. Ce s-o fi întimplat ?» Şi s-au aşezat pe de lături, aşteptând. Flăcările misterioase îşi vedeau de treabă... Se înălţau un metru-doi, de lapă- mînt, şi dispăreau imediat. Dacă n-ar fi fost noapte, întuneric, probabil că n-ar fi putut fi observate. Dar aşa, se vedeau clar ! Cei prezenţi se întrebau unii pe alţii, ca să se convingă că n-au halucinaţii : «Le-ai văzut, Ioane ? Le-ai văzut, Dumitre, Stane, Vasile ! Le-aţi văzut ?». «înseamnă că nu visăm, a zis atunci, Marin Dogaru, cel mai bătrîn dintre ei... Asta e ! Am găsit !... Oameni

buni, ţipă el către ceilalţi, n-o fi fost ăsta stejarul haiducului, al lui Radu lui Anghel ? Aici o fi îngropată comoara !...»

Cuvîntul de la sfîrşit a trecut prin fiecare din cei zece-cincisprezece bărbaţi ca un fior cald...

S-au repezit la cazmale şi-au început să sape !... Şi-au săpat, făcînd, pe locul fostului stejar, adevărate tranşee... Luminile zorilor i-au găsit scormonind pămintul, transpiraţi, congestionaţi la faţă, încrîncenaţi ! Dar de comoară n-au dat !... Au lăsat lucrurile aşa, fiindcă erau istoviţi. S-au întors pe la casele lor. Gîndul le este însă şi acum, acolo, sus, la fostul stejar din dealul urşilor. Lucrurile n-au fost însă lămurite, oamenii mai speră ! Sînt sigur că se vor întoarce şi vor relua săpăturile !“ a încheiat neică Gheorghe, palpitanta-i povestire...

„N-au decît să sape ! a răspuns tuşa Maria, cu ironie în glas. Nu le ajunge cît au, vor să se pricopsească acum şi cu comoară ! Din partea mea, pricopsească-se !“ a făcut ea un gest de lehamite...

...Peste cîteva minute, am pornit-o cu neică Gheorghe prin grădină, în sus, către dealul urşilor. După vreo sută de metri, ograda lui se termina, mărginită de un gard bătrîn ce abia îşi mai păstra ulucile, prinse de laţii aproape putreziţi... Am ieşit printr-o deschizătură, care fusese, cîndva, o poartă... Am rămas încremenit !...

„Neică, ce este aici ?“ am întrebat atunci, cu mirare.

„Cum, ce este ? mi-a răspuns bătrînul, nu se vede ? Livada de meri pe care aţi plantat-o voi, copiii, cu vreo şapte-opt ani în urmă, împreună cu învăţătorul Sandu Lăzărescu...“

Eram uimit ! Vă mărturisesc că nici în vis nu văzusem o privelişte mai încîntătoare... Imaginea era de-a dreptul ireală ! Am intrat — aşa cum zicea Mihaela — într-un adevărat *paradis.* **Aşa mi se părea... un paradis ce mă în- tîmpina, la fiecare pas, cu sute, mii de forme rotunde şi zîmbitoare, de culoare roşie... Parcă vedeam obrajii îmbujoraţi ai sutelor de copii, colegii mei, care lucraseră aici şi care parcă îşi sădiseră în pămînt, o dată cu pomii, ceva din sufletul lor, din fiinţa lor proaspătă, „dornică de viaţă si de devenire" — cum spunea Sandu Lăzărescu.**

Meri, aşezaţi în rînduri drepte şi lungi, în trepte — cum vă spuneam — crescuseră puternici, aveau ramuri bogate şi toate pline de rod pînă la refuz. Crengile, aplecate pînă în /pămînt, erau sprijinite de proptele de lemn, ca să nu se rupă...

Fiecare pom constituia o boltă de bogăţie şi de frumuseţe, iar toţi, la un loc, creau o imagine de basm. Lumina soarelui, ce pătrundea printre crengi, se cocea, devenea roşietică, precum într-un moment prelungit de apus şi se parfuma cu îmbătătoare arome, distilate din comorile pă- mîntului...

Am început să alerg de la pom la pom, să le mîngîi tulpinile, crengile ; prindeam cîte o crenguţă plină cu mere şi-mi apropiam obrazul de formele acelea rotunde, catifelate şi frumos mirositoare...

Bătrînul rămăsese mut. Mă privea uimit şi nu ştia ce să zică... M-am oprit atunci din alergarea mea şi, adre- sîndu-mă lui neică Gheorghe Botez, i-am spus : „Oamenii aceia ai dumitale degeaba scormonesc pămîntul. Comoara se află sub nasul lor. Iată *adevărata comoară* **din dealul urşilor !"... Acum observ că ea s-a mutat aici — am exclamat, privind grădina în mijlocul căreia ne aflam..., pentru că merii aceia, ai mei, de demult, au îmbătrînit, s-au mai uscat, unii au pierit..., aşa cum multe pier de pe lumea aceasta !...**

...Am ajuns, în sfîrşit, în pădure. Pătrundem ca într-o imensă, nesfîrşită catedrală. Atmosfera este solemnă. Trunchiurile stejarilor, mai bătrîni sau mai tineri, sînt drepte şi înalte, că nu le poţi ajunge aproape cu ochii pînă la ultimul ram. Toate, îndrăgostite de cer şi de soare, îşi întind braţele încordate către aurul strălucitor şi fluid, dătător de viaţă. Copiii păşesc emoţionaţi, tără vorbe ; nu se aud decît ecourile paşilor !... Tarzan şi Lupu au amuţit şi ei. Se învîrtesc în jurul nostru, adulmecînd în toate păr-

ţile cu boturile lor lungi şi cu urechile ca două săgeţi ascuţite, în atac.

Mă uit la Mihaela. îmi zîmbeşte puţin speriată.

— Ştii, unchiule Geo, că n-am fost niciodată în pădurea aceasta ?

— Cu atît mai bine, ai şi tu spectacol în premieră !...

Ne plimbăm mai departe... Sîntem ca nişte pitici în împărăţia unor uriaşi... Dan şi Alex se apropie de trunchiul unuia dintre ei. îşi lipesc feţele de trupul lui, care le mîn- gîie cu perniţele de muşchi, crescute pe partea dinspre nord. Se mută pe partea cealaltă şi încearcă să-i asculte pulsul, cu urechea lipită de copac. îşi dau mîinile, să vadă dacă-1 pot cuprinde. Nu pot ! Le-ar mai trebui cel puţin încă patru mîini. Soseşte şi Mihaela. Se uneşte şi ea în horă. Pînă cînd nu mă alătur lor, nu putem încinge, cu braţele noastre, bătrînul stejar... Acum parcă îi auzim pulsînd inima puternică, prin care, de sute de ani, se distilează esenţele pămîntului, împinse mereu spre înalt, către lumină şi soare...

Pătrundem într-un mic luminiş... Priviţi de departe, copacii par tuburi de orgă, uriaşe tuburi prin care pămîn- tul înalţă, clipă de clipă, tulburătoarele acorduri ale *Cantatei* **lui de mulţumire către soare ! Ne mai învîrtim cîtva timp, ascultînd, cu sufletul sus, această minune de** *Can- tată !* **Ni se pare uluitoare !**

Dar, iată că soarele trage, pentru cîteva minute, peste privirile sale de aur, pleoapele întunecate ale unor nori. Vrea parcă să ne încerce curajul. Pădurea se întunecă pe loc, transformîndu-se într-o lume de basnv încordat. Fiecare copac a devenit o întruchipare, de la care nu ştii la ce te poţi aştepta... Copiii s-au strîns lîngă mine. Sînt puţin speriaţi. Tarzan şi Lupu mîrîie înfundat, păstrîn- du-se şi ei cît mai aproape de noi. Teama se strecoară parcă şi în sufletul meu... Din întunecatele şi desele coroane ale copacilor, „Muma pădurii" întinde spre noi braţele sale uscate, prelungite în nişte gheare mari, ascuţite, ucigaşe...

Mi-aduc aminte de poemul *După melci* **al lui Ion Barbu — şi versurile lui îmi sună în ureche :**

„Pe sub vreascuri văzui bine / Repezită înspre mine / O guşată cu găteji /. Chiondoriş / Căta la cale ; / De pe şale, / Cînd la deal şi cînd la vale, / Curgeau betele tîrîş ! / Iar din plosca ei de guşe / de mătuşe / Un tăiuş, un aspru : hîrşi!... / Plîns prelung, cum scoate fiara, / Plîns dogit, / Cînd un şarpe-i muşcă gheara, / Muget aspru şi lărgit, / De vuia din funduri seara..."

Lumina apare însă din nou, străpungînd perdeaua de noapte şi, o dată cu aceasta, spălînd şi încordările din fiinţele noastre... Ne destindem... Copiii aleargă iarăşi, hîrjo- nindu-se. Cîinii îi însoţesc la fiecare pas.

Ajungem astfel într-o poiană ce-mi pare cunoscută... In

cîteva clipe, mă văd în genunchi şi ascult ecoul cumplitelor spasme de tuse... Trag aer mult în piept, fiindcă am senzaţia că mă sufoc. Dănuţ mă observă. Vine lîngă mine şi, după frumosul lui obicei, mă prinde de mînă.

— Unchiule Geo, nu-i aşa că asta e poiana aceea... cu ciobanii şi cu... laptele ? !...

— Asta e, Dănuţ ! îi răspund şi mă aplec spre el şi-l sărut...

— Şi cu liliacul matale ce s-a mai întîmplat ? A mai înflorit ?

— Chiar în toamna aceea !

— Cum, toamna ? ! N-am mai auzit !

— Da, toamna ! în toamna aceea, liliacul cel alb a înflorit ! Se mai întîmplă, să ştii ! Şi, de-atunci, pentru mine el a devenit o obsesie !

— Eu cred că de dragul matale a înflorit ! Şi de bucurie, că te-ai făcut bine !...

Luminile cele negre ale *luptătorului* mă învăluie într-o căldură zîmbitoare. Mă apropii de ele şi le mai sărut o dată !...

*

„...Şi pentru mine liliacul alb este o *obsesie,* poate chiar mai mult, *un simbol:* el reprezintă, într-un fel, *revenirea mea la viaţă, încrederea în ea*

A fost, desigur, o coincidenţă ! care mi-a făcut însă < mare plăcere. Fata ce mi-a făcut această mărturisire er; una dintre cele mai bune şi mai talentate eleve ale mele..

Era blondă, cu părul lung, ondulat, curgîndu-i pestf umerii înguşti şi firavi. Privind-o, nu părul, ci ochii îţ reţineau, în primul rînd, atenţia, ochii ei de culoarea flori de „nu mă uita", migdalaţi şi cu marginile prelungite îi nişte gene lungi şi întoarse, care se zbăteau, din cînd în cînd, ca două aripi mari, ce-şi luau avînt pentru zboruii îndepărtate. Căldura şi strălucirea lor se revărsau pe chipul alungit, ca de madonă, determinînd un vibrant dialog între lumini şi umbre — expresie a acelei fierberi de dinăuntru ce n-o părăsea, cred, niciodată.

Se aşezase în ultima bancă, singură. Nu împlinise încă paisprezece ani, dar era mai înaltă decît toate colegele sale din clasa a VUI-a. Cînd se mişca, avea unduiri de trestie, ce-ţi dădeau fiori la gîndul că se poate frînge din clipă în clipă. Mergea, totuşi, ceva mai greu decît ar fi fost normal. In ritmul în care se angajau, picioarele, lungi şi subţiri pentru statura fetei, aveau momente de încetineală, de parcă ar fi smuls, de fiecare dată, nişte greutăţi spre a le pune în mişcare.

Fiind cea mai bună din clasă, am pus-o responsabila acesteia...

La puţin timp de la începerea trimestrului al II-lea, în penultima zi a lunii ianuarie, Andra — aşa se numea fata — Andra Nicolau, mi-a oferit, în faţa clasei, o creangă splendidă de

liliac alb. împlinisem atunci treizeci de ani!

„Liliac alb... în ianuarie ?... am întrebat cu încîntată mirare. De unde ai ştiut că aceasta este floarea mea preferată ?... *Obsesia mea ?...“*

„N-am ştiut ! Dar şi pentru mine liliacul alb este o *obsesie...* **mi-a răspuns fata, poate chiar mai mult: un** *simbol !“...*

Eram curios. După oră am stat de vorbă...

• „Din datele pe care vi le-am pus la dispoziţie (la solicitarea dumneavoastră, în calitate de diriginte) — şi-a început Andra povestea — aţi aflat că tatăl meu a murit, cu trei ani în urmă, răpus de un cancer ce i-a prins întregul sistem osos. A fost un om bun şi eu cred că şLun pictor mare. Din prea multă modestie, n-a expus decît de cîteva ori, cînd lucrările sale s-au bucurat de un real succes, presa făcînd consemnări şi comentarii elogioase.

O serie de lucrări i-au fost achiziţionate atunci, mai multe însă după dispariţia lui. Casa noastră — n-aţi ajuns încă s-o vedeţi, vă fac, cu prilejul acesta, invitaţia de rigoare — este plină de tablouri, care — mie, cel puţin, îmi plac şi, în plus, mi-1 păstrează viu pe acela ce le-a dat viaţă. Unul dintre ele însă mă obsedează cu adevărat, mă luminează în fiecare clipă în care-1 privesc, ori în care mi-1 amintesc, îndurerîndu-mă în acelaşi timp şi în aceeaşi măsură. Este un tablou de dimensiuni impresionante, oferind privirilor şi sufletului *un enorm buchet de liliac alb,* **atît de viu, de proaspăt, încît pe mine mă robeşte strălucirea lui, îi simt, aproape la propriu, aromele cum îmi pătrund în toată fiinţa şi, de fiecare dată, în asemenea clipe, simt în mine crescînd puteri ce mă ajută să-mi mişc... picioarele prin viaţă... întocmai ca atunci cînd...**

Mai aveam puţin să împlinesc nouă ani. începusem clasa a treia de cîteva luni. Crescusem, dintr-o dată, mult mai mult decît era normal pentru vîrsta mea. în aceste împrejurări s-a produs un rapid şi grav proces de decalcifiere a coloanei, ca şi a altor oase principale, eu ajun- gînd în situaţia de a nu mă mai putea mişca. Riscam în orice minut să fac grave fracturi, care mi-ar fi pus în pericol viaţa.

Medicii au hotărît ca, pe lîngă un intensiv tratament medicamentos, să stau într-o poziţie de nemişcare aproape totală, timp de... un an. Perspectivă deci îngrozitoare ! Neexistînd altă soluţie, m-au internat într-un sanatoriu, mi-au aplicat un fel de corset din ghips, care mi-a cuprins corpul, de la bazin, pînă la gît, lăsîndu-mi libere doar mîinile şi capul; mi-au pus, de asemenea, în ghips şi picioarele, de deasupra genunchilor şi pînă la glezne şi aşa, ca pe o mumie, vie încă, m-au aşezat într-un fel de cutie, ce semăna, bineînţeles, cu un

sicriu.

A început astfel, pentru mine, în primul rînd, dar şi pentru ai mei, cu deosebire pentru bunica — fiindcă ea m-a vegheat tot timpul — un lung şi de neimaginat calvar, din care eu nu credeam că voi mai ieşi. La început, plîngeam tot timpul. Nu ţipam, nu făceam scandal, plîn- geam ! Nu-mi puteam stăpîni lacrimile. Mă durea tot corpul, imobilizat astfel, încremenit în nemişcare, dar, cu deosebire, ţipa în mine sufletul. întrebam în fiecare zi cînd mă vor scoate din «sicriu» ? !... La început mi s-a spus că «peste o săptămînă»-, apoi «peste încă o săptă- mînă» şi, tot aşa, săptămînile se adunau, zilele lor se scurgeau din ce în ce mai greu, durerile mele creşteau, deveneau de nesuportat, iar răbdarea îşi arsese tot finii, pîlpîia, gata-gata să se stingă definitiv. O mare parte din timp mă ţineau adormită, ca să nu mai ştiu, bineînţeles, de mine.

Intr-o bună zi, la una din întrebările mele, dispe- rante de-acum pentru toţi cei ce le ascultau, un medic tînăr, care vorbea totdeauna frumos cu mine şi mă mîn- gîia mereu pe obraz, pierzîndu-şi, uneori, ore întregi lîngă -patul meu, spunîndu-mi fel de fel, mi-a răspuns că-mi vor scoate ghipsul atunci «cînd va înflori liliacul !» «Şi cînd va înflori liliacul ?» am întrebat eu, imediat. «La primăvară !« a sosit răspunsul prompt. «Şi cit mai este pînă la primăvară ?» am întrebat, în continuare, printre lacrimi, uitîndu-mă, prin fereastră, la zăpada ce acoperea pomii din parcul sanatoriului. Înţelegînd, doctorul mi-a răspuns că anul acesta primăvara va sosi mult mai devreme ; aşa «citise» el undeva şi că deci şi liliacul va înflori mult mai curînd.

De faţă se afla şi tatăl meu, care şi-a întors privirea într-o parte, spre a-şi putea şterge ochii, pe furiş, cu batista..

In zilele şi în săptămînile următoare n-am trăit decît cu gîndul la liliacul ce «trebuia să înflorească mai curînd, pentru mine !» Era la începutul lunii ianuarie. Venise pe lume un nou an care mă găsise imobilizată în «sicriul» chinurilor mele. In fiecare dimineaţă priveam prin fereastră cu nerăbdare, să văd dacă n-a venit primăvara, pînă într-o zi...

M-am trezit mai tîrziu decît de obicei. Visasem ceva frumos, şi cel mai frumos lucru pe care-1 puteam visa era să fiu sănătoasă — şi chiar aceasta era imaginea mea din vis : a unei fetiţe sănătoase, care mergea la şcoală, care se juca atît cît poftea, fără nici un fel de teamă..., în sfîrşit, vis, dar cu siguranţă că mă simţeam atît de bine, încît n-aş mai fi vrut să mă trezesc.

Camera în care îmi trăiam chinul avea două ferestre : una spre răsărit, prin care, dimineaţa, pătrundeau razele de soare ce-mi deveniseră atît de dragi, mai ales acum cînd nu le mai

puteam săruta decît dacă treceau prin fața patului meu... ; întindeam atunci mîinile, pînă ce ajungeau în bătaia lor, le țineam așa întinse și le răsfățăm în baia aceea de aur celest ; desfăceam, după un timp, palmele amîndouă, le adunam căuș spre a putea închide în cupele lor măcar cîțiva stropi de nemuritoare lumină, pe care-i sorbeam apoi cu buzele, sărutîndu-mi propriile mîini. Cealaltă fereastră era spre apus, patul în care zăceam aflîndu-se astfel așezat, înclt aveam !n stingă răsăritul, iar în dreapta apusul. In fața patului meu era Ușa prin care se intra în cameră. Parcul eu 11 priveam prin fereastra dinspre apus. De aceea, ori de cîte ori deschideam ochii, luminile lor într-acolo alergau, de la o vreme, căutînd, tot mai înfrigurate, *primăvara !*

In ziua aceea, m-am trezit mai tîrziu decît de obicei. Și, bineînțeles, că prima privire mi-am îndreptat-o către parc. Mi s-a părut că nu văd bine, de aceea m-am frecat la ochi cu amîndouă mîinile și am privit din nou spre fereastră. Dintr-o dată am scos un strigăt de adevărată fericire : «Bunico ! am spus, a venit primăvara ! A înflorit liliacul!». Bătrîna plîngea încet lîngă mine... «De ce plîngi ?» am întrebat-o, întorcînd capul spre partea stîngă. Atunci l-am văzut, la căpătîiul meu, în picioare, lîngă pat, pe tata ! A întins mîna dreaptă și-a început să mă mîngîie pe frunte, pe obraz, apoi s?a aplecat deasupra mea și m-a' sărutat îndelung și afectuos, cum nu făcuse el acest lucru aproape niciodată.

«Dar ce s-a întîmplat ?» am întrebat eu nedumerită.

«La mulți ani ! fetița tatii ; astăzi este ziua ta !*• mi-a răspuns tata zîmbindu-mi și mîngîindu-mă din nou pe obraz.

«Și cu liliacul ?«■

«Liliacul *a înflorit* pentru tine ! S-a rugat tata de el să înflorească mai repede...», am auzit glasul celui ce nu înceta să mă mîngîie.

«Cum 7» am exclamat atunci mirată, privind din nou, cu toată atenția spre fereastră... Uimirea mea de-abia de acum începea : o dată cu înțelegerea a ceea ce vedeam, a ceea *descopeream* în fața ochilor... întreaga fereastră dinspre parc... nu mai exista : în locul ei se afla un imens tablou, luminat acum de razele blînde ale soarelui ce veneau dinspre răsărit. Un tablou, la care tata lucrase, după cum aveam să aflu, zi și noapte, timp de două săp- tămîni; și aceasta pentru ca să-l poată termina pînă astăzi j

Ce cuprindea aed tablou v-am spus la început, fără să vă dezvălui însă atunci totul. De fapt pînza aceea nu înfățișează numai un buchet de liliac — fie el și alb — ci sugerează o întreagă atmosferă, este o imagine a vieții esențializate, concentrate In cîteva simboluri. Astfel, acea enormă eflorescență, clocotind de sevele cele mai pure ale vieții, țîșnește parcă dintr-un izvor, dintr-o viguroasă «tulpină», deși aproape

invizibilă, cu rădăcini adînc înfipte în glie, şi se revarsă peste lume ca o expresie a vitalităţii de neînvins. Luminile ei albe, proaspete, pure sînt ameninţate însă de cenuşiul din jur care creează o atmosferă de apăsare îngheţată, de sufocare. Impresia generală este de fragilitate şi grandoare, de îngrijorare şi speranţă, dominantă rămînînd *speranţa,* **care-şi culege puterile din fiecare steluţă albă a măreţului candelabru ce-mprăştie în jur un adevărat hohot de zîmbet parfumat, mîndru, triumfător !...**

Cîteva minute, nimeni n-a scos nici un cuvînt. Cercetam tabloul uimită, din ce în ce mai uimită ! Simţeam în nări parfum de liliac ; îmi venea să mă ridic din «sicriul» meu şi să-mi cufund faţa în minunea aceea albă, să-i sorb aromele şi puterea, să-mi împodobesc părul cu clopoţeii ei de argint tăcut şi-apoi să alerg, să alerg pe poteci de viaţă adevărată, fără teamă de nici o oboseală.

Am prins mîna tatălui meu, care-mi mîngîia încă obrazul, am dus-o la buze şi-am sărutat-o ca pe ceva sfînt. «Tăticule, am întrebat, la un moment dat, dar de ce tocmai *liliac alb* **?». «Ca sufletul tău, puiule, proaspăt şi pur, mi-a răspuns tata, ca limpezimea gîndurilor şi ca frăgezimea fără de umbră a fiinţei tale, ca aspiraţiile curate şi drepte ce trebuie să învingă orice obstacol pe care** *iama vieţii* **ţi-1 poate oricînd aşeza în cale şi ca împlinirile ce neapărat or să vină.** *E bine să treci mîndru^şi pur prin lumina vieţii, lăsînd, dacă se poate, în urmă, lumină !»* **a mai adăugat el, exprimînd, fără îndoială, doar cîteva frînturi din clocotul acelor zile şi al-acelor nopţi în care se luptase ca să aducă pe lume «liliacul meu alb»,** *primăvara mea albă, în mijloc de ianuarie !*

Din ziua aceea tabloul a rămas în fereastră. N-am mai vrut să ştiu că afară este încă iarnă. Pentru mine venise primăvara, *liliacul meu* **înflorise. în suflet îmi creştea o lumină proaspătă şi tînără, se crăpau mugurii şi începeau să pîlpîie în zborul lor multicolore petale, ascultam, îir- cîntată, ciripitul păsărelelor, toată fiinţa mea era în stare să clameze, precum Macedonski :**

>Veniţi: privighetoarea cîntă şi liliacul e-nflorit!»

Au trecut alte zile, alte cîteva săptămîni. Eu trăiam crezînd în primăvara pe care mi-o adusese în fereastră şi în suflet tatăl meu. Trăiam sperînd în cuvintele lui. Şi... *minunea* **s-a înfăptuit !**

Deşi nu ajunsesem nici la jumătatea timpului pronosticat, desfăcîndu-mi ghipsul spre a-i înlocui cu altul şi controlînd starea mea prin noi radiografii, medicii au constatat ceea ce nici măcar n-ar fi putut să spere, ra- portînd la obişnuit : mă vindecasem ! Mai exact : coloana, oasele mele aveau, aproape în întregime, aspect normal. Nu mai era nevoie deci de corset,

de -«sicriu». Tratamentul cu medicamente trebuia continuat, dar puteam părăsi sanatoriul, mă puteam mişca (fireşte, cu grijă), puteam merge la şcoală, mă întorceam deci la viaţă. La şcoală am recuperat, nu prea greu, ceea ce pierdusem şi-am absolvit clasa în rînd cu ceilalţi copii.

Am adus, bineînţeles, acasă, *primăvara* tatălui meu. Am aşezat tabloul pe un perete din camera mea, în faţa patului. în fiecare zi, prima imagine cu care îmi limpezesc privirile încă somnoroase şi ultima cu care adorm în gînd este aceea a *liliacului meu alb,* venit pe lume în- tr-un miez de ianuarie !“...

La întoarcere, drumul ni se pare mai scurt. îl ştim de-acum cu toţii. Bineînţeles că şi el ne ştie... Mai ales pe mine...

— Cînd eram ca voi, de fapt, mai mic decît voi, cam pînă la vreo zece ani, mă temeam cumplit de întuneric !

— Dumneata, unchiule Geo ? ! întreabă, cu sinceritate, Alexandru.

— Da, eu ! Starea aceasta e urîtă şi păgubitoare, dar se poate vindeca. Vă spun din experienţă proprie !

Alex mă priveşte foarte atent. îl interesează subiectul...

— Cînd se lăsa noaptea, de pe oriunde m-aş fi aflat — la joacă sau cu vitele la păscut (cu caii trebuia să stau, uneori, şi noaptea să-i pasc), ori dacă eram trimis după vreo treabă, prin vecini, făceam ce făceam şi mă trăgeam în curtea casei. Mă strigau fraţii mai mici
— părinţii voştri —, surorile sau copiii vecinilor să mai alergăm pe la poartă, să mai dăm o raită prin zăvoi
— aşa cum o să dăm noi mîine —, mă strigau, dar, zadarnic, nu mă mişcăm din ogradă. Preferam s-o ajut pe mama la tot felul de treburi, ce se-nghesuiau să fie terminate, toate parcă, în ceasul acela de dinainte de culcare.

Vorbele bune, pe care le primeam, uneori, din partea ei sau a tatălui meu mă nemulţumeau însă din ce în ce mai tare. Socoteam că nu mi se cuveneau pe drept, căci, dacă ar fi fost după pofta inimii, mamă, mamă !... ce-aş mai fi alergat şi eu alături de ceilalţi 1

Cu deosebire eram îngrozit cînd trebuia să străbat drumul acesta pe care noi l-am călcat astăzi cu mare plăcere...

Ca un făcut, mama îşi aducea aminte că-i trebuie ba una, ba alta : ba chibrituri, ba untdelemn sau gaz, ba macaroane, ori sare de lămîie, sticlă de lampă, piper, scorţişoară sau te miri ce, mai ales pe înserate, după asfinţitul soarelui. Şi, tot ce-i trebuia dînsei găseam să cumpărăm tocmai din satul prin care am trecut, dincolo de calea ferată, la prăvălia lui nenea Ionel Ghinescu. Stă- pînul prăvăliei ştia că, în timpul zilei, lumea e

plecată după treburi, aşa că ţinea deschis pînă noaptea, tîrziu.

Pe cine să aleagă mama să-l trimită la cumpărături ? Pe cine găsea la îndemînă, adică pe mine ! Mai avea dînsa cel puţin încă două motive pentru alegere : mai întîi că eu eram cel mai mare dintre băieţi (pe fete nu le trimitea niciodată seara de-acasă, chiar dacă erau mai mari decît mine) ; şi, în al doilea rînd, eram alesul pentru că eu mă întorceam cel mai repede. Chiar aşa şi zicea : „Geo e un băiat serios, nu pierde timpul, nu cască gura, el cumpără şi vine acasă !“ Nu ştia ea, mama, săraca, ce se petrecea, în realitate, cu mine !... Este adevărat nu-mi plăcea „să pierd timpul“, „să casc gura“, dar motivul scurtării timpului era, în primul rînd, frica, iar calea de a trăi cît mai puţin cu ea în sîn o constituia fuga...

Cînd auzeam că trebuie să merg din nou pînă la prăvălia lui Ghinescu, se strângea carnea pe mine. Nu spuneam nimic, bineînţeles... Aş fi putut lua, să mă însoţească, pe unul dintre băieţi, pe Costel sau pe Nelu, dar asta ar fi însemnat să mă dau de gol. Şi-apoi, şi cu ei tot mi-ar fi fost frică. Singurul care, alături fiind, în împrejurări asemănătoare, îmi dădea deplină siguranţă era tata ! Astfel că, atunci cînd trebuia să mă duc la prăvălie, neavînd încotro, „îmi luam picioarele la spinare" şi alergam cît mă ţineau puterile — şi la ducere, şi la întoarcere alergam — fiindcă orice fel de mogîldeaţă, orice tufă, orice pom se luau, neapărat, după mine, iar situaţia nu avea niciodată altâ alternativă pentru mine decît să scap cu fuga... Simţeam, uneori, că mi se rupe inima, că mă sufoc, dar nu mă opream nici o secundă măcar... Pînă într-o seară cînd, fiind prea tîrziu. mama, îngrijorîndu-se, a pornit-o înaintea mea, prin grădină...

întunericul era subţire, aproape străveziu, fiindcă-1 împingea, tot mai spre pămînt, lumina lunii, ce răsă$_T$ rise deja.

M-a văzut de departe, de la cîteva sute de metri — cum avea să-mi spună mult mai tîrziu. Alergam în disperare, întorcînd, din cînd în cînd, capul în urmă, ori privind cînd într-o parte, cînd în alta. I-a fost teamă să mă strige, să nu mă sperie şi mai tare. Cu inima strînsă de necaz (i se făcuse milă de mine), s-a ascuns după o tufă, să n-o văd. Am trecut pe lîngă dînsa ca o nălucă, gîfîind însă precum locomotivele bătrîne, cînd urcau" dealul, înainte de a se opri la halta din centrul satului...

A venit repede acasă, în urma mea. Eram roşu la faţă, ca jarul, şi îmi feream ochii în care, cu siguranţă, s-ar fi putut vedea încă roiri de spaime.

In timpul mesei, mama ne-a povestit tuturor, aşa „ca din întîmplare“, ceva din copilăria ei, între altele despre felul în care a trebuit ea, cea mai mare dintre şapte copii, rămasă, la 16 ani, fără amîndoi părinţii, într-o singură săptămînă (muriseră de tifos, în timpul războiului), să-şi înfrîngă cîte şi mai cîte

spaime, între care şi teama de întuneric, să învingă nebănuite greutăţi spre a supravieţui şi,a-şi creşte fraţii şi surorile mai mici...

Ascultînd-o, mi s-a făcut o ruşine teribilă. Am înţeles câ povestea era spusă anume pentru mine... De necaz, mi-au venit lacrimi în ochi, dar nu m-am ridicat de la masă, ca să nu mă observe ceilalţi. O singură dată mi-am săltat privirea şi-am văzut cum mama îmi cerceta, cu mare atenţie, reacţiile. Atunci am simţit cum încrâncenarea din sufletul meu se înseninează sub lumina caldă din zîmbetul acelei femei simple, care n-avusese parte de minunile ce le săvîrşeşte, în viaţa fiecărui om, şcoala (de-aceea nu învăţase decît să se iscălească), dar care intuia, cum rar se întîmplă, mişcările, oricît de tainice, ale sufletului omenesc.

0 hotărîre s-a născut în acele clipe în fiinţa mea, o hotărîre însoţită de un jurămînt de suflet: să scap de frică şi, mai ales, de spaimele întunericului ! „Chiar dacă mi se întîmplă orice, chiar dacă mor, n-o să mai fug noaptea de frică !“ mi-am zis. Şi n-am mai fugit ! O, dar cit efort de voinţă mi-a trebuit pentru asta. Faptul a constituit pentru mine o revelaţie : „Va să zică se poate !“ am constatat, cu mirare şi cu nemaipomenită satisfacţie. începutul a fost însă cu : „trebuie să se poată !“

Prin voinţă, am reuşit să-mi domin tremurul inimii, să aduc frica la înghesuială, la tot mai mare înghesuială, pînă cînd...

Ajunsesem dintr-o extremă, în cealaltă : nu mă mai temeam de nimeni şi de nimic !

— Nu se poate ! a exclamat Alexandru.

— Ba se poate ! Şi-ai să te convingi din ceea ce am să-ţi spun acum...

După vreun an, într-o noapte — era toamnă tîrzie, spre iarnă, afară începuse să fulguie — ne-am pomenit cu doi lupi în tîrla de oi. Mama şi tata nu erau acasă. Plecaseră, pentru două zile, la nişte rude, într-un sat aflat la vreo 20 de km distanţă...

Lătrau cîinii îngrozitor. Sora mea mai mare, Gabriela (cu trei ani era mai mare decît mine) i-a auzit şi s-a sculat. M-a deşteptat şi pe mine...

„Ce e ? Ce s-a întîmplat ?“ am întrebat-o.

„Ori sînt lupi, ori hoţi ! Din două — una !“ a răspuns Gabi, cum îi spuneam noi.

„Să ieşim afară imediat !“ am zis eu.

„Cum să ieşim ? Dacă ne dă cineva în cap sau, Doamne fereşte, ne sfîşie vreo jiganie ?“

„Şi-atunci ce să facem, să aşteptăm să sfîşie oile ? Aprinde, repede, felinarul, şi îmbracă-te !“ i-am poruncit.

M-am îmbrăcat şi eu, în grabă, cu ce-am găsit la în- demînă. Am luat toporul de după uşă. Am luat şi felinarul. Afară

ningea.;. Ne-am îndreptat către tîrla oilor, aflată în spatele casei. Cîinii, cînd rie-au simţit, au început să latre şi mai tare.

Mi-am dat seama că sînt lupi. Am iuţit paşii.

„Geo, fii atent !“ mi-a strigat Gabi, din spate.

1 în clipa aceea, am învîrtit toporul şi-am izbit cu sete într-o mogîldeaţă ce venea spre mine, in salturi învîrte- jite, minată de cej doi ciini — Stoian şi Leu, cum se numeau cei de pe-atunci. Ceva mi s-a rostogolit la picioare, stropindu-mă de sînge pe mîini şi pe piept. Era un lup, pe care cîinii l-au imobilizat în cîteva secunde, potolin- du-i zbaterile şi ducînd la capăt ceea ce începuse lovitura mea de topor, aplicată, din întîmplare, desigur, drept în moalele capului.

Văzîndu-mă plin de sînge, Gabriela a început să strige :

„Eşti rănit ! Eşti rănit ! Opreşte-te !“

Dar eu nu simţeam nici o durere. Înaintînd către ţarcul oilor, am observat că două, din cele zece, cîte aveam, se aflau la pămînt.

„Repede, un cuţit !“ i-am strigat Gabrielei...

In noaptea aceea am avut de lucru pînă spre ziuă. A trebuit să tai cele două oi, care fuseseră rănite de lupi (fiindcă, altfel, mureau) ; ajutat de Gabi, le-am jupuit apoi de piele, am împărţit carnea — aşa cum văzusem, altădată, că făcea tata, şi-am pus-o la adăpost.

Gabriela se minuna de curajul şi de priceperea mea...

într-o altă situaţie însă, realmente, am fost într-un mare pericol...

Plouase mult, timp de aproape două săptămîni. Rîul din apropiere, pe care îl ştiţi şi voi, căpătase aspect nu de fluviu, ci de mare... Căci o mare de apă, pe o distanţă — ca lăţime, de peste 1 km — se revărsa deasupra unor locuri, unde, cu puţin timp înainte, fuseseră grădini, pomi, zăvoi. Şi-acel înspăimîntător balaur lichid ducea, pe spatele lui, copaci, ce fuseseră smulşi din pămînt şi cărora li se mai zăreau, din cînd în cînd, crengile ori rădăcinile, buşteni de brad sau de stejar, desprinşi din locuri unde fuseseră, probabil, depozitaţi, înainte de a fi transformaţi în cherestea, coteţe de păsări şi chiar case. Imaginea era a unui prăpăd... [1]

Oamenii din sat, adunaţi pe marginea şoselei, care, fiind mai înaltă, îi despărţea şi-i apăra de furia apelor, priveau, îngroziţi şi neputincioşi, *spectacolul!*

Mă aflam printre ei, împreună cu mama şi cu Gabriela. Era vară. Ajunsesem de-acum student şi venisem în vacanţă.

La un moment dat, la circa douăzeci de metri de drum, pe apă. şi-a făcut apariţia o căsuţă de lemn, prăpădită la înfăţişare.

„O casă ! O casă !" au început să strige oamenii. M-am apropiat mai mult, aţintindu-mi privirea spre ferestre. Mi s-a părul că ceva se

zbate înăuntru, dincolo de ele. M-am gîndit că pot fi copii.

Am întrebat atunci în jur : „Cine merge cu mine, sâ încercăm să-i salvăm ?“

„E moarte curată, neică !“ mi-a răspuns un bărbat din grămadă.

M-am hotărît, totuşi, să încerc. Nu puteam suporta gîndul că fiinţele acelea nevinovate au trecut pe lîngă noi şi-atîţia oameni zdraveni n-am încercat să le întindem o mînă de ajutor.

Mi-am aruncat hainele de pe mine, în grabă, rămînînd doar în slip.

„Geo, nu, nu ! mi-a strigat mama, din apropiere. Te îneci, băiatul mamei, nu ! E păcat, dac-or fi copii, dar n-ai nici o şansă şi te prăpădeşti şi tu ! Apa e adîncă de cîţiva metri, nu vezi ?“

Mi-am dat, totuşi, drumul în apele acelea nebune şi tulburi şi-am început să înot în direcţia casei. După cîteva minute, am ajuns lîngă un trunchi de lemn, nu prea gros. dar lung de cîţiva metri, care plutea deasupra apei. M-am agăţat de el, ca să mă odihnesc puţin. Aşteptam să sosească pînă la mine casa plutitoare...

Cînd aceasta s-a apropiat (se mişca încet, fiindcă intrase într-o zonă de apă mai puţin învolburată), am împins de capătul lemnului de care eram agăţat, ridicîndu-1 pe celălalt şi proptindu-1 în unul din pereţii casei.

„S-a oprit ! S-a oprit !“ a început să strige lumea din drum. într-adevăr, casa se oprise, dar în acelaşi moment eu am dispărut sub apă, fiindcă lemnul m-a tras înăuntru. După cîteva secunde, revenindu-mi, am ieşit, din nou, la suprafaţă, şi-am început, .cu eforturi extraordinare, să orientez casa, prin scurte lovituri în perete, în direcţia unui dîmb de pămînt., din apropierea drumului, unde, dacă ar fi ajuns, ar fi putut fi ancorată.

„Hai, Geo ! Hai, Geo !“ mi se părea că aud încurajări de pe mal. Mă aflam într-o parte a casei, de unde o împingeam. Prin ferestrele mici, am zărit doi copilaşi... Am văzut cum, în grabă, s-au mai aruncat în apă doi băieţi, hotărîţi să-mi vină în ajutor. Peste cîteva secunde însă,

un ţipăt, din drum, m-a cutremurat : „Buştenii! Buştenii !“ Era glasul, disperat, al mamei.

Intr-adevăr, din susul rîului, se apropiau în vitezfi, curgînd pe fluxul agitat al apei, vrea cincisprezece-două- zeci de buşteni, care păreau o haită de lupi, dezlănţuită. Cei doi băieţi s-au oprit, schimbîndu-şi direcţia înapoi, către mal, înţelegînd că, dacă ar înainta, ar fi zdrobiţi de tăvălugul acela de lemne.

„Buştenii, Geo!“ a strigat, din nou, mama, crezînd că nu i-am văzut. Ii văzusem, dar, în ciuda spaimei ce mă cuprinsese, m-am gîndit că era păcat de tot efortul făcut şi de cei doi copii, dacă aş fi fugit din calea lor tocmai acum... Cu un ultim efort, am potrivit casa în aşa fel încît, ajungînd lîngă ea, lemnele au izbit-o puternic în temelie, împingînd-o, cu forţă, tocmai spre locul către care mă străduiam s-o aduc eu însumi... Casa a ajuns la dîmbul de pămînt din apropiere şi a putut fi ancorată de cîţiva bărbaţi ce-au alergat, în mare grabă, acolo. Dinăuntru au fost scoşi un băiat de cinci ani şi o fetiţă de trei. Erau, după cum avea să-mi spună lumea, aproape leşinaţi de spaimă şi de plîns...

In clipa în care lemnele au întîlnit casa, eu m-am afundat în apă, cu intenţia de a trece pe sub ele. Unul dintre acestea m-a lovit, totuşi, la cap. M-am agăţat, cu disperare, de el, gîndindu-mă că numai aşa mai pot scăpa. Ameţisem puţin... Simţeam lemnul învîrtindu-se pe loc. Mi-am spus că e bine, că trebuie să se fi oprit undeva şi-atunci am zvîcnit spre suprafaţă, ridicînd o mînă, eventual ca să fiu observat... Cei doi băieţi, ce făcuseră tentativa de mai înainte, s-au aruncat, din nou, în apă, ajutîndu-mă să mă salvez din vîrtejul creat, în clipele acelea, în apropierea casei, unde se învîrteau şi buştenii. Cînd am ajuns pe mal, am simţit că un firicel de sînge, care izvora din apropierea arcadei stingi, îmi curge peste ochi şi pe obraz... Mama şi Gabriela mi-au spus că eu zîmbeam însă... Mă gîndeam că fusesem în stare ca, încă o dată, să înving frica aceea ce, cu ani în urmă, mă sugruma...

*

Noaptea învăluia de mult casa, ograda, întreaga suflare. Pe cer, pilcuri de nori se mai agitau încă, străduin-

i du-se parcă să prindă în braţele lor razele lunii. Nu reuşeau decît din cînd în cînd. Dormisem vreo oră, cînd m-a trezit o mişcare ce-o intuiam undeva, în apropiere, parcă pe sub fereastra camerei. M-am sculat şi-am ieşit, încet, în prag...

Priveam spre curte şi nu-mi venea să cred. Alex, însoţit de cei doi cîini — Tarzan şi Lupu — se plimba din- tr-o parte în alta şoptind, numai pentru sine : „Nu mi-e frică !“ „Nu mi-e

frică !“ „Nu mi-e frică !“... Cîinii îl urmau curioşi şi ascultători, nu lătrau, nu mîrîiau... Se străduiau parcă să înţeleagă ce-i cu băiatul, ce vrea, în fond ? !... Mi s-a părut că o uşă, spre intrarea dinspre şosea a casei, este întredeschisă...

După alte două drumuri — pînă la poartă şi înapoi — vreme în care privea cu atenţie în toate părţile, Alexandru s-a oprit. Cîinii s-au apropiat de el. Băiatul i-a mîn- gîiat pe cap, vorbindu-le, de asemenea, pe şoptite (dar, fiind atîta linişte în jur, ecoul cuvintelor ajungea, clar, pînă la mine) : „Sînteţi nişte cîini nemaipomeniţi ! Bravo ! Fără voi nu ştiu ce m-aş fi făcut. Vedeţi, mîine, să nu mă daţi de gol !“... S-a îndreptat apoi spre camera cu uşa întredeschisă, dispărînd în spatele ei...

— Unchiule Geo, m-a abordat Dan, a doua zi, cînd ne pregăteam pentru o nouă plimbare, ştii ce-a făcut Alex azi-noapte ?

— Nu ştiu ! i-am răspuns.

— A ieşit afară şi, timp de vreo jumătate de oră, s-a plimbat prin curte, însoţit de cîini şi rostind, la fiecare pas : „Nu mi-e frică ! Nu mi-e frică !“... Eu m-am trezit cînd s-a dat jos din pat şi l-am urmărit din uşă... N-am vrut să ştie că l-am văzut... Ce zici de chestia asta ? !

— Da’ tu ce zici, Dănuţ ?

— Matale tot aşa îţi spuneai ?... Atunci cînd... ţi-amin- teşti, nu ? !

— Cred că tot aşa !

— Atunci e bine !

— Şi eu zic la fel !... Deci...

— Tăcere ! exclamă băieţelul, făcînd un gest sugestiv către buze. Rămîne între noi ! Să vedem ce-o să se mai întîmple !...

Capitolul III

OCHII TIMPULUI

1

De cînd mă ştiu m-a obsedat şoseaua aceasta ! Panglica ei cenuşie şi aproape îngustă ţine în palmă atîtea destine ! Ce nemaipomenit lucru ar fi dacă cineva ar putea să cunoască luminile şi umbrele fiecăruia dintre ele !...

Cei trei copii — Mihaela, Alexandru şi Dan — se află în apropierea mea. Mă ascultă încordaţi... Ne-am propus să mergem astăzi în zăvoi. Deocamdată, ne-am aşezat pe banca de lîngă poartă...

— M-au obsedat, mai întîi, maşinile, sutele, miile de maşini care trec, zilnic, la deal sau la vale — îmi ascult, mai departe,

gîndurile. Stăteam, uneori, copil fiind, aici, în poarta casei şi alergam cu ochii la dreapta ori la stingă, după fiecare. Şi sufletul încerca să se ţină, un timp, după fulgerările acelea albe, roşii, albastre, verzi, galbene sau negre, dar, o dată cu dispariţia lor în zare, obosea, se descuraja şi se întorcea acasă. Uneori, însă, îl prindea încăpăţînarea, se aşeza undeva, pe canapeaua din spate, ori pe fotoliul din dreapta şoferului şi rostea către cei de dinăuntru : „Eu de-aicea nu mai plec, merg şi eu cu voi departe, pînă la capătul pămîntului !“ Observînd mirarea de pe feţele acelor străini, repeta : „N-aţi auzit ? Merg şi eu cu voi !...“ Iar cînd privirile stăpînilor maşinii râmîneau tot întunecate şi reci, ca de gheaţă, sufletul meu începea să se roage : „Merg şi eu cu voi ! Vă rog, luaţi-mă şi pe mine cel puţin pînă în satul vecin, ori măcar un kilometru, sau o sută de metri... Vreau să văd şi eu cum este într-o maşină. Vă rog !“... Dar nu-mi amintesc ca, chiar după asemenea rugăminţi, să fi rămas o dată măcar în vreuna din acele maşini. Cu fiecare asemenea prilej auzeam parcă strigîndu-se la şofer : „Opreşte imediat şi dă-1 jos pe ţăranoiul ăsta obraznic, că ne murdăreşte maşina ! Dă-1 jos ! Dă-1 jos !“ Şi ecoul acela ascuţit mă urmărea pînă aici, unde, izbindu-se de stîlpii cei mari ai porţii, se potolea şi se stingea... în sufletul meu, însetat de alte orizonturi...

Au trecut pe şoseaua aceasta şi altfel de maşini : de un verde întunecat la culoare, mari şi cu multe roţi, unele cu şenile. Au trecut urlînd, de se speria pămîntul de ele şi tremura de frică, au trecut spulberînd liniştea şi întunecînd nădejdile oamenilor. Au trecut !... S-au dus... şi nu s-au mai văzut ! Dar, o dată cu ele, s-au petrecut din sat şi multe chipuri de bărbaţi, mai ales tineri... Lumina lor s-a stins din atîtea case, spre a se aprinde, în flăcărui galbene şi mici, acolo, lîngă bisericuţa din deăl, încălzind zîmbetul trist al chipurilor reapărute pe braţe de lemn ori de piatră...

Căruţele m-au impresionat mai apoi, caii, cu deosebire, aceste superbe făpturi, trăgînd, uneori, din greu de înjghebările de pe cele patru roţi. Poziţia omului care mînă caii mi-a spus totdeauna foarte mult. Am văzut oameni stînd în picioare, în căruţă, zvîcnind doar din hăţuri şi învîrtind pe deasupra fulgerul biciului... Aceia ori treceau cu zîmbetul pe buze şi sufletul liber, luminat, ori scrîşneau din dinţi, întunecaţi la obraz, gîfîind pe dinăuntru de nerăbdare şi de încrîncenarea gîndurilor. După cum am văzut oameni aşezaţi în fruntea grămezii de lucruri acoperite de coviltirul sărac, aplecaţi înainte, pînă aproape de trupurile cailor, copleşiţi de necazuri..., miş- cîndu-se încet, fără grabă, pe drumul lor lung şi pustiu de bucurii.

Am ascultat, nu o dată, însoţind aceste imagini mişcătoare, atîtea melodii triste, ori duioase, arareori sprinţare, şoptite doar pentru sufletul cel călător şi pentru altele rămase departe, ori trimise în afară, în lumea umbrelor tainice, ale înserării, mai aies, prin fluxul unduios sau mai încordat al şuieratului născut dintre buze.

Călătorii cei singuri, purtîndu-şi paşii, ori învîrtind roţile de bicicletă pe margine de drum, în voie sau mai în grabă, mi s-au părut totdeauna, nu ştiu de ce, cocori rătăciţi în căutarea acelui *unghi de zbor,* **mult mai plin de nădejdi şi de siguranţele aşteptatelor împliniri...**

De cînd mă ştiu m-a obsedat şoseaua aceasta ! Panglica ei cenuşie şi aproape îngustă ţine în palmă atîtea destine.

Ce nemaipomenit lucru ar fi dacă cineva ar putea să cunoască şi *să stâpînească,* **în acelaşi timp, luminile şi umbrele fiecăruia dintre ele !...**

— Sînt mulţi ani de-atunci ! Era în timpul războiului. Aveam, ca Alex, doisprezece ani şi eram, după cum ştiţi, cel mai mare dintre băieţi. Pe lîngă noi însă, părinţii mei mai aveau patru fete. Eram deci şapte copii !

Mama era bolnavă de mult timp, iar tata se afla, de aproape trei ani, pe front. Singura noastră avere şi sursă de a ne cîştiga existenţa erau doi cai şi o căruţă, cu care, in lipsa tatii, muncea o soră de-a mea, pe-atunci de şaisprezece ani.

Deşi avea numai patru ani mai mult decît mine, a fost una dintre fiinţele care m-au influenţat cel mai puternic în viaţă. A fost una dintre luminile zilelor mele de-atunci... şi de mai tîrziu. A fost, pentru că, numai peste şase ani, s-a stins, pe neaşteptate !

Eu mi-o amintesc mai ales cum era la şaisprezece ani : înăltuţă, subţire şi mlădioasă, cu un păr blond, strîns într-o coadă mare, pe c&re-o purta peste umăr, pe piept, cu ochii de cer limpede (nu ştiu de unde apăruse ea cu ochi albaştri, fiindcă nimeni în familia noastră n-avusese asemenea ochi), cu o faţă albă, fină şi frumoasă. Parcă ar fi coborît dintr-un tablou şi, privind-o călcînd desculţă prin ogradă, te apuca mirarea şi te temeai să nu-şi frîngă picioarele lungi, cu glezne subţiri, să nu-şi strice mîinile mici, delicate, cu degete fine.

în ciuda acestei înfăţişări, dublate de un suflet dăruit cu podoabele sensibilităţii şi ale alesei omenii, Gabriela — pentru că despre ea este vorba — era un flăcău în toată regula, dacă o apreciai după ceea ce era în stare să muncească, după ceea ce efectiv muncea.

Pot să spun, fără nici un fel de exagerare, că, timp de patru ani, ea ne-a crescut. Fără ea, n-ar fi avut cine să lucreze cu căruţa şi caii şi, fără această sursă, viaţa noastră s-ar fi aflat la

grea cumpănă.

Cu vreo zece zile înainte de sfîrşitul unui an, ni se terminase fînul, nu mai aveam deci cu ce să hrănim caii (fusese un an secetos şi chiar atunci, în decembrie, nu exista pic de zăpadă). în întreg ţinutul nostru n-am găsit la nimeni un braţ de fîn în plus. N-aveam de unde să cumpărăm. Ne-am pregătit atunci de drum lung, peste munţi, pînă în Ardeal. Numai disperarea a determinat-o pe mama să ne lase să plecăm, pe mine şi pe Gabriela.

A mai căpătat puţină inimă cînd a văzut că s-a hotărât să ne întovărăşească, pentru aceeaşi nevoie, vecinul nostru de peste drum, nenea Ionel...

De la Cîmpulung înainte, drumul ne era necunoscut. Am făcut zile şi nopţi peste munţi, pînă în inima Transilvaniei. Aici, după îndelungi căutări (nu găseam fîn bun, ori era prea scump pentru punga noastră subţire), am reuşit să încărcăm căruţa, plătind ultimii bani pe care-i aveam. Mi-amintesc că, la plecare, femeii de la care am luat fînul — o văduvă, cu patru copii — i s-a făcut milă de noi şi ne-a dat s-avem pentru drum o pîine mare şi-o bucată de brînză. Am plecat cu lacrimi în ochi, sărutînd mîna cea bună şi darnică şi, luînd, în plus, merinde pentru suflet, un zîmbet cald şi-o încurajare: „S-ajungeţi cu bine, copii ! Să vă dea Dumnezeu sănătate vouă şi mamei voastre, şi fraţilor voştri ! Şi să-l vedeţi pe tatăl vostru cît mai curînd acasă !“

Lelea Ioana, care voia să mai spună ceva, şi-a înghiţit vorbele, pentru că a podidit-o plînsul. (Soţul ei murise pe front.) Ne-am apropiat de cai şi, amîndoi, pe jos, pe lîngă ei, am pornit-o domol. Am plecat singuri şi îngrijoraţi, fiindcă pe nenea Ionel, vecinul nostru, îl pierdu- serăm între timp. El se dusese într-altă comună (aici nu se învoise din preţ) şi, cu toată aşteptarea noastră, nu sosise.

Mai erau cinci zile pînă la Anul Nou. După socoteala noastră, puteam să ajungem acasă, dacă totul ar fi decurs bine, înainte de momentele *„cumpenei dintre ani“.*

Dar n-am avut parte de această bucurie ! La numai o zi de mers, după ce-am plecat din satul în care cumpă- raserăm fînul, ni s-a stricat o roată la căruţă. Gabriela, care a intuit, prima, nenorocirea, s-a făcut albă la faţă (şi aşa era aproape îngheţată) ; apoi am văzut cum au început să-i tremure buzele şi să-i curgă din ochi lacrimi fierbinţi.

Mi-am amintit atunci de tot ceea ce mă învăţase ea în cei cîţiva ani în care tata lipsea de-acasă : să nu mă dau bătut în nici o împrejurare, să nu-mi pierd cumpătul, să nu mă vaiet, chiar dacă mă doare ceva, să fiu curajos... Şi, de multe altele mi-am amintit, fulgerător, atunci cînd am dat s-o încurajez pe

Gabriela, spunindu-i: „să nu-ţi fie teamă, că eşti cu mine !“

Săraca de ea ! A zîmbit amar, apoi mi-a luat capul între palmele ei mici şi îngheţate şi m-a sărutat pe ochi. Rezultatul a fost că am început eu să bocesc. S-a întors cu spatele spre mine şi m-a lăsat să mă liniştesc, timp în care ea însăşi şi-a adunat toate puterile delicatei sale făpturi ca să se liniştească şi să chibzuiască ce-i de făcut.

Trei zile ne-am chinuit să reparăm roata. Pînă am găsit un meşter într-o comună vecină, pînă l-am convins să ne ajute fără bani, pînă a făcut reparaţia, fără să descărcăm fînul, pînă...

A fost, totuşi, o mare minune, socoteam noi, că cineva s-a îndurat să ne ajute fără să primească vreo altă plată în afara unor vorbe de mulţumire, cu care nu mai conteneam, şi a lacrimilor de bucurie, pe care le vărsăm din belşug.

Nici astăzi nu socotesc această faptă altfel! L-am căutat mai tîrziu pe omul acela, pe moş Ion Pînzaru, după război, cînd, student fiind, am participat la o excursie de documentare prin Transilvania. I-am mai găsit doar numele, în cimitirul satului. Am plecat un genunchi şi-am 'Stropit c-o lacrimă un buchet de flori de cîmp, pe care l-am aşezat pe mormînt. Atunci, nu se mai afla, de ani, printre cei vii, nici sora mea, Gabriela !...

...Am reluat drumul şi, încet-încet, am lăsat în urmă satele şi ne-am apropiat din nou de munţi, pe care trebuia să-i trecem a .doua oară, de data aceasta mult mai greu, căruţa fiind încărcată cu fîn. Am lăsat în urmă şi zilele !

Era 31 decembrie, după-amiaza, cînd am început să coborîm munţii ! încercare temerară. Oricînd căruţa putea să se răstoarne, în orice clipă puteam să ne trezim (mai de grabă să adormim pe veci) într-o prăpastie, cu cai cu tot ! Şi, totuşi, trebuia să ajungem acasă, altă cale nu exista !

Gabriela purta caii de dîrlog, vorbind cu ei tot timpul, domolindu-le orice încercare de a grăbi pasul, atunci cînd căruţa îi forţa din spate. Caii se supuneau cu blîn- deţe şi ţineau cu străşnicie oiştea căruţei, proptindu-se în hamuri, mai să le rupă. Dar oricît ar fi ţinut căruţa bieţii cai, nu se putea coborî fără să-i ajutăm printr-un sistem de frînare. Era un sistem primitiv, la care ne gîn- diserăm de-acasă ; primitiv şi greoi, dar nu aveam altul. In faţa roţilor din spate, era suspendat, cu nişte lanţuri, un buştean, ce se strîngea cînd apăsai pe o pîrghie, formată dintr-o prăjină şi un lanţ. Cineva trebuia să apese permanent pe această pirghie. Acel cineva n-avea cine să fie altul în afară de mine. Cu mîinile nu puteam apăsa pîrghia. N-aveam destulă forţă. De aceea, a trebuit să mă caţăr cu picioarele pe ea, ţinîndu-mă, în acelaşi timp, de alt lanţ care strîngea un lemn lung, anume aşezat, de-a lungul căruţei, peste fîn, deasupra, ca să nu se răstoarne sau să se risipească în timpul mersului. Astfel, apăsînd cu toată greutatea corpului şi

printr-un anume balanş pe care-1 făceam aproape la fiecare metru parcurs, reuşeam să îngreuiez parţial mersul căruţei, să uşurez, de fapt, coborîşul.

N-am făcut niciodată în viaţa mea un drum mai lung şi mai istovitor ca acela. Mîinile îmi îngheţaseră pe lanţ, gata oricînd să se desprindă, iar picioarele îmi tremurau de oboseală. Pe Gabriela n-o vedeam. O auzeam vorbind mereu cu caii. Vocea îi era din ce în ce mai slabă. Răguşise de tot !

De la o vreme s-a înnoptat. Mi se părea că am intrat în iad ! Lumina felinarului, pe care Gabriela îl purta în faţa cailor, pîlpîia speriată la fiecare serpentină, în apropierea prăpăstiilor. Mă cuprinsese o teamă cumplită. Tremuram din toată fiinţa. Plîngeam. Cred că şi Gabriela plîngea.

Mă aşteptam în fiecare moment să sticlească, din întunericul ce ne înconjura, ochii vreunui lup, ori să apară cine ştie ce răufăcător...

Auzeam sforăitul cailor. Mi se părea că presimt lupii pe-aproape. Bocănitul copitelor pe pietre şi scîrţîitul căruţei răsunau puternic în noapte. In afară de noi, în faţă sau in spate, nimeni ! începuse să bată un vînt ascuţit. Mă pătrundea pînă în oase. Gabriela se încălzea mergînd. Picioarele ei mici se loveau de pietre.

Cînd am coborît ultima pantă şi-am văzut lucind luminile caselor de la Podul-Dîmbovicioarei, ni s-a părut că visăm ! Nu credeam să mai ajungem !

Gabriela a oprit caii la margine de drum, lîngă zidul unei case. A smuls rtişte fîn şi l-a pus în faţa cailor. Apoi, .văzind că nu apar, s-a repezit îngrijorată în spatele căruţei. Aşezat pe pirghia cu care frînasem roţile, plîngeam încet, liniştitor.

Gabriela s-a apropiat, mi-a şters lacrimile cu mîneca hainei şi m-a rugat să mă urc în căruţă şi să încerc să-mi fac un culcuş în fîn ca să mă încălzesc puţin. Nu m-am urcat. Am preferat să-mi frece ea mîinile, ca să mi le dezmorţească. Nu mîncasem nimic, de dimineaţă. De altfel, nici n-aveam ce să mai mîncăm. Pîinea şi brînza de la lelea Ioana se terminaseră. De-acasă nu mai aveam decît nişte mere. Mere pe stomacul gol! Mere... Şi-atît! în noaptea de Anul Nou !

„Aoleu, zise Gabriela ! Am uitat că asta e noaptea de Anul Nou !"

„Cît o fi ceasul ? întrebai. O fi sosit ?"

„Cine să sosească ?"

„Anul Nou !"

„Nu ştiu ! O fi sosit ! Probabil că e trecut de douăsprezece !"

„La mulţi ani, Gabriela !"

„La mulţi ani, Geo !"

Ne îmbrăţişarăm.

„Oare ce-or fi făcînd ai noştri ? Mama cred că a înnebunit de frică şi de durere ! Dar tata, pe unde-o fi el acum ?"

„Mîine ajungem, zisei. Mîine se vor bucura că ajun- . gem sănătoşi şi aducem şi fîn“.

„Mîine !

în clipa aceea, uşa casei lîngă care ne opriserăm s-a deschis şi, pe prispă, a apărut o femeie tînără, cam de 35 de ani, gătită de sărbătoare.

Cînd a dat cu ochii de căruţă şi de mogîldeţele de la poartă, a lăsat pe-o masă ceea ce avea în mînă şi s-a apropiat. Cu glasuri pierite aproape, dădurăm „Bună-seara !“. Femeia răspunse mirată :

„Bună-seara ! Dar cine sînteţi dumneavoastră ? De unde veniţi ? Sper că nu sînteţi singuri !“

„Ba singuri sîntem !“ a răspuns Gabriela.

„Singuri ?“ exclamă şi mai mirată femeia.

După cîteva minute, caii se aflau la adăpost, cu două braţe de lucernă în faţă, coborîtă din podul gospodinei, iar noi ne încălzeam lîngă sobă şi priveam la cei doi copilaşi, un băieţel şi o fetiţă, care se jucau încă în jurul pomului de iarnă. Alături, o masă întinsă cu destule bunătăţi. La masă, se afla un bătrîn, bunicul copiilor. Soţul femeii, ca şi tata, era pe front.

„La mulţi ani, copii !“ ne ură bătrînul.

„La mulţi ani, bunicule ! La mulţi ani, lele ! Şi vă mulţumesc mult ! Fără dumneavoastră nu ştiu ce ne-am fi făcut. Era păcat să îngheţăm afară, după ce-am izbutit, să coborîm munţii".

Gabriela se dezmorţise şi avea chef de vorbă. Mai prinsesem şi eu ceva inimă, dar mi-era atît de foame că înfulecam, pe tăcute şi fără jenă, din cîte erau pe masă. Iar femeia mă îndemna de zor :

„Mănîncă, mănîncă, băieţaş !“

Am mîncat şi, tot la îndemnul acestei nevisate gazde, răsărită în calea noastră ca zînele din poveşti, m-am strecurat în patul cald şi bun şi-am adormit imediat. A mîncat şi Gabriela şi s-a culcat apoi lîngă mine. Păcat de mîncare însă şi de pat! Tot somnul m-am zbuciumat cu pîrghia şi cu frîna de la căruţă !

A doua zi, spre seară, am ajuns, în sfîrşit, acasă. Ai noştri nu mai sperau să ne mai vadă întregi...

...Pe Gabriela am pierdut-o după şase ani ! Se căsătorise şi avea două fetiţe : una de un an şi jumătate, alta de cîteva luni. A răcit rău, a făcut meningită şi... n-a mai scăpat ! Pe fetiţe le-a crescut mama...

...De-atunci, în toate nopţile, în care anii îşi dau mîna, mi-apar în minte imaginile drumului meu peste munţi, făcut alături de acea minunată făptură, cu destin atît de aspru, încheiat revoltător de prematur !...

3

„...Era într-o noapte. Dormeau toţi. Deodată, tata s-a sculat încet de lîngă mine să nu mă trezească. A luat de-alături un braţ de lucernă proaspătă şi-a coborît scara care scîrţîia sub greutatea lui. L-am auzit apoi deschi- zînd uşa grajdului şi înaintînd către iesle spre a aşeza în faţa calului lucerna. Mocanu, aşa se numea calul, a nechezat scurt, bucuros. Şi-a recunoscut stăpînul pe care, în patru ani, îl văzuse de două-trei ori. Patru ani lungi şi grei, ani de război! Tata fusese tot timpul concentrat. Acum se întorsese acasă, de cîteva zile. O dată cu schimbarea frontului, primise şi el o permisie de două săptămîni.

Cînd a urcat scara, m-a găsit în gura slonului.

„Nu dormi, băiete ?“ m-a întrebat cu un glas blînd.

„Nu !“ i-am răspuns.

Ce era să-i spun ? Că n-am dormit aproape toată noaptea ? Că de patru veri îl aşteptam să mai dorm lîngă el, în fîn, îmbătat de mirosul aromitor şi de mîndria că *eram bărbat,* **şi** *bărbaţii* **dormeau, toată vara, în slon, adică în podul cu fîn ? Pe-atunci,** *bărbaţii* **din casa noastră, cei de la...** *şapte* **ani în sus, erau doar doi : eu şi tata. Ceilalţi fraţi, ai mei, mai mici, rămîneau cu surorile, şi cu mama în casă. O vară întreagă dormisem cu tata în fîn ! Trecusem în clasa a II-a, împlinisem şapte ani, eram** *mare* **deci. Mă adăposteam lîngă spatele lui cald şi mă înveleam cu o pătură, peste care presăram fîn, fîn proaspăt cosit. Nu cunosc parfum mai răscolitor decît mirosul de fîn. Şi azi, după zeci de ani, cînd strîng în palmă cîteva fire de iarbă proaspăt cosită simt urcînd în mine sevele copilăriei. Mă văd, dintr-o dată, alergînd desculţ pe malul rîului, ori aruncîndu-mă, nu de puţine ori, cu haine cu tot, în valurile-lui repezi, rostogolindu-mă, apoi, prin iarba moale a zăvoiului, căţărîndu-mă prin cireşi, strigînd după oile mai năzdrăvane sau după vite, ori ascultînd basmele cele multe şi fermecate ale lui moş Ioniţă. bătrînul sfătos care a încîntat, cu** *poveştile* **lui, anii dinţii ai tuturor copiilor satului...**

...După vara aceea, tata plecase şi mama nu m-a lăsat să dorm singur în podul cu fîn. Degeaba m-am rugat eu de dînsa, nu şi nu ! „Dacă te sperii de ceva, ori visezi urît, te trezeşti şi cazi de-acolo ! îmi spunea. Nu, nu se poate ! Cînd o veni taică-tău !“ adăuga ea, văzîndu-mă întristat. „Trebuie să vină, trebuie să-i dea drumul ! Poate se termină şi războiul. Mai ai răbdare !“

Avusesem multă răbdare. în patru ani, tata nu venise însă decît de două-trei ori, pentru cîteva zile, şi-atunci, nu ştiu cum se întîmpla, că era tot iarnă. Odată, într-o iarnă, ninsese mult, viscolise şi trenurile nu mai circulau regulat. Intîmplîndu-se pe

drum şi văzînd că, de la Piteşti spre noi, fiu mai pleca nici un tren, tata a luat-o pe jos. A străbătut prin viscol, noaptea, douăzeci de km. Cînd a ajuns, ne-am speriat văzîndu-1. Era mai mult mort decît viu, pe trei sferturi îngheţat. Nu văzusem niciodată pînă atunci un om cu ţurţuri de gheţă pe faţă. L-am văzut pe tata : îi îngheţaseră pe obraji lacrimile ce se scurseseră treptat din ochii biciuiţi de zăpada viscolită, iar coloana de aburi, care zvîcnea gîfîind din fiinţa lui trudită. întinsese pod de gheaţă peste mustaţă şi peste buzele crăpate pînă la sînge.

N-am putut să-i scoatem mantaua de pe el decît după o jumătate de oră, cînd apa ce se impregnase în ea şi devenise gheaţă a început să mustească ; iar ca să-l putem descălţa de cizme, a trebuit să-şi ţină picioarele, minute întregi, aşa încălţat, într-un lighean mare cu apă fierbinte...

„E o noapte frumoasă ! Peste vreo oră şi jumătate- două plecăm. Cînd se face ziuă trebuie să fim în Piteşti!“

„Plecăm ! zisei. Iarăşi o să tragă bietul Mocanu, singur, la oişte".

„O să tragă, ce să facă? Aşa a avut el parte, săracul"

In cei patru ani, de cînd dura războiul, de trei ori ne duseserăm, eu şi sora mea, Gabriela, cu cîte doi cai la Piteşti, undeva acolo sus. pe deai, unde se afla cazarma militară şi, de fiecare dată, ne-am întors cu Mocanu singur la oiştea căruţei.

Prima dată ni l-au luat pe Vînătu, un cal alb, frumos, cu pete mici, vineţii, pe tot corpul. De zece ani era perechea lui Mocanu. Se înţelegeau perfect, trăgeau amîn- doi cu străşnicie, cînd erau puşi la greu, încît ar fi fost in stare să mute şi casa din loc, dacă asta le-ai fi poruncit să facă !... Uneori, cînd erau mai odihniţi şi se aflau la păscut, zburdau ca nişte mînji, alergau unul după altul, ca nişte năluci cu coamele înfoiate şi, dintr-o dată, se opreau, se sprijineau bine pe picioarele din ipate, iar cu cele din faţă se înălţau, le propteau unele într-altele, su- nîndu-şi potcoavele, ?i-şi aplecau capetele cînd într-o parte, cînd în cealaltă, murmurînd, în nechezatul lor, cîn- tecul de bucurie al vieţii.

Ca să nu ni-1 rechiziţioneze pentru nevoile frontului şi pe Mocanu, tata ne învăţase, înainte de a pleca în concentrare, să-l înţepăm uşor în piciorul drept din spate, puţin deasupra copitei, urţde calul avea deja o mică de- formaţie, o umflătură care, astfel, devenea dureroasă şi-l făcea să şchiopăteze. Aşa că. de cîte ori primeam hîrtie cu dungă albastră la colţ. prin care eram chemaţi cu caii la control pentru rechiziţie, Mocanu începea sâ şchiopăteze şi astfel... scăpa de front, rămînînd, pentru o perioadă, pînă reuşeam să-i cumpărăm alt tovarăş, să muncească

singur spre a hrăni o familie numeroasă ca a noastră, cu şapte copii.

...Nu mă puteam despărţi de calul cel alb şi frumos, cu pete vineţii pe tot corpul. Luat de la oiştea căruţei noastre, de un soldat, fusese legat de o bară de lemn, lîngă alţi cai care, ca şi el, erau rechiziţionaţi. Il mîngîiam pe cap şi-l sărutam, plîngînd în hohote. Vînătu sufla peste mine abur cald, trăgînd, în acelaşi timp, de lanţul cu care era legat de gît spre a scăpa şi a merge spre tovarăşul său ce rămăsese singur la căruţă. Cînd am plecat, smuls mai mult cu forţa de Gabriela, un nechezat dureros, ţîşnit aproape consecutiv din fiinţele celor doi cai, mi-a sfîşiat sufletul, ca o prevestire, parcă, a durerilor ce aveau să urmeze. După cîteva luni, am primit o altă hîrtie prin care eram înștiințați că Vînătu nostru pierise pe front. Intr-un an am reușit să cumpărăm alt cal, care a avut soarta celui de dinainte. Cu al treilea s-a întîmplat la fel !...

Acum, fiindcă venise tata acasă, voia *el* să aleagă un cal bun, dacă s-ar putea ca cel ce fusese perechea dintîi a lui Mocanu...

în oborul de vite din Piteşti am ajuns, într-adevăr, cînd se lumina de ziuă. Pe trupul negru, lucios şi puternic al lui Mocanu, apăruseră, de sub curelele hamului, flori albe de spumă, asemănătoare aceleia ce-i împodobea fruntea. Tata l-a şters peste tot cu un şomoiog de fîn, făcindu-i, parcă, un fel de masaj, l-a mîngîiat apoi pe cap, întîrziind în regiunea urechilor — ceea ce nu puteam face eu niciodată, fiindcă Mocanu era urîcios, se întindea să mă muşte —, a aruncat peste el o pătură, să nu răcească, după care a luat din căruţă lucernă cît a cuprins cu braţul şi i-a aşezat-o dinainte să mănînce. Oprisem căruţa undeva, foarte aproape de intrare. La ora aceea, oborul era aproape liniştit. Pe o distanţă de cîteva hectare, dispuse într-un fel de dreptunghi, pe laturile căruia creştea un gard înalt, de zid şubrezit de vreme, mişuna o lume pestriţă — oameni şi animale de tot felul; oameni, cei mai mulţi îmbrăcaţi rău, cu haine pe care înfloreau petecele, bărbaţi cu feţele înţepoşate de bărbile nerase de cine ştie cînd, femei, cel mai adesea cu legături negre peste gură, desculţe sau tîrîndu-și opincile rupte, copii ca mine, care căscau gura miraţi, pentru că un asemenea *tîrg* nu mai văzuseră în viaţa lor.

Din cînd în cînd, cîte un individ cu cizme lustruite-n picioare, cu haină trei sferturi din postav bun, „trei pe- ceţi", strînsă cu cordon la mijloc, cu obrazul roşu, ras proaspăt, se agita în cîte un grup de amărîţi.

„Geambaşii ! Aceia sînt geambaşi, spuse tata parcă şoptit.

Cumpără pe nimic, păcălesc oamenii, ca apoi să-ţi vîndă, cînd eşti la strîmtoare, cu un preţ de cîteva ori mai mare“.

„Bine, dar oamenii cum de se lasă păcăliţi ?“ întrebai aproape intrigat.

„Se lasă !“ zise tata cu un zîmbet trist în colţul gurii..., lăsîndu-mă nelămurit.

Ne mişcăm prin această mulţime, căutînd.cu privirile caii. Dar caii întîrziau să apară. Cîteva gloabe — forme de cai, mai mult pielea întinsă pe oase — nu ne puteau reţine atenţia. Am mai găsit cîţiva care, de asemenea, nu ne-au convenit : ori erau prea mici, nu s-ar fi potrivit cu Mocanu, ori prea bătrîni (tata îi căuta la dinţi ca să se lămurească). Orele treceau şi noi iv-aveam la ce să ne hotărîm. Aproape că pierduserăm nădejdea să mai cumpărăm un cal bun. Cînd mă gîndeam să ne întoarcem acasă, aşa cum plecaserăm, cu locul din partea stingă a oiştii pustiu, mă cuprindea disperarea.

Tata privea crunt şi blestema războiul. Tocmai ne în-dreptam spre ieşire cînd, pe poarta oborului, a intrat un bătrînel cu un cal roib de dîrlog ; înalt cît Mocanu al nostru, subţirel, cam slăbuţ, se vedea că nu fusese hrănit prea bine, dar sprinten, ţinea capul sus de parcă ar fi privit de la distanţă peste lume.

„Tată, tată, strigai plin de freamătul ce se născuse dintr-o dată in mine, uite calul *nostru !“*

Tata, care mergea cu ochii în pămînt, a ridicat capul mirat şi-amîndoi am iuţit paşii spre bătrînel.

„De vînzare ţi-e roibul, taică ?“

„D-apoi cum“, zise bătrînul oprind calul lingă gard. Intr-o clipă, lumea s-a strîns ciopor în jurul omului cu calul roib. S-au repezit şi cîţiva geambaşi. Inima îmi ajunsese la gît de teamă : „Aştia ne iau calul ! mă gîndeam, ne iau calul, calul nostru, noi l-am văzut întîi !... Nu se poate, e calul nostru !“ Se pare că gîndurile mele prinseseră glas, glas de strigăt, că numai ce văd lumea

întorcîndu-se spre mine, iar pe unul dintre cei cu cizme-n picioare şi obraz roşu apostrofîndti-mă : „De unde e calul *vostru,* **mă mucosule ?“**

Bătrînelul întinse atunci mîna, dădu lumea din faţa mea la o parte şi spuse, spre mirarea tuturor, inclusiv a tatei :

„Are dreptate băiatul, calul e vîndut !... I l-am dat creştinului ăstuia"... şi arătă spre tata. Apoi, apropiindu-se cu un pas de noi, mai zise, în şoaptă : „îl iei, omule ? Ciţi bani ai ?“ .

„Atît“... zise tata, prinzînd curaj !'

„Roibul e-al tău, flăcăiaşule, vino să batem palma !“ spuse

moşul bucuros nevoie mare, de parcă el ar fi cîş- tigat ceva, nu noi.

M-am repezit spre bătrinel mai să-i sărut mîna. El m-a mîngîiat pe obraz cu o palmă -aspră, care ardea şi mi-a ciufulit apoi claia de păr castaniu ce-mi adumbrea ochii.

Lumea din jur s-a împrăştiat murmurînd. Geambaşul care mă apostrofase i-a trîntit şi moşului o înjurătură, spunînd, pe deasupra, că „trebuie să fie ţîcnit" sau cam aşa-ceva, a făcut un gest cu mîna a lehamite şi-a plecat.

Cînd am prins roibul de căpăstru, acesta şi-a aplecat capul şi a început să-l frece pe pieptul meu, de parcă m-ar fi cunoscut de cînd lumea. L-am cuprins pe după grumazul lui falnic şi l-am îmbrăţişat ca pe-un prieten drag.

„înseamnă că e blînd, tată, nu ca Mocanu, izbucnii Eericit, am să-l pot călări !“...

„Ai să zbori cu el, băiatule, e blînd ca un mieluşel, dar aleargă de parcă ar fi un şoim, adăugă bătrînelul tot mai încălzit de bucuria mea. Apoi, faţa i se întunecă de parcă ar fi trecut peste ea umbrele unor nori negri... Aşa-i cînd ajunge omul la strîmtoare !... începu el ca şi cum s-ar fi pregătit să spună o poveste tristă... Calul ăsta...“

în clipa aceea, văzduhul a fost sfîşiat de ţipetele stridente ale unei sirene care a început să se vaiete, să se vaiete...

„Alarmă !... strigă tata cu spaimă-n privire. Repede, băiatule, s-ajungem cu calul la căruţă, să-l înhămăm şi să- fugim !“

„Blestemaţii!... adăugă apăsat moşneagul, dar mai liniştit decît tata, nu se mai satură de-atîta moarte; de

cînd nu mai sîntem cu ei, fac prăpăd ! Nu le-ajunge cît au luat în atîţia ani, acum distrug şi ce-a mai rămas !“

Am înţeles că era vorba despre nemţi, despre avioanele ce treceau aproape zilnic şi pe deasupra satului nostru şi care bombardau cînd ici, cînd colo...

„Să v-ajute Dumnezeu, oameni .buni, mai spuse bă- trinul, la despărţirea noastră pripită, să scăpaţi cu bine ! V-am dat straşnic cal, să ştiţi! Aveţi grijă de el!“...

„Iţi mulţumim din suflet, bunicule, răspunsei, în timp ce alergam după tata. Fugi, fugi şi matale !“ îl îndemnai eu pe bătrîn.

„De mine se sperie moartea, flăcău ; fugiţi voi, fugiţi !“...

Glasul lui s-ă stins în vaietele sirenei şi-n strigătele mulţimii înnebunite.

Căruţa noastră era aproape. Am ajuns repede ; tata a scos hamul dintr-un sac, în cîteva clipe l-a potrivit pe calul cel roib, l-a înhămat apoi lîngă Mocanu şi-am pornit de parcă cineva ar fi aruncat cu apă fiartă în urma noastră. In picioare, lîngă tata, în căruţă, mă ţineam de mijlocul lui şi priveau în jur speriat.

Uitîndu-mă peste zidurile oborului, mi s-a părut că acolo se mutase, în cîteva minute, iadul!

In poartă se striveau grămezi de oameni şi de animale ; se auzeau ţipete, înjurături ; porcii guiţau, vitele zbierau, caii nechezau ; unii oameni săreau peste ziduri şi se rostogoleau printre căruţe ; alţii cădeau călcaţi în picioare de animalele speriate de urletele sirenei; în cîteva locuri s-au dărîmat zidurile, iar prin spărturi reuşeau să ţîşnească mai ales animalele care scăpaseră din mîinile stăpînilor lor şi se pierdeau astfel în vacarmul general.

Mi s-a făcut dintr-o dată teamă, o teamă cumplită. „Doamne, îmi spuneam în gînd, să nu murim tocmai acum ! Ar fi păcat, mare păcat ! A venit şi tata, am cumpărat şi un cal frumos, dă, Doamne, să scăpăm din iadul acesta

„Stai jos, băiatule, că ne răsturnăm, strigă tata furios ia mine, apăsîndu-mă pe cap cu mîna dreaptă. Nu vezi că“...

Intr-adevăr, strada pe care porniserăm spre a ieşi din oraş oferea o imagine aproape ireală. Caii noştri, îndemnaţi de biciul ce se-ncolăcea şi plesnea deasupra lor, speriaţi de toate zgomotele din jur şi, mai ales, de urletul atît de strident al sirenei, alergau în galop ; în rînd cu noi însă, în dreapta şi-n stînga, alergau, tot atît de înnebuniţi, alţi cai, tîrînd după ei alte căruţe ; în spatele nostru, pe trei rînduri, alte şi alte căruţe, iar pe margini, din cînd în cînd, animale răzleţe sau oameni, împinşi spre şanţul din dreapta al străzii de tăvălugul acela îngrozitor, care înainta ca un monstru.

Apucaserăm, din fericire, în fruntea coloanei. în faţa noastră drumul era liber. Totul depindea acum de cai şi de dibăcia tatei de .a-i manevra printre celelalte două căruţe ce se-agăţau de-a

noastră, cînd una, cînd alta.

„Dacă se rupe vreo roată, dacă se-mpiedică un cal, aici rămînem, ne fac praf ceilalţi"... mă gîndeam.

De la o vreme, caii noştri au ţîşnit din rînd ; căruţa alerga uşoară în fruntea tuturor, iar tata, ţinînd cu străşnicie hăţurile, îi îndemna, îi îndemna... Ne aflam într-o cursă în care lupta se dădea pe viaţă şi pe moarte...

Dintr-o dată sirena a încetat î Deasupra oraşului au apărut uriaşele păsări cenuşii purtătoare de foc ucigător. Vuiau atît de puternic, încît vibra nu numai aerul, ci şi tot pămîntul î

Mai aveam cîteva sute de metri pînă la podul de peste Argeş, de la marginea oraşului.

, „Dacă ajungem acolo, am scăpat!" îmi şuieră tata, privindu-mă o clipă cu ochi în care se aprinseseră luminile speranţei.

Dar, tocmai atunci, din pădurea de arini de lîngă pod, ţîşniră flăcări ce se îndreptau spre păsările cenuşii.

„Tunurile antiaeriene ! Au început să tragă tunurile antiaeriene !... spuse tata, pălind pe loc ! începe cu adevărat hora morţii, băiete ! Ascunde-te în căruţă, trage pătura peste tine !" El însuşi s-a aşezat pe-o scîndură şi-a continuat să mîne cu străşnicie caii.

Avioanele, care, după cum aveam să aflăm mai tîrziu, se îndreptau spre Ploieşti, neavînd în obiectivul lor bombardarea, de data aceasta, a oraşului în care ne aflam, s-au întors din drum, s-au rotit de cîteva ori, nepăsă- toare parcă faţă de obuzele tunurilor de lîngă pod, an coborît cît mai aproape de ţintă şi-au început să sloboadă din pîntecele lor Uriaşe zeci şi zeci de bombe care semănau, aproape la fiecare pas, prăpăd şi moarte. In cîteva minute copacii de la picioarele podului au fost făcuţi ţăndări, tunurile, care glăsuiseră zadarnic şi-atît de neinspi-

 rat, au amuţit ! Iadul, coborînd acum din... cer, se întindea, treptat, peste tot oraşul.

Din fericire, noi ajunseserăm însă dincolo de porţile lui. Căruţa a trecut peste pod ca o nălucă şi, după cîteva sute de metri, s-a oprit într-un lan de porumb.

„Jos, repede jos ! a strigat tata. Culcă-te la pămînt şi stai nemişcat !"...

Am sărit din căruţă şi m-am pomenit cu capul lîngă un muşuroi de porumb. Din urma noastră veneau alte căruţe. Şi alţi oameni au intrat cu cai cu tot în lanul de porumb. Atunci a început să se învîrte deasupra noastră una dintre acele cumplite păsări cenuşii. Cînd am văzut-o, m-am gîndit că s-a terminat cu noi ! „Păcat, îmi spuneam, am scăpat noi din ***iadul*** **acela ca să**

murim tocmai acum !"...

Cred că tata gîndea la fel, dar nu mai avea curaj să spună nimic. Trăgea caii de căpestre să îngenunche, să se culce în porumb, ca să dispară astfel ca ţintă a pîrdal- nicei păsări. Înţelegînd parcă pericolul, caii au îngenuncheat şi-apoi s-au trîntit şi ei la pămînt. întîi a făcut acest lucru calul cel roib. Apoi, îndemnat, în continuare, de tata, s-a culcat şi pretenţiosul Mocanu.

...Pasărea **se rotea, mai departe, deasupra noastră. Aşteptam ca, din clipă în clipă, să auzim exploziile bombelor... „dacă vom mai putea să le auzim" !...**

„întinde-te lîngă spatele calului roib !" îmi comandă tata, cu spaimă !...

Mă executai fără să mai gîndesc... Am înţeles apoi că pot fi aşa, eventual, mai bine apărat. „Da, dar cu ce preţ ? Nu, nu vreau să moară Roibu ! (îmi trecuse prin minte că aşa am să-l numesc de-acum : Roibu ! Dacă scăpăm !) Şi nici Mocanu nu vreau să moară, nuu !... El ne-a crescut atîţia ani, săracu ! Ce dacă e urîcios ? ! Aşa e el, nu suferă pe nimeni să-l atingă nici măcar cu un deget!"... „Parcă-ar fi prinţ !" spusese tata odată. *„Prinţu ! Prinţu !* **Să-i zicem Prinţu /" propusese o soră de-a mea, sărind într-un picior. Şi i-am zis o vreme aşa, dar Mocanu nici nu ne băga în seamă. Am revenit la numele lui...**

„...Şi nici tata, bineînţeles !... Dar dacă mor, numai..." îmi simţii lacrimile calde pe faţă..............Nici n-am apucat să călăresc pe Roibu ! Vai, şi ce mult îmi doream acest lucru !..."

„Ce face ăla, mă, se mai plimbă mult deasupra noastră ?" întrebă tata intrigat, ridicîndu-şi în acelaşi timp capul din pămînt. Făcui şi eu la fel, întorcîndu-mă într-o parte.

Tocmai atunci pasărea cu ciocul de oţel începu să scuipe flăcări, flăcări mici, ascuţite care porneau spre noi în zgomot sacadat de... mitralieră.

„Să ştii că ăsta nu mai are bombe, ne mitraliază ! Băiete, sub căruţă, repede !"

Ascultai şi de această nouă comandă a tatii... Ne trezirăm amîndoi sub căruţă.

„Dar caii ? Ce facem cu caii ?" ţipai de parcă aş fi luat foc.

„Cum le-o fi norocul, băiete !" Ii curgeai şi tatii lacrimi pe obraji. La început era ca o... ploaie cu pietre... poc ! poc ! poc ! se auzeau gloanţele lovind obloanele căruţei. La fiecare pocnitură închideam ochii şi înghiţeam în sec. Aşteptam s-ajungă vreunul şi la noi... Muream astfel cu fiecare pocnitură spre a ne trezi, din nou..., şi iarăşi..., şi iarăşi...

Tata nu ştia ce să creadă, privea la cai şi nu ştia ce să creadă : aceştia stăteau cu urechile ciulite, şi primeau fiecare lovitură de glonţ tresărind..., *dar numai tresărind* **şi-atît !... Plumbii aluneqau**

pe lîngă ei, fără să-i rănească măcar...

In jurul nostru, întreaga suflare parcă-şi ţinea respiraţia ! Nu se auzea nici o mişcare... Doar cîntecul de moarte, tot mai răguşit, tot mai îndepărtat al păsării cu cioc de oţel...

„A plecat, a plecat !“ strigă aproape tata, ieşind de sub căruţă şi repezindu-se spre cai. Şi, deodată, îl aud rîzînd, rîzînd în hohote...

„Doamne, a înnebunit tata !“...

„Ha-ha-ha-ha !... Ha-ha-ha-ha !“... Tata rîdea în continuare ! Şi, printre hohote de rîs, reuşi să îngaime, la un moment dat :

„Imbecilul ! Imbecilul ! A fost prea sus, nu şi-a dat seama, plumbii sînt reci ; priveşte, băiete, sînt reci ; caii n-au nimic ! Am scăpat, am scăpat !“...

între timp, caii se ridicaseră şi tata îi pregătea ca să plecăm. S-au ridicat din lanul de porumb şi ceilalţi oameni care trăiseră, desigur, aceeaşi groază ca şi noi. Cu toţii erau veseli, unii aruncau cu pălăriile în aer şi ame-

ninţau cu pumnul pisările cenuşii ce dispăreau încet-în- cet din zarea ochilor. Cu toţii erau veseli... numai pe mine m-a podidit plînsul... Şi plîngi... şi plîngi !

„Ce ai, mă, ce s-a-ntîmplat ? se-ntoarce tata surprins spre mine. De ce plîngi ?"

„Plîng şi eu, aşa !... răspunsei. *Ce,* **n-ai mai văzut ?"**

4

Se încheiase o săptămînă de cînd dormeam în pădure. Construisem un adăpost din crengi, ca un fel de cort; pe jos aşternusem fîn gros, acoperit cu piei de oaie şi pături.

Tata se întorsese la unitate, iar noi eram, din nou, singuri. Permisia se sfîrşise.

Asistam acum la retragerea nemţilor. In coloane întregi, în maşini sau pe motociclete, iar uneori în grupuri răzleţe, călări pe cai, treceau zi şi noapte. Treceau crunţi, cenuşii. Din cînd în cînd, se opreau ; şi-atunci tot ce se găsea prin curţile oamenilor : păsări, vite, dispăreau. Se dăduse zvon că e bine ca...

„Lele Ioană, lele Ioană !" o auzim, într-o zi, pe-o vecină.

„Ce e, Margareto, ce s-a întîmplat ?" întreabă mama. „Spune-i lui Geo să fugă cu fetele şi cu caii ! Şi matale ar fi bine să pleci..."

„Unde să fugă, Margareto, leică, îi răspunse, nedumerită, mama vecinei noastre care stătea, la cîteva case, mai jos. Şi, de ce ? Ce s-a întîmplat ?"

„Vin nemţii ! Au pornit dinspre Piteşti coloane de nemţi, care se retrag. Sînt ca turbaţi ! Iau tot, e nenorocire !"

„Fugi, fată, de-aici ! Or fi luînd, nu zic ba, lua-i-ar..., Doamne iartă-mă, de nemţi ! Parcă pînă acum, timp de patru ani, ce făcură ? Ne-om fi pricopsit cu ei în ţară, nu ?" „Bre, să ştii că nu mint | A venit cineva, o cunoştinţă de-a noastră de la Piteşti, şi ne-a spus. Adineauri a plecat. Mama m-a trimis să..."

„Şi voi ce faceţi ?"

„Păi şi noi plecăm. Melania şi Nuţi au făcut bagajul. Plecăm !"

„Şi unde plecaţi, maică ? !..."

„In pădure, unde în altă parte ! Stăm cîteva zile pînă trece nenorocirea !"

„Dac-ar trece în cîteva zile !"...

Se încheiase o săptămînă şi nemţii treceau mereu... Mama n-a vrut să se clintească de-acasă. Nici nu puteam să lăsăm totul aşa, în părăsire ! Pe lîngă cai, la început am luat cu noi, în pădure, vaca şi cele trei oi. Păsările şi porcul n-aveam cum să le luăm. Au rămas acasă. Le îngrijeau cei doi fraţi mai mici şi mama. în special de curci ne era teamă, de cele cincisprezece curci, care crescuseră mari, se făcuseră, de-acum, bune de tăiat...

...Coloana s-a oprit drept în faţa porţii noastre, aici, în drum. Au coborît soldaţi din maşini şi-au intrat prin toate curţile vecine. S-au apropiat trei şi de poarta noastră, care, pe-atunci, era înaltă şi lucrată frumos : fiecare ulucă, pe care erau sculptate tot felul de figuri, se termina cu o floare crescută dintr-un gît subţire de lemn.

Mama a auzit zgomotul maşinilor şi-a ieşit pe prispă. Cei doi fraţi ai mei — pe lîngă dînsa !

„Vai, curcile ! Nelule, curcile

„Ce să le mai fac acum ?“... spuse cu părere de rău fratele meu cel mic...'

într-adevăr, ce să le mai facă ? Păcătoasele de curci, care pînă atunci fuseseră tot timpul ţinute în spatele casei, prin grădină, se aflau acum la vedere. Parcă le-ar fi aşezat cineva la expoziţie, aşa se înşiraseră pe marginile căruţei, unele pe-o parte, altele pe cealaltă. Se aflau în aşteptare ! Şi, iată că...

Soldaţii au împins în poartă să intre. Poarta era încă încuiată. Au strigat ceva în> limba lor, au zguduit-o, dar nimic. Mama rămăsese încremenită pe prispă.

Unul dintre ei, mai tinerel, s-a prins atunci cu mîinile de capetele a două uluci, şi-a proptit cizmele pe-o grindă şi-a încercat să sară pe deasupra. Dar a rămas cu două flori... de lemn în mîini, prăvălindu-se pe spate. S-a ridicat nervos, le-a aruncat peste poartă în curte, înjurînd şi blestemînd, a introdus, apoi ţeava automatului printre scînduri şi-a tras o rafală.

Curcile şi-au ridicat capetele mirate, dar una n-a zburat de pe căruţă. Pesemne că erau hotărîte să asiste mai departe la ....spectacol'[1].

Un alt soldat a îndreptat automatul spre prispa casei. Mama a coborît atunci, tremurînd ca varga, a tras piedica de la zăvor (pe care nemţii n-o dibuiseră, în furia lor) şi s-a pomenit izbită cu poarta în piept şi lipită de gard.

Cele trei tunici cenuşii s-au apropiat de căruţă, cu automatele în poziţie de luptă. Curcile au început să dea semne de nelinişte... In curînd cele cincisprezece lighioane *ăe* aflau împinse în grajdul cailor, încercuite treptat-trep- tat şi, cu gîturile... sucite în aşa fel încît să nu mai opună nici un fel de rezistenţă, se îngrămădeau grăbite în trei saci.

Băieţii plîngeau, iar mama era neagră de furie ! In schimb, „musafirii[11], cu cei trei saci în spinare, erau veseli şi... „spirituali[14] : unul, cel mai în[1] vîrstă dintre ei, ţinea în mîna dreaptă o curcă vie, cu gîtul întreg ; era cea mai mică dintre cele cincisprezece. S-a îndreptat cu ea spre mama şi, cu un gest de... mărinimie batjocoritoare, i-a aruncat-o în faţă. Ne lăsau, chipurile, şi nouă ceva ! Cu toţii au izbucnit într-un rîs gros şi-au ieşit pe poartă.

„Mînca-v-ar viemii pămîntului, de vii să vă mănînce ! izbucni mama într-un blestem neputincios. Să vă stea-n gît, aşa !“ mai zise ea, în timp ce coloana de maşini se punea-n inişcare.

„Ne-au rupt şi *florile* de la poartă, spuse, printre suspine, Costel, adunînd cele două bucăţi de lemn aruncate prin curte şi îndreptîndu-se cu ele spre locul unde gardul porţii rămăsese ştirb.

„O să facă taică-tău altele, nu mai plînge ! îl linişti mama. Săr scăpăm noi numai cu atît !“

Caii păşteau liniştiţi la marginea pădurii. Se împlinise o- săptămînă de cînd tot îi ascundeam de ochii celor ce ni-i puteau lua.

Era după-amiază, Soarele se afla încă sus, luminînd o zi dulce de septembrie. După povestea cu soldaţii şi curcile cu gîtul sucit, pe care-o aflasem în amănunt de la unul dintre băieţi, surorile mele au plecat acasă.

„Mergem s-o ajutăm pe mama, a zis Gabriela. N-o mai lăsăm singură !“

„Şi dacă se-ntîmplă ceva cu voi *?“* am întrebat eu îngrijorat.

„Nu se-ntîmplă nimic, n-ajung ei să pună mîna pe noi ! De altfel, cred c-am făcut rău plecînd de acasă. Ne-am luat după fricoasa de Margareta !“

Am rămas singuri cu caii. îi urmăream cum păşteau iarbă bot lîngă bot. Mocanu, calul cel negru, era bucuros că-i cumpărasem un tovarăş de ispravă. Avusese dreptate bătrînelul din oborul de vite de la Piteşti. „V-am dat ştraşnic cal ! Aveţi grijă de el !“ ne strigase atunci, la despărţire. „Ce s-o fi întîmplat cu moşul ? O fi scăpat din cazanul acela al morţii, ,din iadul în care fusese transformat oraşul de zecile de păsări uriaşe cu cioc de oţel ?“ mă întrebam.

Roibu trăgea bine şi era blînd nevoie mare. In sfîrşit, aveam un cal pe care-1 puteam călări după pofta inimii. De cînd tînjeam eu după aşa ceva !...

Locul era strategic ales; în faţă şi în partea dreaptă puteam vedea departe, pînă la panglica cenuşie a şoselei. Mă uitam' peste lanurile de porumb şi grădinile de pruni. Era, totuşi, un singur punct către care atenţia trebuia să fie mărită : partea stingă. Aici îmi închidea perspectiva o pădurice de fagi şi tufe de aluni. Mă îndepărtai cu caii la vreo sută cincizeci de metri de ea. Nu ştiu de ce mă cuprinsese un fel de nelinişte Şi mă simţeam atît de bine pînă mai adineaori !... Gabriela-mi promisese că se va întoarce pentru ca, la noapte, să rămînem împreună cu caii în pădure. Dar pînă se însera mai era destul ! încercam să uit de teamă, cioplind

cu briceagul pe codiriştea biciului tot felul de figuri geometrice. Aproape că mă liniştisem...

„...Da, tată, nu te teme, am eu grijă ! Sînt mare de-acum, am treisprezece ani, am intrat la liceu ! Şi de mama, şi de ceilalţi mici, am eu grijă. Sigur, împreună cu Gabriela, cu Gabriela, da !“ îmi şoptea sufletul...

„Dacă n-ar fi Gabriela, ce ne-am face ? !“ mi-am zis eu, în gînd, atunci, cînd îl asigurasem pe tata, la plecarea lui, din nou, pe front !... „La şcoală ? N-ai nici o teamă, nu te fac eu de rîs ! Da, mai sînt cîteva săptămîni şi încep cursurile !“...

Cîteva săptămîni ? Cum cîteva săptămîni ? Mai sînt exact nouă zile ! Vai ! şi cîte mai trebuie să-mi facă mama pînă atunci...

„Mai abitir decît dacă te-ai mărita,' Geo, maică ! izbucnise, într-o zi, mama. Parcă sînt nebuni şi ăştia de la internat. Auziţi ce cer : trei cearşafuri de pat, trei de plapumă (deci trebuie şi plapumă), trei feţe de pernă ; apoi : patru cămăşi, patru indispensabili, patru prosoape, patru batiste... Nu mai vorbesc de alimente: gria, porumb, cartofi, fasole, untură, nuci... Dar cu nucile ce fac, măi băiete ?“

„Cozonac, ce să facă ? Ne vor da, în fiecare dimineaţă, cozonac cu cafea, de-aia turcească, cică !“

„Vai de *cozonacul* nostru, flăcăule ! adăugă mama. N-aveam în toată casa ceea ce ne cer ăştia pentru tine. Trebuie să le cumpărăm. Şi pe ce ?“

„Le cumpărăm, mamă, le cumpărăm, se repezi Gabriela. Geo trebuie să meargă la şcoală, trebuie să înveţe !“ „Le cumpărăm, maică, ce să facem ?... Parcă avem altă scăpare ? !“...

...Se mişcă tufele de aluni..., trosnesc crengi...; se aude ropot de cal în galop !... Iată-1! Iată-1 ! Un soldat, un soldat român, după uniformă !

„Fugi, Geo, fugi ! strigă soldatul. încalecă şi fugi, băiete, ascunde caii-n pădure ; în spatele meu, la cîteva sute de metri, vin doi nemţi, călare, caută cai !“

Soldatul era Petre al lui Costică Marinescu, un vecin de-al nostru. Venise şi el, de curînd, de pe front; aştepta să plece în direcţia cealaltă. Peste cîteva luni, părirtţii aveau să primească vestea morţii lui... Săracu Petre •! Era un băiat bun, harnic, respectuos...

„...Cînd i-a văzut intrîfid în luncă, m-a rugat Gabriela să vin să te anunţ, ca să nu te ia prin surprindere, mai spuse Petre, care ajunsese în apropierea mea. M-au văzut alergînd spre pădure şi s-au luat după mine. Hai, repede, că se-apropie !“

Un salt şi mă aflam pe spatele Roibului ! Nici nu ştiu cum am reuşit, de data aceasta, să încalec atît de uşor (altădată trebuia să

mă opintesc de cîteva ori, calul fiind înalt, iar eu...) M-am aplecat pe gîtul lui,' am prins lanţul care lega pe cei doi cai şi-am pornit-o în goană. După cîteva zeci de metri, trebuia s-o iau spre dreapta, ca să ajung cît mai repede în pădure. Am tras de lanţ, l-am îndemnat pe Roibu să facă mişcarea dorită. Calul s-a supus imediat, dar a întîmpinat rezistenţa tovarâşului său. Trag din nou de lanţ, arătîndu-i lui Mocanu că trebuie s-o ia neâpărat spre dreapta, dar el se încăpăţînează.

Atunci îl plesnesc furios cu biciul peste git !... In clipa aceea, calul cel negrii s-a smucit ca ars, trăgîndu-1 forţat după el pe celălalt. Roibu s-a poticnit, iar eu am zburat de pe spatele lui peste picioarele lui Mocanu. Probabil că l-am lovit rău de tot, pentru că, după ce-a scăpat de mine, a nechezat şi-a aruncat cu picioarele din spate, să mă lovească. Din fericire, în clipa în care-am ajuns la pămînt, am aplecat, instinctiv, capul în piept. Copita calului mi-a zburat doar şapca pe care, nu ştiu cum, în rostogolire, n-o pierdusem de pe cap. Dacă mă izbea în plin, acolo rămîneam !

Caii s-au oprit în iarbă. M-am ridicat, ca şi cînd nimic nu se întîmplase, am încălecat din nou şi-am pornit ca o nălucă.

Din spate, am auzit strigînd : *„Halt! Halt!“...* **apoi o bubuitură de armă. Şi încă** **una !**

Petre ajunsese deja la marginea pădurii. A oprit calul s-a întors cu faţa spre nemţi şi-a început să tragă şi el. Mă aflam între două focuri! M-am lipit de trupul calului care alerga cît putea de repede !

Am trecut pe lîngă Petre, în goană, şi-am luat-o pe potecă în sus. Soldatul a mai tras cîteva focuri şi m-a urinat.

Poteca se pierdea printre copaci ! Nemţii, ajunşi nu departe de noi, trăgeau disperaţi, la întîmplare ! Atunci l-am îndreptat pe Roibu spre stînga şi-am coborît pe-un povîrniş, într-o vîlcea în care cu greu ne-ar fi putut găsi cineva. Am înaintat adînc în inima pădurii pînă n-am mai auzit bubuiturile armelor.

„Iţi mulţumesc, nene Petre, mi-ai scăpat viaţa*...; şi* **caii mi i-ai scăpat!... Iţi mulţumesc !“... spusei, gîfîind, băiatului care tocmai mă ajunsese din urmă. li întinsei mîna, zîmbind încă speriat şi, probabil, palid la faţă.**

„Sînge ! Eşti rănit ? !... strigă soldatul. Unde eşti rănit, ce te doare ?“

Privii mirat la mîinile mele care erau pline de sînge !...

„Nu mă doare nicăieri, n-am simţit nimic, spusei, ui- tîndu-mă în jurul meu, controlîndu-mi picioarele, pieptul... Calul, calul e rănit, strigai atijnci disperat. L-au împuşcat pe Roibu, nene !“... şi sării de pe spatele lui...

Gîtul calului era plin de sînge. Rupsei nişte frunze şi începui să-l şterg ca să găsesc rana. Dar rana — nicăieri ! „Măi, să fie !“

Şi ştersei mai departe, mai sus, mai sus, spre cap. „Formidabil! Ia priveşte, nene, glonţul a trecut prin urechea stingă a calului ! De-aici curge sîngele !... Dacă nu mă lipeam de gîtul lui ?“... mă gîndesc...

Petre caută repede nişte buruieni... Vine cu un pumn de foi late... Aplec capul Roibului spre firul de apă care curge pe fundul vîlcelei, spăl cu grijă rana, iar soldatul zdrobeşte frunzele în palmă şi prelinge sucul peste locul pe unde a pătruns plumbul. Rupe apoi o fîşie din poalele cămăşii sale soldăţeşti şi-l bandajează pe Roibu. E caraghios aşa, cu o ureche albă. îmi vine să rîd uitîndu-mâ la el. îl mîngîi pe cap, iar el şi-l freacă încet pe pieptul meu, aşa cum făcuse atunci cînd ne-am, cunoscut, în oborul de vite din Piteşti.

Mocanu priveşte la noi parcă înduioşat.

„Dacă mă omorai, domnule Mocanu, cu piciorul du- mitale în care te-am înţepat de-atîtea ori ca să nu te ia la război ? Taci, ai ? Nu-ţi' convine să te muştruluiască cineva ? Păi, sigur ! Dumneata eşti prinţ, nu suferi, nici
o observaţie !... Fiindcă eşti încăpăţînat, de-aceea te-am plesnit cu biciul peste grumaz...“ întind cu teamă mîna spre capul calului negru... Pentru prima dată, Mocanu se pleacă supus ! O căldură blîndă mă pătrunde în toată fiinţa !

' „Uite, nene, că e bun şi războiul la ceva !“ zic... Soldatul mă privea nedumerit...

5

Zăvoiul, cu pilcurile de arini, crescute în luminişul verde al ierbii, ne-a întîmpinat parcă mai obosit decît altă dată şi, în orice caz, împuţinat. Apele rîului, după fiecare ploaie mai serioasă, devenind vijelioase, nestăpî- nite, s-au tot lovit, ca nebunele, de maluri, muşcînd treptat din trupul acela blînd şi neajutorat al pămîntului'. Au căzut, astfel, rînd pe rînd, bucăţi mari, înfăşurate în maramă de' smarald şi s-au înecat în viitoarea spumegîndă. Au părăsit aerul, în care stătuseră parcă rezemaţi pînă atunci, şi rînduri de arini, mai vîrstnici sau mai tineri, seceraţi de nemiia apei, care, dezgolindu-le rădăcinile vieţii, i-au răsturnat, pînă la urmă, în sicriul mişcător ce i-a purtat, cine ştie, undeva, la vale..;

Astăzi însă rîul curge liniştit, apele lui sărind, din cînd în cînd peste pietrele mai mari, încreţindu-şi, în clipele acelea oglinzile mişcătoare şi bombănind încet, ca să le mai treacă timpul şi să nu le apuce oboseala.

Soarele îşi răcoreşte săgeţile de foc, înmuindu-şi-le în undele blajine, care, la vedere'a lor, se luminează şi tremură de plăcere. Zvîcneşte deasupra apei un peşte, scll- pindu-şi plăcuţele de argint ale veşmintului în lumina bună şi ocrotitoare.

Mă aşez undeva, pe m&ltil rîului, dornic să-i mai ascult lunecarea nesfîrşită prin aerul timpului, şi el fără capăt...

Copiii mă imită imediat, dar ei îşi scot încălţările, vî- rîndu-şi picioarele în apă.

— Unchiule Geo — mă întreabă Dănuţ —, ne laşi să facem baie ?

— Bineînţeles ! Numai că acum e prea de dimineaţă. Apa e încă rece, după cum cred că ai constatat. Trebuie să mai aşteptăm puţin...

— Pînă atunci, prindem peşte ! se bucură Alexandru. Dumneata prindeai peşte, cînd erai mic ?

— Oho ! îi răspunde Mihaela... Mi-a spus tata că, în vacanţa de vară, erau aproape toată ziua pe rîu !

— Nu chiar „toată ziua“, dar pe prins — *prindeam, l* Ne plăcea — şi mie şi taţilor voştri — mai ales să prindem peştele, nu să-l şi mîncăm...

Odată, mi-aduc aminte...

— Atenţie, că *avem o* întimpîare şi cu peştele ! ....exclamă Alexandru.

— „Avem" mai multe, dar una tot merită să v-o spun...

...Era într-o duminică, vara, desigur ! Dar locurile acestea arătau cu totul altfel pe-atunci... Mai întîi că zăvoiul era mult mai mare. Acum, după cum vedeţi, l-a cam înghiţit rîul —′ în partea aceasta, iar din cealaltă şi-au întins oamenii grădinile de zarzavat, schimbîndu-i astfel faţa şi destinaţia. Atunci însă zăvoiul constituia un teritoriu de basm ! Sau, cel puţin, aşa mi se părea mie, ca şi tuturor copiilor, mai mari sau mai mici, zecilor şi zecilor de copii cu care ne întîlneam aici, ca să paştem oile, vitele, caii... Zăvoiul era frumos, şi bogat, şi plin de vraja basmelor ce ni le spunea în fiecare zi, un bătrîn înţelept
— moş Ioniţă. Locuia la cîteva case mai sus de bunica voastră, într-o odăiţă modestă. Rămăsese singur... Nepu- tind să mai lucreze la cîmp, se îngrijea de vitiele unor oameni din sat, primind, pentru asta, bani. Fusese un bărbat frumos. Acum avea părul tot alb, alb ca zăpada, şi mustaţa la fel ! Citise mult în viaţa lui. Mai păstra şi âcum, pe-o policioară din odăiţă, vreo douăzeci de volume. Printre ele, cîteva erau de basme — *Basmele românilor,* adunate şi publicate de Petre Ispirescu. S'e aflau, de asemenea, printre cărţile moşului, volumul *Amintiri din copilărie,* de Ion Creangă, ca şi un volum de poezii de Mihai Eminescu, altul de George Coşbuc, şi altul de Octavian, Goga. Mi le-a împrumutat şi mie să le citesc, în acei ani, şi să învăţ poezii, pe care îmi cerea mai apoi să le recit în faţa cîrdului de copii.

In afară de rîul cel mare, zăvoiul era străbătut de un iaz,

adică o parte de apă din rîu, dirijată pe o albie anume trasată. Iazul acesta lega două mori, construite la o distanţă de cîţiva kilometri una de alta, mori care măcinau grîu şi porumb cu ajutorul apei din iazul acela. Cădea apa, lunecînd pe un jgheab, punea în mişcare nişte lopeţi care începeau să învîrtească un trunchi puternic din lemn, ce intra sus, în moară, în inima unor bucăţi mari de piatră, rotunde, între care erau zdrobite boabele. Şi, din chinul acela. al boabelor, ieşeau mălaiul şi făina, care, ce-i drept, nu se prea omorau cu fineţea. Mămăliga era însă bună, şi sănătoasă — atunci cînd o aveam — şi pîinea, la fel!...

Din cînd în cînd, iazul despre care vă povestesc era secat, adică apele lui erau deversate, pentru cîteva ore, cel mult o, zi, în albia cea mare a rîului. Treaba aceasta se făcea, fireşte, cu scopul de a fi prins peştele.

Lucrul se desfăşura cu anumit dichis, o întreagă ceremonie avea loc, la care luau parte oficialităţile comunei, oamenii cei mai de vază ai satului şi, fără îndoială, cei mai buni pescari. Dacă pentru sat secarea jazului era o sărbătoare, pentru noi, copiii, faptul reprezenta un prilej de nespusă bucurie. Mai întîi că ne îndesam, pe întrecute, să ajutăm la operaţia propriu-zisă, tăind şi cărînd crăci de arini, pietre, nisip, pentru a ridica un dig în drumul apei, obligînd-o să-şi schimbe, pentru scurt timp, drumul.

Foarte important era,, apoi, momentul aşezării *vîrşelor.*

— Ce sînt acelea ? mă întreabă Dan.

— Să-ţi spună Mihaela, că ea sper să fi văzut.

— Cînd e vorba de explicaţii, o lăsăm deci pe tovarăşa „învăţătoare“, completează Alexandru.

Mihaela zîmbeşte, dar îşi ia rolul în serios :

— îmi pare rău că n-am o tablă şi-o cretă la înde- mîijă, ca s-o şi desenez, dragă vere, răspunde ea. întor- cîndu-i uşoara ironie. In orice caz, *vîrşa* **— dacă ar fi s-o definim, ,în mare — este un coş special din răchită, larg la gură şi strîns într-un fel de nod la partea opusă, avind înăuntru un fel de guler, care seamănă cu gîtul vechilor călimări, astfel că, o dată intrat, peştele nu măi poate să iasă... Mulţumit ? Priceput ?!...**

— Să zicem !

— Ia uită-te ce şmecherie ! se miră Dan, închipuindu-şi obiectul descris de Mihasia.

— Se ştie — continui eu — că, atunci cînd apa începe să scadă, peştele se retrage o dată cu valul. Dacă nu prinzi acest moment, treaba devine zadarnică în cea mai mare măsură, deoarece grosul peştelui se pierde, scapă. De aceea, oameni pricepuţi erau desemnaţi şă observe scăderea nivelului apei şi să aleagă vadurile cele mai potrivite pentru a aşeza, în calea peştelui, vîrşele. în locurile alese, se rin- duiau pietre, una lîngă alta, începînd de la

malurile apei, pînă în mijlocul albiei, într-o formă unghiulară, lăsîn- du-se, în centru, un loc în care se aşază acel coş special, într-o groapă mică, punîndu-se deasupra lui una sau mai multe pietre, pentru ca apa să nu-1 poată mişca.

Luat de valul, din ce în ce mai mic, peştele se grăbeşte la vale, pînă ce întîlneşte, în calea sa, unghiul de pietre. Strecurîndu-se pe lîngă acestea, ajunge, fireşte, la centru, unde îl aşteaptă vîrşa, în care, intrînd, acolo rămîne.

Ridicarea vîrşelor din apă şi scuturarea lor pe mal, în iarba zăvoiului, era, poate, cel mai aşteptat moment. Să vadă cît mai de aproape peştele zbătîndu-se mai intîi între smicelele de răchită şi mai apoi pe iarbă şi să ajute la strîngerea şi sortarea lui, după mărime, era ceea ce îşi dorea fiecare copil. Mergeam cu liota* şi ne opream la prima vîrşă, apoi la cea de-a doua, la a treia şi aşa mai departe, pînă la ultima Le scuturam de mai multe ori, pînă ce se retrăgea tot peştele. Dar, odată terminată această treabă, abia începea alta, cu prilejul căreia bărbaţii şi tinerii se angajau într-o adevărată întrecere: aceea a prinderii cu mîna a peştelui ce rămînea în bălţi, mai adînci sau mai puţin adînci, constituite, de obicei, în jurul rădăcinilor unor arini bătrîni.

In duminica aceea iazul fusese secat şi, într-o asemenea baltă, se învîrteau, de vreo două ore, cinci bărbaţi care scoseseră, în acest timp, destul peşte, astfel că fiecare s-ar fi putut declara mulţumit. Totuşi, ceva îi reţinea, în continuare, în apa răvăşită de mîinile, de picioarele şi de trupurile lor (uneori se afundau pînă la gît la rădăcina celor doi arini aplecaţi peste apă, căutînd cu înfrigurare). Acel ceva era un peşte mai mare decît toţi pe care îi prinseseră ei pînă atunci. Fiecare din cei cinci se întîlnise o dată sau de mai multe ori cu *inamicul,* **fără să-l poată, totuşi, captura. Dar, de lăsat nu se lăsau, scociorau în continuare...**

Trecînd de-a lungul rîului, ajunsesem în preajma celor ce se frămîntau atîta. Am înţeles repede despre ce este vorba şi începusem să fac în gînd pronosticuri cu privire la cel care va reuşi să prindă peştele. Erau acolo numai pescari unul şi unul : Niţă Vişan, Costică Bejancu, Ionel Petrescu, Marin Şerban, Filip Hulubei. Dintre toţi, eu eş fi vrut să prindă peştele cel mare vecinul nostru de peste drum, Ionel Petrescu. Era un om blînd, vorbea rar şi te întîmpina tot timpul cu un zîmbet cald în ochii lui albaştri ca cerul limpede de vară. Avea şi el copii, băieţi şi fete, unii de-o vîrstă apropiată cu a mea. Dar, cele mai multe şanse le avea Costică Bejancu, el era cel mai priceput, mai ager în mişcări şi, în plus, avea nişte mîini mari şi puternice, care, cu siguranţă, n-ar fi scăpat peştele, dacă ar fi ajuns să se încleşteze peste trupul Iul alb şi alunecos. El era însă şi cel mai rău, om ursuz, nervos,

vorbea totdeauna răstit, era în stare să se ia oricînd la harţă cu cineva, din te miri ce. De altfel, era certat cu mulţi oameni din sat.

Şi băieţii lui — avea doi băieţi : unul de-o seamă cu 1mine, altul ceva mai mare — îi semănau leit şi la fire, şi la înfăţişare. Aici, pe zăvoi, se băteau cu toţi copiii... N-aş fi vrut, în nici un caz, să prindă el peştele... Il priveam : era roşu la faţă şi căuta, încordat, printre rădăcinile copacilor doar, doar...

Intrasem şi eu în baltă... Mă aflam spre coada ei, o limbă de apă mai puţin adîncă, ce trecea cu ceva peste genunchi şi în care soarele îşi scălda în voie razele sale aurii... Mă mişcăm încet, asistînd, de fapt, la zbaterea celorlalţi. In sinea mea, îmi făcusem însă calculul că peştele s-ar fi putut trage spre coada apei, în bătaia razelor de soare.

La un moment dat, am simţit cum piciorul meu cel drept s-a aşezat peste un buştean gros şi alunecos... „Un buştean tocmai aci ? De unde ?“ m-am întrebat. Voiam, totuşi, să ridic piciorul şi să păşesc mai departe. In clipa aceea însă, „lemnul“ pe care călcasem s-a mişcat puţin.

O idee mi-a fulgerat prin minte... şi inima a început să mi se zbată în piept parcă mult mai repede decît simţeam zbaterile de sub picior. Cînd am înţeles exact despre ce e vorba, am făcut eforturi mari, ca să nu ţip de bucurie. Am reuşit să nu spun nimic şi să nu fac vreo mişcare care să atragă atenţia vreunuia dintre cei cinci. Deşi mi-era milă de bietul peşte, mă apăsam cu toată puterea de care eram în stare peste coi*pul lui, căuţînd să-mi păstrez echilibrul. Problema era însă cum să-1 scot fără să-l scap şi fără să mi-1 ia cineva. La urma-urmei, fiecare din oamenii aceia aveau dreptul la o parte din acest peşte. „Poate că îl voi împărţi cu ei — mă gîndeam —, dacă vor fi atît de hapsîni“, dar mîndria cea mare ar fi fost să-l prind eu, eu singur...

„Ia să vedem, noi, drăguţule, cum stăm !“ mi-am spus în gînd şi m-am aplecat să-l pipăi cu degetele, într-o parte şi în cealaltă a piciorului... „Mamăăă !“ mi-a venit să strig, cînd am înţeles cît este de mare. „Am noroc ! — mi-am şoptit, în gînd — capul peştelui este în partea mea dreaptă". Aşa că strecor, cu grijă, degetele în golurile pe care le cunoşteam foarte bine, le înfig adînc, ca să am siguranţa că nu-1 voi scăpa, cînd voi încerca să-l ridic. Apoi, mîngîi, cu mîna stingă, trupul peştelui, în partea cealaltă şi mă opresc în apropiere de coadă, de unde pot să-l prind cît de cît... Stau liniştit cîteva clipe, ca înaintea unei lupte, după care încep să ridic încetişor piciorul.

„Şi-acum, între noi doi !“ am spus, în timp ce scoteam din apă corpul acela mare şi alb. Cînd am ajuns cu el la suprafaţă, mi-am luat avînt şi m-am aruncat cu totul pe mal, strigînd cît m-au ţinut puterile: „Peşteleee!“ Era, fără îndoială, un strigăt de imensă

bucurie şi de victorie, amestecate, în acelaşi timp, cu puţină teamă... „Peş- teleee ! am reluat, am prins peştele !“... împingîndu-1 în clipele-acelea cu mîinile, rostogolindU-1 tot mai departe de apă...

Era o rnreană mare şi frumoasă, lungă de cîteva zed de cm., cîntărind, sigur, mai multe kilograme.

Cei cinci bărbaţi au rămas, cîteva secunde, înmărmuriţi. Apoi, glasul lui Ionel Petrescu s-a auzit răsunînd, fără nici o urmă de invidie : „Bravo, Geo !, a spus el, bravo, băiete ! Mă bucur că l-ai prins tu şi nu Costică, mai adăugă, uitîndu-se spre Bejancu* EH şi aşa are prea mult!"

Costică Bejancu se făcu negru la faţă de furie şi începu să mestece printre dinţii lui îngălbeniţi de tutun o suită de înjurături. Scuipă apoi a lehamite în baltă şi ieşi pe mal, îndreptîndu-se s]5re mine.

Mreana se mai liniştise din zbatere. Stătea acum întinsă cu burta pe iarbă, deschizînd şi închizînd, tot mai repede, botul său lung cu care parcă îşi număra clipele vieţii.

Aşezat în genunchi, o mîngiiam afectuos pe spinare. Mi se făcuse milă de ea. Aproape că sufeream, văzînd-o cum moare.

Cînd Bejancu a ajuns lîngă mine, mi-am ridicat ochii şi l-am întîmpinat cu un zîmbet.

„Dacă vreţi, putem s-o împărţim!“ i-am spus şi lui, şi celorlalţi care ieşeau din apă.

„Dă-mi voie să mă uit şi eu puţin la ea !“ a rostit Bejancu cu vocea lui răguşită de băutură.

„Poftim !“ i-am răspuns, eliberind prada.

Omul acela, întunecat la faţă şi la suflet, a împins peştele cu piciorul, rostogolindu-1 de cîteva ori. Apoi s-a aplecat, l-a luat cu amîndouă mîinile şi-a început să-l „cîntărească“ într-un balans care creştea din ce în ce mai mult. Şi, cînd nimeni nu se aştepta, a aruncat mr>eana, peste capul meu, drept în baltă, acolo unde apa era mai adîncă. Peştele a rămas cîteva clipe la suprafaţă, descumpănit; apoi, înghiţind lacom apă, a început să se zbată cu putere, afundîndu-se către rădăcinile copacilor.

„Dacă nu l-am prins eu, nici tu să nu te bucuri de el!“ a zis namila din faţa mea, clipind din ochii lui plini de răutate. „Auzi, un copil să prindă ditamai peştele!“ a adăugat, îndreptîndu-se spre sacul său, care era plin...

încremenisem ! Cred că eram ca varul la faţă !... Îmi venea să mă reped cu pumnii în fălcile umflate şi negre ale lui Bejancu, să-l lovesc cu picioarele în stomacul rotund şi mare, cît un butoi, să-l zgîrii cu unghiile pe obraji !...

_— Aici sportivul de Dan ar fi fost bun ! zise Alex, care asculta, ca şi ceilalţi doi copii, cu sufletul la gură.

In clipa aceea, Dan s-a şi ridicat din marginea rîului şi-a început o demonstraţie de lupte „ca-n filme Striga, ţipa', lovea cu mîinile şi cu picioarele, în stilul, cunoscut, luptîndu-se cu un adversar... nevăzut. După cîteva minute se opreşte şi se-apropie de mine, gifiind ;

— Unchiule, mai trăieşte Bejancu ăsta, unde e, spu- ne-mi unde e, să-l fac ţăndări !

— Potoleşte-te, Dănuţ ! îi zic. Bejancu e de mult sub pămînt!...

— Atunci îl iertăm ! exclamă Alexandru, rîzînd.

— In ceea ce priveşte bătaia, să ştii că şi eu aş fi putut să mă lupt cu el — ei, nu chiar ca tine, dar aş fi putut ! Aşa cum o făceam cu băieţii lui, pe care-i puneam jos pe-amîndoi odată, deşi erau mai voinici decît mine. Se-ncăierau cu copiii din orice ! De fapt ei căutau harţa, ei o provocau... învăţasem şi eu să mă lupt, de la un băiat, o rudă de-a noastră, care era ofiţer. Şi-atunci îi surprindeam cu mişcări şi lovituri ce-i anulau imediat. Ii făcusem să mă ştie de frică şi pe ei, şi pe alţii ! Era de-ajuns să m-apropii de locul încăierării, că se şi potoleau !...

Atunci, însă, n-am făcut nimic din ceea ce simţeam că ar trebui să fac. M-am abţinut şi, întorcîndu-mă cu fîţa spre apă, am privit lung la undele create de zvârcolirea peştelui ce, numai cu cîteva minute înainte, fusese în mîinile mele. Am rostit apoi, cu durere în glas :

„Păcat ! S-ar putea să moară !... în ceea ce mă priveşte — am adăugat, privindu-1 cu silă pe bărbatul hain

— să ştiţi că, pentru mine, plăcerea este să *prind* **peştele, nu** *să-l mănînc !* **Iar de prins... l-am prins ! Eu, şi nu dumneata ! Şi, în clipa aceea, i-am întors spatele şi am plecat spre casă... După cîţiva metri m-am oprit însă. Ini venea să plîng... M-am aşezat în iarbă şi-am privit la bărbaţii de pe malul apei.**

Gestul lui Bejancu a uimit pe toţi cei ce erau de faţă. Marin Şerban, cel mai tînăr dintre ei, dar şi cel mai puternic, s-a repezit şi i-a 'ars uii pumn într-o falcă, de I-a dat grămadă.

„Ticălos nenorocit ce eşti, om de nimic ! s-a auzit, in acdaşi timp, glasul lut Niţă Vişan, eşti în stare să-ţi pui nâitea cu un copil ? Ce, mă, aici e moşia ta sau a lui

« taică-tău ? Cum ai putut să faci o asemenea faptă ? Băieţi ! — îi îndemnă el pe ceilalţi — ia să-i luăm peştele din traistă şi să i-1 ducem lui Geo !"...

Costică Bejancu a scos repede, dintr-un buzunar al pantalonilor cu care era îmbrăcat (stătuse cu ei în apă), un briceag pe care l-a deschis cu iuţeală, .înaintînd către Marin Şerban şi ameninţîndu-1. Dar, văzîndu-i pe cei patru adunîndu-se la un loc, a bătut în retragere, ascun- zînd satul cu peşte la spate...

„Du-te scîrnăvie, du-te şi te satură de peşte, tu şi tot , neamul tău de ticăloşi ! a spus atunci vecinul nostru, nenea

Ionel. Opri-ţi-s-ar un os în gît, să ţi se oprească, poate-aşa va scăpa satul de tine, că greu te mai suportă !“ blestemă el cu năduf pe cel care, asigurîndu-se că nu este urmărit, iuţi din ce în ce pasul, pierzîndu-se printre nişte tufe de arini...

M-am ridicat şi eu din iarbă şi-am plecat...

Peste cîteva ore, spre seară, Ionel Petrescu a bătut la poarta noastră. A ieşit tata... Eu eram în grădină. L-aro văzut pe nenea Ionel, dar n-am ştiut de ce venise...

Am mai întîrziat pe-afară vreo jumătate de oră. Cînd am intrat în bucătărie, am văzut peştele *meu* **întins pe masă.**

„De unde aveţi peştele acesta ?... am întrebat, cu mirare.

„Păi, nu l-ai prins tu ? a răspuns tata şi mai mirat. L-a adus adineauri vecinul Petrescu.. Zicea că l-ai lăsat la el! De fapt, n-am înţeles de ce nu l-ai adus singur acasă ! In orice caz, te felicit pentru un asemenea peşte ! înseamnă că, de-acum, am un băiat mare !“ a mai spus tata, apropiindu-se şi mîngiindu-mi obrazul...

Am alergat la casa .vecinului.

„Nene Ionele, ce s-a întîmplat ?“ am întrebat, cu sufletul la gură.

„Măi flăcăule, mi-a răspuns cu blîndeţe omul cu ochii albaştri, nu puteam să te lăsăm aşa !... După plecarea ta, am mai cotrobăit vreo oră prin baltă, pînă l-am prins din nou. Marin Şerban l-a prins, să ştii ! Şi mi l-a dat să ţi-1 aduc. Era doar al tău, aşa că trebuia

Mi-au dat lacrimile...

„Nu plînge, băiatule, nu merită ! a adăugat nenea Ionel. Cu multe din astea ai să te. întîlneşti în viaţă. Şi cu bune, şi cu rele

— Peştelee ! Am prins peştelee ! Priviţi, oameni buni, peşteleee ! strigă Dan sărind de la locul lui şi, alergînd pe zăvoi, începe să se dea peste cap, să se rostogolească, în locul peştelui...

Cineva tocmai trece prin preajmă, un bărbat în vîrstă:

— Ce peşte ai prins, măi băiatule, de te bucuri aşa ? îl întrebă el.

— Cum, nu ştiţi ? răspunde împieliţatul de Dănuţ, simulînd nevinovăţia : peştele... din poveste ! Din povestea unchiului Geo !... Peşteleee !... Priviţi, oameni buni, peştelee !... îşi continuă Dan jocul, strigînd mai departe şi rostogolindu-se.

Omul îl priveşte nedumerit şi-apoi îşi continuă drumul...

Noi rîdem cu toţii, pe înfundate...

6

— Ştiţi că eu trebuia să fiu elev la *Liceul militar ?* **Şi aş fi fost' dacă...**

— „Dacă" ? întreabă Dănuţ.

— .Dacă n-ar fi fost războiul, care să-l sperie pe tata...

— Dumneata, militar ? ! se miră Alexandru, cîntă- rindu-mă din ochi. Nu cred că ţi s-ar fi potrivit!

— De ce, Alex ? De ce socoteşti că numai tatălui tău i se potriveşte şi mie nu ? !

— Ei, matale eşti- mai visător, eşti romantic ! Nu cred că ţi-ai fi dorit să-ţi vibreze prin sînge o *anume* **cadenţă: „Un'-doi !“ Un'-doi-trei-patru ! „Stîngu !“ „Stîngu !“ „Stîng'-drept'-stîngu !“...**

— Mulţumesc, nepoate î Nu eşti departe de adevăr !... Şi, totuşi, atunci...

...Terminasem clasa a patra la şcoala din sat... V-am arătat-o !.. .începuse, de mai bine de un an, războiul şi tata fusese mobilizat şi trimis pe front încă din primele luni ale prăpădului. In sat a venit o dispoziţie — nu ştiu cine o trimisese — să se recruteze tîopii spre a deveni elevi la *liceul militar.* **Am fost recomandat şi eu... Mama s-a bucurat, cînd a aflat — scăpa de unul din cei şapte pe care-i avea de crescut —, dar nu şi-a dat consimtă-, mintul pînă ce n-a primit răspuns de la tata. In urma întrebării puse printr-o scrisoare :** *„Ce* **fac, Ioane, cu el ?**

Eu aş zice să-l lăsăm că, uite, sînt mulţi"... şi aşa„ şi pe dincolo, tata a răspuns categoric : „Nu, nu sînt de acord ! Acum e război ! Să rămînă acasă ! Să mai înveţe la şcoala din comuna vecină (care avea şi clasele a cincea, a şasea şi a şaptea) ! L-om da noi undeva, mai tîrziu !“

Bietul tată ! Il speriase rău războiul !...

Eu, în schimb, îmi făcusem deja visuri, mă şi vedeam îmbrăcat în unformă militară, băteam „pas de defilare", împreună cu vecinul meu Barbu, pe lîngă casă, salutam ca soldaţii, ne făceam pistoale din toate beţele pe care le întîlneam în cale şi „împuşcam[11] cu ele *duşmanii...*

Răspunsul tatii m-a dezumflat... Am plîns, am bătut cu piciorul în pămînt, strigînd că „eu vreau", „ce dacă el nu vrea ?“. „că tot o să mă duc“, „că o să fug de-a- casă“ !... O urecheală bună pe care mi-a tras-o stăpîna casei mi-a mai limpezit gîndurile şi mi-a potolit avîn- tul... Am rămas totuşi trist mult timp...

în toamnă, am continuat, într-adevăr, şcoala într-o comună vecină, mergînd. cam vreo şase km pe jos, trei la * ducere, trei la întoarcere. Nu învăţam însă mai nimic. Pierdeam timpul aproape de. pomană, fiindcă manuale nu existau, programele de învăţămînt erau neclare ori lipseau cu desăvîrşire, profesorii improvizînd după cum se pricepeau sau îi îndemna inima. în anii aceia, un lucru l-am' făcut bine : împreună cu un alt prieten — Mihai, vecin şi el şi coleg cu mine —, am săpat, în fiecare primăvară şi vară, grădina cu pomi şi zarzavaturi a directorului şcolii, care, văzîndu-ne harnici şi serioşi, ne-a pus la treabă, la fiecare sfirşit de săptămînă înmînîndu-ne şi cîţiva lei, în timp ce ne repeta, cu zîmbetul pe buze :

„Cine mişcă tot mai pişcă.

Cine şade coada-i cade“.

Noi rîdeam, primeam banii în palmă, îi priveam cîteva secunde, după care, mulţumind, plecam spre casele noastre. Uneori, în cîte-o seară, cînd întîrziam mai mult, directorul ne oprea la masă. La început ne-am codit, nu ne venea să mîncăm, deşi foamea ne dădea ghes. Pînă la urmă, după îndemnul repetat şi sincer al dascălului, ne-am aşezat la masă şi-am mîncat — e adevărat, cu mare grijă şi jenă. Plecam apoi veseli, ţinîndu-ne, uneori, pe după gît şi lălăind, ca flăcăii din sat. cîîe un cîntec, dintre cele auzite ori învăţate la şcoală...

— Şi la *Şcoala Normală* **cum ai ajuns ? mă întrebă Dănuţ.**

— Am să v-o arăt ! Mergem zilele acestea, cu maşina, la Cîmpulurig. O să vă placă. E ca o cetate !...

— Am bătut la porţile acelei *cetăţi,* **pe care, la sărbătorirea unui secol din viaţa ei, aveam s-o numesc „Cetatea emoţiilor", într-o zi de la începutul verii anului 1944.**

Gătit cu hainele mele cele mai bune — o cămaşă cu rîuri pe poale şi pe la mîneci, nişte pantaloni de postav alb,- o vestă neagră, făcută dintr-alta, mai veche, pe care-o purtase tata, şi cu nişte opinci în picioare —, mama mă trimisese să mă înscriu spre a da examen de admitere la Şcoala Normală din Cîmpulujigul Muscelului, oraş aflat, după cum ştiţi, la 30 de km de comuna noastră.

Am plecat împreună cu alţi doi copii din sat, daţi cu toţii în grija unui băiat mai mare, deja elev al acestei şcoli.

Războiul nu se terminase şi tata era încă în concentrare. Călătoria la Cimpulung a fost sub semnul războiului. Nemţii şi-au repezit, din nou, avioanele pe deasupra oraşului, au mai aruncat cîteva bombe, iar noi, obişnuiţi cu zăvoiul acesta, de unde, atunci, plecaserăm numai cu cîteva ore înainte, ne-am ascuns precum puii de potîrniche sub poalele unei păduri de brazi, spre a ne salva bietele noastre fiinţe speriate.

în împrejurarea aceea m-am rătăcit de tovarăşii mei... şi-am pornit-o aiurea prin oraş, întrebînd unde se află Şcoala Normală, către care mă împingea inima zvîcnind a teamă şi nerăbdare.

După îndemnurile şi semnele oamenilor, am trecut podul psste Rîul Tirgului, apa pe care o vedeţi şi în care mă scâldasem de atîtea ori.

Şi, iată *cetatea :* **lîngă tîmpla dealului,, despre care aveam să aflu că se numeşte Flămînda — clădiri multe, sobre, din cărămidă roşie, punctată ici-colo cu ornamente; iată ceasul cel mare din inima clădirii ; iată brazii, poate seculari, care-o-nconjoară !... iată... dar eu, parcă nu mai văd nimic, pentru că simt ceva cald în inimă, mult prea cald ; picioarele se încăpăţînează să nu devină dintr-o dată blegi, iar genunchii, atinşi parcă de-o seceră nevăzută, piivesc, nu ştiu de ce, înduioşaţi spre asfaltul trotuarului, stînd gata să-J îmbrăţişeze cînd unul, cînd celălalt.**

...Peste cîteva săptămîni, într-un impresionant pătrat de clădiri, rezemam un colţ de zid şi-mi venea să-mi plîng de milă, pentru că tata sosit, de curînd, într-o'permisie, se uita prea lung şi prea compătimitor spre feciorul lui, pe-atunci „'nalt la stat cam de vreun cot", şi nu ştiu ce i-a venit să-mi spună : *„Toată speranţa noastră e in tine"!*

N-am înţeles, dintr-o dată, întregul sens al vorbelor. Uitîndu-mă, însă, a nu ştiu cîta oară în jur, la sutele de copii care tremurau ca şi mine, unii îmbărbătaţi de fraţii lor mai mari, alţii de oameni maturi, pe care-i numeau profesori, m-a apucat de-a dreptul spaima.

Dar tot avea inima înnebunită să-ncerce, parcă, sâ-mi sară din piept, peste cîteva zile... >

Sute de oameni şi de copii; o singură respiraţie şi-o singură privire — aţintită spre treptele acelea, care mi s-au părut ca un podium !...

însoţit de cîţiva profesori, directorul şco.lii, masiv, adus puţin de spate, cu o coamă mare de păr alb, apăruse acolo spre a aduce la cunoştinţă mulţimii, probabil, după vreo tradiţie a şcolii, numele celor mai buni copii, care au ocupat primele locuri în rîndul celor declaraţi reuşiţi la examen.

Sute de oameni şi de copii — o singură respiraţie şi-o singură privire...

După primul nume, pe care nu-1 mai reţin, directorul şcoli; a strigat un altul. A strigat o dată, de două ori, de trei ori. Din rînduri nu se prezenta nimeni. Atunci, m-am pomenit îndemnat de tata :

„Du-te, poate-oi fi tu !“

Nu ştiu cum mi-am făcut loc în faţa celui care mi se păr&a cît muntele de mare.

„Pe mine mă cheamă'...“

„De unde eşti, băieţaş ?“

Spusei comuna, satul, şcoala de unde veneam, anul, luna, şi ziua în care m-am născut... Datele se potriveau !

Mi-era greu să cred... şi, totuşi, era adevărat !

Directorul mi-a strîns mîna şi m-a mingîiat uşor. Parcă şi astăzi simt pe creştet căldura palmei lui bune.

Pînă atunci nu-1 observasem pe tata niciodată dintre oameni. Acum l-am văzut de la distanţă ; mi s-a părut că întrece cu un cap pe toţi ceilalţi.

Cînd am ajuns lîngă el, m-a strîns încet la piept, şi-a ferit ochii într-o parte şi-a zis :

„Hai, dragu’ tatei, hai să vedem ce fac caii şi să plecăm acasă !“

Şi-am plecat !... , ,

Ieşind din pătratul de clădiri, abia atunci am observat că şcoala avea alei încîntătoare, cu ronduri de flori cum nu mai văzusem pînă atunci şi mi s-a părut că din toţi brazii, din toţi pomii cîntau numai privighetori.

Stropit de-o lacrimă a biruinţei, hotărîtoare pentru toată viaţa mea de mai tîrziu, am plecat cu sufletul cîn- tînd, spre a mă întoarce mai apoi, de zeci de ori, în timpul celor opt ani ai adolescenţei mele, petrecuţi în „Cetatea emoţiilor".

Tatii îi plăcea să revină aici, mai ales la sfîrşitul anului, cînd, alături de *zestrea* **de bagaje, mâ aşezam în căruţă cu braţul plin de cărţile premiilor şi cu cununa de flori. Atunci era mîndru, cu adevărat mîndru şi uita de toate necazurile. Trăia un an pentru o asemenea zi. Şi eu ştiam acest lucru, îl ştiam bine şi nu l-am**

uitat nici mai tîrziu, cînd tata mă căuta pe culoarele Universităţii din „dulcele tîrg al Ieşilor“...

8

In primul an de liceu, la internat, .în timpul războiului, am răcit cumplit. Era o iarnă grea şi şcoala nu prea avea lemne, apa cu care ne spălam era aproape îngheţată ; în clase era frig, stăteam cu paltoanele pe noi, în dormitoare la fel. In asemenea condiţii — păduchi şi rîie, de care am avut în anii aceia o adevărată spaimă !... Exagerasem cu spălatul în situaţii cu totul improprii — ca să nu mă îmbolnăvesc de rîie — şi răcisem deci. La infirmerie, mi-au pus ventuze. Cineva, un alt bolnav din cameră, a deschis fereastra, să iasă mirosul acela urît, de petrol ars. Eu am adormit. A adormit şi el. Fereastra a rămas deschisă, iar patul meu era lîngă ea. M-am trezit cu gîtul înţepenit de durere. Nu-1 puteam mişca în nici o parte. Orice încercare făceam în acest sens îmi dădea senzaţia că mişcarea se produce prin răscolirea — fizică — a creierului.

Infirmierul n-a ştiut ce să-mi facă. Nici doctorul şcolii. La spitalul la care m-am pomenit, am fost supus unw tratamente, care au rămas însă fără nici un efect pozitiv. I-am văzut pe . medici consultîndu-se şi ridicînd din umeri. M-au trimis acasă : nu mai aveau, ori nu mai ştiau ce să-mi facă !
' A venit tata şi m-a luat cu sania. Pe mama am găsit-o cu ochii roșii de pEns.

Doctorii nu-mi dăduseră mai mult de o lună... pe care am petrecut-o în chinurile cunoscute. De murit, însă, n-am murit. Fiecare zi care a început să se adune peste „soroc" era smulsă din vistieria „bătrînei cu coasa*!

„Va să zică, se poate trăi! mi-am spus. De ce nu s-ar putea să mă şi vindec ?“...

Gîndul meu era şi al mamei.

„Trebuie să te faci bine, Geo ! mi-a zis ea, într-o zi. Să ştii că asta de tine depinde !“

„Cum adică ?“

„E ca un fel de lnptă, pe care tu trebuie s-o cîştigi. Dacă vrei, nu se poate să nu învingi *1“*

„Dacă vreau ? !...“

Şi-am început lupta : cu mişcări, cu exerciţii, cu oblo- jeli, cu tot felul de buruieni, de leacuri,... dar mai ales cu masa,ie pe care mama mi le făcea de mai multe ori pe zi. Mă frecţiona pînă nu-şi mai simţea degetele de la mîini, pînă ce începeau să-i curgă lacrimile din ochi -— de mila mea, de durerile ei şi-ale mele... Cînd mă gîndesc la mama, îi văd întîi mîinile şi, mi ales, i le simt — într-o mîngîiere caldă şi aspră totodată. Au trecut zeci de ani

de-atunci şi nu e nevoie nici măcar să închid ochii, ci doar să mă gîndesc, pentru ca senzaţia aceea —de căldură bună şi de asprime generatoare de viaţă — să revină în fiinţa mea cu tot atîta adevăr...

Şi-acum, de cîte ori mă doare capul, sinrt degetele mamei alunecîndu-mi de-a lungul gîtului, pe Enga urechi, pe tâmple, spre a se opri apoi deasupra frunţii şi ia jurul ochilor, bombănind uşor, delicat şi tandru, ca-ntr-un descîntec fermecător, dătător de viaţă...

După cîteva zile, durerile au început să slăbească, iar după. o lună eram vindecat. Au contribuit, desigur, şi nişte injecţii pe care mi le-a făcut un sanitar din comună, în omoplaţi. Hctărîtoare au fost în5ă — continui să cred — degetele acelea crăpate de muncă ale mamei şi încrederea în puterea lor miraculoasă, dorinţa, sfinţită de speranţă, ca a doua zi să-mi fie mai bine, mereu mai bine...

Dănuţ, care acum s-a liniştit şi ascultă, din nou, cuminte, se apropie demine şi-mi şopteşte :

— Deci şi matale, unchiule Geo, ...şi matale ? !...

— Da, Dănuţ ! Şi eu L.

— Mă bucur pentru ce-mi povesteşti!...

9

— Clopoţelul a sunat sfîrşitul orei! Este recreaţia mare! Ura ! „Mergem să mîncăm, mergem să mîncăm!“ strigaţi unii copii, sărind într-un picior. Sînt cei care au avut norocul „să le vină cineva de-acasă“... mai curînd... Să ştiţi că în toţi anii petrecuţi în această *cetate,* unele dintre cele mai frumoase vorbe pe care le putea auzi un elev sunau astfel : „Du-te pînă la poartă, ţi-a venit cineva ds-acasă !“

„Ţi-a venit cineva de-acasă !“ însemna, dincolo de bucuria revederii unui om drag, din familie, „ţi-a sosit un pachet cu mîncare" ! Voi nici nu vă puteţi imagina ce însemna, pe-atunci, să poţi mînca, măcar din cînd în cînd, pe săturate. Nu în fiecare zi, cu atît mai mult nu k fiecare m^să, ci măcar din cînd în cînd. Şcoala făcea o serie de eforturi; noi, copiii, chiar dacă eram bursieri, eram obligaţi să aducem, la începutul anului şcolar, tot felul de alimente : făină, mălai, cartofi, fasole, untură... De asemenea, lucram şi în timpul cursurilor (ca activitate practică sau în timpul nostru liber), precum şi în vacanţe la ferma şcolii şi în grădina de zarzavaturi, în livada cu pomi fructiferi, pentru ca, de pe urma acestei munci, să ne putem îmbunătăţi cît de cît masa. Foamea rămînea, totuşi, un personaj cu care deseori

trebuia să dialogăm cu încordare. Aşa că, atunci cînd „îţi venea cineva de-acasă“, trebuia să te socoteşti fericit. Este adevărat că, de multe ori, pachetele pe care le primeam erau cam anemice. Şi, pe drept cuvînt, cei rămaşi acasă, părinţii — uneori unul singur — fraţii şi surorile mai mici, ori cei mai mari, care nu mai erau la şcoală, de unde să facă rost să ne trimită nouă, mereu, pachete şi cît mai consistente ? Intr-adevăr, de unde ? Căci şi ei, săracii, cei de-acasă, trăiau şi munceau mai mult ne- mîncaţi : ne aflam în timpul războiului, apoi după război, în vremea secetei cumplite din 1946, apoi după secetă şi tot aşa... Nu era uşor !

Dar, oricînd „sosea cineva de-acasă, cît de cît acolo, tot îţi aducea. Şi astăzi îi aducea unuia, mîine altuia, poi- mîine celuilalt... Copiii se legau prieteni, se ajutau la lecţii între ei, iar cînd era vorba de mîncare, acela care avea ceva punea totul la mijloc ! Ne adunam ciorchine pe marginea cuferelor (nişte lăzi mari, ca cele de armată, cu care eram obligaţi să venim la şcoală, făceau parte din aşa-zisa zestre, fără de care nu erai primit la inter- • nat), ne adunam deci în jurul cufărului în care se afla cîte ceva de mîncare şi împărţeam frăţeşte totul. în cîteva minute lăsam locul curat, nu mai rămînea nimic ! Apoi, aşteptam, aşteptam să auzim iarăşi cuvintele magice : „Du-te la poartă, că...“

Printre copii, erau unii ceva mai înstăriţi ori cu mai puţine greutăţi familiale. Acelora‘le soseau mai des pachete cu alimente şi era firesc ca, în recreaţia mare, să ne învîrtim în jurul lor, precum în jurul unor poli magnetici.

în ceea ce mă priveşte, eu am avut noroc de un prieten, băiat foarte bun, cu un suflet de aur, pe care îl mai ajutam uneori în rezolvarea unor teme, ori la înţelegerea unor lucruri mai dificile din diferite lecţii. Făceam aceste gesturi în numele prieteniei, al colegialităţii, dar trebuie să mărturisesc că aveam, în plus, şi un suport cu totul palpabil, material : prietenul meu Costel avea totdeauna cufărul plin de bunătăţi dintre cele mai alese — pîine albă, proaspătă, pufoasă şi rumenă, s-o mănînci cu ochii; cozonaci nemaipomeniţi, cu nişte dungi groase de nucă în ţesătura lor aurie, dulce şi parfumată (tatăl lui era bucătar iscusit), caşcaval afumat, brînză de tot felul, cîrnaţi de porc şi friptură de miel, magiun de prune, fructe şi cîte şi mai cîte... „Raiul“ — ascuns, de data aceasta, între patru scînduri !...

Este recreaţia mare, aşa că poftiţi „la pod“, poftiţi „la pod“, să luăm o gustare ! •

— Ce bună ar fi „o gustare"[1] acum! exclamă Alexandru. Mi-ai făcut poftă, unchiule Geo. Iar Mihaela văd că astăzi nu ne mai iubeşte, n-a mai luat nimic cu ea !

— Păi, nu v-ar fi ruşine, casa e la doi paşi ! Să mă port cu mîncarea-n spinare. Haideţi acasă, să mîncăm, în cazul acesta !

— Haideţi ! se aude şi glasul lui Dan... Că mi-e o foame !...

10

— Să vă spun şi cum „am mîncat" eu prima, dar şi ultima bătaie la Şcoala Normală? Mi-e cam jenă, dar asta e ! Am intrat în horă...

Să vedeţi ! Era într-o zi de pe la mijlocul unei săptă- mîni, mi se pare că într-o miercuri. Ajunsesem de-acum în clasa a IV-a ; peste cîteva luni, după ce treceam examenul de capacitate, urma să intru în cursul superior.

In calitate de „şef al clasei[11] din care făceam parte, răspundeam de munca întregului colectiv, de tot ceea ce se întîmpla în clasă. Mă străduiam să fiu drept şi, bineînţeles, că eram solidar, în bine, cu toţi colegii mei. Ei ştiau că nu pîram niciodată pe nimeni, dar că nici nu puteam să mint. De aceea aveau grijă să nu-mi creeze situaţii delicate pe care n-aş fi putut să le' soluţionez altfel decît în spiritul adevărului.

Şi, totuşi, în ziua aceea am minţit, am minţit împreună cu toată clasa ! Mai bine zis, am minţit la propunerea colegilor mei de care m-am lăsat influenţat.

Despre ce era vorba : aşa cum făceam toată munca de gospodărire a şcolii, tot noi, elevii, trebuia să ajutăm şi la pregătirea mesei. în consecinţă, in fiecare zi, cîte o clasă era de serviciu la bucătărie. Munca aceasta era planificată cu cel puţin o săptămînă înainte. Cunoşteam deci din timp cînd urma să fim de serviciu.

In ziua aceea, nu ştiu ce se întîmplase, încît se ivise nevoia de a fi solicitată, în plus, o clasă de elevi să lucreze în sprijinul bucătarilor. Pentru această treabă a fost aleasă clasa noastră...

Era după-amiază. Ne aflam în timpul programului de pregătire a lecţiilor pentru a doua zi. Elevul de serviciu pe şcoală, unul din ultima clasă, pe-atunci clasa a VIII-a (peste cîteva luni devenea învăţător) mi-a trimis vorbă să mă prezint cu clasa la bucătărie. Vestea a stlmit discuţii aprinse. Colegii toţi se împotriveau argumentînd în fel ţi chip : ba că nu sîntem noi de serviciu — şi-atunci de ce să ne aleagă tocmai pe noi — ba că acest lucru e un abuz, ta că avem de învăţat pentru a doua zi... La un moment da; unuia i-a venit ideea să motivăm refuzul nostru cu faptul că, a doua zi, avem teză la matematică. Toată lumea a aprobat ! Se ştia că, în ajunul tezelor, nu era voie să scoţi elevii la nici un fel de activitate suplimentară. Trebuiau lăsa^ să înveţe ! Degeaba am încercat eu să spun că nu acesta este adevărul şi că, dacă se află, putem fi sancţionaţi.

Tocmai în timpul acela a intrat pe uşa clasei elevul de serviciu. Parcă îl văd şi acum : era un băiat scund, sui>- ţirel, cu un păr mare, ondulat, cu o figură prelungă, pe care se putea citit o mare energie. Era cunoscut în toată şcoala ca unul dintre cei mai capabili tineri Fusese, de mai multe ori, premiant pe liceu.

Intîrzierea noastră îl supărase şi-atunci a hotărît să vină personal spre a vedea ce se întîmplă.

La întrebarea lui: „De ce nu sînteţi la bucătărie ?“, întrebare care a căzut peste ciorovăiala noastră, eu am ieşit în faţa clasei şi-am răspuns răpicat, fără nici un fel de ezitare : „Pentru că solicitarea dumneavoastră încalcă o regulă : mîine avem teză la matematică !“

Tînărul cu banderolă pe braţ a răspuns oarecum mirat: „Daaa ?!“ plimbîndu-şi, în acelaşi timp, privirile peste noi. Ne prefira printre gene !

In clipa aceea m-am gîndit la greşeala de neiertat pe j care-o făcusem ; după ce că eram mincinoşi, mai eram şi ■] proşti, fiindcă nu ne gîndiserăm nici măcar la atîta lucru: j afirmaţia noastră, adică minciuna, putea fi verificată 1 foarte, uşor. Profesorul nostru de matematică, fiind şi director-adjunct al şcolii, locuia într-un apartament din incinta „cetăţii". Ion Enescu, aşa se numea elevul de serviciu, ne-a întors spatele, pomind-o direct spre telefonul de la cancelaria profesorilor. L-a sunat pe directorul-ad- junct, cerîndu-şi scuze că-1 deranjează şi l-a întrebat dacă elevii din clasa a IV-a C au în ziua următoare lucrare scrisă la matematică.

„Nu ! a fost răspunsul directorului, abia săptămîna viitoare vor da teză!“ Plecînd de lîngă telefon, Enescu s-a deplasat pînă în grădina şcolii, a scos briceagul din buzunar şi a tăiat, dintr-o tufă de alun, o „sfîntă“ de nuia, cu care s-a prezentat calm, dar paiid la faţă. în clasa noastră» Eram cu toţii încremeniţi ! între timp ne dăduserăm seama de prostia făcută, aşa că îl aşteptam.

„Va să zică, mîine aveţi teză la matematică, nu-i aşa ? Aşa mi-aţi spus doar ! Cum se face însă că profesorul vostru nu ştie nimic despre acest lucru ?“ în timpul acest') mi-a făcut semn să mă apropii de el.

îl priveam sfidător. Nu ştiu ce mă apucase. în loc să-i cer scuze, pentru că era clar că greşisem, eu cutezam să-l privesc cam de sus (era şi cu cîţiva centimetri mai scund decît mine).

„Dumneata erai un băiat bun, Pietrarule ! a adăugat el, în timp ce-i scînteiau ochii. Ce s-a întîmplat ? E bine să fii solidar cu clasa, dar nu aşa, ţine minte !“

Şi cînd a zis : „Ţine minte!“ mi-a ars, cu toată puterea lui, o plamă pe un obraz şi încă una pe celălalt !...

„Asta ca să nu uiţi niciodată că minciuna se plăteşte!" a subliniat viitorul învăţător, luîndu-şi nuiaua de pe cate-. dră, de unde o lăsase cu cîteva clipe înainte.

N-am suportat în toată viaţa mea să fiu înjosit de cineva. Atunci cînd ştiu că eu am dreptate şi nu mi se recunoaşte, înfrunt pe oricine, indiferent de rangul pe care-1. are sau de funcţia ce-o îndeplineşte. Atunci însă *el* avea dreptate, cu toate că nu aşa trebuia să rezolve lucrurile. Gestul lui, deşi, repet, eu greşisem, mă înjosise. De aceea, primul impuls pe care l-am simţit a fost acela de a mă repezi asupra lui, ca să-l lovesc şi eu cu aceeaşi sete...

M-am stăpînit, însă, scrîşnind din dinţi-. Cred că pe obraji aveam dungi albe, care, treptat, s-au făcut roşii — Urmele degetelor lui. Am rămas pe loc, ţintuindu-1 cu privire de ură şi silă...

Mă mai bătuse aşa o singură dată în viaţă cineva, dar acela fusese tatăl meu. Şi asta pentru că l-am scos din sărite într-o zi. Nu ştiu ce tot mă îndemna să fac şi eu nu aveam chef. Mi-a zis o dată, de două ori, mi-a zis a treia oară. Eu răspundeam invariabil : „Nu vreau, n-am chef !“ ..Cum nu vrei, mă, cum n-ai chef ? îl auzii, la un moment dat, pe tata izbucnind. Ce înseamnă asta ? Nu ţi-e ruşine? Mişcă-te mai repede de-acolo că vin acum Ia tine şi-ţi trag
o mamă de bătaie de ai să mă ţii minte toată viaţa !“ (El repara nişte hamuri, stînd pe pragul unei magazii; eu eram la vreo cinci-şase metri depărtare şi mă legănam într-un

scrînciob improvizat dintr-un lanţ agăţat cu capetele de-o creangă dintr-un nuc bătrîn ; la mijloc pusesem o pernă, ca să fie moale, să nu simt lanţul... şi mă legănam gînditor ; adevărul e că n-aveam chef să mă duc unde mă trimitea tatâ). Cînd l-am auzit spunînd că vine la mine să mă bată, i-am răspuns, cu obrăznicie : „Vino, vino, dacă poţi să mă prinzi !“ îmi trecuse prin minte că eu alerg foarte repede (la întrecerile pe care le făceam cu copiii pe zăvoi nu mi-o lua nimeni înainte) şi că tata, fiind mult mai în vîrstă. în nici un caz nu mă poate prinde, chiar dacă ar vrea !,

„Ce-ai spus, mă, răspunse tata enervat, zici că nu te pot prinde, ai ?“ Şi, în clipa aceea, a aruncat hamurile cît colo, s-a ridicat şi-a pornit spre mine. Am părăsit şi eu scrînciobul şi, cînd am înţeles că nu glumeşte, am luat-o la sănătoasa.

Ne-am învîrtit de mai multe ori prin grădina din spatele casei... Simţeam că gluma s-a îngroşat, tata se enervase de-a binelea, aşa că nu mai aveam nici o şansă să scap fără „plată“. De aceea m-am hotărît să părăsesc grădina, luînd-o printr-un lan de ovăz. N-am fost, bineînţeles, inspirat : ovăzul era înalt şi, din cîţiva paşi, tata m-a luat frumuşel de-o ureche, m-a întors cu faţa spre el şi mi-a ars două palme, încît l-am văzut înconjurat de stele verzi.

„Acum cred că ai chef, aşa-i ?“ mi-a spus el, prinzîn- du-mă de guler şi scoţîndu-mă din lanul de ovăz.

Am plecat, imediat, la treaba către care mă îndemnase înainte de cursa noastră de „viteză... cu obstacole*'. Nu ştiu de. ce, însă, după cîţiva paşi, îmi venea să fluier şi chiar îngînai un scîncet de fluierat. Simţeam că tata mă priveşte lung şi mirat. Am întors capul şi i-am zîmbit! Deşi mă lovise destul de tare, palmele tatei nu mă dureau deloc !...

...Pe cele ale lui Enescu le simţeam pînă în suflet !

„Şi-acum e rîndul vostru, puişorilor!“ spuse cu bucurie rea în glas omuleţul cu nuiaua, îndreptîndu-se către colegii mei. I-a invitat să iasă din bănci, ordonîndu-le să se aşeze cu spatele la perete, de jur-împrejurul clasei.

Colegii au înţeles că trebuie să se supună, deocamdată. Orice împotrivire le-ar fi agravat situaţia, ori nici unul dintre noi n-avea nevoie de aşa ceva.

Cînd „stîrpitura“, cum i-a zis cineva după aceea, ajungea în dreptul lor, băieţii întindeau, pe rînd, miinile, ca cerşetorii, primind pe fiecare palmă cîte două lovituri ţie nuia, aplicate cu furie şi putere. Cînd a terminat cu ultimul, bătăuşul gîfîia, obosise. Broboane de sudoare îi apăruseră pe fruntea înaltă, peste care se revărsau şuviţe de pâr.

Nici unul dintre băieţi n-a scos nici cel mai mic cu- vînt. Fiecare îşi înghiţea cum putea mai bine durerea şi ura. Unii dintre ei se gândeau, desigur, la răzbunare. Şi, de fapt, n-ar fi fost o răzbunare, ci o plată întîrziată, făcută j cu aceeaşi monedă. Pentru că, încă o dată precizez, deşi noi greşiserăm, nu aşa

trebuia sancţionată vina unor copii. Vă , întrebaţi, cum de se tolera atunci bătaia în şcoală ? Intîm- plarea pe care v-o povestesc se petrecea cu cîteva luni înainte de reforma învăţămîntului din 1948. Atunci a fost , interzisă bătaia ca modalitate de sancţionare a diferitelor greşeli.

» Unii dintre colegii mei au primit această prevedere a legii cu părere de rău, afirmînd, mai în glumă, mai în serios : „Fir-ar să fie, s-a interzis bătaia tocmai cînd am ţ ajuns şi noi în cursul superior!" adică în situaţia de-a o ' i putea aplica celor mai mici decît noi L.

Mă uitam, pe rînd, la colegii mei. Unii dintre ei îndrăzneaţi să mă privească în ochi, cerîndu-mi parcă iertare pentru nesăbuinţa lor, la care le-am fost părtaş, în timp ce alţii priveau drept înainte, înstrăinaţi parcă de propriile lor fiinţe, înstrăinaţi mai cu seamă de momentele înjositoare prin care cu toţii treceam...

11

J — De cîte ori trec prin „Piaţa Buzeşti" din Capitală, l- ără să vreau încetinesc pasul, dacă sînt pe stradă, iar dacă /rnă aflu în tramvai, troleibuz sau în vreo maşină privesc / pe fereastră, caut cu ochii un loc anume... şi mă întreb, de fiecare dată : „Cine s-o fi pricopsit cu opincile mele ?“

— Care opinci, unchiule Geo ? întrebă Alexandru.

— Cum „care" ? Acelea din cauciuc gros, tăiat dintr-o anvelopă de maşină..., alea, frate, cu „nasul" într-o parte, butucănoase, da’ bune, bune, că puteam să bag în ele nu ştiu cîte obiele să nu-mi mai degere picioarele. Mi le cumpărase soră-mea, Gabriela, în timpul războiului!... Tot nu vă amintiţi ? ! Nu v-am povestit despre ele ?... Mă mir !... iiindcă eu, de cîte ori-trec prin „Piaţa Buzeşti“...

...Era în vara anului 1946 ! Secetă mare, foamete^-. Se luptau bieţii oameni să-şi revină tiupă război. Munceau ca., disperaţii la refacerea ţării — cei care erau învăţaţi să muncesacă, cei din fabrici, ateliere, de pe ogoare, că erau- şi unii care, ca şi altădată, învîrteau doar afacerile, şi le mergea bine, al naibii de bine ! — munceau cei mulţi şi amărîţi, dar, colac peste pupăză, pe lîngă nenorocirile aduse de război, a mai venit şi seceta aceea cumplită, încît, ce să mai vorbim, îţi venea să-ţi plîngi singur de milă. Munceau oamenii mai mult nemîncaţi, răbdau de foame şi ei, şi copiii lor, răbdau pînă ce... uneori se sfîrşeau...

In satele noastre, pe-aici, era şi mai greu. Nu tu grîu, nu tu porumb, se uscase şi iarba, nici vitele nu mai aveau ce mînca ! Greu, greu de tot !...

Fiecare familie se descurca cum putea. Cînd făcea unul rost de un dublu de mălai sau de făină, dădea un ciur- două şi vecinilor.

„Mor bieţii capii de foame, cum să te lase inima să n[1] j le dai ? ! spuneau cei care erau în stare, din cînd în cîn< să-şi ajute vecinii.

Noi ? Aşa cum ştiţi! Eram nouă guri la masă : şapi copii, mama şi tata ! Biata mama şi, mai ales, hietul tat;

Se uitau peste noi cînd ne adunam în jurul mesei mit rotunde, fiecare cu strachina în mînă. Da, acum ne m- * deroizasem, nu mai mîncăm toţi dintr-o strachină, pe cai [1] altădată o aşeza mama în mijlocul mesei şi-o umplea de n‘ ştiu cîte ori pînă să ne săturăm. Nici n-apuca să se întoarc spre oală, că strachina se şi golea.

„Dumnezeule, Doamne, voi o să-mi mîncaţi şi urc chile !“ zicea ea, privindu-ne... cu drag ! N-ajungea nici odată să stea în rînd cu noi la masă. Ea trebuia să care, s care şi să toarne în strachina de la mijloc, în care nc ne-amestecam. şi ne ciocneam lingurile de lemn. Acur.' însă, cum vă spuneam, ne modernizaserăm. De sîn’ Petn se făcea, în fiecare an, un tîrg, la Cîmpulung. Mergean şi noi la tîrg. Ne îmbrăca mama cu ce aveam mai bun, nc urcam cu toţii în căruţă şi-o porneam. Fiind însă vară, cald, nu ne încălţam niciodată. Şi de-am fi vrut să ne încălţăm, parcă aveam cu ce ? !...

Mama însă se încălţa ! Avea nişte pantofi de lac, aseu- ţiţi la vîrf, cu tocuri înalte..., de cînd fusese mireasă, adică de vreo optsprezece ani. Ii cupărase tata atunci şi ea... îi e păstra ! Erau încă buni, nu se rupseseră, nici măcar nu-i a ; pingelise vreodată...

5 ■ î Nu se poate ? Nu vă vine să credeţi ? De ce ? Păi iată *r* îjum stăteau lucrurile : înainte să-i cumpere, tata cred că “ Jiu s-a uitat prea bine la picioarele mamei, în orice caz

i nu i-a luat nici un fel de măsură, s-a dus la Piteşti, ori la

- CJîmpulung, nu ştiu unde s-o fi dus, a intrat omul în pră- ! vălia unui negustor, a spus că vrea nişte pantofi.
’ fcDe care?" l-o fi întrebat-negustorul şi i-a arătat mai ' fcnulte feluri, pînă ce s-a hotărît. „Ăştia !“ va fi zis tata

unci, părîndu-i-se cei mai frumoşi. „Ăştia ? a întrebat, obabil, negustorul, eşti sigur de măsură, ce număr poartă «gpţia sau fata pentru care îi cumperi ?“

$/„Nu ştiu ce număr poartă, cred că,a răspuns tata, dar «(|»er să se potrivească !“ Şi i-a luat.

I De potrivit s-au potrivit ei, dar... nu chiar de tot.

‘ „Mă cam strîng, Ioane, a zis ea c-înd i-a pus prima dată *j* il| picioare, dar sînt tare frumoşi, s-or mai lăsa ei !“

* l,,Se lasă, se lasă ! a asigurat-o tata, şi-or să fie numai ţ $ni!“

i Î.Nu ştiu de ce, cu timpul, pantofii, în loc *să se lase,* ■/■kîţcă s-au mai strîns întrucîtva. La urma urmei, eu cred %era şi firesc, s-au mai scorojit şi ei, fiindcă mama cînd f încălţa" cu pantofii, îi lua, de fapt, în mînă şi mergea

’ .^şculţă pînă la tîrg, pînă la... te miri unde se ducea şi ea. ?0jj} blof punea pantofii în picioare, călca cu ei de parcă şi-ar •SaPălcat pe ochi, aşa că, în curînd, îi scotea .şi... picioarele, v^nse iarăşi la largul lor, ziceau „bogdaproste". In felul ... Sesta pantofii rămîneau mereu noi. I-a mai păstrat mama, *.io* ! încă vreo şapte-opt ani de-atunci pînă cînd, plicti- , »®du-se de ei, i-a dat unei rudărese pe un căruţ (o jucărie 'I două roate de lemn, legate de osie — tot de lemn — cu o coadă prinsă de mijloc. Se putea alerga cu el prin Mrte...) Fraţii mei mai mici s-au bucurat de căruţ, iar ru- .ş^treasa a zis că-şi înCalţă fata ei cea mai mare şi-o face Ufcco coană !“...

La tîrgul din vara aceea, nu prea aveai ce să cumperi. Jwici măcar turtă-dulce nu se mai găsea. Venise un pirlit »e negustor cu nişte făină, o tot frămînta pe-o scîndură, ,*n faţa oamenilor, apoi lua cîte un strop şi-l arunca deasupra unui căzănel cu ulei, sub care ardeau nişte cărbuni, ^tropul de cocă şi drojdie se umfla pe dată, negustorul îl

învîrtea de cîteva ori, pe-o parte şi pe alta, cu un băţ j care i-1 înfigea în mijloc şi-ţi oferea — gogoaşa, strigîr cit îl ţineau plăminii : „Ia gogoaşa, neamule ! Ia gogoaş nfuriată ! Ia gogoaşa !“...

Ne-a liîat şi nouă tata cîte o gogoaşă, că n-a scăpat r noi, dar, ce să vă spun, ne-am dezumflat pe loc, nu c bună de nimic. Cel puţin mie nu mi-a plăcut. Mai bul era plinea pe care-o făcea mama !

Ne-am plimbat mai departe prin tîrg şi-am dat de i ţ cu oale şi străchini. Erau frumoase, smălţuite, cu fior nici nu le vindeau scump. <!

„Ia-mi şi mie o oală, a zis Nelu, fratele cel mic. Vr: o oală, o oală şi-o strachină ! Tată, te rog !“ a adău < copilul. 1

„Ce zici, femeie ?“ a întrebat tata, uitindu-se s mama.

„Ia-le, ce mai aştepţi ? ! Măcar, dacă nu vor avj, mîncare de-ajuns, să aibă cel puţin străchini!“ a spus & zîmbind amar.

Â cumpărat tata zece oale şi zece străchini, .a zis j cine ştie ? poate se mai sparge vreuna, să fie acolo !

...De-atunci, de fiecare dată cînd ne adunam în ju mesei mici, rotunde, cu străchinile în mină, tata se u trist peste noi şi se gîndea cu ce să le mai umple ? !...

In vara aceea fusese de nu ştiu cîte ori „pe Vlaşd (aşa numeau oamenii de pe la noi satele din Bărăgan, un se cultivau, pe suprafeţe întinse, cît vedeai cu ochii, gr şi porumbul). Făcuse cîte un drum aproape în fiecare si tămînă. Pleca duminică noaptea — spre luni şi se întorc abia sîmbăta. Făcea sute de kilometri pentru ca să po; aduce un sac de grîu sau de porumb.

Pornea cu căruţa plină de scînduri, laţi pentru gardi uluci, paturi (lemn se găsea pe la noi destul) şi venea, toată această marfă, cu un sac pe care nici nu-1 vedeai căruţă, un singur sac de grîu sau de porumb care ne ajul gea — nouă şi cailor — o săptămînă, atît ! Săptâmlna vi toare trebuie să plece iarăşi, şi iarăşi !... „Pînă cîm Doamne, pînă cînd ? se întreba tata." „Pînă vom ieşi d! nenorocire, omule, pînă atunci ! îi răspundea mama îndî jită. Vrei să-i lăsăm tocmai acum să moară de foame Spune !“

„Dar m-au speriat, femeie, m-au speriat pur şi simplu, tai zicea tata. Nu ştiu ce so întîmplă cu ei, că mănîncă *i".i mult decît de obicei. Altădată, ţi-aminteşti, îi rugai cu Jpîncarea. Acum sting totul, ca de frica morţii!“ fi Intr-adevăr, şi nouă ni se părea că mîncăm mai mult | cît de obicei, „mîncăm ca de frica morţii", cum zicea jl tul tata. Parcă nu ne mai saturam !...

■f: Imediat ce aducea grîul, alergam cu el la moară şi îl

■ '^cinam. Mama înmuia făina, o amesteca cu drojdie, o »*^iea puţin la dospit şi, cînd era totul gata, încingeam Wtiştorul cel mare de sub şopron, pînă ce vatra era numai ca să primească rotogoalele de cocă. In timp ce pîinea *W* • Ococea, nu era chip să ne alunge de lîngă.cuptor, li tot *fi* deam tîrcoale cu nasurile alungite, scîncind de plăcere jr «ighiţind în sec.

il Momentul cel mai aşteptat era scoaterea pîinii !...

:."mci ne înpingeam, ne înghionteam, care pe care, spre ι i cît mai aproape de mama... „Astîmpăraţi-vă, măi dia- i>V>lilor !“ striga ea la noi, şi. uneori, ne „astîmpăra“ cu !îte *o* jordie pe spinare. „Na ! Na ! ne atingea pe unde ipuca, nu vă mai săturaţi, are dreptate taică-tău, trageţi sărăcie !“ zicea cu năduf. „Mai săraci decît atît ?“ a dat,

iintr-o zi, o replică „deşteaptă", fratele cel mijlociu... i„Decît atît ? a răspuns mama plină de furie. Să nu ajungi, 'băiatule, să vezi cît de

săraci pot fi unii oameni şi cum se [moare de sărăcie ! Voi, de-bine-de-rău, aveţi ce mînca. Fiecare înghiţiţi cîte o jumătate de pîirie pe zi, başca străchinile pline cu lobodă. Să vă văd ce faceţi cînd nu le ►veţi mai avea ? ! “

, Ii venea să plîngă de necaz. Se trudea atîta pentru noi, şi ea şi tata, şi tot nu eram mulţumiţi ? !...

Şi-apoi, să fim drepţi : faţă de alţii, despre noi, adică despre familia noastră, nu s-ar fi putut spune că răbdam de foame. Dimpotrivă ! In primul rînd era loboda ! Dintre toate bălăriile care se puteau mînca, nu ştiu cum se făcuse că, în ciuda secetei, numai loboda creştea, puzderie de [obodă prin grădină, pe lîngă garduri... O culegeam, o spălam bin&, o opăream şi-o puneam la fiert cu zarzavaturi, in fine, cu tot ceea ce trebuia. Uneori o acream cu corco-' duşe, dar cum acestea erau puţine, mama a pus într-o zi, n tuciul cu lobodă (aveam un tuci mare în care o fierbeam), apte bătut (fătase vaea, de curînd, şi lapte aveam). A ieşit îemaipomenită şi, unde pui, că era şi mai hrănitoare.

„Porţia" de pîine, o jumătate de pîine pe zi, o împărM ţeam în trei bucăţi: pentru dimineaţa, la prînz şi scar* Cînd ne aşezam la masă, flecare îşi ţinea bucata lîngi efl dar, spre surprinderea mamei, nimeni nu mînca din piin« Mîncam lobodă goală... sau ceea ce ne mai dădea mmal

„Şi cu plinea ce faceţi ?“ a întrebat ea cînd ne-a obserB vat întîia oară. ■

„O mâncăm la sfîrşit !“ am răspuns noi în cor. sfîrşit" însemna după ce ne ridicam de la' masâT. Atunci! cu bucata de pîine în mînă, fiecare pleca la treaba pe o avea de făcut, prelungind astfel plăcerile mesei. Mam* s-a minunat şi ne-a lăsat în pace. Fără îndoială, nu era ce făceam, pîinea’ trebuia mîncată o dată cu loboda săpl cu ceea ce ne mai punea mama pe masă, dar noi, de fricfe foamei, voiam să putem spune mai mult timp câ mai avei» ceva de mîncat. Iar cînd acel *ceva* era un colţ de pîine, eraitjf foarte fericiţi. Mi-e cam ruşine s-o spun, dar mărturisesc* totuşi, că de-atunci am rămas cu o pornire interioară pe* care, uneori, nu mi-o pot stăpîni nici acum : cînd văd unţ colţ de piine rumenită, îmi vine să-l mănînc, chiar dacă cu? citeva secunde înainte am înghiţit ultima bucăţică din cel^ mai delicios tort... :

§

In vara aceea, lipsisem trei săptămîni de acaBă. Imit cîştigasem pîinea singur, cum spunea tata. Şdoala Normală, \ al cărui elev eram, avea, după cum v-am spus, o grădină mare de pomi fructiferi, o altă grădină de zarzavaturi, fermă de vite, porci, păsări... Toate acestea trebuiau îngri- t jite şi în timpul vacanţei de vară. Şi, cum un învăţător 1 avea nevoie să cunoască şi să fie în stare să îndrume sau să 1 facă tot ceea ce trebuie într-o adevărată gospodărie, elevii 1 erau solicitaţi, pe rînd, *să facă practică* în acest domeniu. I îmi venise şi mie rîndul înr vara aceea... S

De-abia mă întorsesem de la Cîmpulung. Pot să spun c& mă simţeam destul de bine. Viaţa în cele trei săptă-J mini fusese mai puţin severă decît în perioadele de cursuri."

In primul rînd nu mai aveam de învăţat, de scris teme, î nu ne mai asculta nimeni. Nu m-am mai visat în nici o noapte scos la lecţie !...

In al doilea rînd, nu mai aveam grijă de nici un fel deţî bagaj : lucrurile toate, le luase tata acasă, la sfîrşitul anu-I lui, urmînd să le aducă, din nou, la toamnă. în asemenea împrejurări, ne dădea şcoala totul. Eu n-aveam decît hainele de pe mine — şi pe acestea nu le mai păzeam de nimeni pentru că n-ar fi tentat intr-adevăr pe nimeni. Nu era uniforma de şcoală, erau nişte trenţe cu care lucram la grădină...

Vai ! ce spaimă am tras în noaptea în care am dormit pentru prima dată la Şcoala Normală. Abia venisem în clasa I. Tata mă „depusese"

aici cu toată „zestrea" aceea pe care regulamentul şcolii cerea s-o ai.

înainte de a ne culca, în prima noapte, pedagogul, care se ocupa de clasa noastră, a vrut să stea de vorbă cu noi. Şi-a stat !... Ne-a spus băiatul (era absolvent, din anul acela, tot ,al Şcolii Nornjale) fel de fel ! Ne-a învăţat foarte multe lucruri bune : cum să ne purtăm în şcoală, la masă, în sălile de meditaţie, în dormitor, cum să procedăm cînd vom avea învoire în oraş, cum să învăţăm... Printre altele, către sfîrşitul convorbirii cu noi (de fapt el vorbea, iar noi ascultam cu gurile căscate, din ce în ce mai înfricoşaţi, dîndu-ne seama cîte aveam de făcut, întrebîndu-ne dacă vom fi în stare să le facem cum trebuie, ce se va întîmpla cu noi ? pedagogul ne-a atras atenţia, să avem mare grijă de lucruri, să nu rămînem, cumva, fără ele.

Toate ca toate, dar cînd m-am gîndit numai că s-ai putea să rămîn fără palton, ori fără bocanci, sau fără haină, pantaloni, m-a cuprins spaima. Drept pentru care, cînd s-a anunţat stingerea în dormitor, eu mi-am strîns tot ceea ce dezbrăcasem de pe mine, inclusiv bocancii, am desfăcut uşor cufărul şi-am înghesuit totul acolo. Am încuiat la loc cu lacătul, iar cheile le-am ascuns între burduful de pecpă şi faţa ce-1 acoperea. Am întors perna cu cheile în jos şi m-am culcat. Vorba vine : m-am culcat; de fapt, m-am zbuciumat toată noaptea căutînd bocancii, pe care, în vis, mi-i furase, totuşi, cineva. Cînd m-am trezit leoarcă de sudoare, deşi în dormitor nu era prea cald şi am văzut că nu se întîmplase nimic (ca să mă conving am căutat în ladă şi-am văzut că bocancii erau neclintiţi), m-a cuprins o adevărată fericire. Am adormit din nou, visînd, de data aceasta, că sînt acasă, la rîu şi că mă scald cu fraţii mei mai mici. Deodată apa s-a făcut rece şi eu am început să tremur. M-am trezit. Mă dezvelisem, iar în dormitor se făcuse frig.

Spaimele s-au prelungit şi in alte nopţi, pînă ce m-am convins şi eu, şi alţii că n-avea cine să ne fure lucrurile. Eram cu toţii copii de ţărani, nu se putea bucura unul la ceea ce era al altuia.

Totuşi, grija rămînea grijă. Acum însă, în vacanţi, ea dispăruse. In plus, pot să spun şi acest lucru, fiindcă mama nu mă mai aude, mîncarea de la şcoală mi-a plăcut mai mult decît cea de acasă. Cu excepţia micului dejun, cînd beam surogat de cafea (cafea „Unica"), dar, în loc depline, ne dădea cîte o felie de mămăligă (vă închipuiţi — cafea cu mămăligă), ceea ce mi se oferea la prînz şi seara era destul de bun : îmi plăceau ghiveciul, varza, fasolea, mu-sacaua de cartofi. Poate că şi mîncarea de la cazan avea mai mult gust, poate, văzîndu-i pe ceilalţi mîncînd cu poftă, mă îndemnam şi eu, oricum, cert este că m-am întors acasă cu cîteva kilograme cîştigate în greutate. Şi, cum, pe-atunci, eram atît de mic, ele mi-au prins foarte bine...

...„Văd că te-ai îngrăşat, ce-ar fi să facem un drum îm- . preună pe Vlaşca ?“ mi-a spus tata într-o duminică.

M-am dat peste cap de bucurie. De cînd aşteptam eu lucrul acesta. Fiind la şcoală, în ultimii ani nu mai călătorisem cu tata aproape nicăieri. Zis şi făcut! în aceeaşi noapte mă îndreptam spre necunoscut...

„Pe Vlaşca" nu fusesem niciodată. Ca o surpriză, pe care n-a mai putut-o păstra pînă în momentul respectiv, tata m-a înştiinţat, a doua zi, că, la întoarcere, vom trece şi prin Bucureşti. Unul din visurile mele de copil era pe cale să se îndeplinească. Auzisem -multe despre Bucureşti; de asemenea, citisem unele lucruri, dar de văzut nu-1 vă- sem niciodată ! Nerăbdarea cu care număram zilele pînă la aceea în care urma să trecem prin capitala ţfrii era deci justificată.

Drumul „pe Vlaşca" a fost obositor ! Am rătăcit mai multe zile prin. tot felul de sate cu case prăpădite, multe fără garduri care să împrejmuiască ogrăzile, cu drumuri în care te înecai în praf, cu oameni amărîţi ca şi noi.

Cel puţin pe la noi aerul era mai curat, vedeam în fiecare zi rîul curgînd, zăvoiul, pădurea... Era altfel J Nu mi-a plăcut „pe Vlaşca !“...

Am umblat mult pînă am reuşit să vindem amărîtele acelea de paturi cu care plecaserăm de-acasă. Cu banii obţinuţi, tata a cumpărat, ca de obicei, un sac de grîu. Pentru atîta ajungeau.

Singura bucurie, în tot drumul, a fost aceea că la o casă unde-am dormit într-o noapte, gazda ne-a dăruit, la plecare, o pîine mare, albă, abia scoasă din cuptor. Nu mai văzusem pînă atunci pîine atît de mare. De bună, nici nu mai vorbesc. Mi se părea nemaipomenită ! (La noi, v-am spus — făina se măciria la moară de apă, iar pîinea, făcută dintr-o asemenea făină, nu era prea albă. Din contră !) Tata

m-a lăsat să mănînc din ea cit am vrut eu, pe săturate. Atunci mi-am adus aminte că, de cîte ori aducea el, de la Piteşti, ori de la Cîmpulung, ori din altă parte, cîte o pîine albă, rotundă şi subţire, lipie — îi spuneam noi — îmi venea să-i zic : „De ce nu aduci odată una întreagă numai pentru mine ?“ Dar mi se oprea întrebarea în ţjît, cînd mă uitam şi vedeam cîţi mai erau pe lîngă mine in ograda noastră. „N-ar fi avut şi ei dreptul să ceatră la fel *V[* mâ gîndeam. „Şi-atunci ? De unde ?“

Acum însă tata a zis : „Mănînci cît vrei !“

Parcă tocmai de aceea am mîncat mai puţină decît ori- cind. După vreo două zile, văzînd pîinea aproape întreagă, m-a întrebat : „Ce ai, mă, nu-ţi place ?“

(El mînca pîine neagră, adusă de-acasă.)

„Ba da ! am răspuns ed. Cum să nu-mi placă ? Asemenea minune ? !“

„Atunci ?“ a adăuga* tata nedumerit.

„Celorlalţi nu le ducem nimic ?“ am zis eu, gîndin- du-mă cum o să se bucure Nelu, şi Nuţa, şi Costel, şi ceilalţi cînd o vor vedea. Aş fi vrut s-o vadă aşa mare, întreagă, dacă s-ar fi putut. Dar, ce să fac ? Nu rezistasem, mlncasem cam vreun sfert din ea.

„Mănîncă, Geo, taică, mănîncă, băiatule, m-a îndemnat tata, mîngîindu-mă pe cap. Celorlalţi le cumpărăm noi alta de la Bucureşti. Și-apoi asta se învecheşte pînă cînd ajungem noi acasă. E păcat de ea, n-o să mai fie bună !“ â adăugatei.

„E burtă şi mai veche, am răspuns eu *înţelept,* abia se n'inîncă mai puţină !'“

Tata m-a lăsat în pace, văzînd că n-o scoate la capăt cu mine.

Intr-o dimineaţă (era a patra zi de cînd plecasem Cc-atasă), tatii mi-a spus :

„Astăzi pe la prînz sîntem în Bucureşti ! Ne oprim undeva, găsim noi un loc, mîncăm şi bem şi-o bere. ŢL-am promis doar de-atîta timp !“

Freamătul de dinăuntru s-a stîrnit şi mai tare. Măr* turisesc că mi-era teamă ca tata să. nu se fi răzgîndit. De aceea, nici n*am îndrăznit să-l întreb.

„Va să zică nu s-a răzgîndit !“ Începuse sfi cînte ceva în mine. „Deci văd Bucureştiul, văd Bucureştiul! Astăâ pe la prînz !“

Cît putea să mai fie pînă la prînz ? Nu mult, în orice caz. Soarele se ridicase sus pe boltă, noi mergeam de cîteva ore. Roibu şi Mocanu trăgeau în voie, căruţa fiind aproape goală. Un sac de grîu era o nimica toată. Mai greu era coviltirul, care ne apăra de eventuala ploaie şi, într-o mj- sură, de răceala nopţii. (Dar unde nu venea ploaia !.»)

Bucureştiul mi-a plăcut, cu toate că în mintea mea fl vedeam altfel : grandios, cu străzi largi, cu lumini multe! Ce mai, altfel!

După cum aveam să înţeleg mai tîrziu, de fapt rioi am trecut atunci printr-o margine de Bucureşti, care era normal să'nu mă impresioneze cine ştie cît!

Berea însă nu mi-a plăcut!... Mai întîi că am văzut cănile aedea mari cu spuma de un lat de palmă, ajungînd pînă la gură. Lichid cu spumă* nu văzusem pînă atunci, în afară de lapte. Şi nici la lapte nu^-mi plăcea spuma.

In al doilea rînd, berea nu mi-a plăcut fiindcă era... amară ! Eu îmi închipuiam că cine ştie ce bunătate nemaiîntâlnită trebuie sâ fie !... Cînd colo?... o zeamă galbenă cu spumă şi, pe deasupra, amară ! \

„Asta e berea !“ m-am ‘mirat eu, strîmbîndu-mă din clipa în care îmi înmuiasem, cu sfială, buzele în cana aceea de sticlă pe care abia o ţineam în mînă.

„Ce e, mă, nu-ţi place ?“ mă întrebă tata.

„Sigur că nu-ml place, am răspuns pe jumătate revoltat. Ziceai că e... aşa şi pe dincolo ! M-ai amăgit de pomană ! mai spusei îfhpingînd cana din faţa mea. Bea-o dumneata !“

„Bă, neam de traistă ce eşti! mă «apostrofă- tata, zîm- bind. Să nu mai spui nimănui acest lucru, că te faci de rîă ! Cum să nu-ţi placă berea ? Păi tocmai ăsta e farmecul ei, gustul amărui !“ . *.

„O fi, mie nu-mi place ! răspunsei cam în silă. Şi, ca să nu rămîn dator, adăugai: Iar în ceea ce priveşte «neamul»... de care ziseşi, mă mîngîi cu fapul că nu sînt neam cu dumneata !“

Tata, rîzînd acum de-a binelea, a luat în mînă şi halba mea (am aflat că aşa se chema cana aceea) şi-a băut-o pe nerăsuflate ! Apoi mi-a comandat şi mie un sirop ; fiindcă, „e dulce !“ a subliniat el ironic.

Nu mi-a păsat de ironia lui, am băut siropul, deoarece îmi era sete şi mă usturau pe gît mititeii aceia pe care-i mîncasem (tata comandase, mi-aduc aminte, cu mare satisfacţie : „Mici şi bere !“ crezînd că o să mă facă praf ! Dar nu mă făcuse !) Astăzi însă n-aş putea spune că .mi-am păstrat aceeaşi părere. îmi plac şi micii, şi berea !

Mă rog, după ce am terminat de mîncat, tata a plătit, a mai cumpărat cîte ceva pentru cei de-acasă și-am plecat.

La un moment dat, a oprit iarăşi caii şi mi-a spus : „Sîntem în Piaţa Buzeşti!“ (Şi pînă atunci îmi tot spusese : aici e strada cutare, asta e piaţa cutare, aceea e statuia lui cutare, dincolo e... nu ştiu care instituție, el le ştia intr-adevăr, fiindcă în timpul războiului, un an stătuse concentrat în Bucureşti şi apoi fusese trimis pe front.) „Rămii Lîngă cai, a mai adăugat tata, mă duc aici, după colţ, la o farmacie, să cumpăr nişte doctorii pentru maică-ta !“ (Mama era

deseori bolnavă şi, probabil, îl rugase să-i cumpere vreo doctorie care numai la Bucureşti se găsea.)

La farmacie a zăbovit cam vreun sfert de oră.

„Nu era deschis, mi-a explicat el, a trebuit să aştept pînă a sosit ora !“

„Nu-i nimic, am mai căscat şi eu gura !“ i-am răspuns în vreme ce pornea căruţa.

După cîtva timp, am ieşit din oraşul în care aşteptasem atîta să ajung. Nu eram nici bucuros, dar nici trist. Tata mîna caii tăcut. Din cînd în cînd, întorcea capul spre mine, părîndu-i-se că parcă nu mă aflam în apele mele.

„Ce ai, mă, de ce te foieşti aşa ? mă întrebă, la un moment dat. Ţi-a plăcut Bucureştiul ?“

„Aşa-şi-aşa !“ răspunsei.

„Păi, sigur, zise el aproape scos din sărite, ţie nimic nu-ţi place ! Ia pleacă de-aici şi încalţă-te. Nu vezi că s-a lăsat frigul ?“

Ne apropiam de Pădurea Riioasa (sau Riioasei, n-am ştiut niciodată bine cum îi zice). Se întuneca şi, într-adevir, începuse să-mi fie puţin frig.

„N-ai auzit ce-am spus ? reluă tata văzînd că nu mfl mişc din poziţia în care mă aflam lîngă el, acolo, în faţa căruţei. Treci şi te încalţă, că ai să răceşti. Nu vreau să te aud din nou tuşind".

„Cu ce să mă încalţ ?“ întrebai eu cu un aer de nevinovat.

„Cum, cu *ce* să te încalţi ? Cu opincile !“

„Care opinci ?“

,',Mă, pe tine te doare capul ? mă luă tata la rost de-a seriosul. Opincile cu care ai plecat de-acasă, care altele ?!... Te rog să mă scuzi că nu ţi-am luat bocancii, mai zise el ironic, am uitat, cînd am plecat de-acasă, că o să trecem prin Bucureşti... Şi aici vocea îi scăzu pe neaşteptate... Poate că ar fi trebuit să-i iei cu tine, totuşi, adăugă el nespus de cald. Aşa n-ai mai fi umblat desculţ prin oraş... Fir-ar să fie de sărăcie, că n-am putut să-ţi cumpăr şi ţie nişte ghete !“ mai zise cu ciudă şi cu sincer regret...

Abia îmi stăpîneam lacrimile. Purtam de trei ani o pereche de bocanci, pe care mi-i cumpărase o dată cu uniforma de şcoală. Tălpile se subţiaseră şi se desprinseseră din cusături. Ca să nu-i duc la cizmar-, îi legasem singur cu nişte sîrmă, aşa puteam să-i mai port şi în anul următor. In vacanţă, nu mă încălţam cu ei decît în zi de sărbătoare .şi asta dacă plecam undeva de-acasă. In rest, dacă era nevoie, apelam la opinci... la aceleaşi opinci pe care le purtam dfe vreo şapte-opt ani. Mi le cumpărase, în timpul războiului — cum v-am spus — soră-mea, Gabriela. Atunci, mi s-au părut foarte bune : erau făcute dintr-un cauciuc gros, tăiat dintri-o anvelopă de maşină, care nu mai putea fi folosită. Aveau „nasul" într-o parte, nu drept, ca cele pe care le purtasem înainte şi care, fiind înguste în

părţi, îmi intrau totdeauna zăpada şi apa în ele. Umblam mai mult ud la picioare. Aşa că... m-am bucurat cînd le-am văzut, m-am simţit bine In ele un an, doi, trei, cinci — dar acum mă săturasem, „ca de mere pădureţe", cum se spunea pe la noi, nu le mai puteam vedea în faţa ochilor. Şi, totuşi, la ele mă întorceam, dacă era frig şi trebuia să mă încalţ.

„Ia-ţi opincile, mi-a spus tata, cînd am plecat la drum. Noaptea e frig şi va trebui sâ te încalţi !"

Le-am luat, m-am şi încălţat cu ele, în cîteva nopţi, dar în Bucureşti, cînd am văzut pe toţi cei care mergeau pe stradă încălţaţi şi nu cu opinci, m-a cuprins o jale pe dinăuntru. Îmi plîngeam singur de milă, dar nu spuneam nimic. Pînă şi tata avea nişte bocanci în picioare !... Numai şu !... Şi-atunci mi-a apărut foarte clar un lucru : totul e din cauza opincilor, mi-am zis. Astea mă îngroapă şi nu mai. scap de ele. Am avut chiar un gînd sinistru : „Cum mi-ar sta mie, băiat tînăr, în coşciug şi cu opinci în picioare ? !"...

M-am scuturat ca de ceva ce nu putea să fie adevărat. „Pînă să mor mai am, de ce să mor eu de-acum ?" mi-am zis, autoîncurajîndu-mă !

„Dar de opinci trebuie să scap, neapărat, chiar acum ! Că altfel"...

Eram în locul pe care tata îl numise „Piaţa Buzeşti". Stăteam lîngă cai şi priveam în jur. In momentul în care mi-am zis : „Acum !" am şi sărit din căruţă, am scos opincile de unde se aflau, de sub un maldăr de fîn, le-am legat frumos împreună, reţinînd, pentru orice eventualitate, ciorapii şi obielele, le-am înfăşurat repede într-un jurnal pe care-1 cumpărase tata (voia să vadă ce mai e în ţară, în lume ; parcă nu-i ajungea ce vedea cu propriii lui ochi) şi» binişor, am coborît prin spatele căruţei. Le-am potrivit undeva, la îndemînă. Cînd tata s-a întors şi-a pornit căruţa eu am rămas cîţiva paşi în urmă, ani luat frumuşel pachetul de unde-1 ştiam şi... l-am aşezat lîngă primul stîlp de telegraf... sau de lumină electrică, nu m-am uitat ce fel era ; ce, parcă stîlpul mă interesa pe mine ? Mi-am zis, în gînd : „Să le poarte sănătos cine le-o găsi ! Să le mai poarte şi altul, că eu m-am săturat !" Şi, ţuşti ! în căruţă ! M-am ascuns în spatele tatii şi nu m-am mai imitat înapoi de teamă- să nu mă fi văzut cineva şi să mă strige... spu- nîndu-mi că mi-am pierdut nu ştiu ce. Atîta i-ar fi trebuit tatii, ar fi fost vai de urechile mele ! A$&, acum... m-a bombănit cît m-a bombănit, cînd a aflat că nu mai arc încotro, că va trebui să-mi cumpere ghete, şi-apoi... a tăcut, ce era să mai facă ? !...

Mă strecurasem adine sub coviltir, îmi pusesem ciorapii in picioare şi le băgasem aşa sub fîn. Tata îndemna caii dc *zor* ca să

traversăm mai repede pădurea aceea întunecoasă, loc în care se petrecuseră multe tîlhării.

In mod obişnuit ar fi trebuit să-mi fie teamă. Dar gîn- durile mele erau în altă parte : aveam în faţa ochilor pacheţelul pe care l-am aşezat cu grijă, ca pe ceva de preţ, lingă BtQpul din marginea acelei străzi bucureştene.

„Cine, oare, l-o fi găsit ?“ Răspunsul nu l-am a'flat nici pînă astăzi !

De aceea, de cîte ori trec prin Piaţa Buzeşti, fără să vreau încetinesc pasul, dacă sînt, pe stradă, iar dacă mă aflu în tramvai, în troleibuz sau în vreo maşină, privesc pe fereastră, caut cu qphii un loc anume..., şi mă întreb, de fiecare dată : „Cine s-o fi pricopsit cu opincile mele ? !“...

12

— Perioada practicii de vară era pe sfîrşite. Ca în fiecare an, şi în vara aceea petrecuscm, mai bine zis muncisem, două săptămîni în grădina şcolii. îmi plăcea mai ales să cosesc : trifoi, Iucernă, la nevoie şi iarbă. Iarba se cosea mai greu, şi-apoi locurile pe care creştea iarbă, doar simplă iarbă, erau cele pe care nu se putea cultiva altceva, adică acea parte de deal din vasta grădină a liceului. Să coseşte pe deal, nu era atît de uşor. Tăiam brazdele de-a curme-zişul coastei. Lăsam în urmă cărări, cărări în trupul moale şi verde. Oţelul lucitor murmura un cîntec monoton şi blînd, vrînd parcă să potolească tremurul abia perceptibil al firelor de iarbă ce-şi primeau cu demnitate sfîrşitul.

Cu voia sau fără voia directorului de serviciu, ori a profesorului care răspundea în perioada respectivă de activitatea ce-o desfăşuram, dormeam, uneori, în nopţile calde şi frumoase, în căpiţele de fîn proaspăt cosit. Aşterneam o pătură dedesubt şi ne înveleam cu alta pînă sub bărbie şi astfel, ascultînd răsuflarea pămîntului şi ţîrîitul adormitor al greierilor, întrebam cerul de unde şi-a luat atîtea făclii pe care să le pună de veghe la căpătîiul lumii adormite.

Intr-o dimineaţă, directorul şcolii a chemat de urgenţă la cabinetul său pe unul dintre băieţii de la practică. Era un elev mai mare decît mine cu vreo doi ani. învăţa bine şi, pe deasupra, era responsabilul formaţiei de fanfară a liceului, din care făceam şi eu parte. începusem ca tobo

şar. După cîtva timp, profesorul instructor m-a trecut la unul dintre instrumentele de suflat care aveau menirea să realizeze acompaniamentul, iar peste un an ajunsesem în elita fanfarei, numărîndu-mă printre trompetişti, cei care dădeau de fapt viaţă oricărei melodii. Cîntam alături de elevul chemat în dimineaţa aceea de director...

Costel, aşa se numea băiatul, Costel Popa, s-a întors după cîteva minute îngrijorat. Se nimerise ca în perioada aceea să fie prezent în şcoală (la activitatea practică) mai mult de jumătate dift efectivul fanfarei, reprezentând fiecare compartiment artistic. Nu lipsea nici cel care avea în răspundere toba mare şi nici cel ce mînuia cinelele. Aşa în- cît fanfara putea foarte bine să funcţioneze. De altfel, ne şi adunam în fiecare seară şi cîntam pînă noaptea tîrziu, cîntam pentru sufletul nostru, dar şi pentru plăcerea atîtor altora, ce ne ascultau. Ne instalam de obicei în jurul unui rond mare de flori din faţa clădirii principale a liceului. Astfel, valul de armonii, eliberat de hotarele zidurilor, stră- bătea întregul parc al şcolii, plutind, mai departe, peste case şi străzi, pînă în inima oraşului şi înfiorînd blînda pace a serilor de vară. „Cîntă normaliştii ! Ascultaţi, cîntă normaliştii !“ tresărea, ici-colo, cîte un suflet mai sensibil.

De mulţi ani, fanfara Şcolii Pedagogice de băieţi era cunoscută de întreaga urbe. Nici o manifestare mai deosebită nu avea loc în oraş, fără ca din programul ei să nu facă parte şi fanfara noastră. Mai ales în fruntea coloanelor ce demonstrau cu diferite prilejuri ne aflam noi, „băieţii de la fanfară", mîndri nevoie mare, pentru că eram urmăriţi de ochii mulţimii adunate de-o parte şi de alta a străzilor pe care le străbăteam.

„Cîntă normaliştii ! Veniţi să-i vedeţi pe normalişti"! Şi lumea venea. Iar noi treceam mîndri, suflînd din toate puterile în alămurile ce străluceau în soare !...

„Băieţi, sîntem în mare încurcătură !“ ne spuse Costel.

„Ce fel de încurcătură ? S-a întîmplat ceva ?“ l-am întrebat, care mai de care.

„De ce te-a chemat directorul ? intervenu eu. Te pomeneşti că nu i-a plăcut cum am cosit. Deşi ieri n-a spus nimic despre acest lucru. Dimpotrivă, ne-a felicitat".

„Nu e vorba de coasă, Geo, ci de fanfară !“

„De fanfară ? Nici aici nu văd încurcătura ! Sper că nu s-a plîns nimeni de noi. Cîntăm civilizat, lumea spune că şi frumos. Poate nu i-a plăcut faptul că ascultătorii noş-
tri au transformat aleile parcului în ringuri de dans... Asta da, s-ar fi putut să-l supere. Dar îi promitem că vom lua măsuri... “

îmi dădusem drumul, tocam vorbele ca o moară stricată boabele de porumb, din care ai fi dorit să iasă păsat...

„Termină, o dată, Geo! interveni iritat colegul meu. Nu e timp de glumit, avem de făcut astăzi o treabă foarte serioasă, pentru care

nu sîntem deloc-pregătiţi. Dar absolut deloc !“

„Vrei să ne explici mai repede despre ce este vorba ?“ „Despre o înmormîntare !“ spuse Costel, împrumutînd o mină chiar ca de om bun de dus la groapă...

„Înmormîntare ? Şi ce legătură avem noi cu morţii ? Cine a murit ?“

„Măi, băieţi, ascultaţi-mă puţin, ascultaţi şi nu mai puneţi tot felul de întrebări, care nu fac altceva decît s.ă ne mănînce timpul !“ne-a spus conducătorul fanfarei.,.

„Tovarăşul director m-a chemat să-mi spună — continuă Costel Popa, văzînd că ne-am potolit — că astăzi, la ora 14, trebuie să cîntăm la o înmormîntare !“

„Ce face ?!... se repezi Sergiu Costache, care purta de git, atunci cînd defilam, măgăoaia aceea de tobă ce răsuna de se auzea în tot oraşul : bum ! bum ! bum-bum-bum ! Şi Sergiu invirtea mîna într-un anumit fel, de parcă-şi înşuruba ciocanul masiv în aer, după care urma o nouă serie de lovituri : bum ! bum ! bum-bum-bum ! De cînd am ajuns noi şi ciocli ? reluă băiatul de la tobă. Numai asta n-o făcusem pînă acum“...

„într-adevăr, numai asta n-am făcut-o pînă acum i pre- ciză şi Costel, dar uite că trebuie s-o facem astăzi. Tovarăşul dircctor m-a rugat să înţeleg^situaţia. A murit un inginer de la o întreprindere agricolă din nu ştiu ce judeţ. Se afla aici în oraşul nostru, la o consfătuire de specialitate şi, nu mi s-a spus cum, s-a întîmplat, bietul om a murit, cică, la o oră după ce-a fost dus la spital. Acum trebuie transportat în judeţul din care a venit. De la spital şi pînă la gară, unde sicriul va fi urcat în tren, noi vom conduce mortul în cîntec de fanfară"...

Am încremenit, gîndindu-ne cu toţii la acelaşi lucru; cum să cîntăm la înmormîntare, mă rog, cum să conducem un mort fie şi pe o bucăţică din ultimul lui drum (iar. bucăţica asta însemna să traversăm aproape întregul nostru oraş), dacă nu ştiam nici un marş funebru ?!

De-o oră întreagă cîrîiam instrumentele încercînd tot felul de melcriii... Degeaba ! Nimic nu sc potrivea !

..Bine, mă deşteptule, dar n-ai putut să-i spui directorului că noi nu sîntem fanfară mortuară ?!“ repetă cineva, a nu ştiu cita oară, în esenţă aceeaşi întrebare.

Răspunsul fusese dat demult : „Găsiţi voi ceva, ar fi spus directorul, la nevoie învăţaţi, pînă la prînz, un marş funebru. Sînteţi băieţi deştepţi. Am încredere în voi !“

„Ce replică aş mai fi putut da la o asemenea subliniere? Spuneţi şi voi ? î|i completase Costel Popa răspunsul». Puteam să încep sa mă lamentez ca o bocitoare, spu- nîndu-i că nu avem nici măcar notele muzicale pentru un asemenea marş ?“

In tăcerea ce s-a lăsat în sala de muzică, unde ne aflam adunaţi, trompeta în care suflam a început să legene larg, cadenţat, *Marşul triumfal,* pe care îl cîntam, de obicei, la defilări...

Sergiu Costache a înţeles imediat ritmul şi-a început să-l marcheze : bum !... bum !... bum-bum-bum ! In ochii lui' Costel Popa s-a aprins o lumină. Şi-a dus imediat la gură propria-i trompetă, prinzîndu-se în hora aceleiași melodii, care respira însă într-un ritm nou, dictat de mine... In cîteva clipe, toate instrumentele răsunau într-un singur glas şi... într-un singur pas : bum !... bum !... bum-bum- bum !

„Victorie ! Victorie ! ţiparăm cu toţii, cînd ne-am luat instrumentele de la gură, după parcurgerea primei secvențe'a marşului. Nu ne venea să credem ! Reuşiserăm !“

„Băieţi, încă o dată ! spuse Costel, preluînd conducerea! De la cap pînă la sfîrşit, în ritmul sugerat de Geo !“

Am reluat marşul de la capăt, larg, legănat, mişeîn- du-ne, în formaţie, în jurul sălii. Cînd am terminat, mai că ne venea să.plîngem ! Ne pătrunseserăm noi înşine de atmosfera ce se crease. Parcă am fi fost la o înmormîntare si am fi ascultat cu adevărat, un impresionant marş funebru.

„Bravo, Geo, bravooo !“ au izbucnit apoi băieţii în cor, repezi ndu-se care mai de care să mă îmbrăţişeze. Am simţit mai degrabă loviturile- instrumentelor lor în cap, în spate, care pe unde mă ajungeau.

„Incolonarea !“ ordonă responsabilul formaţiei !

Ne-am încolonat şi-am ieşit în faţa şcolii, de unde o maşină ne-a transportat la spitalul în care murise inginerul.

'Totul era pregătit de plecare. Maşina cu sicriul a pornit-o încet pe bulevard. încolonaţi, în spatele ei, am pornit şi noi. Ne urma lume multă !

Directorul liceului era cu noi. Nu mai avusese timp să ne asculte lai şcoală, să audă cum cîntăm. Ne-a întrebat doar dacă am reuşit să pregătim ceva. I-am răspuns ci „n-a să-l facem de ruşine !“

înainte de a începe, ne ticăiau inimile. Eu mai ales mă gîndeam că, dacă n-o să iasă' bine treaba, în capul meu se va sparge totul, pentru că eu am fost cu *ideea.*

După primii paşi făcuţi, la un semn al lui Costel, i-am dat drumul...

începutul a fost uşor, lin, apoi melodia a urcat, a urcat, legănîndu-se, pentru ca după aceea să se rupă imediat, dureros, căutînd tonuri joase, coborînd ca un plînset ce se îneca... Apoi, notele gîlgîiau iarăşi în şuvoi ondulat, marcat, la intervale rare, de bubuitul tobei lui Sergiu, care puncta parcă rostogolirea bulgărilor de pămînt peste sicriu...

Trăgeam cu coada ochiului spre director. Era un om sobru,

serios, un bun pedagog,'distingîndu-se prin aleasă pregătire, sensibilitate reținută, corectitudine ireproşabilă în comportare și în muncă, ordine în tot ceea ce făcea, calm desăvîrșit ! Nimeni nu l-a auzit vreodată ridicînd cît de cît tonul în fața cuiva, oricît de supărat ar fi fost. Dacă erai vinovat de ceva, vinovat grav, astfel că trebuia să ajungi în fața directorului, ai fi preferat orice fel de pedeapsă in locul unei simple întrevederi cu acela ce conducea școala. Și aceasta în ciuda faptului că directorul, după ce se uita lung la tine, măsurîndu-te pe toate părţile, ţi se adresa cu un glas blînd şi îndurerat, spunîndu-ţi doar atît : „Băieţaş (indiferent în ce clasă ai fi fost, pentru el tot „băieţaş[0] erai), dumneata îţi dai seama că ai greșit ?“ După care te mai măsura preţ de cîteva minute, privind prin tine, dintr-o parte, în alta, cu nişte săgeţi cenușii ce-ţi răscoleau sufletul pînă în adîncuri. Pentru ca apoi să adauge : „De data aceasta te iert. Caută să te îndrepţi. Te rog !“ Şi-ţi făcea semn să ieşi. Erai liber !

Aduşi într-o asemenea situaţie, cei mai mulţi *vinovaţi* izbucneau în plîns. Dacă le-ar fi dat voie directorul, ar fi îngenuncheat în faţa lui şi i-ar fi sărutat mîna. Dar omul din spatele acelui birou impozant se ridica şi privea peste tine, parcă, undeva, departe, în viitor, aşteptînd să părăsești încăperea. Era sigur că a doua oară n-o să mai ajungi acolo pentru un motiv asemănător...

Acum păşea liniştit p^lîngă noi, pe trotuar, în dreapta lui; Costel Popa. Avea o faţă destinsă, ca de om mulțumit. De altfel, la un moment <^at, apropiindu-se mult de Costel, se aplecă spre urechea lui, şoptindu-i cald, părinteşte, în timp ce întindea gîtul, cu cap cu tot, într-o parte, după un gest reflex, ce se repeta la intervale egale : „Bi-ne, tovarăşe Popa, Bi-ne! Foar-te bi-ne !“

Costel întorcea capul spre noi, încurajîndu-ne din ochi !*y*

Cîntam mai departe *Marşul triumfal,* numai de noi ştiut. Lumea era pătrunsă tot mai mult de atmosfera specifică momentului. Se auzeau comentarii pe margini, din care înțelegeam părerea de rău pentru omul, încă tînăr, ce pierise în urma unui accident stupid. Din cînd în cînd, cîte o batistă se furișa spre ochii înduioșați sau înlăcrimaţi. Şi tot din cînd în cînd, aceleaşi şoapte la urechea lui Costel: „Bi-ne, tovarăşe Popa, bi-ne ! Foar-te bine ! Bra-vo !“

Ajunşi în gară, începusem să simţim oboseala. Ne dureau buzele şi plămînii de atîta suflat. Eram nerăbdători să încheiem odată !

în momentele acelea, se pare că responsabilul nostru, Costel Popa, uitase unde se află. Cu trompeta ridicată peste capetele noastre, cînta, cînta pierdut, cu ochii duşi undeva departe. Cînta forţînd ritmul, aducîndu-1 astfel la... normal.

în clipa aceea, Costel simţi o mînă că îl prinde de gulerul cămăşii, în timp ce altă şoaptă îi pătrundea în urechi şi în suflet:

„Ce faci, mă, *nepricopsitul'.e,* urci mortul în tren cu *Marşul triumfal* ?“

Nici nu trebuia să privim în spatele lui Costel spre a identifica pe autorul apostrofei. După apelativul „nepri- copsitule", nu putea fi altul decît profesorul nostru de fanfară.

Intr-adevăr, el era ! Tocmai se întorcea din concediu. Sosind qu un treti în gară, a fost surprins să ne vadă cîn- tînd în urma unui mort. Cînd a mai înţeles şi ce cîntam, 1-aU apucat furiile. Şi-a lăsat bagajele de-o parte şi-a venit lîngă noi. Directorul rămăsese undeva, în spate, nu-1 văzuse.

113
8

In secunda în care l-am auzit pe „nepricopsitul[11] (aşa îi rămăsese numele printre noi) apostrofIndu-ne, am rărit iarăşi ritmul cîntecului, aprinzîndu-ne, dintr-o dată la faţă. Bineînţeles că nimeni, în afară de profesoruf nostru de muzică,, nu observas.e schimbarea, după cum nu cred că înţelesese cineva (mai degrabă nimeni nu se gîndise) că noi putusem să cîntăm altceva decît un marş funebru !

„Bine-ai venit, tovarăşe profesor, mă bucur să te văd ! îl auzirăm pe director întîmpinîndu-l pe dascălul nostru, în clipa în care totul se terminase. Buni băieţi ai, să ştii ! S-au descurcat de minune ! Chiar dacă au cîntat... *Marşul triumfal* /...“

*3

Către seară am ieşit în faţa porţii. Stăteam, ca Ilie Moromete, pe bancă şi aşteptam parcă să apară cineva... A' apărut după vreo zece minute, vecinul de-alături, nenea Aurică Tudosescu. E tatăl lui Barbu, fostul meu coleg de şcoală primară. La rîndul său, el a fost coleg cu tata...'Acum are peste nouăzeci de ani. Se mişcă însă bine, vede bine, e încă sănătos...

Mă recunoaşte... Se bucură că ne-am întîlnit.

Mă întreabă dacă sînt tot profesor ?

— Tot! îi răspund.

— Am auzit că...

— Da, am făcut, mai fac şi altele, dar rămîn ceea ce am fost totdeauna : profesor !

— Şi de ce te-ai făcut tu, Geo, neică, profesor ? mă întreabă, pe neaşteptate, bătrînul.

Hm ! Zîmbesc... Iată că, după o viaţă de *om,* trebuie să răspund de ce sînt *aşa* /

— Simplu, nene : Fiindcă mi-a plăcut ! Mi-a plăcut să fiu profesor ! De-aceea...

— De ce, băiete ? De ce ţi-a plăcut ? De ce nu te-ai făcut tu inginer, cum am auzit că voia taică-tău ?... Şi eu aş fi vrut ca măcar unul din băieţii mei să se fi făcut inginer. Credeam că, poate, Barbu, care a fost coleg cu tine... Dar ai mei n-au prea fost prieteni cu cartea, nu le-a prea plăcut să înveţe... Sînt însă oameni de treabă, au meserii bune...

—Dacă unul dintre băieţii dumitale, netie, urma o facultate, de ce ai fi vrut să se facă *inginer şi* nu profesor ?

— Acum mă întrebi tu pe mine. Răspunzi cu *6* întrebare, ai ? Uite, să-ţi spun : inginerul e altceva, dom’le, se vede ce face î... Din mîna şi din capul lui iese ceva ! 'Crezi că puţin lucru este sâ se spună, de exemplu, că podul acesta a fost construit de... *cutare,* ori blocul acesta a fost construit şau proiectat de băiatul lui Pietraru ori de- al lui Tudosescu, sau şoseaua aceasta... şi aşa mai departe... Eu aş fi mîndru să aud aşa cfeva ! *Să văd* aşa ceva ! Pe cînd profesorul, ce face ? Se chinuieşte toată ziua cu elevii...

— Şi cum, nene Aurică, din mîna profesorului nu iese nimic ? De pe urma muncii lui nimic nu se vede ? !... Dumneata te-ai gîndit vreodată la faptul că tot ce fac oamenii — atunci cînd ajung *să facă'ceva* — este, mai întîi, opera învăţătorilor şi profesorilor lor ? Vorbeai de construcţii, de ceea ce se vede, de ceea ce rămîne şi poate fi apreciat, admirat. Dar, oare, omul de la catedră nu construieşte nimic ?

— Ce să construiască, Geo, neică ? Ce ? Omul tău de la catedră umblă cu vorbe, nu cu...

— *Sufletul, nene, sufletul il construieşte,* lumea de dinăuntru, fără de care nici o *formă de om* n-ar sta în picioare şi nimic din ceea ce se. vede nu s-ar fi putut înălţa în aşa fel încit să şi *dureze !* Iar dacă am sta să vorbim despre pretenţia, despre dorinţa — mai exact spus — pe care fiecare o are ca măcar cineva să-şi amintească de el, pentru că a făcut *ceva* în viaţă, te-aş întreba : de cine îşi amintesc toţi oamenii de pe lume, fără nici un fel de excepţie, indiferent cînd, în ce împrejurare şi cum ?

Există vreo fiinţă de pc lume care să nu-şi amintească de părinţi ? După cum crezi că există cineva care să fi trecut prin şcoală şi să nu-şi amintească, măcar o singură dată, de învăţătorul lui, ori de profesorii lui ? Şi, dacă fiecare elev, din cîţi au trecut prin mîna unui dascăl, prin sufletul lui, îşi aminteşte măcar o singură dată de el, este de-ajuns ca chipul său, fiinţa sa să lumineze prin timp şi să dureze. Lucrarea de-o clipă sau de-o viaţă, a unui învăţător ori profesor, oricît de măruntă; oricit de modestă ar fi, devine astfel fără de moarte !...

— îmi'dau seama că tu într-adevăr nu ţi-ai greşit cariera, Geo, neică ! zise bătrînul... Tu iubeşti oamenii ţi, pentru un profesor, cred că acest# este un lucru esenţial. Vorbeşti, apoi, frumos şi convingător 1 Şi de asta e nevoie pentru a stăpîni oamenii, mai ales pe cei cfirora vrei să. le formezi sufletele, cum spuneâi adineauri. De fapt, te-rn încercat pur şi simplu cil întrebarea mea. Am vrut doar să te stîrnesc... Acum îţi spun, cu toată sinceritatea, că aş fi fost fericit dacă vreunul din copiii mei ar-fi ajuns profesor !

— Vezi, în timp ce vorbeai dumneata, fără să vreau mi-am mai trecut şi eu ochii, încă o dată peste „icoanele*[1] din sufletul meu.

— Am auzit că acolo, la Şcoala Normală, unde âi învăţat tu, aţi avut profesori grozavi...

— Nu greşeşti, nene !... De altfel, datorită acestor dascăli m-am hotărît să devin şi eu profesor. Mai ales influenţa unuia a fost determinantă în alegerea pe care am făcut-o între Facultatea de Filologie, de la Universitate, şi -cea de Electrotehnică, din cadrul Institutului Politehnic...

...Eram elev în penultimul an al Liceului Pedagogic. Profesoara noastră de limba română se îmbolnăvise pe neaşteptate. Lipsea de două săptămîni. Locul ei nu fusese luat de nimeni, în acest timp. Mă gîndeam că încă o oră de limba română se va scurge fără nici un fel de folos. Lăsaţi fără supraveghere, colegii mei numai la carte nu se gîndeau ; dimpotrivă, vorbeau, glumeau, alergau prin clasă ; iar, într-o asemenea atmosferă, era imposibil să nu te contaminezi.

Deodată, uşa clasei s-a deschis brusc şi în faţa noastră a apărut un bărbat scund de statură, cu părul blond dat pe spate, cu ochi albaştri, scînteind sub sprîncenele stufoase. Nasul, puţin acvilin împrumuta expresiei chipului

o notă de energie şi hotărîre. în colţul gurii — cu buze cărnoase — stătea deschis un zîmbet din care nu ştiai prea bine ce să înţelegi : în acelaşi timp înaintau spre noi parcă ,unde frumoase de căldură, de prietenie, de încurajare, dar şi ascuţimi de ironie, zeflemitoare chiar. Ochii aceia sfredelitori, ce ne-au măsurat cîteva clipe şi zîmbetul enigmatic ne-au ţinut în poziţia de drepţi, în care ne-am pomenit, ca la comandă, o dată cu deschiderea uşii.

Ne-am aşezat, la un simplu gest al mîinii care lăsase, cu cîteva clipe înainte, catalogul pe catedră.

Nu s-a prezentat, n-a întrebat ce lecţie avem, n-a controlat să vadă ce ştim. Omul din faţa noastră ne-a întrebat doar dacă ştim ce zi era aceea pe care-o trăiam ?

Mărturisesc că pînă a'tunci nu dădusem atenţie zilei în care ne aflam, Cînd privirile albastre s-au oprit asupra mea, am răspuns, tremurînd de emoţie, roşu-palid, cred, indicînd data zilei şi căutîndu-i sefnnificaţiile în legătură cu naşterea, într-o zi ca aceea, în urmă cu peste un secol, a „Luceafărului poeziei româneşti".

Am simţit o mînă caldă mîngîindu-mă pe cap... Din clipa aceea, a început să se reverse în clasă, peste noi — în auzul nostru, peste

sufletele noastre — un şuvoi de suflet, de scăpărări de inteligenţă, de vorbe frumoase, le- gate-ntre ele cum nu mai auzisem niciodată în sutele, în miile de ore, de lecţii la care asistasem, pe care le trăisem.

La sfîrşitul orei, sosit, din păcate, mult prea repede, Mihai Eminescu ne era atît de aproape cum nu fusese niciodată. In acelaşi timp, se înălţase atît de sus pe cerul tuturor valorilor noastre spirituale, aşa ca să rămînă veşnic „nepereche" în poezia românească. Iar noi vedeam atît de clar şi ştiam atît de bine şi-am fi putut, cred, să răspundem de ce se află atît de sus.

De fapt, era de-abia începutul! Căci, timp de cîteva săptămîni, am ascultat, cu o încîntare fără seamăn, de la cel care, de-a±unci, din acea oră a zilei de 15 ianuarie, ne-a devenit profesor de literatura română, pînă la sfîrşitul liceului, am ascultat şi am trăit un excepţional curs consacrat poeziei şi personalităţii lui Mihai Eminescu. Programa de învăţămînt a anului nostru am făcut-o, *ni-a-mintesc, în ore suplimentare, în după-amiezile în care, cu toţii, ne aflam în internatul liceului — casa noastră timp de opt ani...

In primăvara acelui an, am ajuns într-o cetate a cărţilor şi a documentelor rare : casa profesorului meu... Eram uimit !... Cîteva camere pline cu-cărţi : în rafturi, pe mese, pe jos chiar ! Aproape că nu te puteai mişca printre ele. Mape întregi, multe, cu documente, cu documente originale care vorbeau despre personalitatea şi creaţia atîtor scriitori...

„Aici se află toată viaţa mea ! Aici — şi-acolo, la şcoală, între voi !“ a exclamat profesorul odată...

Fericindu-mi nenumărate ceasuri, în care îmi făcea cinstea să discute cu mine, acest admirabil om şi dascăl m-a cîştigat atunci definitiv pentru aceeaşi misiune de slujitor al catedrei, după cum îţi*spuneam...

Tot în primăvara aceea, am aşezat, cu necomparabil Jxemur al inimii, între puţinele mele cărţi — un plic, un plic cu o solie adusă din „dulcele tîrg al Ieşilor", din parcul Copou, pe unde aveam să-mi port, în curînd, paşii în anii studenţiei mele. Plicul adăpostea o frunză şi o floare din „Teiul lui Eminescu“, desprinse, fără îndoială, cu emoţie şi cu gîndul cel mai frumos, de dascălul meu. Şi lîngă ele, aceste vorbe : „Numai de la euritmiile eminesciene se poate vorbi, la români, despre cornul îmbelşugării penlru poezie. O simţim aceasta cu fiecare generaţie care, ciclic, îşi restituie, spornic, alt Eminescu în tinereţe ireversibilă"...

Sînt peste treizeci şi cinci de ani de-atunci !...

între timp, dascălul meu a ajuns profesor universitar, doctor docent şi a publicat numeroase volume... Comorile — cărţile şi documentele aflate între pereţii casei sale — s-au înmulţit. Prelucrate şi dezvoltate printr-o mare capacitate de interpretare, de dezvăluire a feţelor şi. semnificaţiilor ascunse, aceste izvoare au alimentat cursurile, inspirate, pe care profesorul le-a ţinut în faţa a

numeroase generaţii de studenţi, ori şi-au trecut substanţa în diverse volume, ca şi în aprinsele, elegantele, strălucitoarele conferinţe rostite in localităţi din toate colţurile ţării. Pretutindeni glasul său a răsunat vibrant spre a înălţa, în faţa tinerilor, marea pildă a muncii, a talentului, a spiritului de dăruire şi de sacrificiu de care au dat dovadă cei ce au scos la lumină, în ţesătura cuvîntului artistic românesc, sufletul, fiinţa de dinăuntru, capacită- ţile(creatoare ale neamului nostru.

Profesorul n-a rîvnit la nici un fel .de avere ! Modestia traiului, a comportării în orice împrejurare şi faţă de oricine, modestia înălţată pe suportul unei trainice şi luminoase demnităţi, a. caracterizat întreaga lui existenţă.

S-a zidit in cuvînt şi in inimi. In cuvîntul cu aproape inegalabile peceţi de mlădiere, de căldură şi culoare, de claritate şi de precizie — toate ţesute în curgerea clocotitoare a *zicerii,* ca şi în cuvîntul scris, cu tăietură sigură şi adecvată, mustind de seva vieţii adunate în el. Şi iarăşi *s-a zidit* în inimi — generaţii şi generaţii de inimi care i-au ascultat ori'i-au citit cuvîntul!... Şuvoi de suflet, veşnic în stare de înaltă şi frumoasă vibraţie — profesorul a revărsat peste lume, timp de atîtea decenii, o imensă corolă de frumuseţi ale gîndului şi ale vorbei — peste o lume aflată în băncile şcolilor, ori ale amfiteatrelor, pe drumul formării ei pentru viaţă, ca şi peste o lume cu feţe de dinăuntru dintre cele mai diverse şi din locuri atît de diferite ale cuprinsului românesc...

A scris pînă în ultimele lui zile, trudindu-se să mai vadă cuvintele..., viaţa din ele...

S-a zidit în cuvînt şi în inimi ! Cuvintele au rămas să ardă, cu nestinsa lor flacără, în aerul neuitării, iar inimile — o parte din ele — orînduite în două nesfîrşite"ţăr- muri, s-au plecat, în ultima primăvară, îndurerate şi recunoscătoare, petrecîndu-i paşii în *marea tăcere* spre locul de veşnicie ce i-a fost anume ales în apropierea *Poetului'* nostru „nepereche", căruia profesorul, cărturarul, criticul şi istoricul literar — despre care-ţi vorbesc — i-a închinat, cu deosebire, şi truda, şi visul şi izbînda întregii lui vieţi L.

în gindul pios, cu care de-atîtea ori îi înconjur amintirea, îi spun să-i fie somnul lin şi ocrotit de marile spirite ce pulsează în duhul culturii acestui neam român, din care şi el e parte de lumină !...

— Geo, neică, m-ai făcut praf !...

— Să nu exagerăm, nene !

— Nu, nu ! Ţi-am spus-o pe-a dreaptă !... Acest profesor al tău, dacă te-ar fi auzit vorbind, aşa cum ai făcut-o acum, s-ar fi putut considera fericit şi răsplătit pentru întreaga lui muncă !... Mă întreb : oare cum vorbesc elevii tăi despre profesorul lor ? !...

— Să l^săm, deocamdată, fără răspuns această întrebare !...

Iţi vorbeam despre cărţile din casa profesorului meu...

în anii aceia îmi doream aşa de mult să am cărţile mele.

într-o vreme, către sfîrşitul acelei penultime clase de liceu, cu învoirea specială a profesorului de fizică şi. de chimie, îmi mutasem patul într-o cămăruţă — anexă a laboratorului, unde lucram pînă noaptea tîrziu, făceam experienţe... De la un timp, însă, mai ales citeam, citeam pe nerăsuflate zeci, sute de cărţi, pe care le împrumutam atît de lă biblioteca şcolii, cit şi din copleşitoarea zestre de literatură română şi străină descoperită în casa profesorului despre care ţi-am vorbit.

Lîngă mine se afla, de multe ori, cuprins de aceeaşi patimă a lecturii, un coleg, un băiat mic de statură, cu un chip rotund şi cu ochii albaştri, inteligenţi, care a devenit, după terminarea liceului, ofiţer. El mă iniţiase în secretele unui sistem de citire rapidă, aşa că înghiţeam, în cîteva clipe, pagină după pagină, dînd gata, în fiecare noapte, una-două cărţi,..

Suferearn, totuşi, pentru faptul că nu aveam *cărţile mele* /...

înainte de a descoperi acele surse de lectură, la fiecare ieşire în' oraş (cînd ne dădeau învoire să plecăm din in-A temat — sîmbăta după-amiază ori numai duminica), pri® mul drum pe care-1 făceam era la singura librărie exis-, tentă, pe-atunci, în tîrguşorul nostru. Era o librărie particulară, a cuiva, nu-mi mai amintesc numele. Intram şi nu- mai plecam din faţa meselor cu cărţi decît după aproximativ două ore...

Cercetam, mai întîi, să văd ce-a mai apărut nou. Apoi mă opream, luam un volum şi începeam să-l răsfoiesc.. După cîteva minute, mă apucaiia şi citeam, de la început/ pagini întregi, zeci de pagini...

Dacă la primele intrări în librărie nu prea fusesem observat, după aceea, adică după cîteva săptămîni, stăpî- nul mă cunoştea... Era un bătrîn cu o bărbuţă albă şi cu o figură de om inteligent şi bun. Mă lăsa să citesc, dar îmi atrăsese atenţia să nu stric vreo pagină, ori coperta, să nu se îndoiască ceva, să citesc — mi-a spus el, înţelegi nd bine de ce nu cumpăr acele cărţi ce-mi plăceau-atît. de mult —, dar „să nu se observe că am pus mîna pe ele“, căci; altfel, „nu se mai vînd“.

Atîta mi-a trebuit, să aud acele vorbe binecuvîntate de la stâpînul cărţilor. După această dezlegare, luam o carte, mă aşezam undeva, într-un loc mai ferit, şi, într-o oră şi jumătate-două, „o înghiţeam" ! Chiar aşa mă întreba negustorul la sfîrşit, cînd plecam, neştiind cum să-i mulţumesc mai călduros pentru binele ce mi-1 făcea : „Ai mai înghiţit una ?“ Şi se interesa apoi ce-am citit. Era un om instruit,'şi lui îi plăceau cărţile, nu era doar un negustor pur şi simplu. Cît stătea uneori acolo, sus, la *casă,* îniocuind-o, pentru scurte perioade, pe soţia sa care, de obicei, primea banii de la cumpărători, deschidea el însuşi cîte o carte şi se afunda în lectură. Atunci,. în librărie, intra — spre a servi clienţii — o fată tînără, cam de vreo douăzeci şi ceva de ani,

fiica librarului, despre care am aflat mai tîrziu că făcuse vreo doi ani de facultate „la litere", dar, apoi, îmbolnăvindu-se, părăsise studiile. Acum era, din cînd în cînd, vînzătoare în librăria părinţilor. In restul timpului nu ştiam ce face, probabil că şi ea citea, dacă tot fusese studentă „la litere" ? !...

M-a întrebat şi pe mine odată (se dumirise, între timp, căci, la început, îl întrebase pe tatăl său : „Ce este cu băiatul acela care, ore întregi, nu se mişcă din faţa cărţilor, nu e, cumva, vreun hoţ, care aşteaptă o clipă potrivită spre a şterpeli ceva ?“j, m-a întrebat deci dacă nu #vreau să urmez „literele", după ce voi termina liceul... îmi atrăsese apoi atenţia şi ea : să „nu stric cărţile“ şi să nu cumva „să mi se lipească vreuna de degete" !... Cînd am -auzit-o, am simţit lacrimi în ochi. Am spus : „Mulţumesc ! Bună-ziua !“ şi-am plecat !...

Vreo cîteva săptămîni n-am mai intrat în librărie. Treceam pe stradă, mă opream în faţa vitrinelor, priveam minute în şir şi... plecam, plecam trist... Asta pînă într-o duminică... Era de dimineaţă. Ieşisem în oraş mai devreme, fiindcă venise tata la şcoală şi „mă ceruse" de la . director ; voia să meargă pînă la o cunoştinţă să rezolve i'teva şi avea nevoie de mine ca să păzesc caii şi căruţa, ■ în timp ce el urca pînă la persoana respectivă care stătea undeva, deasupra parcului, pe o străduţă unde se ajun- ,gea mai greu. Aşa că pe mine voia să mă lase în piaţă, -cu caii şi căruţa ; mai vindeam, între timp, cîteva kilo- F grame de roşii, ardei şi ce mai adusese tata din grădina E.noastră, să mai scoată un ban. Cît venise la şcoală, rugase |;pe un vecin, tovarăş de drum, ce se afla,'de asemenea, î in piaţă, să aibă el grijă de tot... .

F Acum, duminică dimineaţa fiind, eu treceam cu tata pe strada principală, în drum către piaţă. Pe această stradă se afla şi casa negustorului cu librăria...

Tocmai deschisese şi se găsea în prag, privind în jur cu "satisfacţia omului care constată că afară e o zi fru- , moaşă...

L-am salutat rcspcctuos. Mi-a răspuns cu bucurie, recunoscindu-mâ şi m-a întrebat, totodată, de ce n-am mai venit pe la librărie... Mă oprisem (fin mers. Tata se uita curios, neştiind cine este acel om şi, mai ales, ce legătură aveam eu cu el.

„E băiatul dumitale ? a întrebat librarul, privind spre tata. Ştiai că-i place atît de mult să citească ?“

Tata a confirmat, bineînţeles, că sînt feciorul lui, dar n-a priceput pe loc de unde cunoştea negustorul pasiunea mea pentru cărţi. A îngînat ceva, încurcat, iar eu l-am tras de mînecă, sâ mergem.

„Te-aştept pe la mine !“ mi-a spus librarul la placare...

M-a bucurat mult invitaţia lui... Peste o săptămînă, sîmbăta viitoare, am intrat din nou în librărie. Cînd m-a văzut (se afla la casă), m-a întrebat de-acolo) de sus (era aşezată pe un podium, cam

la vreo cincizeci de centimetri înălţime, probabil să se vadă în toată încăperea) de ce n-am mai venit în ultimele săptămîni. în librărie se afla,- bineînţeles (cînd pleca mama — apărea tata), şi fata luţ, fosta studentă ; auzind întrebarea, s-a uitat spre mine, atentă să asculte ce am să răspund. •

„Am avut multă treabă, n-am mai putut ieşi în oraş, de aceea...“ am răspuns. Fata a schiţat un zîmbet, întor- cînd repede capul într-o parte. Dar, după vreo jumătate de oră, cînd tocmai mă aflam adîncit în lectură, m-am pc a menit cu ea lîngă mine, spunîndu-mi : „Te rog să rs ' ierţi ! Să ştii că sînt şi dintre cei care..." }

Mi s-a făcut din nou ruşine, dar, de data aceasta, pentru ceea ce spusese fata, ci pentru că, odată, la începi pentru cîteva fracţiuni de secundă, îmi trecuse şi mie pi gînd — sâ-i fac în ciudă — o asemenea idee : „Ce-ar să ascund sub haină o carte şi să plec cu ea ?“ Dar, chi in clipa următoare, am simţit că-mi tremură mîinile şi (mi-a strecurat cineva parcă un Sloi de gheaţă pe spat' intre cămaşă şi piele. Mi-amintesc că am aşezat pe mas cartea cu care eram în mînă şi, ducîndu-mă mai aproape de negustor, chiar foarte aproape de el. mi-am ales alta şi am început s-o răsfoiesc. Timp de cîteva minute, însă, n-am văzut decît rîndurile, cuvintele erau legate între ele şi nu aveau sens. în capul meu se zbuciuma un singur gind, pe care i-1 adresam, cu insistenţă, librarului : ,,Ui- tâ-te la mine, uită-te la mine, priveşte-mă şi convinge-te că n-^m luat nimic, nimic, dacă vrei mă şi dezbrac !“... Şi mi-am scos tunica şi mi-am aşezat-o pe umeri... Pri- vindu-mă întîmplător, desigur, stăpînul librăriei mi-a zim-

bit, întrebindu-mă : „E așa de interesantă, că te-a și încălzit ?“ N-a mai așteptat însă răspunsul, pentru că cineva îi solicita o carte...

Treptat, am început să strîng bani — economisind -„la sînge“, din ceea ce îmi trimiteau, uneori, ai mei, ca şi din bursă — şi să-mi cumpăr astfel cîteva dintre cele mai îndrăgite cărţi. La sfîrşitul fiecărui an şcolar le aduceam acasă, împreună cu cele pe care le primeam drept premii, încropindu-mi, încet-încet, o .mică bibliotecă, la care, pe-a- tunci, ţineam ca la ochii din cap... Acele cărţi au rămas aici, în sat... Cu timpul mi-am cumpărat altele, pe-acolo pe unde am ajuns !... ,

— Știu, am citit și eu dintre cărțile acelea ale tale.
Şi copiii mei au citit, ca şi alţi tineri şi oameni din sat. Drept să-ţi spun nu m-am gîndit niciodată la eforturile făcute, ca să le cumperi... Mă gîndeam însă că ţi-au fost
' dragi : le vedeam frumos învelite, păstrate bine... Și mai spuneam, cînd le vedeam în mîna altora, să aibă grijă de ele !...

— Mulţi n-au avut, să ştii ! Atîtea dintre ele, din păcate, ajunseseră într-o stare jalnică... Eu am sperat însă — ţi speranţa nu mi-a fost deşartă — că cititorii cărţilor ■gele vor învăţa, cu timpul, să umble -aşa cum se cuvine
\ aceste documente de suflet...

■ ...M-ai stîrnit, nene Aurică, la începutul discuţiei noas-
■ cu misiunea profesorului şi simt cum alte chipuri, aitre cele ale foştilor mei dascăli, ies în aceeaşi lumină .amintirii... ^
- ...Iată, profesorul nostru de matematică — era un băr-
înalt, subţirel, smead la chip, cu ochii căprui, scăpâ- , .jâtori, cu un păr foarte frumos ondulat, negru ca pana ' şorbului. Vorbea rar, condensat, de. parcă fiecare cuvînt \"iir fi fost o noţiune. Lăsa impresia unui om rece, dur, ur- *suz. Aceasta pînă cînd începea să explice ceva. Atunci,
* vocea i se-ncălzea dintr-o dată, fiecare cuvînt devenea •rotund, parcă mîngîiat, iar noţiunile, teoremele, formu- ^ iele — ce ni se păreau cu totul abstracte, de nepătruns —
^ începeau să-şi dezvăluiască, treptat, înţelesurile, să intre ţ. 'a dialog cu minţile noastre, să ni se. apropie de suflet
1 chiar, cerîndu-şi un loc cît mai sigur în zestrea valorilor
1 pe care le adunam, cu înfrigurare, în fiinţa noastră.

La orele lui, eram numai ochi şi urechi. Cînd intra în clasă, aproape că ne ţineam respiraţia. Se aşeza la catedră, privea liniştit peste noi şi făcea un semn. Cel la care se uita trebuia să iasă la tablă. Avea o memorie fantastică, cunoştea foarte bine pe fiecare dintre elevi, incit nici n-avea nevoie să se .uite în catalog ca să ştie situaţia unuia sau a altuia... Mai făcea încă un semn şi alt elev se ridica şi începea să lucreze, pe-o jumătate de tablă, la rezolvarea exerciţiului

sau a problemei de/pe bileţelul pe care i-1 întindea profesorul. Cei rămaşi în bănci primeau, la rîndul lor, alte sarcini. Lucram pe întrecute. Rezultatele erau valorificate, pe rînd, pentru întreaga clasă.' Aveam, in felul acesta, multe lucruri de învăţat, într-un scurt timp.

In curînd a ajuns şi director-adjunct al şcolii. Era necăsătorit şi locuia, în această calitate, într-un apartament modest, dintr-o clădire anexă. Venea astfel în fiecare zi în şcoală, în timp ce ne pregăteam lecţiile. Ne ajuta totdeauna cînd aveam nevoie. In aceste ore era mult mai apropiat de noi, prietenos chiar. Il îndrăgeam şi ne temeam, în acelaşi timp, de profesorul nostru. Mai presus de toate, îl preţuiam. O dată cu matematica, âm învăţat de la el ce înseamnă a fi drept cu elevuKîn orice fel de împrejurare... Lucru extrem de important pentru un dascăl !...

într-o zi, profesorul de ştiinţe naturale a luat, din greşeală, catalogul altei clase. Cînd l-a deschis şi a înţeles că nu este al nostru, m-a chemat la catedră şi m-a rugat să-l duc la cancelarie, să-l schimb. Am primit bineînţeles, cu plăcere şi emoţie, în acelaşi timp. (De fapt, n-ar fi avut voie să dea catalogul pe mina unui elev ; de aceea, 'gestul făcut era de mare încredere şi mă încînta)...

Nu intrasem, pînă atunei (deşi eram de aproape patru ani elev la această şcoală), în cancelaria profesorilor. Cînd m-am gîndit că trebuie să fac acest lucru, am simţit că mi se taie picioarele. Am încetinit pasul, mi-am reglat respiraţia şi, cu catalogul sub braţ, ,mi-am continuat dru : mul, încercînd să mă gîndesc cum m-aş purta eu în chi firesc, dacă aş fi profesor... „Mai întîi, trebuie să fac paai mai mare, să calc mai puţin precipitat şi să par gînditor mi-am zis. Un profesor are atîtea probleme la care să se gîndească. De pildă, pe cine să asculte, că doar acest lucru nu se poate face la întâmplare. Profesorul de matematică ştie dinainte cine n-are notă, cine are nevoie de încă o examinare, asupra cui nu s-a lămurit... (Mai sînt şi dintre cei ce învîrtesc catalogul dintr-o parte în alta, făcînd să tresalte atîtea inimi, pînă ce se hotărăsc asupra cui să se oprească.) Te poţi gîndi apoi la lecţia nouă, la ceea ce ar trebui să faci spre a fi mai interesantă, mai antrenantă şi mai clară pentru elev..."

„Ce e cu tine, Pietrarule, unde te duci cu catalogul acela ?“ m-am trezit întrerupt din gîndurile mele de către profesorul de fizică şi chimie.

„Vă rog să mă iertaţi..., mă gîndeam..., spusei cam încurcat..., îl duc la cancelarie, domnule profesor, să-l schimb, ştiţi l-a luat din greşeală..."

„Bine, bine !“ spuse bărbatul acela voluminos, rotund la faţă, cu părul creţ, tuns scurt, care începuse să-i înflorească puţin pe la tâmple. Sclipea de inteligenţă ! Se putea constata şi după ochii pe care cu greu reuşeai să-i urmăreşti iri mişcările lor. Cu elevii* era mai ales

vesel, dar, în spatele acestei veselii, se ascundea o ironie muşcătoare, ce se concretiza, deseori, în usturimi care se chemau : *doi, trei, patru...*

Punea, dp pildă, o întrebare. Deschidea catalogul, se uita, întorcea filele şi, dintr-o dată, numele răsărea dintr-o cu totul altă parte... Cel indicat se ridica şi începea să răspundă.

De obicei, dacă răspunsul se desfăşura pe coordonatele adevărului, profesorul tăcea, privind pe fereastră sau într-o direcţie în care în nici un caz nu se afla cel ce vorbea. Adresa, apoi, încă o întrebare. Căuta cu ochii peste clasă şi, în sfîrşit, şe oprea... tot la elevul ce răspunsese mai înainte. Dacă şi acest răspuns era bun, profesorul se declara mulţumit, fără entuziasm însă, se îndrepta spre catedră şi nota. Apoi, zîmbind sincer, către elevul' cu pricina, îi comunica, cu plăcere, nota.

In cazul însă în care răspunsul începea rău, sau într-un chip nepotrivit, corectarea făcută aproape cu o atitudine neutră, ’ mai degrabă cu oarecare bunăvoinţă, venea pe loc. Soseau întrebările de ajutor, de „desţelenire'* cum îi plăcfea lui să le numească. Mulţi se redresau şi răspundeau bine în continuare. Cînd însă nici cu ajutor lucrurile nu ae schimbau, iar elevul îşi etala mai departe mostrele de neştiinţă, profesorul începea să-l „încurajeze[11] : „Bine ! Bine ! Foarte bine ! Excepţional !" spunea el, intr-un crescendo plin de inuntiuc. Di’.pă caro adăuga, cu un glas care părea şi chiar era afectat de o sinceră tristeţe : „Nota trei !... Şi, dacă ai să mai continui aşa, preciza profesorul, atunci, flăcăule, ar fi mai bine să ne laşi cu inimile fripte de părere de rău că... te-am pierdut şi să te întorci acasă, să le ţii tovărăşie oilor, vacilor, porcilor, în sfîrşit — lighioanelor din gospodăria lui tătîne-tău. Iar, dacă nici acolo nu te vei dovedi de vreun folos, nu-ţi rămîne alta de făcut decît să te rogi de cine s-o îndura să- te prindă de turul pantalonilor şi să te arunce pe vreo gîrlă ce s-o afla prin apropierea voastră ! în felul acesta se va auzi pămîntul spunînd : «mulţumesc !*> pentru câ s-a mai uşurat de-o loază ca tine !“...

După cîţiva paşi, mă întîlnii cu profesorul de geografie.

„Bravo, Pietrarule, văd că ai ajuns profesor ! Iţi stă bine, să ştii !“ m-a întîmpinat el cu un zîmbet deschis...

Era un bărbat plăcut, înalt, cu părul aproape alb, deşi nu avea mai mult de 35 de arii. Avea o voce caldă şi do- moală. Se îmbrăca elegant şi lăsa, totdeauna, în urma sa, un miros discret, de colonie bărbătească fină. în timpul explicaţiilor lui, dispăream cu toţii din clasă, nu mai eram elevi, deveneam cercetători, călători, exploratori ! Geografia prindea viaţă sub ochii noştri cu ajutorul cărţilor, albumelor, filmelor, toate însufleţite de fcuvîntul profesorului>..

M-âm apropiat, în sfîrşit, de uşa pe care se afla scris cu litere

galbene, mari : *Cancelaria profesorilor.*

In momentul în care mă pregăteam să bat la uşă (inima mi se z'oătea de-ai fi crezut că-mi sare din pipet), clanţa s-a mişcat, ca prin minune şi în faţa mea a apărut „Papâ“, un alt profesor de limba română al şcolii. Era poreclit astfel, fiindcă era mai in vîrstă decît toţi profesorii, iar, după cum arăta, mie mi se părea că ar fi trebuit să iasă de mult timp la pensie... în realitate, însă, omul nu împlinise încă şaizeci de ani. Dar, din cauza unui reumatism cumplit (fusese pe front şi avea picioarele degerate), mergea încet, tîrşind. puţin picioarele, de parca s-ar Ji mişcat prin propria lui odaie, în halat şi papuci... Hainele de pe el erau, în general, ponosite, cădeau rău, atîrnind pe la colţuri. Omul fusese înalt şi voinic. Acupi era slab şi aplecat de spate. Pe cap purta o pălărie %neagră, cu boruri foarte largi, iar la.gît o lavalieră de culoare grena. în totul, avea o înfăţişare jalnică şl demodată L.

Cînd priveai înspre el, ceea ce te izbea, in primul rînd, era nasul... mare, anormal de mare, semănînd cu un morcov uriaş, înfipt în mijlocul feţei. La aspectul lui dizgraţios, contribuia şi pielea, care păstra pe ea nenumărate găuri, urme, ca de vărsat... Pe deasupra, bietul dascăl avea şi o voce piţigăiată, ca de adolescent în prefacerea vîrstei...

Elevii cărora le era profesor spuneau însă despre el că fusese o mare capacitate. Era şi acum o vastă bibliotecă ambulantă, care însă cu greu mai găsea forţa necesară spre a-şi valorifica nestematele minţii în faţa elevilor.

Copiii, mai ales cei din cursul inferior, care-1 cunoşteau mai puţin, îi făceau viaţa un calvar. Se amuzau tot timpul pe seama lui. Cînd îi auzeau vocea aceea nefirească pentru un bărbat, izbucneau în rîs. Profesorul nu spunea nimic, nu le făcea nici o observaţie. Vorbea mai departe. Privea, de obicei, peste clasă, undeva, prin fereastră, şi vorbea. Cei ce reuşeau să-i prindă vorbele începeau să înţeleagă ce lucruri interesante şi necunoscute le comunica dascălul lor. Făceau atunci semne colegilor gălăgioşi, strigau la ei. Treptat, în sala de clasă se aşter- nea liniştea...

Profesorul părea, dintr-o dată, surprins şi parcă puţin speriat. Deruta dura însă doar cîteva clipe, după care explicaţiile erau reluate cu şi mai multă ardere, cu pasiune. ' Ochii mici, albaştri, şterşi aproape de culoare, ai profesorului, se închideau din ce în ce, ajungînd ca două linii calde, în spatele cărora se presimţea clocotul unui cazan. Uneori. în asemenea momente, pe genele rare şi blonde, se puteau zări stropi de rouă fierbinte...

La sfîrşitul orei, cei mai năzdrăvani dintre copii alergau la catedră, rugîndu-1, chipurile, să le spună ce note au la... o disciplină sau alta. Profesorul, blînd şi înţelegător, deschidea catalogul, le spunea. In acest timp, cîţiva draci în uniforme de şcolari îi umpleau

buzunarele cu fel de fel : cu mere ori cu resturi de mere, cu hîrtii, cu buretele de la tablă, cu cretă, adunau în ele tot ce aveau sau găseau la îndemînă.

Astfel, bietul „Papâ“ pleca spre cancelarie „încărcat", unde, descoperind isprăvile elevilor lui, nu zicea absolut nimic : îşi deşerta buzunarele în coşul de gunoi, păstrînd obiectele ce puteau fi folositoare. întorcîndu-se, în ora viitoare, în aceeaşi clasă, el anunţa elevii că *cineva* „şi-a uitat' în buzunarul lui de la haină buretele, creta etc. şi le restituia. La început, elevii rîdeau, faptul constituind un nou prilej de a face haz. Cu timpul însă, bunătatea, bunul simţ şi temeinica pregătire a dascălului s-au impus tuturor copiilor, care-l aşteptau cu interes la ore şi-l respectau aşa cum se cuvenea...

...„Papâ“ a rămas surprins cînd m-a văzut în uşa cancelariei.

„A, zise el, uitîndu-se la catalogul din mîna mea: de-aia nu-l găseam eu... îl caut de aproape cinci minute.[11]

„Tovarăşul profesor de ştiinţe naturale vă roagă să-l scuzaţi, am spus la repezeală. A luat, din greşeală, alt catalog ; de aceea m-a trimis pe mine să-l schimb !...“

Am făcut într-adevăr schimb de cataloage cu „Papâ“, care, politicos, m-a invitat, mai .întîi, în cancelarie.

„Poftim, poftim, băieţaş ! «puse el cu vocea aceea piţigăiată. Eşti în clasa a IV-a C, da ? deduse el după catalogul'care rămăsese liber şi după care venisem eu. Cum te numeşti ?“

îmi spusei numele.

Profesorul, care parcă nu se mai grăbea, deschise catalogul clasei a IV-a C la numele meu.

„Bravo ! spuse el, cu încîntare, bravo, .băieţaş ! Vad că eşti un elev foarte bun, ai numai note de zece ! Ce sînt părinţii tăi ?“

„Ţărani, domnule profesor", am răspuns cu un soi de mîndrie.

„Mai ai fraţi, surori ?“

„încă şase !“

„Trebuie să vă fie greu 1“

„Ne descurcăm !“

„Cu cărţile cum stai' îţi place, să citeşti ? Uite, dacă vrei, odată, cînd o să ai mai mult timp, te-aş ruga să treci pe la mine pe-acasă — spuse profesorul — întinzîndu-mi o carte .de vizită. Am să-ţi împrumut orice carte vei dori să citeşti. Eşti de acord ?“

„Vă mulţumesc foarte mult, domnule profesor, vă sînt profund recunoscător de pe acum, spusei, în timp ce-mi simţeam obrajii în flăcări şi ochii umeziţi de emoţie."

„Spune-mi, ce vrei să te faci cînd vei fi mare ?“

„Profesor, profesor de limba română !“

,.Papâ“ s-a uitat mai bine la mine şi m-a învăluit în căldura unui zîmbet bun, părintesc.

„Să-ţi ajute cerul, băiete, şi să ai noroc, mult noroc !“ mi-a uratul, luîndu-şi catalogul şi pornind spre uşă.

Am luat şi eu catalogul *meu* şi m-am repezit să-i deschid înainte ca el să pună mîna pe clanţă.

„Eşti un copil bun !“ a mai spus, ieşind încet pe coridor... Păşeam şi eu alături de el, puţin mai în spate.

„De ce rămîi în urmă, vino alături de mine, *colega !“* a adăugat profesorul, întinzînd o mînă şi mîngîindu-mă pe cap.

Nu ştiam ce să mai zic, eram teribil de încurcat... Călcam în tăcere, aproape în acelaşi ritm cu „Papâ“.

In faţa laboratorului de ştiinţe naturale, m-am oprit şi m-am plecat respectuos în faţa dascălului, mulţumin- du-i pentru vorbele bune şi pentru invitaţia de a-1 vizita.

„Te aştept, negreşit, flăcăule, te aştept!“ a mai spus el la plecare, continuîndu-şi drumul pe culoar către dasa la care avea lecţie...

Peste două săptămîni, într-o duminică dimineaţa, pe la zece, am sunat la uşa lui „Papâ“.

„A, dumneata erai, Pietrarule, m-a întîmpinat el, binevoitor. Poftim, poftim înăuntru !“

M-a surprins că mi-a spus pe nume. Nu mi-1 citise decît o singură dată, în catalog...

Locuinţa profesorului era compusă din două camere mari şi, probabil dependinţele necesare. In camere, în afară de un pat metalic, ca de spital, de un dulap de haine şi de un birou masiv, întregul spaţiu era ocupat de cărţi. Mi-am adus atunci aminte de casa celuilalt dascăl,* profesorul meu, despre care ţi-am vorbit. Am înţeles, astfel, odată mai mult, nene Aurică, că nu se poate să fii profesor de literatură fără o bibliotecă bogată. Bucuria mea începuse să fie umbrită de tristeţe. „Papă" a observat şi m-a întrebat, fireşte, ce se întîmplă cu mine.

I-am împărtăşit gîndul ce mă frămînta... <

„Nu-i nimic, flăcăule — m-a încurajat el... Ai să- alcătuieşti şi

tu bibliotecă ! Numai dragoste de carte ; ai. Ea te va învăţa ce să faci pentru a-ţi aduce cărţile casă !“...

Iţi mărturisesc, nene, că şi astăzi, de cîte ori cump I o carte, îmi apare în minte imaginea lui „Papă" şi parcă ascult ecoul vorbelor de-atunci...

Sfîrşitul lui s-a petrecut între cărţi, aşa cum trăis singur, o viaţă. L-a găsit o vecină, care, deschizîndu-i uş. pentru că, timp de două zile, nu mai auzise la el nici u zgomot, l-a văzut *adormit* cu capul pe nişte volume m; sive. Lucra la traducerea, în limba română, a nu ştiu căn opere din literatura universală. Era în primul meu an c studenţie !

In testamentul ce s-a găsit se menţiona că lasă toa; cărţile, care însemnau întreaga lui avere, Bibliotecii M; nicipale din localitatea respectivă...

14

Dan aleargă prin curte cu un balon mare, albastru, i mînă. A venit taică-său astăzi de la Bucureşti şi-a adu mai multe baloane pentru Ruxandra, nepoata lui Dar care nu are decît trei ani. „Campionul" judocan a ajutat-i pe micuţa lui nepoată — copilul Aurorei, fata sorei mei mai mari — să le umfle şi acum aleargă, urmat, bineînţe Ies, de Ruxandra, prin curte, strigînd cît îl ţin puterile „Baloane, ia baloane, ia baloane ! Baloane albastre ! I; baloane !“...

îmi vine în minte imaginea altor baloane, tot albaştri pe care...

...Nu ştiu cine instituise obiceiul, devenit tradiţional ca, în prima duminică din luna noiembrie, din pătratu aflat în centrul clădirilor ce alcătuiau sediul Şcolii Normale, să se lanseze baloane... Ce fel de baloane ? Nu, desigur, din cele pentru copii, pe care să le spargi cu acul ci baloane mari, frumoase, înalte de cîţiva metri şi ci diametrul de optzeci-nouazeci de centimetri, baloane confecţionate dintr-un material textil special, ca cel din care se fac paraşutele ! Nu ştiu, zic, cine a avut ideea acestui joc de copii mari, ştiu însă că mie mi-a plăcut foarte mult.

De obicei erau lansate unul-două asemenea baloane de către elevii din ultima clasă a şcolii, viitorii învăţători. Ele reprezentau un fel de simbol al zborului în care urmau să pornească peste cîteva luni, zborul către viaţă. De aceea, lansarea propriu-zisă era precedată de un întreg ceremonial. Elevii cei mai buni din fiecare clasă erau invitaţi în careu. Să asişti, deci, la lansarea baloa- nelor era o adevărată cinste. Faptul genera o emulaţie între elevi, între clase, care se încheia totdeauna cu rezultate mai bune la învăţătură, în comportare, în domeniul activităţii cultural-educative, literar-artistice şi sportive.

In acel careu se desfăşurau adevărate programe consacrate acestei activităţi : se recitau poezii, corul promoţiei, care urma să absolve şcoala în acel an, interpreta cîteva melodii, iar cei mai buni dintre elevii claselor mari ţineau scurte discursuri consacrate, în principal, misiunii învăţătorului...

N-am fost niciodată atent la tehnica lansării baloane- lor. Fiecare clasă îşi avea specialiştii ei în această direcţie. Pe mine m-a interesat şi m-a entuziasmat întotdeauna ideea ca atare.

In tot cazul, mi-amintesc că, în mijlocul pătratului, se aflau două mese lungi, pe care erau întinse cele două **baloane,** confecţionate cu ajutorul croitoriei şcolii şi al atelierului de lucru manual, de către elevii claselor amintite. **Pe** fiecare balon era înscris numele liceului, era cusută sau pictată emblema şcolii şi menţionate, în continuare, clasa care îl lansa şi anul lansării.

La capetele libere ale celor două mese (celelalte două erau unite) se aprindeau două focuri ; lîngă fiecare foc se afla cîte o sca'ră dublă, pe care se urcau doi elevi, unul pe-o parte, celălalt pe-o parte.

Balonul, ridicat de pe masă, era încredinţat celor doi spre a-1 ţine, la o anumită distanţă, deasupra focului, ca să se umple cu aer cald. Cînd operaţia de umplere era terminată, balonul devenea uşor, uşor, gata să-şi ia zborul. Atunci se dădea foc spirtului aflat într-un recipient ancorat în partea de jos a acestui corp zburător. Astfel arderea era asigurată, în continuare, întreţinîndu-se tot timpul aerul cald ce-1 purta în zbor. Cantitatea de lichid din recipient (spirt amestecat cu ceva, nu-mi amintesc cu ce anume) era calculată în aşa fel încît să dureze douăsprezece ore. în timpul acesta balonul putea să ajungă departe, departe, la zeci de kilometri.

Cel care avea cinstea să-l atingă ultimul, înainte de zbor, era şeful promoţiei. El păstra, pînă în cea din urmă secundă, şnurul de ancorare şi, în clipa în care ii dădea drumul din mînă, balonul îşi lua zborul.

In aceeaşi clipă, întregul spaţiu dintre aceste clădiri se umplea de ropote de aplauze şi de vocile răsunătoare ale sutelor de elevi care intonau binecunoscutul imn : *Gaudeamus igitur.*

Minunea aceea de culoare albastră său roşie îşi continua, în acest timp, drumul pe verticală, însoţită de atîtea perechi de ochi pînă ce depăşea înălţimea clădirilor. Apoi, se lăsa în voia curenţilor de aer, care-o purtau peste oraş şi, mai departe, peste cine ştie cîte sate...

Cetăţenii oraşului, cunoscînd tradiţia normaliştilor, îşi tot îndreptau, în această zi, privirile spre şcoală, aştep- tînd să vadă înălţîndu-se deasupra ei baloanele. Nu mai vorbesc de copiii şi de tinerii care se adunau zeci, sute, în faţa şcolii pentru a putea fi martori cît mai apropiaţi ai acelor momente deosebite.

Cînd balonul se ridica deasupra şcolii, ieşeam şi noi în fugă din pătrat şi alergam pe alei, în direcţia zborului. Trecînd de hotarele *cetăţii* noastre, lumina albastră sau roşie era urmărită mai departe cu privirea, pînă cînd se destrăma în zare.

Şi locuitorii satelor învecinate erau la curent cu această frumoasă tradiţie. De fapt, baloanele se constituiau ca nişte scrisori de suflet îndreptate către ei. Cei care le găseau, acolo unde îşi încheiau zborul şi aterizau, erau rugaţi (se afla înscrisă, în acest sens, o menţiune specială pe pînza ce fluturase ore în şir, la mari înălţimi deasupra pămîntului) să înştiinţeze şcoala, printr-o scrisoare, despre acest lucru, iar dacă erau şi mai binevoitori se aştepta de la ei gestul de a remite liceului ceea ce mai rămăsese din fostul balon. La muzeul nostru şcolar există numeroase dovezi în acest sens : baloane întregi, lansate în diferiţi ani, ori părţi din acestea, însoţite de scrisori cu emoţionante consemnări.

In anul In care urma să susţinem examenul de capacitate pentru a trece în cursul superior, noi, cei din clasa a IV-a C — cum ne numeam pe atunci — am ţinut să îmbogăţim tradiţia cu încă un element, propunînd să se confere dreptul de a lansa asemenea baloane nu numai toamna, ci şi primăvara, în prima duminică a lunii mai. Norocoşii urmau să fie elevii ce se găseau în pragul absolvirii cursului inferior.

Directorul şcolii a întîmpinat cu entuziasm propunerea noastră, aprobînd-o, fireşte-!...

Dintre cele trei clase a patra, pînă la urmă, noi singuri ne-am prezentat la start, făcînd însă o memorabilă surpriză întregii şcoli. De data aceasta balonul era conceput, la propriu, ca o scrisoare de suflet către lume...

Fiecare dintre elevii clasei avusese dreptul să-şi consemneze, pe pînza din mătase albastră a balonului, un vis, o dorinţă, o speranţă, fie sub forma versurilor, a unei cugetări, ori a unei micropoze, fie printr-un desen. Dedesubtul acestor originale inscripţii erau aşternute semnăturile noastre...

Astfel că, în acea dimineaţă însorită de mai, noi n-am trimis în lume un simplu balon, ci am înălţat către cer, simbol al frumuseţii şi nevinovăţiei sufletelor noastre, o floare albastră cu patruzeci de petale de vis.

După spectacolul de rigoare, înaintea lansării, au fost citite, pe rînd, pentru cei prezenţi la festivitate, toate înscrisurile noastre. Eram cum nu se poate mai mîndri, văzîndu-ne aprobaţi, şi felicitaţi cu cel mai mare entuziasm...

Floarea visurilor noastre a avut zbor lung şi frumos, fluturînd

peste dealuri şi văi, peste cătune şi sate, pînă către seară, cînd s-a hotărît să coboare din înalt într-un loc plin de lume, in mijlocul unei hore de fete şi flăcăi.

Printre numele înscrise pe pînză, care au fost citite la lumina lămpii, unul era al unui băiat din satul respectiv. Avea acasă o mamă şi patru fraţi mai mici. Tatăl le pierise pe front. Cu gîndul la ei, colegul meu scrisese pe mătasea albastră : „Te iubesc, mamă ! Şi pe voi, prichindeilor !“...

Nevătămat, „balonul albastru cu visuri o mie“ a fost înapoiat şcolii de către o delegaţie de tineri, în frunte cu învăţătorul satului, şi el fost elev al liceului nostru.

L-am sărutat cu toţii ca pe un steag victorios dintr-o luptă a noastră cu viaţa...

15

Copiii toţi sînt acum în jurul Cocăi. A venit şi ea de la Bucureşti, împreună cu fratele meu mai mic, tatăl lui Alex şi al lui Dan... E o *iubire* veche între ea şi aceşti copii. Nu ştiu ce se întîmplă, dar, cînd soseşte aici, nu mai scapă de ei... E un fel de a spune „nu ştiu“... Copiii li simt sufletul bun ; tuturor le place să-şi răsfeţe fiinţele în lumina zîmbetului ei permanent şi frumos, să se învăluie în mătasea caldă a privirilor ei de smarald, să-şi umple braţul cu darurile pe care le primesc de la ea, de fiecare dată...

— Tanti Coca, de mult am vrut să te întreb — se aude glasul Mihaelei, şcolăriţa din clasata VUI-a — ce se află în medalionul acela cu formă de inimă pe care îl porţi matale şi de care am auzit că nu te desparţi niciodată ? !

— Vrei să vezi, Mihaela ? Poftim ! i-a răspuns Coca, desfăcîndu-i micuţa şi strălucitoarea inimă.

— A, e chipul mamei dumneavoastră ! exclamă fata. Era tînără şi foarte frumoasă !...

— Frumoasă mai este şi acum, dar tînără... Au trecut, de-atunci, peste treizeci şi cinci de ani... Eu abia împlinisem zece ! Atunci mi-a dăruit medalionul, pe care îl avea şi ea de la bunica...

S-au uitat la fotografie şi-au admirat-o şi băieţii şi, bineînţeles, şi Ruxandra cea mititică...

— Şi chiar nu v-aţi despărţit niciodată de medalion ? întrebă Dan, pe neaşteptate... A venit lîngă Coca şi-o priveşte cu tandreţe..., aşa cum ştie el s-o facă, mîngîin- du-i parcă obrajii cu petale de trandafir din sufletul lui delicat... "

— Ba da ! răspunde Coca, după aproape un minut de tăcere. Odată, cînd era să rămîn fără el...

— Povesteşte-ne ! Povesteşte-ne !

— Nu e o întîmplare veselă, Dănuţ !

— Parcă unchiul Geo ne-a relatat numai întîmplări vesele ?

intervine Alexandru. Şi-apoi, aveţi de-a face cu „oameni serioşi" !

Ruxandra s-a şi cuibărit In braţele Cocăi şi aşteaptă „serioasă"...

...Nu trecuse nici o săptămînă de cînd intrasem în posesia medalionului — şi-a început Coca povestirea. împlinisem deci zece ani şi eram în dasa a patra primară. Era la(începutul lunii februarie. împreună cu mama, cu fratele meu, mai mic cu un an ca mine, cu cele două surori gemene, care, pe-atunci n-aveau decît trei ani, şi cu bunica (tata ne părăsise de curînd, se despărţise de mama) stăteam într-o căsuţă cu două camere, undeva într-o margine a oraşului. Intr-una din încăperi dormeam, într-un singur pat, noi, cei patru copii, în cealaltă, care era şi bucătărie, dormeau mama şi bunica...

Se terminaseră lemnele de foc, iar gerul era mai straşnic decît oricînd. Ninsese, din nou, de cîteva zile, şi zăpada era îngheţată. Nu puteai s-o strîngi în mînă, s-o faci bulgăre. Cînd alergam prin curte sau mergeam pe stradă, scîrţîia sub picioare, de parcă ai fi ascultat un concert de ţipete !...

In casă era frig, fetele cele mici plîngeau, iar mama se îmbolnăvise. Avea febră mare, o durea capul îngrozitor, nu se putea ridica din pat. Bunica era bătrînă şi neputincioasă. Tuturor ne trebuia, în primul rînd, căldură. Dar de unde lemne ? !...

Fratele meu, care n-a fost prea harnic la carte, nici nu mai căuta în- ghiozdan. Se înfofolea bine cu nişte zdrenţe de haine şi se juca pe-afară, cu prieteni de-ai lui. Se mai ducea pe la ei, se încălzea pe unde putea...

lîu suflam în mîini şi scriam temele. Mă plimbam prin cameră, bătînd din picioare, ca să mă încălzesc şi citeam. Nu voiam să lipsesc de la şcoală şi nici să mă duc cu lecţiile nepregătite. Dar, dacă mai continuam aşa cîteva zile, ne îmbolnăveam, sigur, cu toţii...

„De unde au vecinii noştri lemne, Mihai ?“ l-am întrebat, într-o după-amiază pe fratele meu, care tocmai se întorsese de la un prieten, în casa căruia spunea că s-a încălzit puţin.

„N-au nici ei lemne !“ a răspuns băiatul.

„Atunci cu ce fac focul, cu ce se încălzesc ?“

„Cu seminţe, cu seminţe de floarea-soarelui!“

„Şi de unde au seminţele ?“ am întrebat, cu mare curiozitate.

„De la moara lui Asan !“

„Deci tot pe bani !“ am zis, descurajată.

„Mai pe bani, mai...“

...în cîteva minute eram în stradă. Tîram după mine o sanie mare, rătăcită la noi în curte, de cîţiva ani, nu ştiu de cine... O scosese dintr-un şopron fratele meu, dar nu se putea distra cu ea, fiindcă era prea mare. Găsisem şi doi saci potriviţi, care-i pusesem

în sanie. Aveam şi două bucăţi de sîrmă, cu care, eventual, să-i leg la gură.

„Ştii unde e moara ?“ m-a întrebat, în stradă, Mihai.

„O găsim noi, întrebăm şi-o găsim !“ i-am răspuns, cu o încrîncenare în mine...

Am ajuns după vreo trei sferturi de oră. Nu era prea aproape de casa noastră moara lui Asan ! Am ajuns gî- fîind. Sania era grea chiar şi goală, drumul lung, iar eu

— o mînă de om. Nu aveam mai mult de douăzeci şi cinci de kilograme. Respiram greu, aproape înecîndu-mă. Era ger cumplit ! Ni se lipeau nările, se astupau... în- ghiţeam aerul rece pe gură. Mîinile şi picioarele îmi îngheţaseră bocnă. Aproape că nu mai puteam vorbi. Mihai nu mai scotea de mult nici un cuvînt. Era vînăt la faţă şi dîrdîia.

„Acum e-acum !“ mi-am zis în gînd, văzînd un grup de clădiri din cărămidă roşie, căruia oamenii îi spuneau „Moara lui Asan“...

Ne-am apropiat de porţile mari de fier, alături de care se afla ghereta paznicului. Se înnopta ! De la porţi, într-o parte şi în alta, pornea gardul de zid. Era înalt, nu se putea sări peste el ! în nici un caz n-am fi putut arunca noi peste el un sac plin cu seminţe ! Atunci ?

„Ce facem, Mihai, pe unde intrăm ?“ l-am întrebat pe fratele meu mai mult ca să pot gîndi mai clar în timpul acela, decît aşteptînd vreun răspuns salvator.

Băiatul, cum mă şi aşteptam, a înălţat, neputincios, din umeri.

„Stai aici, ai grijă de sanie !“ i-am spus, hotărîtă, de parcă aş fi găsit soluţia...

Nu găsisem nici o soluţie, în afară de aceea a omului cinstit: să mă rog de portar, cine ştie, poate are şi el copii, i s-o face milă de mine..., mă gîndeam, în timp ce intram pe uşa gheretei.

„Dumneata eşti portarul ?“ am întrebat, după ce l-am salutat pe omul îmbrăcat în şubă, cu mîinile întinse deasupra unui godin în care duduiau flăcări îmbietoare. M-am mirat' şi eu cînd mi-am auzit glasul. Era atît de hotărît, de parcă ai fi crezut că sînt cel puţin fiica proprietarului.

Omul s-a uitat mirat la mine, fără să-şi schimbe in vreun fel poziţia în care se afla, m-a măsurat de două- trei ori, de sus în jos şi de jos în sus, răspunzînd, apoi : „Ce doreşti, fetiţo ? Cine eşti şi pe cine cauţi ?“

„Am o rudă, un unchi care lucrează aici, am spus la repezeală şi, bineînţeles, altceva decît mă gîndisem înainte. Mi-a spus că aveţi o mulţime de seminţe cu care n-aveţi ce face, pe care... le aruncaţi... şi că, dacă vreau, pot să vin şi eu să iau un sac, doi... că, dacă tot le aruncaţi..."

Cred că, din vînătă, cum eram, cînd am intrat în gheretă, m4 făcusem roşie, precum flăcările din sobă... Am simţit că mă

cuprinde o căldură în tot corpul, am dus mîna la gît şi mi-am slăbit basmaua cu care mă înfăşu- rasem.

Omul din faţa mea a izbucnit în rîs : Ha-ha-ha-ha ! Ha-ha-ha-ha ! îl auzii icnind, în timp ce se scutura şuba de pe eL Dacă aş fi fost mai mare, i-aş fi tras o palmă peste figura lui lătăreaţă, peste gura aceea lăbărţat^, acoperită de o mustaţă pleoştită, printre firele căreia se vedeau dinţii îngălbeniţi de tutun...

„Seminţe pe care să le aruncăm ? a spus el, scutu- rîndu-se, din nou, de rîs. Ai înnebunit, fetiţo ? Seminţele se vînd pe bani ! Vrei seminţe, plăteşti!“...

„Şi dacă n-am cu ce să plătesc ? !“... am răspuns, aţin- tindu-l cu două priviri rugătoare... Mă cuprinsese ciuda, fiindcă îmi venea să plîng... „N-avem bani, mama e bolnavă, 6urorile mele sînt mici şi-aproape că au îngheţat, fratele le fel, bunica e bătrînă..., iar tata ne-a părăsit !... Astăzi, la prînz, am ars ultima bucăţică de lemn pe care
o mai aveam... din gardul din spatele casei... “

Eram în stare să nu mă mai opresc !..._

Am ridicat ochii din podea şi l-am privit din nou pe omul din faţa mea... Acum se uita el în pămînt. Se uita încruntat şl ny zicea nimic !... Oasele feţei îi jucau nervos pe sub pielea încreţită şi acoperită dc pârul nebărbierit.

„N-am ce să-ţi fac, fetiţo ! mi-a răspuns, îmbufnat, după aproape jumătate de minut. Nu se poate fără bani !“

„E noapte, nu mă vede .nimeni şi nici nu sărăceşte nimeni, dacă iau şi eu un sac de seminţe ! am spus, din nou, hotărîtă. Vă rog !“... am adăugat, în vreme ce puterile nu mă mai ascultau ; începusem să plîng !

„Nu, nu se poate ! Cum o să-ţi dau aşa, pe degeaba ? Dacă n-ai bani, de ce n-ai adus ceva din casă, ceva...“ a adăugat el, privindu-mă cercetător...

„Ticălosule ! mi-am spus atunci, în gînd. Nu se poate fără plată /... Eşti şi tu un prăpădit, care faci pe grozavul, însă ! Eşti slujbaş aici, ai ajuns să te roage lumea şi inima ta strîmbă nu te lasă să dai de pomană, de parcă ai da din averea ta, nepricopsitule !“ îmi venea să-i strig cu glas tare tot ceea ce vuia ca talazul în mine...

Cînd am găsit soluţia salvatoare, cred că m-am îngălbenit de încordare, de emoţie... Am desfăcut, în grabă, basmaua de pe cap, şi de la gît, mi-am descheiat paltona- şul şi-am scos din sîn medalionul, pe care doar cu cîteva zile în urmă îl primisem de la mama. L-am desprins, cu mîinile tremurînde, şi i l-am întins.

Mi l-a luat din mînă, l-a întors pe-o parte şi pe alta, l-a deschis, mîrîind de bucurie :

„Cine e ?“ m-a întrebat, privind fotografia.

„Mama mea ! i-am răspuns, ştergîndu-mi lacrimile. E cel mai de preţ lucru din casa noastră. Ia-l şi pricopseş- te-te ! am adăugat. Dar o să-mi dai seminţe pînă la primăvară, să ştii !“... am spus,

încrîncenată...

...Ţineam larg deschisă gura sacului, în timp ce Mihai împingea înăuntru, cu amîndouă mîinile, nu seminţe ci, coji de seminţe de floarea soarelui, dintr-o grămadă imensă aflată în curtea morii. Era bucuros nevoie mare, fiindcă, aşa cum îi spusesem, „portarul s-a îndurat de noi şi ne-a lăsat să luăm fără bani!“ Se grăbea să umple sacii de teamă că omul cel *binevoitor* să nu se răzgîndească...

„Săptămîna aceasta sînt de serviciu în fiecare după- amiază, mi-a spus portarul la ieşire. Să vii tot aşa, pe înserate !“...

„Coca, eşti grozavă, cum ai reuşit ? a izbucnit Mihai. Venim şi mîine, deci, şi poimîine, toată săptămîna. Ce bucuroasă o să fie mama !“ a mai spus el, îmbrăţişîn- du-mă, dintr-o pornire pe care nu i-o cunoscusem niciodată pînă atunci.

„Hai, nu te mai prosti ! i-am răspuns... Apucă mai repede de lanţ şi trage de sanie, să nu-i găsim îngheţaţi de tot pe-ai noştri !“... Şi iarăşi îmi venea să plîng !

Mama şi bunica s-au lăsat convinse de argumentele mele : „Am găsit, dragă, un om cumsecade, un om de suflet, căruia i s-a făcut milă de mine, asta e !“ repetam, la orice întrebare de-a lor.

„Mergem şi mîine, şi poimîine, toată săptămîna ! a adăugat Mihai. Zău, mamă, l-am auzit cu urechile mele, cînd i-a spus Cocăi", întărea el.

i împrumutasem de la un vecin mai pricopsit un aparat special de ars coji de seminţe : un fel de pîlnie cu un cot la mijloc şi cu o revărsare, ca un jgheab, din care cojile se rostogoleau treptat pe vatra sobei, alimentînd jocul binefăcător al flăcărilor.

în urma unor doctorii, pe care tot nea Neculai, vecinul nostru, care lucra la uzinele „Malaxa", ni le dăduse, mama se simţea mai bine, iar surioarele mele ieşiseră de sub păturile în care fuseseră înfofolite şi zburdau acum pe lingă sobă. Bunica, fericită, pregătea de mîncare...

De la o vreme, n-am mai scos nici o vorbă. Stăteam cu o carte pe genunchi şi priveam limbile flăcărilor din sobă. Căldura îmi făcea bine, Uitasem de medalion. Dar, la un moment dat, mi s-a părut că văd mistuindu-se în flăcări ochii albaştri ai mamei...

„Fotografia ! mi-am spus, trebuia să iau măcar fotografia !“...

Am început să tremur, în casă era din ce în ce mai cald, iar eu tremuram. Noroc qă lampa noastră cu gaz nu lumina prea bine, aşa încît nimeni nu m-a observat şi nu m-a băgat în seamă.

„Mîine am să i-o cer, am să iau fotografia înapoi!“ m-am hotărît şi gîndul acesta m-a mai liniştit puţin. După cîtva timp, fără să pot mînca ceva (deşi bunica m-a rugat atîta), m-am băgat în pat şi-am adormit imediat.

A doua zi i-am cerut portarului fotografia mamei. Mi-a răspuns că n-o are, fiindcă lăsase medalionul cu fotografie cu tot acasă. L-am rugat să nu uite să mi-o aducă în ziua următoare. Răspunsul lui

nu l-am înţeles prea bine atunci. în orice caz, m-a fădut iarăşi să plîng. Mi-a spus că „fără fotografie, medalionul meu nu face mare scofală !“ şi că de aceea, „dacă-1 păstrează, îl păstrează cu totul!“...

In fiecare zi tremuram de emoţie să nu observe cineva lipsa medalionului. Nu mă dezbrăcăm niciodată în faţa mamei sau a bunicii. Ţineam mai tot timpul un fular la gît, profitînd de faptul că nu ne înduram să facem prea cald în casă, economisind cojile de seminţe. Măsura a fost înţeleaptă, pentru că, în săptămîna următoare, portarul a fost de serviciu dimineaţa şi, la lumina zilei, era greu să iei „seminţe" fără un ban care, constituie dovada că le-ai plătit. Bonurile erau verificate de altcineva. Aşa că...

Ne-am încălzit şi noi cu ce rămăsese din... economii, iar cînd cunoştinţa noastră a apărut iarăşi după-amiaza în gheretă, au reapărut şi sacii cu coji de seminţe în casa noastră.

In ciuda faptului că, spre mirarea permanentă a mamei, a bunicii şi mai ales a lui Mihai, care mă însoţea de fiecare dată, sacii cu coji de seminţe se umpleau mereu „pe gratis", alimentînd flăcările de pe vatra noastră, eu eram din ce în ce mai tristă. Faptul a fost observat şi de portar care, într-o seară, după ce am scos sania cu sacii în stradă, m-a chemat puţin în ghereta în care stătea de pază...

Deşi înţelegeam că, fără ajutorul lui, am fi fost demult îngheţaţi, nu puteam, totuşi, să-l iert că-mi luase medalionul. La drept vorbind, atunci cînd i l-am oferit, în adîncul sufletului meu speram să nu mi-1 primească, să-l impresionez şi să nu mi-1 primească...

„Cum îţi închipui, fetiţo, că aş putea fi atît de hain, să-ţi iau medalionul cu chipul mamei tale ? Bănuiesc că trebuie să fie o amintire scumpă şi că trebuie să-l păstrezi ca pe un lucru sfînt ?“..., aşa mă gîndeam că o să-mi zică atunci şi, după ce-1 va cerceta, o să mi-1 dea înapoi...

Flăcările din soba de tuci ardeau ca şi în seara aceea. Omul din faţa mea a scos medalionul din buzunar, l-a deschis, a mai privit o dată fotografia, l-a închis la loc şi mi l-a întins.

„Pune-1 la gît, fetiţo, a zis el cu o voce, care creştea parcă direct din flăcările acelea bune, am şi eu copii ca tine, cu toţii sîrTtem amărîţi!“...

Am oprit mîna aceea într-ale mele şi am sărutat-o !...

Cînd am ieşit pe uşa gheretei, mi s-a părut că afară răsărise soarele, că e primăvară şi că de peste tot mă mîn- giie petale de flori !...

Ningea !... Trăgeam de sanie şi-mi venea să sar într-un picior. Chiar am făcut cîţiva paşi ca la şotron...

Mihai nu ştia ce să zică. Mă privea uimit şi întreba ca de pe o placă stricată : „Coca, ce e cu tine ? Coca, ce e cu tine ?“... Nimeni

n-a ştiut atunci, în afară de mine şi de portar, ce s-a întîmplat cu medalionul... Şi n-aţi fi ştiut nici voi, dacă Dănuţ...

16

Mă uit şi eu lung la fosta fetiţă cu seminţele şi cu flăcările de pe vatra săracă, de demult !.. într-adevăr, prin cîte a mai trecut şi ea !... A crescut fără tată, de la opt ani !... Mă mir cum de-a spus asemenea lucruri, fiindcă e un om mîndru, mîndru şi tare, în ciuda făpturii ei de bibelou... Nu i-a plăcut să fie compătimită în nici o situaţie... Mărturisirile ei către mine au fost ca nişte şoapte ale sufletului ce nu vrea să păstreze, faţă de celălalt, nici o zonă de umbră...

„La şcoala primară — îmi spunea cîndva — eram cea mai mică din clasă. Voiau să mă îngraşe cu untură de peşte... Era în anii aceia de sărăcie, de după război. Şi mie, fiindcă eram aşa de pricăjită, îmi rezerva învăţătoarea totdeauna două linguri, porţie dublă deci.

Aveam în clasă însă o fată de măcelar. Erau mai pricopsiţi, în orice caz, aveau ce mînca. Odrasla măcelarului, colega mea, venea la şcoală cu o grămadă de sandvişuri : cu şuncă, ori cu salam bun sau cu te miri ce mai punea între feliile de pîine. Le mînca singură, fără să dea o bucăţică vreunui copil. De aceea era şi grasă cît o putinică. Aşa o şi porecliserăm, de fapt : «Putinică» !

Ceea ce ne scotea din sărite, pe mine cu deosebire — eram şefa clasei, răspundeam deci de ceea ce se întîmpla in colectiv — erau laudele colegei noastre, «Putinică». In fiecare recreaţie, îşi scotea sandvişurile din ghiozdan, se ducea repede la catedră, se urca pe scaun — ca să fie văzută de toată clasa — şi începea :

«Ia uitaţi-vă ce am eu aici : şunculiţă buuună (şi se lingea pe bot), sălămior buun (şi repeta gestul, trecîndu-şi limba peste buze), «ouşor»... «buun», completa clasa, în batjocură ; «da, ouşor buun» — relua «Putinica» — şi-aj» oi se-apuca să înfulece.

Am rugat-o, de cîteva ori, să se-astîmpere, spunîndm-i că e urît şi nepotrivit ceea ce face. Dar nu m-a ascultat,' nici nu se uita la mine. înconjurată de şunca şi de salam.-ul ei, se considera irezistibilă.

într-o zi, mă durea capul teribil, de foame, probabil... «Putinica» a apărut din nou, cu sandvişurile ei la catedră.

Am ţipat la ea să plece de-acolo.

•«Da cine eşti tu să strigi la mine ? Sărăntoaco ! mi-a răspuns. Crezi că dacă înveţi bine...»

N-a mai apucat să conţinue, că m-am repezit la ea şi-am plesnit-o peste faţă.

«Putinica», urla cît o ţineau puterile, de a pus toată şcoala-n picioare. Toţi au aflat de isprava mea şi n-a fost nimeni să nu-mi

dea dreptate...

Măcelarul şi-a mutat odrasla la altă şcoală. Directoarea, care mă iubea ca pe propriul ei copil, a fost însă nevoită să-mi scadă nota la purtare pe trimestrul acela...

Eu, totuşi, n-am înţeles-o, cu toată motivarea ei. N-am putut şi nici n-am vrut!

«Să reclame ! i-am răspuns atunci. Şi ce dacă ? Să vină cine-o vrea şi să întrebe copiii; să asculte ce făcea fiica măcelarului în fiecare zi !»■

«Ei, ce ştii tu ? !»... mi-a răspuns.

La sfîrşitul anului şcolar, am avut însă, la purtare, tot media zece!"...

*

„Mă îmbolnăveam des cînd eram mică — îmi povestea altădată — făceam febră mare, nu ştiu de ce. Totdeauna mă salva bunica, nu doctorul. Ea mă învelea în cearşafuri ude, mă frecţiona cu unsori făcute din buruieni, stătea-tot timpul săraca lîngă mine, pînă-mi trecea. Cînd m-am făcut mai măricică, am început să dorm cu dînsa şi aşa s-a întîmplat pînă a murit. Atunci, pentru prima dată, nu mi-a mai fost frică de morţi. înainte de a se sfîrşi, m-a chemat lîngă dînsa cu un semn. M-am apropiat. A ridicat puţin mîna şi mi-a mîngîiat obrazul. Nu mai putea să vorbească. La cîteva minute, a oftat o dată puternic şi-a închis ochii...

Fusese o femeie înaltă şi energică. Avea un păr lung, care, în anii din urmă, ajunsese aproape în întregime alb.
Il strîngea şi îşi făcea cu el un coc mare, la spate. După moartea bunicului, rămăsese tare săracă... Să creşti zece copii ? Că atîţia avea... Mama era penultima...

De aceea, poate, din cauza greutăţilor adică, bunica era atît de econoamă... ; strîngea orice petecuţ de cîrpă ce-1 găsea în cale, un nasture — dacă vedea — se apleca şi-l lua din ţărînă, nu dădea niciodată bani la tramvai, pentru că niciodată nu mergea cu tramvaiul... Cînd trebuia să se ducă undeva, o lua pe jos, indiferent care ar fi fost distanţa.

«Cît mă mai ţin picioarele, maică, le folosesc ! De ce să dau bani la tramvai ?«■ aşa răspundea...

Din cîrpe, zdrenţe — pe care le potrivea ea cum ştia — ţesea nişte preşuri foarte frumoase. Aşa mi se păreau mie pe-atunci. Şi, cum le vedeam ţesute, începeam : «pe-as- tea mi le dai mie, bunico ! Cînd o să mă mărit !»...

«Ţi le dau, draga maichii, ţie ţi le dau ! răspundea, zîm- bindu-mi. Numai să ajung eu să te văd măritată !»...

N-a ajuns, bineînţeles !...

Ştii ce-mi plăcea mie, mai mult şi mai mult, să mănînc atunci cînd eram bolnavă ?... Gem de prune !... Dar noi n-aveam ! Uite, nu-mi dau seama de ce, dar n-aveam, ori n-am avut niciodată de-ajuns, ca să mă satur !...

Avea însă un gem foarte bun vecina noastră, «tanti mama», îi spuneam noi... îmi aducea numai cînd eram bolnavă... Venea cu cîte o jumătate de pahar, nu mai mult. Trebuia să le dau însă din el şi fetelor, celor mici, care stăteau cu gura căscată cînd mă vedeau mîncînd. Aşa că, abia mă alegeam cu o linguriţă, două...

«De-aceea faci tu atîta gem acum ! Şi aşa de bun I» i-am zis atunci...

«Să ştii că da !»■ mi-a răspuns..

în afară de gem însă — a continuat Coca — în zilele în care eram bolnavă, mai aveam şi altă bucurie : primeam cadou cel puţin o carte, tot de la cineva vecin cu noi, un tipograf. Văzuse că-mi place să citesc. îmi împru

muta din cărţile lui, fiindcă avea acasă o adevărată bibliotecă. Dar, dacă mă îmbolnăveam...

«Cum văd eu, suferinţele tale erau îndulcite, pe-atunci, cu gem şi cu., visuri !», am subliniat eu, zîmbind.

«Mai ales cu visuri ! Și *Lazărul,* Liceul „Gh. Lazăr**, unde am învăţat, a fost unul dintre ele !...»

La şcoala generală toată lumea mă răsfăţa... Prin clasa a Vil-a — mi-aduc aminte — ne-a venit o nouă profesoară de engleză. Fusese pînă atunci la universitate. Nu ştiu ce se întîmplase de ajunsese la noi... Era o femeie distinsa, fină şi elegant îmbrăcată. Avea nişte mîini delicate, eu degete lungi, iar pe unul dintre ele purta un inel cu o piatră care strălucea pînă în spatele clasei, în timp ce scria ceva pe tablă. A fost numită şi diriginta noastră. Eu eram

fericită. îmi plăcea de dînsa, îmi plăcea cum vorbea -__________ era o încîntare s-o asculţi, deşi, pe-atunci, înţelegeam doar foarte puţin din ceea ce spunea ; explica bine la gramatică... In acele momente însă, îmi căuta totdeauna ochiij eu eram punctul ei de încercare, testul : privind la mine' Îşi dădea seama dacă are şanse să fie pricepută de ceilalţi copii. (Venind de la universitate, pentru ea era 0 problemă să se facă înţeleasă de nişte copii de vîrsta noastră).

Cînd constata că lucrurile merg bine, continua ; altfe] se oprea, relua, întreba, iarăşi explica... în orice caz, ţinea cu tot dinadinsul «să învăţăm carte de la dînsa !«•

Obişnuindu-se să-mi citească în ochi, a început să folosească această metodă şi în calitate de dirigintă. Ştia. că sînt sinceră, uneori — brutal de sinceră, că nu mint. De aceea, intr-o zi, cînd nişte băieţi mai năzdrăvani şi mai leneşi, bineînţeles, au împins băncile pînă în spatele clasei, pentru ca profesorul de matematică să nu se mai poată plimba pe-acolo şi să-i observe cum copiază, diriginta s-a supărat şi a vrut să ştie cine săvîrşise fapta. Autorii ei nu s-au ridicat să recunoască. Nimeni, din toată clasa, n-a scos o vorbă... Atunci m-a întrebat pe mine şi m-a privit atent în ochi. Nici eu n-am spus nimic, dar dînsa, rostind singură numele presupuşilor vinovaţi, pe care-i bănuia *a citit* pe faţa mea adevărul, confirmarea. Băieţii nu s-au supărat pe mine, fiindcă mă cunoşteau ; le-a părut râu că n-au recunoscut singuri. Iar pe dirigintă o iubeam cu toţii...

Vorbind cu mama, într-o zi — întîmplător, bineînţeles, nu ştiu de ce venise pe la şcoală — i-a spus : «îmi place fata dumitale ! Aş fi vrut să am şi eu una ca ea. Nu am decît un băiat mai mare, care e student. Nu mi-o dai mie ? 0 înfiez ! Dumneata mai ai trei I Şi eşti singură !»...

_ Mama a făcut eforturi ca să n-o repeadă, să-i răspundă politicos. Dorinţa şi propunerea profesoarei o jigniseră. «Adică şi-

a spus, desigur : *eu nu pot s-o cresc, s-o* educ?/»...

Am înţeles ! Şi eu m-aş fi revoltat la fel... Dar realitatea rămînea aceeaşi, cu toată revolta — şi ea se numea sărăcie, ce nu putea fi schimbată.

De aceea, mama ar fi dorit ca, după gimnaziu, să mă apuc să muncesc. Eram mică, nu împlinisem paisprezece ani, dar se oferise cineva s-o ajute, să-mi găsească de lucru... (Surorile mele aşa au început să .lucreze, de la 14 ani; cînd au fost angajate nici nu aveau buletin de identitate !).

Cînd am aflat despre această hotărîre, m-a apucat un plîns disperat. Eram premianta întîi pe şcoală, alţii, mult mai slab pregătiţi decît mine, încercau să intre pe la diferite licee, iar eu să închei învăţătura aici ? Asemenea ginduri se frămîntau în mintea mea în timp ce plîngeam, pe înfundate, în spatele curţii noastre, ascunsă după o magazie, ca să nu mă vadă nimeni...

Am stat de vorbă cu bunica şi i-am spus că m-am ho- tărît: «O să mă fac profesoară ! Profesoară de engleză, ca doamna Stoica !»

Bătrîna a rămas cu ochii aţintiţi la mine, cîteva clipe n-a putut să spună nimic, apoi, apropiindu-se, m-a strîns lîngă pieptul ei şi, mîngîindu-mi obrazul, a început să-mi spună, aproape ca intr-un descîntec : «Draga mamii, draga mamii !...>» Şi-a început să plîngă...

M-am desprins de ea aproape supărată.

«Te rog să nu plîngi ! i-am spus. Ai să vezi! Am să ajung profesoară !>►...

M-am aşezat pe un scaun şi-am început să privesc prin fereastră. In cîteva clipe, nu mai eram acolo... Am „intrat" într-o cancelarie — ca aceea de la şcoala noastră —, am luat un catalog de pe masă şi, cu el sub braţ, am ieşit pe culoar... înaintam !... Eram elegantă, ca doamna Stoica şi toţi foştii mei colegi se fereau din calea mea, se lipeau, sfioşi, cu spatele de ziduri, şoptind :

«E Coca ! E Coca ! Noua noastră profesoară !•»..:

«Să-ţi ajute Dumnezeu, Cocuţa, maică ! a exclamat bunica, aflată, din nou, lîngă mine. Şi, dacă vrei să ştii, şl eu cred..., cred, draga mamei ! *Pentru că tăria* omului *e nemăsurată,* atunci cînd *vrea, dnd merge după* o *lumină* /»...

Nu mai plângeam. Am îmbrăţişat-o şi am ieşit repede în curte. Apoi pe stradă. Apoi...

*

Cînd am coborît din tramvai — pe-atunci circulau tramvaie pe bulevardul din faţa Liceului «Gh. Lazăr* -— mi s-au înmuiat picioarele. Nu puteam să merg. Parcă se învîrtea toată lumea cu mine. M-am apropiat de gardul «Cişmigiului» şi m-am sprijinit. Un bărbat în vîrstă, trecînd pe lîngă mine, s-a apropiat şi m-a întrebat dacă mă simt rău.

«Nu, n-am nimic !» i-am răspuns şi am plecat, decisă, spre şcoală...

în faţa listelor cu rezultatele, afişate pe un panoM, se afla multă lume : copii, părinţi. Era o foială îngrozitoare, sfîşiată de strigăte de bucurie sau de hohote de plîns, stropită cu lacrimi ori cu stele, din zîmbetele învingătorilor.

M-am aşezat undeva, pe o margine de zid, lîngă un gard, să mă odihnesc, ca după un drum lung. Şi, dacă mă gîndeam bine, era într-adevăr foarte lung drumul...

Puteam să stau liniştită, nu mă cunoştea nimeni. Nici un copil din şcoala noastră ori din mahalaua noastră nu îndrăznise să se prezinte la examenul de admitere la Liceul «Gh. Lazăr». Eram singura !

«Am să mă uit cînd 6-o mai limpezi locul! mi-am spus. Dacă mă Înghesui acolo, mă striveşte mulţimea. Şi-a- poi, ce e scris pe *liste* nu se schimbă ! Aşa că...»

După vreo două ore, nu mai era aproape nimeni lîngă panou. M-am oprit şi eu...

Am început să citesc de jos în sus, am luat listele deci de la coadă. Pe măsură ce citeam tot felul de nume inima mi se ridica mai mult, mai mult. îmi ajunsese în gît...

Mai aveam vreo zece-cincisprezece rînduri şi terminam... «însemnează că n-aţn intrat !-...

M-am proptit de panou, fiindcă iarăşi începuse să se învîrtă totul în jur... «Bine că n-am spus la nimeni că dau examen la liceu şi, cu atît mai mult, la *Liceul Lazăr l* în afară de bunica ! Ei cum o să-i spun ? Cum o să mă uit în ochii ei

Mi-am revenit după cîteva secunde. Am continuat lectura. Am ajuns la al treilea rînd de sus ; numele citit mi se părea cunoscut: *Petrescu Coralia.* Mă mai uit o dată : *Petrescu Gh. Coralia.* Am citit şi iniţiala de la mijloc. Media : 9,70... -«Nu se poate ! mi-am zis. Am greşit eu !»...

Citesc, din nou, listele, de data aceasta, de sus în jos, ca să văd dacă mai există cineva cu numele de *Petrescu.* N-am mai găsit pe nimeni. Mă uit şi la listele respinşilor, să mă asigur că nu este vreo confuzie. Nici acolo nu se afla numele meu...

Ca să fiu sigură, m-am dus la secretariatul liceului şi am întrebat de la ce şcoală vine eleva Petrescu Gh. Coralia. Secretarele — erau vreo trei — s-au uitat lung la mine, dar au căutat în acte şi mi-au răspuns. Era şcoala mea !...

Cînd mi-a văzut faţa luminîndu-se, femeia care mi-a răspuns, cea mai în vîrstă de-acolo, m-a întrebat :

«Ai vrut să te convingi că ești tu ?»

I-am răspuns sincer : «Da !»•...

«Bravo, fetiţo ! mi-a spus secretara. Te felicit din toată inima. Ce sînt părinţii tăi ?»

«Mama e vînzătoare într-un magazin !» i-am răspuns.

«Şi tata ?«•

«Vă mulţumesc pentru informaţie ! am adăugat eu, în loc de răspuns la întrebare. Bună-ziua !»

«Stai, stai! mi-a strigat secretara, învăluindu-mă cu ochi buni. Voiam... voiam să te felicit încă o dată, Coralia! Și, vezi, să te ţii tot așa, în frunte !»...

Aş fi dorit ca în clipa aceea să fiu acasă, să privesc în ochii bunicii şi într-ai mamei... Dar, cum tot nu puteam să ajung aşa de repede (trebuia să schimb două tramvaie pînă acasă şi să mai merg vreo jumătate de kilometru şi pe jos), m-am hotărît să fac o plimbare în «Cişmigiu. Eram acum «lăzăristă», aveam dreptul...

Era lume multă, de toate vîrstele, în parc... Mi-am ales aleea din centru... și am străbătut-o încet, cu răbdare, de două ori, de la un capăt la celălalt, mergînd cu mîinile la spate !...

Bunica a tras o porţie de plîns, de bucurie, fireşte! Mama însă n-a rămas prea impresionată. Abia cînd toate colegele ei de la magazin s-au adunat în jurul nostrj (acolo mă dusesem să-i spun vestea), mirîndu-se de fapti.1 că am avut curajul să dau examen la Liceul «Lazăr»- mai ales, că reuşisem, abia atunci s-a gîndit şi ea că făcusem o ispravă mai acătării şi, drept răsplată, m-a strîns la piept şi m-a sărutat. In clipele acelea înţelegeam pentru totdeauna că, pe drumul pe care pornisem, orice fel de ajutor de care aş fi avut nevoie, nu-1 puteam primi decît... de la mine !

*

Cu prima bursă (fiindcă am avut şi bursă) mi-am cumpărat uniformă şi palton ; apoi — echipament de sport, ghete... Iar meditaţii la engleză am început să dau din clasa a IX-a, altfel nu se putea. Am avut noroc, am învăţat, în continuare, bine limba engleză, de data aceasta, de la profesoara mea de liceu... Era înaltă profesoara mea, cu ochii verzi, cu picioare frumoase, tunsă scurt, ca urî bărbat. Avea un aer extravagant. Se îmbrăca în verde şi în mov. In clasă, crea o atmosferă plăcută, destinsă, în- văţai de plăcere. Ne spunea multe lucruri în plus faţă de programe şi manuale. Ne lua la concerte, la spectacole de teatru, ne iubea !

Şi matematică am învăţat cu mare plăcere, de la ci profesoară pe care o admiram : domnişoara Rugescu. Era cea mai elegantă profesoară şi cu mîinile cele mai frumoase pe care le-am văzut vreodată ; erau ca de fildeş. Cînd îţi corecta caietul, nu-ţi puteai desprinde ochii de pe mîinile ei. Toată era delicată, fină... Era insă o femeie tristă, n-am văzut-o niciodată zîmbind. In şcoală circula o poveste, cum că ar fi trebuit să se căsătorească cu un pilot, care s-a prăbuşit cu avionul înainte de ziua nunţii. De-atunci rămăsese singură.

Pe profesoara de geografie n-o iubeam : nu mă scotea din «vedetă»- şi asta pentru că îmi făcusem două bluze albe, cu gulerul puţin mai înalt, pînă sub bărbie, şi cu o vestă bleumarin. îmi stătea foarte bine cu aceste două lucruri simple, care nu ieşeau prea mult din norma uniformei. Nimeni nu se lega de mine, în afară de ea, care, spre a se răzbuna, mă asculta în fiecare oră. Am învăţat geografie în silă şi de frică...

Intr-un an, ne-a venit o nouă profesoară de psihologie. Era grasă şi cu sprîncenele total smulse ori rase. în locul lor îşi trăgea nişte arcade cu creionul, numai că pe una o trăgea mai jos, la un ochi, iar pe cealaltă — mult mai sus. Era, din această cauză, ca o sperietoare, ca un claun. De cum intra pe uşă, izbucneam în rîs. Nu ne putea «ţine în mînă». Era o nenorocire la oră, fiecare făcea ce

vrea. Eu, fiind mai mică, mă băgăm, uneori, cu totul în bancă. Rîdeau colegele să leşine şi ea se enerva tot mai mult, întrebîndu-le : «De ce rîdeţi, dragă, de ce ?»■ Eram, pe-atunci, numai clase de fete. De-aceea şi profesorii noştri erau femei. Singurul bărbat profesor era «Burti- cus», de latină... îl porecliserăm aşa fiindcă era mic şi burtos. Era însă foarte delicat în comportare, politicos. Cînd ne întîlneam cu el pe stradă, îşi scotea pălăria şi ne saluta, ceremonios, adăugind : «Sărut mîinile, domnişoarelor !»... Eram foarte mîndre, bineînţeles şi, ca să nu-1 supărăm, învăţam de mama focului la latină !...“

Ei, dragii mei, am să vă povestesc acum cîteva „file de viaţă“ din activitatea mea de profesor.

Acolo am cunoscut fel de fel de copii. Unii insă m-au impresionat în mod deosebit...

Capitolul IV

FILE DE VIAȚĂ 1

Intr-o zi a venit la mine, în birou, un şcolar. Mi-a întins, tremurînd de emoţie, caietele sale cu „mîzgăleli". Nu putea să scoată nici o vorbă...

L-am invitat să ia loc pe fotoliu. S-a aşezat. Era palid şi încordat ca un arc...

Am deschis unul dintre cele trei caiete primite.

„Nu ! a izbucnit, dintr-o dată, cu disperare. Vă rog sâ nu citiţi acum !“...

Am închis caietul, oprindu-mi privirile pe coperta, pe care se aflau caligrafiate frumos, cu cerneală roșie, cuvintele lui Nicolae Iorga : Scrie *ca să păstrezi florile gindu.lui tău, pe care, altfel, le ia vîntul!...*

„Frumoasă cugetare !“ am exclamat... *Scrie ca si* păstrezi *florile gîndului tău !...*

„Vă rog să mă iertaţi ! s-a auzit glasul băiatului. Tot-ţ deauna fac gafe ! Deși...“]

„Deşi n-ai vrea să le faci !“ i-am răspuns.

„Exact! Iertaţi-mă, vă rog !“ a adăugat el.

„N-am de ce să te iert. Nu m-am supărat!... Și-apoi, nici n-aveam de gînd să citesc în faţa ta. Nici mie nu-mi place să mă dezbrac în public !“

„Atunci e bine !“ a mai spus băiatul, ridicîndu-se şi cerîndu-mi voie să plece...

„Deci acesta este Andrei Costescu, dintr-a VlII-a C ! ‘ mă

gîndeam... „Deştept, talentat, dar... bîlbîit!“ ...aşa mi-1 prezentaseră toţi profesorii care îl cunoşteau...

„Cînd se emoţionează — îmi spunea, cîndva, dirigintele clasei lui — nu este în stare să lege-ntre ele două vorbe. Se-mpiedică, de parcă ar urca pe un povîrniş abrupt, apoi înghite în sec şi... tace. In acest timp, obrajii ori îi iau foc, ori se fac ca de, ceară. îşi trăieşte atît de intens drama acest copil, se consumă atît de mult, că nu ştiu ce se va întîmpla cu el!“...

Cel mai mult mă impresionaseră însă colegii lui Andrei... Veniseră la mine cu cîteva zile în urmă. Sfioşi, nu ştiau cum să înceapă.

„Ei, daţi-i drumul! i-am îndemnat. Aţi vrut să stăm de vorbă, nu ? î Mi-am făcut timp, v-am primit, poftiţi ! Care e necazul ?..., fiindcă voi, de obicei, cu necazuri veniţi la mine“...

„Vă rugăm să ne-ajutaţi, tovarăşe director !“ a început o fată cu codiţe blonde şi cu ochii verzi.

„Cum te numeşti, fetiţo ?“ am întrebat-o.

„Mărgineanu Adriana ! a răspuns fata, prompt. Sînt responsabila clasei a VlII-a C. Eu am îndrăznit, prin tovarăşa dirigintă, să vă solicit să ne primiţi. Ei sînt colegii mei, pionierii cei mai buni din clasă : Mocanu Virgil şi Constantinescu Adina !“...

Gîfîia aproape... Rostise toate vorbele acelea în grabă, dar apăsat, ca omul care crede în ceea ce spune, pregătin- du-şi, totodată, terenul pentru o solicitare ce şi-ar dori să fie ascultată, primită...

„Vă rugăm, vă rugăm, tovarăşe director, — reluă ea — ajutaţi-1 pe Andrei, pe Andrei Costescu ! E atît de trist, că nu mai putem suporta... Ştiţi, noi am stat de vorbă, ne-am sfătuit şi am ajuns la concluzia că trebuie ca dumneavoastră..."

Aici fata s-a oprit, fiindcă se aprinsese toată şi i s-a tăiat răsuflarea ; parcă ar fi făcut o cursă lungă şi acum, pe ultimii metri, înainte de a ajunge la ţintă, simţea că nu mai are aer.

„Ce trebuie să fac eu, Adriana Mărgineanu ? am întrebat. Spune-mi şi-o să văd dacă pot face !“

„Cum să nu puteţi ? mi-a răspuns ea, cu un zîmbet pe buze. Revista nu e în mîna dumneavoastră ?“

„Care revistă, fetiţo ?“

„Revista şcolii noastre, care alta, *Pe-un picior de plai!“*

„Ce vrei să spui, Adriana, cînd afirmi că *e în mîna mea* revista ?“ am mai întrebat, curios, dar şi puţin deranjat de vorbele fetei.

„Vă rog să mă iertaţi — a început ea explicaţia —, dar toată lumea ştie că dumneavoastră hotărîţi, pînă la urmă, ce se publică şi ce nu se publică în revistă"...

„E bine că ai menţionat «pînă la urmă», am subliniat, adică după ce îşi spune părerea întregul colectiv de redacţie..."

„Sigur, sigur, a întărit eleva, dar cînd ziceţi dumneavoastră

ceva, parcă mai au ei curajul..."

„Adriana — am întrerupt-o, nemulţumit —, observ că in capul tău şi, probabil, şi într-al altora, unele lucruri privitoare la felul în care se publică materialele în revista noastră sînt cam neclare. Vom discuta şi despre aceasta. Deocamdată — le-am propus — să ne întoarcem la Andrei Costescu. Despre ce ajutor, pe care ar trebui să i-1 dau eu lui Andrei, e vorba ?“

„V-am ruga să publicaţi în revista şcolii cîteva poezii ale lui Andrei !M... a spus fata cu glas scăzut şi cu ochii în jos, de parcă ar fi fost vinovată de ceva. Apoi, ridicîn- du-şi privirile şi aţintindu-mă, şi-a reluat pledoaria : „Ştiţi, e foarte talentat ! A scris caiete întregi de poezii.; Eu m-am uitat prin ele, le-am citit, în parte, nu pe toate, fiindcă n-am avut timp într-o oră... Să vedeţi, Andrei stă singur, în ultima bancă. *El* n-a vrut să stea cu nimen|i deşi noi am pus problema în colectivul de conducere ai clasei, l-am şi rugat să-şi aleagă pe cineva dintre colegi sau colege, ca să stea împreună în bancă. Ne-a refuzat Atunci, adică acum o lună, după ce a început anul şcolăr> m-am supărat foarte rău pe el... Apoi am căutat să-l înţeleg. Il tot vedeam scriind în nişte caiete, pe care nu ie arăta niciodată, nimănui. De cîte ori îl întrebam : «Ce ai acolo, ce scrii în aşa mare secret ?«■, îmi răspundea : «Nimic ! Mîzgăleli !»■...

Ei, bine, într-o zi, în timpul orei de sport, eîi am rămas în clasă, fiindcă mă simţeam rău. Am cerut voie tovarăşei profesoare şi dînsa a fost de acord... Tot stînd eu aşa, în clasă, m-am gîndit: «Ce-ar fi dacă ?«•...

Mărturisesc — le-am spus şi colegilor —, am făcut vin lucru urît, dar n-am putut 'să rezist curiozităţii : m-am uitat prin caietele cu «mîzgăleli»- ale lui Andrei...

Tovarăşe director, ştiţi ce poezii frumoase scrie Andrei ? ! Extraordinare ! Le-am spus şi colegilor !...

Andrei nu ştie nimic pînă acum... Dar noi ne-am ho- tărît să vă rugăm..."

,,Da, da, ştiu..., să-i public «mîzgălelile» !“ am spus eu, zîmbind.

„Nu sînt «mîzgăleli»-, tovarăşe director, veţi vedea! Sînt sigură că nu mă înşel !“ a afirmat, cu hotărîre Adriana.

„De unde atîta siguranţă, Adriana Mărgineanu ?“ am întrebat-o cu puţină ironie în glas... în problemele de creaţie e greu să fii aşa de sigur, să ştii !“

Ochii fetei s-au umplut, dintr-o dată, de lacrimi.

„în orice caz, mie îmi plac! a îndrăznit ea să adauge ruşinată parcă, şi, dacă dumneavoastră aţi vrea..."

„I-aţi face o mare bucurie lui Andrei, tovarăşe director ! a intervenit Adina, cealaltă fată. Aceasta poate l-ar ajuta..."

„Ştiţi, el uneori se bîlbîie... a adăugat Virgil Mocanu. Din cauza aceasta are mari complexe, vorbeşte atît de puţin. La lecţii este un adevărat chin pînă formulează cîteva fraze... deşi ştie foarte

multe lucruri, le ştie foarte bine. Andrei învaţă, e inteligent, dar, ce păcat !... Şi mulţi colegi de-ai noştri nu -înţeleg, rîd de el! Poeziile l-ar ridica deasupra tuturor !...“

„Să vină *el* la mine ! Vreau să-l cunosc şi eu ! Uite... nu mîine, ci poimîine, la ora... E bine ? le-am spus copiilor. Şi să-mi aducă, bineînţeles, «mîzgălelile» ! Să le văd ! Dacă e ceva bun... Vă promit!...“ .

Au plecat bucuroşi, mulţumindu-mi pe-ntrecute... Iar Andrei, care n-a rezistat propunerii...

Noul număr al revistei se afla în tipografie. Urma să apară peste vreo două săptămîni... Materialul era ales şi tehnoredactat. N-am avut încotro : am renunţat la conţinutul unei pagini întregi, publicînd, în loc, douăzeci de poezii ale lui Andrei Costescu. Deasupra paginii am scris un titlu mare : *DEBUT* /... Revista a căpătat astfel o nouă rubrică...

...Scrisă într-un moment de mare trăire, prima poezie, cu care deschideam acea *pagină,* se intitula *In ţara mea !...* Mă impresionase faptul că acel băiat fusese în stare să prindă un sentiment atît de puternic şi de nobil în vorbe de o mare simplitate, de adevăr şi de frumuseţe, cărora le dăduse însă o cadenţă solemnă şi gravă, cu un ecou ce-şi poate prelungi viaţa cu mult peste graniţele clipei... Adriana Mărgineanu, colega lui, a recitat-o în prima şedinţă de cenaclu şi-apoi, la scurt timp, în cadrul unei serbări, la care a participat întreaga şcoală... Răsună şi acum în mine cuvintele rupte din sufletul unui copil, cuvinte ce-ar fi putut să capete rostire din partea unui întreg popor :

„Popas la ţărmul mării Dac-ai
să faci cîndva,
Şi din adînc de ape Spre tine s-
o-nălţa Zbuciumul trist al lirei
Din cîntul vechi de bard, Ori ţi-
or doini din frunză Codrii
măreţi de brad,

Pe plaiuri de baladă
Cîndva, de vei urca,
Să ştii atunci, drumeţe, Că eşti
în ţara mea !
Şi de va fi, vreodată,
Să întîlneşti în cale Sub
negura furtunii Care se
iscă-n zare O masă-
mbelşugată,
Miros de busuioc,
Şi aur în pahare,
Şi chiot de noroc,

Şi vorbe de bineţe Ţi s-or
rosti, cîndva,
Tu să răspunzi, drumeţe,
Că eşti în ţara mea !

Iar dacă vreodată Nori
grei s-or aduna,
Şi cît e zarea albă Lumină
n-oi afla,
Şi-o prinde să vuiască
Măreţul trup de brad,
Să spumege talazuri Ce-n
lava vieţii ard,
Să te fereşti, atunce,
Străine, de-a intra !...
Şi să nu uiţi, vreodată,
Că asta-i ţara mea !"

Un suflet mare şi frumos — cu învolburări, din cind în cînd, de nepătruns —, un suflet din care ţîşniseră, ca dintr-un şuvoi, atîtea poezii — adevărată panoramă de frumuseţi şi de simţire copleşitoare :

„Ne-ai învăţat să credem In schelele
cu vîrfuri înfipte In seninul cerului,
In vasele de lut
Ce vorbesc cu glasul pămîntului Şi-n viile
mustind de sevă Ca un preludiu al urdoarelor pline !" se adresa Andrei, în numele generaţiei sale, *PARTIDULUI*...

„Ne-ai învăţat să credem
In pîinea coaptă
Scoasă aburind din cuptoare,
In scările dintre cer şi pămînt.
In înaltul zborurilor Fără ameţitoare prăbuşiri...
In mîinile aspre şi bătătorite Şi-n buzele arse de
sete şi dor !
Ne-ai învăţat să credem în noi înşine,
In garoafele roşii ale inimilor noastre,
In paşii legănaţi ai visurilor...
> Ne-ai învăţat să cîntăm...
Şi primele cîntece ţi le închinăm *Ţie* J"...

„Vă mulţumesc din tot sufletul, tovarăşe director !" a spus Andrei, iar vorbele lui au curs ca o apă lină, fără nici un fel de obstacol.

Adriana, Adina şi Virgil, care îl însoţeau, au făcut ochii mari...

M-am ridicat de la birou, prefăcîndu-mă că nu observ faptul că Andrei nu s-a mai bîlbîit. M-am apropiat de el, i-am strîns mîna şi

l-am sărutat pe amîncioi obrajii.

„Tu să le mulţumeşti colegilor tăi, celor trei, pe care-i vezi aici ! Cine ştie cînd te-aş fi întîlnit, dacă ei nu te-a- duceau la mine ! am spus. Iar eu îţi mulţumesc ţie, îţi mulţumesc pentru plăcerea pe care mi--a procurat-o lectura poeziilor tale, pentru ceea ce eşti şi, mai ales, pentru ceea ce sper să devii ! De mîine te aştept la cenaclu ! Am mare nevoie de tine acolo !“

„E nevoie de mine acolo ? Cum aşa ? a spus băiatul, nedumerit. Eu, ştiţi...“ şi iarăşi a început să se bîlbîie...

„întotdeauna şi oriunde e nevoie de un om care gîn- deşte, care are curajul să exprime ceea ce gîndeşte şi care, pe deasupra, ştie să exprime acest lucru într-un chip interesant !“ am mai spus, îmbrăţişîndu-i pe toţi şi lăsîn- du-i să plece la treburile lor...

Toată şcoala îl cunoştea acum pe Andrei Costescu. Aveam încă un poet !...

Colegii de clasă ai acestuia parcă nu mai auzeau nici Un fel de bîlbîială, cînd băiatul răspundea la lecţii.

Şi hiembrii cenaclului s-au obişnuit repede cu el. De La o vreme, intervenţiile lui. Andrei în comentarea lucrărilor celorlalţi elevi erau atît de substanţiale şi făcute într-un limbaj elevat, cu claritate şi fineţe, încît n-ai fi crezut că băiatul are doar paisprezece ani. Tot mai stăpîn pe cuvînt şi pe regimul curgerii acestuia, citind în ochii colegilor şi ai dascălilor lui preţuirea, Andrei Costescu va-lorifica, din plin, nenumăratele sale lecturi, zilele şi nopţile de îndelungă meditaţie, tăcerile sale din atîţia ani. Un zăgaz se rupsese parcă şi şuvoiul nu mai putea fi stăvilit 1 Un zăgaz în porţile căruia bătuseră — spre a le desfereca — şi trei inimi de copii !...

Scrie ca să ***păstrezi florile gîndului tău*** /...

;..Gîndurile lui Andrei, pentru cei trei colegi ai săi, au umezit ochii *culegătorului de semne...,* de sub mîna căruia se năştea, de fiecare dată, *Piciorul de plai...* al şco-^ Iii noastre... |

„Doamne, de ce mai sînt în stare şi copiii ăştia !... al exclamat, atunci, omul din faţa casetelor cu litere dej plumb, îndepărtînd cu mîneca de la cămaşă pînza ca def păianjen, ce i se aşezase pe ochi..." I

— Dănuţ, ştii că am un vecin pe care-1 cheamă ca pe] tine ? |

— Nu, de unde să ştiu ?!

— Da, am ! Numai că Dan, vecinul meu, e cel mai ţ neastîmpărat copil de pe scara noastră !... Să ştiţi că acest' lucru nu-1 spun eu... Eu, în general, mă feresc de asemenea

superlative... mi se pare riscant să afirmi despre cineva că „e cel mai..." Dacă greşeşti ? Nu se ştie niciodată !...

„Cel mai neastîmpărat copil de pe scara noastră" l-au numit prietenii lui, cei cu care se joacă, mulţi dintre ei colegi de şcoală, de clasă. Chiar mama lui — am auzit-o eu într-o zi —, sătulă de năzbîtiile fiului, i-a spus : „Dănuţ, să ştii, eu cred că nu e altul mai nebun ca tine pe scara noastră ; ce pe scară ? In tot blocul !“

Băiatul a rîs, a sărit într-un picior, i-a „furat" mamei un sărut pe obraz şi a rupt-o la fugă. Dintr-un salt, a fost peste gărduţul de fier ce se străduieşte să apere, de mingile copiilor, florile din faţa blocului, cu trei paşi a traversat rondurile de trandafiri, s-a căţărat, cu mare dexteritate, pe gardul şcolii (blocul nostru e vecin, după cum ştiţi, cu şcoala la care învaţă Dănuţ, ca şi toţi copiii, elevi pînă la clasa a VIII-a, din blocurile din jur) şi dus a fost. Cred că s-a oprit în spatele clădirii, acolo unde se încing meciurile de fotbaL

„Ce să-i fac ? Ce să-i mai fac ? se văicărea, neputincioasă, mama lui Dan. Spuneţi şi dumneavoastră — mi se adresă femeia, realmente necăjită ; ce mă fac eu cu copilul acesta ? Cred că soluţia cea mai bună e aceea pe care o propune bărbatul meu : acum, cît se află în vacanţă, îl închidem în casă, de dimineaţa pînă seara. Pe sora lui, Mirela, o lăsăm liberă, ea e mai cuminte, dar pe Dan să ştiţi că o să-l închidem în casă ! Nu se mai poate, e cel mai zvăpăiat dintre toţi copiii de pe scară !“...

„Ştiu eu ce să zic ? i-am spus, îndoindu-mă de «soluţia» găsită de capul familiei, care locuieşte într-un apartament aflat exact deasupra apartamentului meu. Dumneavoastră vă cunoaşteţi mai bine copilul, eu n-am avut timp să stau de prea multe ori de vorbă cu Dan. II cunosc indirect. Vă pot spune că atunci cînd mă aflu acasă, recepţionez cu fidelitate toate *semnalele* pe care mi le transmite prin... plafoanele camerelor. Pe Dan îl aud însă în mod cu totul deosebit, şi nu numai că îl aud, îl şi simt... Cînd aleargă el dintr-o parte în alta a apartamentului dumneavoastră, am impresia că nu vrea neapărat s-o prindă pe Mirela, ci să ajungă... la mine, şi nu pe uşă, ci... prin plafoane.

Intr-o dimineaţă ne-am întîlnit, întîmplător, pe scară. Dan m-a salutat politicos (că, altfel, e băiat cu mult bun simţ) şi-atunci eu mi-am permis să-l opresc şi să-i spun : «Ia ascultă, vecine Dănuţ» (ştiţi că noi aşa ne adresăm unul-altuia : cu «vecine» ; Dan l-a auzit odată pe soţul dumneavoastră spunîndu-mi aşa şi, de-atunci, aşa îmi spune şi el. Am împrumutat şi eu apelativul, fiindcă acesta este situaţia — sîntem vecini), deci, repet, i-am zis : «Ia ascultă, vecine Dănuţ, tu eşti supărat pe mine ?»

«Eu pe dumneavoastră ? mi-a răspuns mirat băiatul, ştiţi bine că n-am nici un motiv. Poate, dimpotrivă, ce *poate,* sigur !»

«Atunci de ce vrei să mă omori ?» am continuat, spre şi mai mare mirarea băiatului...

«Să vă omor ? !»... a făcut el ochii mari.

«Da, să mă omori !»

«Cum ?!»...

«Aşa, bine !... provocîndu-mi infarct !»

«Rîdeţi de mine», a adăugat el, nesigur.

«Nu rîd deloc ! i-am răspuns, ce, acesta e lucru de rîs ? Tu ştii că eu sînt bolnav de inimă ?»

«Da, am aflat atunci, clnd a fost cutremurul... Vi s-a făcut rău ; a trebuit să vă ducă tata la spital, a condus el maşina dumneavoastră, ştiu !»

«Păi, vezi ? mai zisei. Atunci de ce ţii să *cutremuri* în fiecare zi casa în care locuim ? Nu ţi-e milă de mine ? Dacă mor ?! Vrei să mă ai pe conştiinţă ?»-...

Băiatul n-a mai zis nimic. A plecat ochii şi nu m-a mai privit. înţelesese despre ce e vorba.

«Uite ce e, vecine, am mai spus eu, ca să-l scot din încurcătură. Facem o înţelegere ?«■

«Ce fel de înţelegere ?»■ m-a întrebat, înviorat dintr-o dată.

«Vii în seara aceasta la mine, mai stăm de vorbă şi,... îţi dau un orar ; mai ai tu unul, cel de la şcoală; îţi mai dau şi eu unul, orarul prezenţei mele acasă. Munca mea mă obligă să lucrez, uneori, acasă, să scriu... Aşa că... De acord ?>► l-am întrebat.

«Sigur că da !*■ mi-a răspuns băiatul...

Seara a venit, a primit orarul şi, de-atunci, adică de vreo zece zile, Dănuţ se străduieşte să-mi respecte liniştea şi... sănătatea !... De aceea, cînd ştie că sînt acasă, îl aud strigînd la surioara lui : «Mirela, potoleşte-te, nu mâi face scandal, că-1 deranjezi pe vecinu’ de jos. E acasă, scrie !»...

In ceea ce priveşte «soluţia» propusă de soţul dumneavoastră... aş zice s-o mai amînaţi vreo săptămînă. Am cîteva zile de concediu şi... lucrez, în timpul acesta, acasă. Aş prefera să-l ştiu pe Dan afară, la joacă, nu în apartamentul de deasupra capului meu...»-

Vecina a zîmbit cam încurcată şi... ne-am despărţit...

Peste două zile, aflîndu-se încă în concediu, a plecat, pentru o săptămînă, undeva, la ţară. A luat-o cu ea numai pe Mirela, „fiindcă — v-am spus — ea e cuminte". Pe Dan l-a lăsat acasă, cu soţul, „să-l pedepsească, deoarece e obraznic, neastîmpărat'[1] — nu soţul, ci Dan, despre el este vorba. N-am înţeles însă prea bine pe cine a vrut să pedepsească : pe Dan, pe soţ, pe... alţii ?!...

In graba plecării, vecina a uitat să-i comunice soţului rugămintea mea de a amina aplicarea „soluţiei" cuminţirii lui Dan... De aceea, chiar în prima zi, în care ea se afla „la ţară“, iar eu acasă, în concediu, hotărît *să mă odihnesc activ, creator,* Dănuţ... fusese închis de către tatăl său în apartament.

M-am sculat de dimineaţă şi m-am apucat de lucru. Deasupra mea, linişte perfectă ! „Ce s-o fi întîmplat ? mă gîndeam. Unde să fie Dan ?“

Aflasem, cu o seară înainte, ce se petrecuse cu plecarea în provincie... „L-o fi luat vecinul cu el la fabrică !“ mi-am zis, sperînd într-o minune.

Se vede treaba însă că „minunile"..,

Dintr-o dată aud : du-du-du-du !... deasupra mea. Plafoanele au început să se cutremure, lămpile să se mişte... Apoi : zdrong ! zdrong ! zdrong ! clanţa uşii de la intrarea... în apartamentul de deasupra. Zgomotele au fost urmate de un strigăt sfîşietor : „Tatăăă !!!...“

„Bietul Dan !“ îmi zisei şi... „bietul de mine !“...

S-a plimbat, timp de o oră, ca un leu în cuşcă, dintr-o cameră în alta, la bucătărie..., iarăşi în camere...

Copiii se jucau afară, sub ferestrele noastre. Cineva l-a strigat pe Dan, mirat că nu apăruse pînă atunci. De obicei, el era primul afară şi-i striga pe ceilalţi... şi ultimul care se îndura să intre în casă.

Dan a apărut la fereastră şi, cu un glas înmuiat în lacrimi, i-a răspuns lui Marius, un coleg de-al său :

„Nu pot să vin, Marius, m-a încuiat tata în apartament şi a luat cheile cu el. N-am cum să ies !“

„Te-a încuiat în casă ? !“ a zis Marius, nespus de mirat... „Ha-ha-ha-ha !“ izbucniră copiii într-un rîs ce se amplifica, se amplifica...

Am ieşit la fereastră şi i-am rugat 6ă meargă în curtea şcolii să se joace !

M-au ascultat şi-au plecat imediat. M-am adresat apoi lui Dan, pe care l-am chemat la geam şi l-am sfătuit ce să facă spre a nu se plictisi, pînă ce avea să sosească tatăl său.

„înnebunesc pînă diseară, a zis el. Ce sa fac ?“

„N-ai nici o carte în bibliotecă ? Citeşte !“ i-am spus. „Am să citesc ! a mormăit băiatul nemulţumit. Ceilalţi cu mingea şi eu să citesc ! Pe-aşa o vreme să stai în casă şi să citeşti! Halal vacanţă !“

A mai bodogănit cîtev» minute şi apoi s-a liniştit !...

Dacă l-ar fi urmărit cineva în timpul acesta pe Dănuţ, ar fi avut ce să vadă !... Eu n-aveam cum să ajung la el, să-l observ. îmi puteam închipui însă... Dar totul mi-a fost povestit a doua zi chiar de Dan...

Mai întîi a scotocit prin toată biblioteca. Nu-1 atrăgea nimic. Volumele de aventuri, pe care el singur le cumpărase, le citise pe toate... Nişte cărţi cu povestiri istorice — le citise şi pe-acestea... A dat de-o parte mai multe volume de poezii. Poeziile nu-i prea plăceau. Ba nu ! Eminescu îi plăcea, şi Coşbuc, şi Topîrceanu ! Ei, îi plăceau şi ale altora, dar nu aşa ca *aventurile...*

A dat peste o carte nouă, pe care n-o mai văzuse: *Incognito* /...

„Incognito /... a murmurat Dănuţ, mişcînd buzele a mirare. Ce titlu !... Dar ce naiba înseamnă *Incognito* ? O fi vreun nume ?!... Uf ! că i-am spus mamei să-mi cumpere un dicţionar, doar aşa ne-a zis profesoara de limba română !... Mda ! exclamă el. Păi, parcă mi-a dat bani să-mi cumpăr singur. Şi ?... am mai luat nişte aventuri !... *Incognito, Incognito...*" tot mesteca Dan vorba, cu ochii în tavan... „Aha ! Am găsit! şi-a spus. bucuros... E ăla de la televizor, pe care-1 juca, mai demult, Florin Piersic..., personajul acela care-şi ascundea adevăratul nume... E clar, dacă l-am văzut, ce să-l mai citesc ?“

Puse, totuşi, volumul pe masă (primul volum al romanului lui Eugen Barbu) şi se îndreptă spre aparatul de radio. Invîrti butonul, sperînd să audă ceva din emisiunea „Melodia preferată"... Dar, în loc de acordurile muzicale aşteptate, îi intrară în urechi vorbele repezite ale unui reporter :

- „Stimaţi ascultători — începu reporterul — ne aflăm cu microfonul în atelierul de strOngărie al Uzinelor «23 August» ; stăm de vorbă cu maistrul Costache Bărbulescu, pe care-1 rugăm să ne explice cum a reuşit echipa pe care • o conduce să realizeze o foarte importantă depăşire de plan pe luna în curs“...

„Maistrul Costache Bărbulescu, de la Uzinele... Păi ăsta e tata !“ zise, plăcut surprins, Dănuţ. „E tata, e tata, îl cunosc şi după voce !... Ia uită-te cum vorbeşte şi ce spune ?!... «Disciplină», «seriozitate în muncă», «responsabilitate de comunişti», «dăruire», «totul este pentru noi» ! Bravo ! Şi-acasă ai zice că e mut ! Abia scoate, din cînd în cînd, cîte o vorbă ! Hm ! Ii place să vorbească la radio dumnealui!», mai spuse Dănuţ, cu un fel de ciudă ce nu putea acoperi, totuşi, mîndria de care era cuprins ascultîndu-1 vorbind *la radio* pe tatăl său...

„Maistrul Costache Bărbulescu ne este ca un părinte, începu să spună cineva din echipă. Rezultatele la care am ajuns se datoresc, în primul rînd, dumnealui, om extrem de capabil, de bun şi de harnic, care **9** ştiut să creeze în colectivul nostru o excepţională atmosferă de muncă, de într-ajutorare ; el ne-a învăţat meseria...

„Asta înseamnă — interveni reporterul — că fiecare membru al *familiei* dumneavoastră de muncă îşi respectă obligaţiile, le îndeplineşte, dînd ascultare celui ce se află în fruntea acestei *familii...*"

„Pe un părinte, pe un învăţător sau profesor, trebuie să-l asculţi !“ interveni tînărul strungar, care vorbise înainte. „Să-l asculţi şi să-l urmezi !“

„Să-l asculţi şi să-l urmezi!“ repetă, fără să vrea, Dănuţ... Da ! Da ! Da ! Şi eu ? Eu cum îl ascult ?!... Eu nici măcar nu ştiam că tata e maistru... «Tatăl meu este strungar la Uzinele...», aşa am scris, astă-primăvară, în compunerea pe care ne-a dat-o diriginta... «Ce ştiţi despre părinţii voştri» ? se intitula compunerea. «Aproape nimic !*■ îmi venise să răspund. N-aş fi spus decît adevărul... La

urma-urmei, ce ştiu eu despre tata şi despre mama ?“ se întrebă, cu seriozitate, Dan... „Aproape nimic!" fu răspunsul. „Atunci am scornit tot felul de lucruri, compunerea a fost apreciată, iar eu am uitat că nu ştiu aproape.nimic despre ei...“

Emisiunea se terminase ! Dănuţ rămăsese gînditor pe fotoliu...

Deodată se ridică, luă cartea de pe' masă şi ieşi în balcon... Se aşeză în balansoarul peste care se jucau razele fierbinţi ale soarelui...

Cu cartea pe genunchi, începu să se legene în sus şi în jos. Firele aurii ale razelor se mişcau o dată cu el, de parcă s-ar fi aflat în braţele unui scrînciob miraculos ce-1 purta, în fiecare secundă, pînă la soare şi înapoi...

...Totul în jurul lui se făcea roz-trandafiriu, frumos de tot şi el zbura ca un fulg, ca o petală de cais, luată de vînt...

Se învîrti, mai întîi, în jurul blocului...'

„Ia să vedem noi ce fac prietenii mei ?“ îşi spuse în gînd... Trecu peste rondurile de flori, fără să le calce, peste gardul şcolii, în care, uneori, îşi agăţa pantalonii, se ridică şi mai sus, deasupra clădirii, ca să ajungă în spate, acolo unde fotbalul era în toi...

Marius înainta cu mingea, dribla în stînga şi în dreapta, se apropia vertiginos de poartă, gata, gata să tragă. Era singur, faţă în faţă cu portarul. Golul nu putea să-i mai scape. Dănuţ parcă şi vedea satisfacţia pe faţa prietenului său, în momentul în care ar fi strigat : „Goool !“...

„Hai să-i jucăm o festă domnului Marius, centrul atacant al blocului nr. 15, să vedem ce zice ?“ îşi spuse Dan, în timp ce cobora din înălţimile la care se urcase şi se apropia, fără să fie văzut, de mingea care alerga spre poartă, împinsă de, piciorul harnic şi priceput al prietenului său... Marius încetini puţin ritmul, îşi potrivi mingea din mers, în aşa fâl încît să-i vină numai bine şi.,, şut I..., trase puternic, gîndindu-se că golul acesta va fi imparabil!...

Dar, ce să vezi ?... Mingea, în loc să-şi continue traiectoria imprimată de autorul eelor mai multe goluri („gheata de aur“ a cartierului, cum fusese supranumit), hop ! se întoarce, deodată, pe deasupra capului lui Marius, continuă drumul peste capetele tuturor celorlalţi jucători, care o urmăreau cu gura căscată, şi aterizează în poarta adversă... -Portarul echipei lui Marius a rămas perplex. Nu-i vine să creadă !...

„Formidabil!“ au strigat, în cor, toţi jucătorii, neîn- ţelegînd nimic din ceea ce se întîmplase...

Dănuţ îşi freca mîinile de bucurie şi chicotea pe înfundate, să nu-1 audă careva şi să-l descopere. Apoi, se înălţă deasupra „stadionului", hotărît să-şi continue zborul, lăsîndu-şi prietenii antrenaţi într-un scandal nemaivăzut. Se certau ca proştii, pentru

că nu ştiau cine a tras mingea aceea formidabilă. Se făceau tot felul de presupuneri. In fine, el i-a lăsat „proşti", să-şi bată capul, că
de-aceea îl *'aveau*.........Foloseşte capul, băiatule, de-aceea îl porţi pe umeri, să ţe ajute la încurcătură, foloseşte-], că se mucigăieşte altfel!“ aşa le spunea, uneori, „Pitagora", profesorul lor de matematică, atunci cînd se uitau miraţi la problemele sau exerciţiile de pe tablă, fără să le găsească vreo pistă de rezolvare, deşi lucrul n-ar fi fost deloc dificil, dacă şi-ar fi pus mai mult capul la contribuţie...

Trecu peste un şir de blocuri şi ajunse într-o stradă vecină... Aici, pietrele, frumos aşezate înainte, erau acum răscolite, aruncate de-o parte şi de alta, iar pe mijlocul străzii, cupa unui excavator săpase un şanţ adînc unde urmau să fie montate ţevi groase, prin care să curgă apa fierbinte de la termocentrala din apropiere, spre a încălzi şi locuinţele de pe strada aceasta. Muncitorii care se în-deletniceau cu treaba respectivă nu ajunseseră cu şatiţul nici la jumătate. Iar acum se odihneau...

„O să-i apuce pe bieţii oameni iama !“ bombăni Dănuţ.

Intră, furios, în cabina excavatorului, puse mîinile pe manete şi începu să-l manevreze, de parcă toată viaţa ar fi făcut acest lucru... Cupa excavatorului îşi înfigea lacomă ghearele în pămînt, prindea cît putea din el şi-l căra apoi într-o parte sau în alta... Intr-o oră, o oră şi Jumătate, în timp ce „s-au odihnit" cei ce erau plătiţi să facă această treabă, Dan a reuşit să sape şanţul pînă la capătul străzii... Ultima încărcătură de pămînt a slobozit-o peste cei ce tîndăleau. Au sărit drept în piţioare, speriaţi... Cînd au văzut excavatorul deasupra lor, au înlemnit. Braţul întins, cu gura cupei deschisă şi legănîndu-se, s-a mişcat spre dreapta şi s-a oprit în marginea şanţului. Minunaţi de ceea ce vedeau, căutau cu privirea pe cel care mînuia excavatorul. Nimeni! în cabină nu se vedea nimeni! Cîţiva au început să cerceteze locul înfricoşaţi, mai ales cîad au constatat că şanţul este săpat pînă la capăt...

I-a lăsat şi pe ei singuri să dezlege „problema" şi.a plecat mai departe.

„încotro o fi uzina în care lucrează tata ?“ se întreba Dănuţ.

„Ce ruşine, să nu merg eu niciodată, pînă acum, la uzina unde tatăl meu munceşte de peste douăzeci de ani ! Să nu ştiu nici măcar încotro şe află ! Halal fiu de strungar, de maistru-strungar !“ spuse băiatul cu mîndrie.

Se aplecă, din zborul lui, spre urechea cuiva şi-l întrebă politicos : „Nu ştiţi dumneavoastră încotro se află Uzinele...?"

„Ba da !“ răspunse, amabil, omul întrebat, întorcînd, în clipele acelea, capul spre stînga, către cel ce se interesa...

Cînd îl văzu, Dănuţ îngheţă... *„Pitagora !“* El era, tocmai pe el îşi găsise să-l întrebe !...

„Ce e cu tine, Bărbulescu Dan ?“ întrebă, la rîndu-i, profesorul.

„Vă rog să mă iertaţi, tovarăşe profesor, n-am vrut"..., se bîlbîi Dănuţ. *

„Ce n-ai vrut, băiatule, ce n-ai vrut ? Nu mai doreşti să ştii încotro se află Uzinele... ? Mă bucur că m-ai întrebat. Faptul că ai început să pui întrebări e pozitiv, înseamnă că ai început să lucrezi cu capul şi asta îmi dă speranţe pentru noul an şcolar. Poate ai să te ridici din rîndul celor ce se tîrăsc în coada clasei... Ce zici, n-ai vrea ?"...

„Cum să nu, tovarăşe profesor, cum să nu ! răspunse, cu sufletul la gură, Dănuţ. Vă rog să-mi permiteţi să vă ajut să căraţi plasele acestea !"

„Aşa ! Bravo ! Ai devenit şi un băiat atent, îmi place !" mai zise Pitagora", încredinţînd elevului său o plasă mai mică, plină cu zarzavaturi. „Ce să fac ? adăugă el, soţia mea e cam bolnavă, o mai ajut şi eu la treburi, măcar în vacanţă !"...

„Sigur, sigur, e foarte bine, foarte frumos ! se pomeni Dan apreciind munca profesorului. Şi eu tot aşa... Vă rog să mă iertaţi, tovarăşe profesor, de data aceasta n-am vrut să fiu obraznic, vă rog să mă credeţi... Cum o să-mi permit eu să apreciez ce faceţi dumneavoastră, eu, care..., dar ce să mai vorbim, îmi cer mii de scuze..."

„Dar nu s-a întîmplat nimic, Bărbulescule, n-ai spus nimic rău !... Uite că tocmai am ajuns. Aşaaa ! făcu profesorul, luînd plasa din mîna lui Dănuţ. Iţi mulţumesc mult, eşti un băiat bun, Bărbulescu, am să ţin minte !"...

„Tovarăşe profesor, tovarăşe profesor, vă rog, n-am vrut, nu pentru asta..."

„Bine, bine, hai, linişteşte-te ! zise -«Pitagora». Uite, dacă vrei să ajungi la Uzinele..., pe care le cauţi, ia-o drept înainte. Te urci în *tramvaiul 23* şi, peste una, două, trei... şapte staţii, cobori. Ţine minte, a şaptea staţie ! Hai, du-te, la revedere ! îţi mulţumesc !"...

„Eu vă mulţumesc, tovarăşe profesor, vă mulţumesc mult !..." mai spuse Dănuţ, bucuros că a scăpat.

Ce să ia el *tramvaiul 23 ?* Nici vorbă ! Sus, în zbor, dintr-o dată !...

O luă pe deasupra străzii, numără staţiile, cele şapte şl, în cîteva secunde, fu la porţile uzinei...

„Mamăăă ! Ce colos !" se minună băiatul...

Intră repede în vorbă cu portarul, spunîndu-i, mîndru, că el este feciorul maistrului Costache Bărbulescu, de la strungărie, „trebuie să-l cunoşti dumneata, s-a vorbit şi la radio despre el, chiar astăzi s-a vorbit..."

Nu i se mai oprea gura ! Portarul s-a uitat lung la flăcăiaşul de doisprezece ani, a înţeles bine despre ce este vorba şi, zîmbindu-i, i-a răspuns :

„Sigur că-1 cunosc pe maistrul Costache. Uite-1, chiar acum vine pe aleea principală. S-a sunat ieşirea din schimb. Aşteaptă-1

aici, în cîteva secunde îl întîlneşti".

„Tată, tată ! strigă Dănuţ, cînd îl zări pe tatăl său în mijlocul unui grup de muncitori. Am venit să te iau de la uzină !“...

„Dănuţ, Dănuţ ! scoală, băiatule, ai adormit la soare, să nu ţi se facă rău ! Ştii că ai mai făcut o dată insolaţie !...

Cînd a dat cu ochii de tatăl său, Dan s-a ridicat grăbit din balansoar, l-a cuprins cu braţele pe după gît şi-a început să-i spună, cu ochii în lacrimi :

„Tată, tată, îţi mulţumesc că m-ai închis in casă. A fost aşa de bine !... Am aflat atîtea lucruri despre tine !... Iţi mulţumesc, tăticule !...“

„Ce e cu tine, băiatule ? spuse maistrul îngrijorat... Dumnezeule, s-a speriat copilul, s-a speriat copilul!... Numai capul maică-ti e de vină, ea a găsit «soluţia» să te cuminţeşti... Auzi, tîmpenie, să încui copilul în casă ! Ei, nu, de mîine s-a terminat! De mîine, Dănuţ, tată, te iau cu mine la uzină. Am acolo cîţiva băieţi, ceva mai mari decît tine. Fac practică, învaţă meserie. Sper să te împaci bine cu ei. Poate mai înveţi şi tu cîte ceva. Vrei, spune „Sigur că da, tăticule, de mîine mergem la uzină ! Mergem la uzină, la uzină !... a început să ţipe Dănuţ, sărind prin casă. Dar să ştii — a adăugat el — că toată vara merg cu tine la uzină, nu numai săptămîna aceasta, cît lipseşte mama. E clar ?“ mai întrebă Dan autoritar.

„E clar, fiule ! toată vara ! Te iau cu mine toată vara!“ „Bravooo ! Bravooo ! ţipă, din nou, băiatul şi ţopăia de colo pînă colo... Deodată se opri, se uită la ceasul din perete şi, ducînd un deget la gură, spuse în şoaptă :

„Şşşt 1 *Orarul* vecinului de jos ! şi arătă spre parchet. E acasă, lucrează !“...

Şi începu să păşească prin casă, de parcă ar fi călcat pe ouă şi n-ar fi vrut să le spargă.

„Orarul vecinului ? întrebă tatăl, înălţînd din umeri. Asta ce mai e ?“

Dănuţ făcu un gest cu mîna, adică „s-o lăsăm baltă", ori „îţi explic eu altă dată !“, întoarse spatele şi se îndreptă spre bucătărie.

Maistrul Costache Bărbulescu îşi urmă fiul, fără să priceapă, deocamdată, ce e cu „orarul vecinului"... ■

Dar, parcă, în viaţă se pricep aşa, toate, dintr-o dată?!...

3

Ruxandra, cea mititică — nepoata nepoţilor mei, Dan, Alexandru, şi Mihaela — se joacă, acum, de una singură. De fapt, nu se joacă, *munceşte.* Aşa mi-a şi răspuns cînd am întrebat-o ce face : „Muncesc, nu vezi ? Desenez !“...

Intr-adevăr ■ *munceşte,* desenează !... Colorează, mai exact spus, .o carte specială (destinată pentru aşa ceva), pe care i-a adus-

o Coca.

Iat-o, a *umplut* cîteva pagini !...

— Şi-acum să-ţi arăt cum *scriu* eu ! îmi spune, plină de importanţă.

— Ce vorbeşti ! Mă mir !... Ai învăţat deja să scrii ?

— Sigur că da ! Vrei să-ţi arăt ?

*— Vreau !...

Ruxandra părăseşte masîa, de sub umbrarul făcut de p boltă de viţă de vie şi aleargă în casă, în camera ei. Se întoarce, după cîteva minute.

— Uite ! îmi arată, deschizînd un caiet. Aşa-i că scriu frumos ? Tata zice că scriu foarte frumos !... Mama mâ mai ceartă cînd greşesc...

Privesc caietul cu... liniuţe aplecate la dreapta..., aplecate la stînga... cu bastonaşe şi ovale...

— Bravo, Ruxandra ! o felicit şi-o mîngîi pe părul ei blond şi buclat, numai inele... E foarte frumos !... Vrei să-mi citeşti şi mie puţin ce-ai scris aici ? îi arăt o pagină, plină cu *semne...*

Fetiţa se uită lung la mine, vrînd paroă să mă întrebe cum de nu pricep şi singur atîta lucru...

— Păi, cum *să-ţi citesc* — se hotărăşte să-mi răspundă — dacă sînt numai liniuţe şi bastonaşe şi... Nu vezi că nu sînt litere ? Literele le încep... (se gîndeşte ea puţin şi-apoi precizează)... de mîine ! Le ştiu pe alea, de tipar. Dacă vrei, pot să mă iscălesc cu ele... Vrei ?!...

— Sigur că vreau !...

In timp ce Ruxandra „se iscăleşte" cu literele „alea de tipar“, eu... intru... în prima sală, din dreapta, de la parterul clădirii liceului...

Elevii clasei întîi, între care se află şi Răzvana — fetiţa unor prieteni —, sînt cu ochii aţintiţi la învăţătoarea lor...

Cu toţii se ridică, într-o clipă, şi mă salută... Le spun că... *mi-era dor de ei* şi că de aceea am venit să-i mai văd. Copiii îmi zîmbesc frumos, dar sînt încurcaţi, neştiind ce se cuvine să răspundă la o asemenea *declaraţie...* Le fac semn să-şi Qcupe locurile lor înbănci, în timp ce mă aşez şi eu, pe un scaun, în spatele clasei...

De cîte ori mă simt obosit, întristat sau necăjit, vin în mijlocul acestor copii sau al altora ca ei — liceul avînd colective de şcolari de la clasa I pînă la a XH-a, fac o baie de puritate, îmi încarc rezervoarele motoarelor cu optimism şi, cînd ies, văd clar cum pe zarea ceasurilor şi a zilelor ce urmează se face lumină...

„Copii, astăzi vom învăţa să desenăm pe caiete *liniuţe...,. liniuţe aplecate la dreapta !* spune învăţătoarea, reluîn- du-şi lecţia. Care este mîna voastră dreaptă ? întreabă ea în continuare. Răzvana, care este mîna dreaptă ?“

Surprinsă, fetiţa — pe care eu pot s-o observ, de la locul în care

mă aflu — înghesuie, în grabă, în buzunarul de la uniformă, ceva pe care-l ţinea tocmai în mîna dreaptă. S-a îmbujorat toată la faţă, dar, revenindu-şi repede, ridică braţul, spre a răspunde la întrebare.

„Bine, Răzvana !“ se aude glasul învăţătoarei, căreia, ca şi mine, nu-i scăpase gestul şcolăriţei.

„Copii — reia *tovarăşa,* ridicăm acum, cu toţii, braţul drept, ca să ne convingem că nimeni nu va greşi !... Gata, porunci ea : braţul drept, sus !“

O pădure de mînuţe, cu degeţelele bucălate, creşte, dintr-o dată, deasupra băncilor. Unii dintre copii, privind-o cu atenţie pe învăţătoare, a cărei *dreaptă* căuta, de asemenea, către plafonul clasei, începură să-şi schimbe mîna, ridicînd-o pe cealaltă, în aşa fel, încît —; îşi făcuseră ei repede un calcul, „să fie pe aceeaşi parte cu *tovarăşa" !* Corectîndu-i, învăţătoarea se aşeză şi ea cu faţa către tablă, fără să schimbe, din poziţia în care se afla, mîna...

„Acum, da, se potriveşte !“ şoptesc cîteva mogîldeţe din bănci, convingîndu-se definitiv asupra *adevărului* mu- mi *drepte.* O ridică, încă o dată, ca să nu mai fie nici un dubiu...

„Mîna dreaptă este aceea cu care scriem, copii! mai precizează învăţătoarea. Deci acum ştim în ce parte *să aplecăm* liniuţele. Şi, apropiindu-se de tablă, începe *să deseneze* frînturi de beţe, aşezate la mici intervale precum ulucile dintr-un gard, dar care, spre deosebire de acestea, deşi nu sînt prinse în nici un cui, şi cu toate că sînt aplecate spre dreapta, nu cad ! Chiar aşa şi spune un băieţel, Adrian, colegul de bancă al Răzvanei :

„Tovarăşa — remarcă el — liniuţele acestea seamănă cu ulucile de la gardul bunicii, numai că sînt plecate într-o parte şi uite că nu cad, deşi nu sînt bătute în cuie !“ Copiii rid de remarca făcută de Adrian. Rîde şi învăţătoarea, în timp ce îşi plimbă privirile peste feţele acelea, ca nişte petale de trandafiri, de pe care poţi sorbi aromele prospeţimii şi ale nevinovăţiei...

Ochii calzi ai femeii de la catedră învăluie, din nou, fiinţa mititică şi delicată a Răzvanei.

Simţindu-se observată, fetiţa ascunde iarăşi, cu grabă şi spaimă, în buzunarul uniformei, acelaşi *ceva*, la care privise, pe furiş, cîteva clipe. Învăţăto.area se apropie de fată, o mîngîie cu afecţiune pe cap şi o întreabă :

„Ce ai tu în buzunar, Răzvana ? La ce priveşti tu, din cînd în cînd ?“

Fetiţa caută speriată către învăţătoare. Ochii ei de aramă incandescentă se acoperă pe loc de o boare de ceaţă, buzele — roşii ca sufletul cireşelor de mai — încep să tremure, văpăile din obraji se sperie şi ele, se ofilesc, în timp ce mîna şcolăriţei astupă gura buzunarului, hotărîtă să acopere, cu orice preţ, „comoara de dinăuntru “.

„Vrei să-mi arăţi şi mie ce ai tu în buzunar ? repetă învăţătoarea. Nu te speria, că nu-ţi fac nici un rău ! Hai, arată-mi ! Te rog !“

Incredinţîndu-se că tovarăşa n-o s-o pedepsească, fetiţa scoate din buzunar o păpuşă, o păpuşă mică, ai cărei ochi albaştri, ca seninul unor zile de vară, clipesc, la fiecare mişcare, o păpuşă cu părul precum spicul dat în pîrgă şi cu obraji bucălaţi, cu bluzică albă, din pînzâ topită, tivită la gît, la mîneci, cu spumă de dantelă, iar fustiţa de pe ea este confecţionată dintr-o catifea ce se colorase parcă din aceleaşi ape blînzi ale ochilor.

„Iţi place aşa de mult păpuşica, incit nu poţi să te desparţi de ea nici cînd vii la şcoală ?“ întreabă dăscăliţa.

Fetiţa aprobă, cu un semn al capului.

„Cine ţi-a cumpărat-o ? Tăticu“ sau mămica ?“ adăugă învăţătoarea.

„Mi-a adus-o Moş Gerilă !“ răspunde Răzvana cu o bucurie sinceră...

Copiii din clasă părăsiseră aproape cu toţii băncile, strîngîndu-se în jurul învăţătoarei şi al colegei lor.

„Tovarăşa, tovarăşa — se aud, aproape în cor, mai multe glasuri... şi eu am păpuşă..., chiar mai frumoasă decît a Răzvanei!“...

„Eu am o păpuşă mare, mare, aproape cît mine de înaltă !“ se laudă Corina, o fetiţă dintr-o bancă vecină.

„Eu am o maşină teleghidată, se repede Adrian, colegul Răzvanei, iar eu am un avion" ! spune altcineva..: „Mie îmi place să mă joc cu pistolul mitralieră!" se aude alt glas... Şi, tot astfel, se adună mărturisiri peste mărturisiri..., relevînd un mare adevăr al fiinţei acestor omuleţi, deveniţi, pe neaşteptate, şcolari, rupţi, aproape brutal, de miraculoasa lume a jucăriilor...

„Copii — li se adresează tuturor învăţătoarea (care înţelesese bine acel *adevăr*): de mîine înainte, fiecare dintre voi are voie să vină la şcoală, pe lîngă caiete şi cărţi, pe care le vom folosi pentru învăţătură, şi cu cîte o jucărie, o jucărie micuţă însă, aşa cum este păpuşica Răzvanei, una dintre cele care vă este vouă mai dragă !“

„Uraaa !“ strigă un băieţel din spatele clasei, privind,' apoi, jenat, spre mine.

Ii fac semn că nu s-a întîmplat nimic rău !

„Ce bine ! Ce bine !“ ciripesc cîteva fetiţe, ieşite din bănci şi ţopăind în jurul învăţătoarei...

„Şi-acum, gata ! ne întoarcem la *liniuţele noastre aplecate la dreapta* /“...

A doua zi, mă înfiinţez, din nou, în clasă. Sînt curios sâ văd ce se întîmplă...

Cînd mă vede, învăţătoarea rîde.

„Aţi venit să *ne jucăm* ?“ mă întreabă e=.

„Bineînţeles

„Să vedem dacă avem cu ce

La un semn, băncile 6-au umplut de păpuşi, maşinuţe, avioane, locomotive cu vagoane, de tractoare...

„Bine, copii! aprobă învăţătoarea. Şi-acum... cinci minute ne

jucăm ! Poftiţi !...

Tabloul era greu de descris... Prin faţa catedrei, printre şirurile de bănci, au început să alerge automobile de toate culorile, unele teleghidate, altele cu impuls pregătit pe loc şi urmărit apoi în desfăşurare, unele cu sirenă şi lumini ca la miliţie ori ca la „salvare" ; pe deasupra capetelor zburau, în salturi mai scurte, ori cu volute mai largi, avioane ; pe catedră, o locomotivă „şuiera”, trăgînd după sine cîteva vagoane „încărcate cu călători*' ; în braţele fetiţelor se răsfăţau legănate, mîngîiate, alintate cu murmure de cîntec, tot felul de păpuşi...

Minutele au trecut pe nesimţite...

„Gata, copii ! Jocul s-a terminat! hotărăşte învăţătoarea. Pînă număr la cinci, pe bănci nu mai rămîn decît cărţile şi caietele. Am început : unu, doi,...“

Copiii au ascuns, la repezeală, jucăriile în ghiozdane, aşezîndu-şi, în acelaşi timp, frumos, aşa cum îi învăţase *tovarăşa,* cărţile şi caietele pe pupitre. Răzvana — pe care eu o urmăresc — a strecurat păpuşica în acelaşi buzunar.

Lecţia, de data aceasta, la aritmetică, era în plină desfăşurare. Trecuseră cam douăzeci de minute din timpul destinat ei. Atentă la feţele copiilor, la răspunsurile şi gesturile lor, învăţătoarea văzu (ca şi mine de altfel) cum mîna dreaptă a Răzvanei *se* apropie, tiptil-tiptil, de buzunarul uniformei de şcolăriţă, cum scoate de-acolo păpuşica, pe care, aşezînd-o apoi cu grijă în poală, sub bancă, începe s-o mîngîie cu amîndouă mîinile.

Observînd ochii învăţătoarei opriţi asupra ei, se înroşeşte într-o clipă şi, cu un gest grăbit, înghesuie, fără nici o milă, „fiinţa" aceea de cauciuc în buzunarul binecunoscut...

După cîteva minute, sala se umple, din nou, de larma avioanelor, a maşinilor, de „duduitul" tractoarelor şi al locomotivelor, de cîntece suave de leagăn...

Ies din clasă pe deplin convins că, de-acum înainţe, orele, zilele acestor copii-şcolari se vor hrăni permanent ţi din izvoarele acelei calde vetre din care iradiază atîta bucurie şi înţelepciune : *jocul !...*

După ce mi-a arătat iscălitura ei „proprie", *construită* de mai multe ori din „litere de tipar“, Ruxandra m-a părăsit, optînd să-i explice Cocăi cum a reuşit ea s-o înveţe pe Bella — păpuşa cea mare, primită în dar de la noi, cu un an în urmă — o poezie. Acum păpuşa „spune“ frumos poezia, iar fetiţa, ca să fie sigură că Bella nu greşeşte, îi şopteşte fiecare cuvînt... Coca ascultă cu încîn- tare, angajîndu-se, împreună cu Ruxandra, s-o mai înveţe pe Bella încă o poezie...

Le urmăresc şi eu o vreme... Apoi, „părăsesc" curtea, zîmbind unei imagini ce mi-a rămas dragă, din clipa în care mi-a ajuns în suflet, in urma unei relatări...

...Era dirigintă la prima ei clasă de liceeni... Se scursese un an de muncă... un an şcolar în care, acelor liceeni începători, ca şi

altora, li se rostise, pe diferite tonalităţi şi în cele mai diverse împrejurări: „Fiţi atenţi, *de-acum nu mai sînteţi copii !* Aţi intrat .în liceu, răspunderile sînt mult mai mari ! Trebuie să... trebuie să... trebuie..."

In ziua de 1 Iunie, s-a gîndit să le aducă aminte de copilărie...

A intrat în dasa-cabinet, ca de obicei, în clipa în care soneria îşi încheiase chemarea de reîncepere a activităţii.

Elevii o aşteptau cuminţi, ordonaţi. A aşezat catalogul pe catedră, întrebînd, în acelaşi timp, dacă lipseşte cineva. Toţi elevii erau prezenţi.

După cîteva secunde de reculegere, parcă, profesoara a anunţat că astăzi, 1 Iunie, vor face o oră „ceva mai deosebită".

Atenţia copiilor a crescut. In clasă era o linişte desă- vîrşită. De la înălţimea piedestalului pe care se afla aşezată catedra, profesoara a îmbrăţişat, într-o privire caldă, întregul colectiv, pentru ca, apoi, ochii ei, cu lumini de smarald, să se oprească pe fiecare chip aproape şi să-l descopere, atunci, parcă pentru prima dată. „Au crescut «copiii», chiar într-un an ! se gîndi profesoara. Şi, totuşi..."

Se ridică de pe scaun şi se îndreptă spre unul dintre dulapurile aflate în cabinet. Descuie şi scoase de-acolo cîteva platouri cu bomboane fine din ciocolată, cu prăjituri de tot felul, cu pateuri şi alte asemenea bunătăţi. Chemă cîteva fete s-o ajute,..

Cînd le-au văzut, elevii au rămas, cîteva secunde, fără glas ; apoi au izbucnit în exclamaţii de mirare, de încîn- tare adevărată. Catedra devenise o masă de sărbătoare. Profesoara urcă, din nou, pe piedestal şi, privind încă o dată peste zecile de chipuri, rosti emoţionată :

„La mulţi ani, copii ! Şi-acum, poftiţi ! Serviţi-vă !“ îi invită ea, în continuare...

S-au strîns ciopor în jurul catedrei, al profesoarei. Mîncau, pe întrecute, „cele mai bune bomboane cu care au fost serviţi vreodată", „•cele mai bune prăjituri", „cele mai bune pateuri", „cele mai...“ Deşi cu doza firească de exagerare, vorbele se rosteau cu simţire adevărată. Fetele i-au cerut voie s-o sărute, s-o îmbrăţişeze. Pe băieţi, i-a sărutat, pe rînd, profesoara, găsind pentru fiecare cîte o vorbă bună.

„Şi-acum urmează o surpriză !“ anunţă diriginta.

„încă una ?“ s-au auzit glasuri din bănci, în vreme ce zeci de perechi de ochi străluceau parcă şi mai intens de bucurie şi de curiozitate.

Dintr-un plic, profesoara răstoarnă şi resfiră pe catredă treizeci şi şase de bileţele, fiecare purtînd pe el cîte un număr. A invitat elevii să-şi aleagă cîte un bileţel. Operaţiunea s-a petrecut în cea mai mare grabă şi cu înfiorare. Toţi aşteptau acum să vadă ce mai urmează...

Profesoara a deschis al doilea dulap. S-a întors la catalog şi l-a deschis şi pe acesta. A început să rostească numele înscrise acolo,

în ordine alfabetică. Cel strigat era chemat în faţa dulapului şi invitat... să-şi caute, în „expoziţia" de jucării, pe care cu toţii o descoperiseră într-o adîncă mirare, pe aceea ce corespundea numărului de pe biletul tras...

Hazul era de nedescris !... Unii dintre băieţi au nimerit păpuşi şi, dimpotrivă, unor fete „norocul" le-a adus cîte o maşinuţă, un tractoraş, un avion... Cînd fiecare avea in mînă „jucăria Iui", profesoara a ordonat:

„Poftiţi, începeţi jocul !“...

In cîteva secunde, sala clasei a IX-a A, dintr-un mare liceu bucureştean, s-a transformat într-o încăpere de *grădiniţă,* cu „locatari" din cel mult „grupa mijlocie". Profesoara s-a amestecat, în chip firesc, printre beneficiarii jocului. Semnalul soneriei a găsit-o plimbîndu-se, împreună cu unul din băieţii clasei, în spatele unei maşinuţe teleghidate...

Ajunseseră în clasa a XH-a ! împliniseră, cu toţii, optsprezece ani. Peste cîteva săptămîni terminau liceul... Ii aşteptau examenul de bacalaureat, examenul de admitere în învăţămîntul superior, examenul vieţii !...

Era, din nou, 1 Iunie ! Şi-au adus cu ei jucăriile primite cu patru ani în urmă. Nerăbdători, începuseră jocul încă din recreaţia de dinaintea *orei* mult aşteptate...

Trecînd pe lîngă clasa lor, o profesoară de matematică i-a văzut. Nici n-a mai apucat să le facă vreo observaţie. A alergat către cancelarie şi, intrînd pe uşă ca o furtună, a strigat către diriginta „împricinaţilor[44] : „Dragă, elevii tăi au înnebunit ! Se joacă precum nişte copii : cu păpuşi, cu maşinuţe, cu... Du-te, dragă, şi potoleşte-i ! Se poate ? Elevi în clasa a XH-a ? Ditamai vlăjganii., cu maşinuţele pe jos ? !... Ne fac şcoala de rîs, dragă ! Noi sîntem liceu serios, nu ? !...“

Profesoara de engleză a zîmbit către înfuriata ei colegă, a luat catalogul celor de la -a XH-a şi-a pornit nerăbdătoare spre clasă : să se joace şi ea ! Măcar o oră !...

Zîmbesc şi eu privind-o cum, de data aceasta „învaţă" păpuşile *„să spună poezii“* /...

4

Intîmplarea pe care v-o povestesc acum s-a petrecut întocmai... Mi-a relatat-o chiar unul dintre eroi... Să-mi spuneţi, la sfîrşit, care dintre *personaje* mi-ar fi putut-o înfăţişa...

Dan, Alexandru şi Mihaela sînt cu ochii pe mine. Ruxandra „se plimbă[44] cu *Bella* de mînă. Ţine, neapărat, s-o înveţe „să meargă[44]. De-aceea ea nu ne bagă în seamă...

Aşadar, să-ncepem !

— Unchiule Geo !

— Poftim, Dănuţ !

— Dumneata şi cînd.... Dar, lasă, îţi spun la sfîrşit!
— Care va să ziqă, îmi pui şi tu „o problemă*[4]...
— Intr-un fel!... Acum te-ascultăm, însă...

Plîngea lîngă una dintre ferestrele culoarului lung şi proaspăt curăţit de femeia care trecuse cu cîrpa umedă peste sutele şi sutele de urme ale încălţărilor din picioarele mititele, ce tropotiseră vesele, de la un capăt la altul, în minutele recreaţiei terminate de curînd. N-a vrut să răspundă la nici o întrebare a femeii şi nici nu s-a învoit'să plece de lîngă fereastră. Astfel că fusese lăsat în pace... să plîngă mai departe. Cu bărbia sprijinită de pervaz (abia ajungea pînă la el), privea în curtea şcolii, strecurîndu-şi razele ochilor săi negri şi strălucitori printre mărgăritarele fierbinţi ce se năşteau dintr-un izvor parcă fără sfîr- şit, tremurau, sfioase, cîteva clipe pe streaşina genelor bogate şi lungi şi se rostogoleau apoi peste obrajii aprinşi.

Văzîndu-1, bărbatul înalt, puţin adus de spate, cu părul bogat şi aproape în întregime alb, s-a apropiat de el şi, punîndu-i mîna pe cap, l-a întrebat cu blîndeţe: „Ce e cu tine aici ? Ce s-a întîmplat ? De ce plîngi ?“

Băieţelul s-a întors şi-a început.să-l măsoare de jos în sus. Şi-a dus o mînuţă la ochi, s-a frecat bine, bine şi iarăşi s-a uitat la bărbatul înalt, cu părul bogat, în întregime alb.

„Eşti elev la şcoala noastră ?“

Copilul a aprobat cu un gest al capului...

„Şi, de ce nu eşti în clasă ? Ce-ai păţit ? Te-a bâtut cineva ?“

Un nou gest al capului, care s-a mişcat acum de la stînga la dreapta, voia să indice, probabil, faptul că micuţul şcolar nu fusese „bătut" de nimeni.

„Atunci de ce eşti necăjit ?“

Ochii negri şi strălucitori au scos la iveală, ca la comandă, un nou şirag de perle fierbinţi.

„Te rog să nu mai plîngi, altfel te las şi plec. Nu vrei să vorbim ca între doi bărbaţi ?“

Copilul îşi şterge din nou ochii, încercînd să se liniştească.

„Bravo ! Aşa ! Ei, acum să-mi spui cum te cheamă şi în ce clasă eşti“...

„Ionuţ !“ răspunse băieţelul, bătînd de două ori din aripile pleoapelor, prelungite cu gene bogate, mari şi întoarse. [1]

„Ionuţ şi mai cum ?“

„Ionuţ Popa!“

„îmi pare bine, Ionuţ Popa ! zise bătrînul, întinzîndu-i mîna. Numele meu este Dan Mărgărit. Şi, acum, fiindcă am făcut cunoştinţă, te rog să-mi spui în ce clasă eşti şi ce ţi s-a îmtîmplat, de erai aşa de supărat. Acum ţi-a trecut supărarea, da ?“

Băiatul negă printr-un semn al capului.

',Bine, chiar dacă nu ţi-a trecut supărarea, vreau să ştiu, totuşi, în ce clasă eşti, să aflu de ce eşti necăjit, ca să te ajut cumva. Vrei să te ajut ?“

De data aceasta mişcarea capului se face în sens de aprobare.

„Mă bucur că eşti de acord să te ajut. Răspunde-mi acum şi tu la întrebări !“...

„Nene, dar matale cine sînteţi ?“ întrebă copilul înainte de a răspunde...

Bărbatul înalt zîmbi — aşa cum văd că zîmbiţi şi voi —, se aplecă şi, luîndu-1 de sub braţe pe băieţel, îl aşeză cu fundul pe pervazul ferestrei :

„Eu sînd directorul şcolii, Ionuţ. Adică eu mă îngrijesc de voi, de copii, de tovarăşele care vă învaţă pe voi carte... Eu sînt «nenea directorul»'[1], mai adăugă el cu acelaşi zîmbet bun pe faţă.

„Nene directore, vreau acasă 1“ spuse băiatul, hotărîn- du-se să-şi dezvăluie „necazul".

„De ce, Ionuţ ? întrebă directorul mirat. Nu-ţi place la şcoală ?“

„Nu !“ afirmă copilul cu toată hotărîrea.

„Şi de aceea plîngeai ?“

' „Da !“

„De ce nu-ţi place ?“

„Nu-mi place !“ veni răspunsul o dată cu o nouă întunecare a feţei mici şi congestionate din cauza plînsului.

„Bine, am înţeles!“ spuse directorul, luînd copilul de pe fereastră, şi aşezîndu-1 jos, în picioare. Prinzîndu-1 apoi de mînă, porniră axnîndoi de-a lungul culoarului. Ajun- gînd în dreptul unei uşi, pe care scria : *Laborator de Ştiinţele Naturii,* scoase din buzunar o mînă de chei înşirate pe un inel de metal, alese una şi descuie. Pătrunse cu copilul înăuntru. Dînd cu ochii de un vultur impresionant, cu aripile mari, întinse în lături şi cu ciocul puternic, proiectat în faţă, băieţelul tresări şi se strînse lîngă director.

„Nu te speria, Ionuţ, spuse bărbatul, vulturul nu-ţi face nici un rău. E împăiat !“

In timpul acesta, opriţi amîndoi lîngă uşă, îl priveau. Copilul nu-şi lua ochii de la pasăre.

„Vezi ? Nu face nici o mişcare, nu te teme !“
„Uite, lîngă el, şi un porc !“ spuse băiatul.
„Da, e un porc mistreţ, un porc care trăieşte în pădure. Dar şi el este tot mort şi împăiat!“
„Şi o căprioară ! adăugă copilul, desprinzîndu-se de mîna directorului şi înaintînd sigur în încăpere. Vai, uite ce de păsărele !“ se mira el, alergînd prin faţa dulapurilor, după geamul cărora se aflau, într-adevăr, zeci do păsări împăiate.
„Iţi place, Ionuţ !“ îl întrebă directorul.
„Da !“ fu răspunsul sincer al copilului.
„Mă bucur !.,. Vino acum să-ţi mai arăt ceva !“...
Directorul dădu de-o parte o draperie şi îl invită pe băieţel într-o încăpere mai mică, în care se află, în afara unor vitrine şi dulapuri, şi un acvariu.
„Peştişori, peştişori ! strigă copilul, alergînd spre acvariu şi oprindu-se lîngă el. Ce de peştişori ! se miră el, ai cui sînt peştişorii ?“ întrebă Ionuţ, căutînd ochii bărbatului înalt şi cu părul alb.
„Ai mei!“
„Şi ce faceţi matale cu ei ?“
„îi dăruiesc copiilor din clasa întîi care iau numai note de zece şi care sînt foarte cuminţi !“
„Şi eu o să iau note numai de zece şi o să fiu foarte cuminte, *nene directore* /“
„Dar ce, tu eşti în clasa întîi ?“
„Sigur că da, nu ţi-am spus ?“
„Nu mi-ai spus !“
„Da, sînt în clasa întîi şi o să iau numai note de zece !“ mâi spuse copilul, în timp ce mîngîia sticla dincolo de care înotau, nepăsători, zecile de peştişori <;are de care mai frumos colorat.
„Bine 1 îmi pare bine. Ionuţ ! Acum hai să mergem în altă parte..."
Urcînd un etaj, directorul descuie o altă uşă, pe care o plăcuţă albastră, cu litere galbene, anunţa că acolo se află : *Camera pionierilor!*
Intrînd, copilul scoase un strigăt de mirare şi se repezi spre o tobă aşezată sub un raft în care străluceau mai multe trompete. Prinse în mîna dreaptă, unul dintre „beţe" şi începu să lovească.
„Ionuţ ! strigă directorul la eL 'Te rog să încetezi imediat ! Ţi-am dat eu voie să baţi în tobă ?“

Băiatul întoarse ochii miraţi spre cel care îl apostrofase. Inţetegînd că greşise, i se adresă cu un glas ce ar fi înmuiat orice inimă : „îmi daţi voie ?“

„Nu !“ veni, prompt, răspunsul.

„De ce ?“

„Fiindcă ceilalţi copii sînt la lecţii, iar tu i-ai deranja cu zgomotul pe care îl face toba“.

„Acestea ce sînt ?“ întrebă copilul, ară tind şirul instrumentelor galbene şi strălucitoare.

„Trompete ! Cîntă cu ele pionierii!“

„Vreau & cînt și eu !“

„Nu se poate ! Şi, fără să mai aştepte întrebarea «de ce», care ar fi fost neapărat pusă, motivă, mai departe : fiindcă nu ştii să cînţi !“

„Dar vreau să cînt !“ se rugă copilul.

„Dacă ai să fii cuminte şi ai să înveţi bine, am să-l rog pe tovarăşul care i-a învăţat pe ceilalţi copii să-ţi arate şi ţie cum se cîntă şi să te primească în echipa de trompetişti ai şcolii. Vrei ?“.

„Vreau ! Vreau ! spuse băieţelul, sărind într-un picior. Vai, ce de insigne frumoase !“ mai adăugă el cînd ajunse în faţa unei vitrine în care se afla, pe o catifea roşie, prinse mai multe zeci de insigne de diverse forme şi culori. (Era o pasiune a comandantului unităţii de pionieri din şcoală să colecţioneze insigne ale diferitelor organizaţii de copii din lume, insigne şi steguleţe, colecţie de care era de altfel foarte mîndru.)

„Cînd ai să fii pionier, spuse directorul, ai să primeşti şi tu o insignă şi o cravată roşie cu tricolor !“

„Vrea\i să fiu pionier, *nene directore !“* zise copilul, privind spre bărbatul înalt.

„O să fii ! îi răspunse acesta. Trebuie să mai treacă ceva timp pînă atunci. Acum de-abia ai venit la şcoală. Şi, mi-ai spus că nici nu-ţi place aici, că vrei să mergi acasă...**

Băieţelul şi-a plecat privirile, prinzînd, în acelaşi timp, cu mîna lui mică palma directorului şi strîngîndu-se, totodată, lîngă el. Mîna cealaltă a bărbatului a început să-l mîngîie pe cap...

„Pas, pas ! strigă copilul către director care alerga singur acum cu mingea către poarta improvizată în sala de sport. Pas, n-auzi !“ ţipa, mai departe, alergînd şi el pe
extrema cealaltă a sălii. In sfîrşit, primeşte mingea, © stopează, şi-o potriveşte pentru piciorul drept şi-apoi trage cu putere. „Gol, gol 1“ strigă băieţelul bucurîndu-se din toată fiinţa lui, în timp ce alerga spre director să-l îmbrăţişeze. Ajungînd lîngă acesta, întinde mîinile şi-l prinde pe după picioare. Indepărtîndu-se, după cîteva secunde, se uită spre ochii'lui şi-i spuse : „Ai văzut ce gol am băgat ? A fost imparabil !“

„Bravo, Ionuţ ! Golul a fost, într-adevăr, nemaipomenit ! Eşti un fotbalist grozav !“

„Aşa-i, *nene directore ? !* Ia staţi matale puţin în poartă să mai

trag eu o minge, să vedem, o apăraţi ?“
„Bine, stau ! Dar nu cred că o să mai bagi gol!“
„Şi dacă bag ce-mi daţi ?“
„Tu ce-ai vrea ?“
„O ciocolată !“
„Bine, dacă bagi gol, ai de la mine o ciocolată !" Băiatul ia mingea, p aşază la unsprezece metri de „poartă" (adică la distanţa măsurată cu cei unsprezece paşi ai lui) şi se pregăteşte să tragă. Tocmai atunci, pe uşa sălii 'de sport, pătrundfe secretara şcolii, care spune, cu mare mirare:
„Tovarăşe director, aid sînteţi ? V-am căutat prin toată şcoala. Veniţi repede că vă cheamă cineva la telefon."
„Să revină !“ răspunde directorul, în timp ce executa mişcările obişnuite ale unui portar care se pregăteşte să prindă o minge extrem de dificilă.
Stupefiată de răspuns, dar mai ales de imaginea directorului, secretara adaugă :
„Dar este Inspectoratul şcolar 1“
„Să revină, n-ai auzit ? Acum sînt ocupat. Joc fotbal!“ Ieşind, total nedumerită, secretara exclamă : „Doamne fereşte ! Aşa ceva,..“ Exprimarea gîndului se opreşte aici, de teama de a nu fi auzită, dar semnul de întrebare de pe faţă nu i se şterge decît cînd ajunge în birou şi cînd trebuie să răspundă la telefon că „tovarăşul director se află la o asistenţă şi vă roagă să-mi transmiteţi mie comunicarea, în cazul că este urgentă. Cînd iese de la oră, vă dăm noi un telefon !“...
„Nene directore, eşti gata ?“ întreabă Ionuţ, în timp ce-şi ia avînt pentru a trage cu piciorul în minge.
„Gata !“ se aude răspunsul „portarului".
Băiatul şutează cu toată puterea. Mingea porneşte în mare viteză, directorul face un gest, din care se înţelege că ar fi vrut să se arunce după ea s-o prindă, dar, între timp, se răzgîndeşte, întinde doar un picior, sperînd ca astfel să salveze situaţia, însă mingea trece „vijelios*', la cîţiva centimetri de pantoful improvizatului portar.
„Goool! Goool! strigă băiatul, sărind de bucurie. Am cîştigat, am cîştigat ciocolata !“...
Directorul rîde sincer, din toată inima, rîde pînă ce-i vin lacrimi în ochi, rămînînd, bineînţeles, dator cu o ciocolată. Cuvîntul e cuyînt !...
După „fotbal*[1], au vizitat, pe rînd, cîteva săli de clasă. Ionuţ abia atunci şi-a dat seama că mai mulţi copii din blocul lui, băieţi şi fetiţe, învaţă la această şcoală. S-a bucurat văzîndu-i şi s-a simţit tare mîndru pentru că el era de mînă cu „nenea directorul", în faţa căruia toţi copiii şi toate „tovarăşele “ se ridicau din bănci şi de pe

scaunele de la catedră şi spuneau în cor : „Bună-ziua !“

Cel mai mult şi mai mult, băiatului i-a plăcut, pînă la urmă, în sala în care un loc gol, într-o bancă, îl aştepta. Şi „tovarăşa" lui, îngrijorată de dispariţia copilului, era „cea mai frumoasă" din toate pe care Ionuţ le văzuse în şcoală...

„Deci însemnează că acum vrei să rămîi la şcoală, Ionuţ !“ spuse directorul.

„Da !“ răspunde copilul cu faţa toată numai zîmbet, în timp ce se aşază la locul lui, în bancă.

„Bine, mă bucur ! Şi să ştii că noi rămînem prieteni. Ori de cîte ori vrei să-mi spui ceva, poţi să treci pe la mine !“

„Dar unde staţi matale" ? întreabă copilul.

Mai mulţi colegi de-ai lui, care au sesizat greşeala din formularea întrebării, rîd de-a binelea. Alţii zîmbeşc numai. Zîmbeşte şi învăţătoarea. Directorul, pentru care o asemenea formulare nu mai era o noutate şi care nu socotise că atunci, adică în asemenea împrejurări, ar fi fost potrivit s-o corecteze, răspunde ca şi cînd nimic deosebit nu s-ar fi petrecut:

„O să-ţi arate tovarăşa învăţătoare ! Şi-acum, Ia revedere, Ionuţ ! La revedere, copii !“ adăugă directorul părăsind sala de clasă.

După vreo săptămînă, în biroul secretariatului întră un băieţaş care, după ce spune politicos „Bună-ziua“, întreabă cu toată seriozitatea : *„Nenea directorul* este acasă ?“

Auzind întrebarea, secretara rîde cu poftă. Şi, înainte de a apuca să spună ceva, uşa, care permitea intrarea în biroul directorului se deschide, în cadrul acesteia apă- rînd bărbatul înalt, puţin adus de spate, cu părul aproape în întregime alb.

„A, Ionuţ ! spuse directorul, bucurîndu-se sincer. Ce faci aici ?“

„Am venit..."

„Ai treabă cu mine, de ce-ai venit ? Ori ţi s-a întîm- plat iarăşi ceva ?“

„Eu am venit..."

„;Poftim, poftim în birou, Ionuţ ! spuse bărbatul înalt, luîndu-1 de mînă şi poftindu-1 în camera din care tocmai voia să iasă. Ia spune-mi ce mai faci ?“

„Bine !“

„Ei, acum îţi place la şcoală ?“

„Da !“

„Şi pe la mine de ce ai venit ?“

„Fiindcă mi-era dor de dumneavoastră !“ mărturiseşte sincer băiatul.

Vorbele copilului l-au emoţionat pe director, care caută, cu mîinile aproape tremurînd, într-un sertar, de unde scoate două ciocolate. I le întinde, spunînd :

„Ţi-aminteşti ? Eram dator !“

„Numai cu una !“

„Cealaltă este aşa pentru că sîntem prieteni şi pentru că... «mi-era dor de dumneavoastră» !“...

„Vă mulţumesc !“

„Şi eu îţi mulţumesc, Ionuţ, pentru că m-ai vizitat, mai spuse directorul, mîngîindu-1 pe băieţel. Te mai aştept pe la mine !“

„Am să mai vin, nene directore, am să mai vin !“ îl asigură băiatul, în timp ce iese, îneîntat, pe uşă, desfăcînd, cu nerăbdare, una dintre ciocolate şi umplindu-şi gura cu o bucată mare. „Am să mai vin... să mai jucăm fotbal !“ mai adăugă el, îndepărtîndu-se şi făcînd semn de bun rămas bărbatului înalt, care-1 petrecea din uşă cu ochii încălziţi de o sinceră şi adîncă emoţie... .

Ei, care este răspunsul la întrebare !

— Bineînţeles că directorul ţi-a povestit, că doar nu prichindelul de Ionuţ ! se aude glasul lui Alex.

— Nu e adevărat ! intervine Dan...

— Ce vorbeşti, mă, cum „nu e adevărat*' ? sare Alexandru.

— Da, nu e adevărat, nu i-a povestit directorul!

— Dar cine ? Sînt foarte curios să aflu ! adăugă Alex, cu ironie...

— Nimeni ! răspunde Dănuţ, privindu-mă insistent.

— Aşa-i, unchiule Geo ?... Directorul de-acolo eşti tot matale, numai că, în realitate, nu eşti atît de înalt, „aplecat de spate şi cu părul aproape în întregime alb“... Recunoşti ?

— Dacă răspunzi şi tu la o întrebare : după ce anume ţi-ai dat seama ?

— După mai multe ! Acum te-am învăţat!... Dan Măr- grăit — aşa parcă l-ai botezat — vorbeşte şi se poartă ca dumneata. Şi-apoi — mai e şi ciocolata !

— Ce e cu ciocolata ?

— Dumneata nu mi-ai adus niciodată o singură ciocolată... Ţi-aminteşti ? Mă lăsai să caut prin toate buzunarele... Şi eu mai găseam încă una şi încă una !...

— „Eşti mare", Dănuţ ! exclam, realmente entuziasmat. Vino...

— Mai ai vreo ciocolată prin buzunare ?!...

— Cine ştie ?!

— Nu mai ai !
— Pe ce te bazezi ?
— Nu te lasă pe matale inima să...
— Şi cu „problema", cum rămîne ?
— Păi, asta era... că şi atunci cînd povesteşti dospre *alţii...*

5

— Unchiule Geo, mă întreabă Mihaela, dumitale, în afară de floarea de liliac alb, ce alte flori îţi mai plac ?
— Garoafele !
— Ce-ai fi spus, ce-ai fi făcut, dacă, atunci cînd erai director de liceu, elevii şcolii ţi-ar fi dăruit... o *mie de garoafe ?*
— O mie de garoafe?!...
— Exact ! Cum ai auzit !...
— Mi-aş fi cumpărat alte.-., haine, ca să încap in de, de fericit !...
— Poţi să rîzi, dar să ştii că noi, elevii şcolii — vreau să zic, i-am dăruit directorului nostru... o *mie de garoafe,* într-o zi, cînd el a împlinit patruzeci şi cinci de ani! Ei, ce spui ?
— Foarte frumos din partea voastră ! E un gest nemai-pomenit !...

— Directorul este şi profesorul meu de matematică, un profesor foarte bun, exigent şi drept... Nu l-am sărbătorit niciodată pînă acum, fiindcă nici n-am ştiut care este ziua lui'de naştere... Pînă în primăvara aceasta, pe la mijlocul lunii mai...

Mă chemase la dînsul — ştii că eu sînt comandanta de pionieri pe şcoală. Trebuia discutăm ceva, în legătură cu problemele organizaţiei...

în timpul discuţiei, la un moment dat, a ieşit, pentru cîteva minute, din birou. îl solicitase cineva, un părinte, mi se pare... Aşteptîndu-1, mi-am aruncat ochii pe masa de lucru a dumnealui. Am zărit un memoriu de activitate şi am citit, fără să vreau, primele rînduri... Aşa am descoperit că a doua zi, 16 meii, împlinea patruzeci şi cinci de ani..

După ce-am terminat discuţia, m-am întors în clasă... Eram emoţionată... Mă gîndeam că ar trebui să facem ceva să-i mulţumim pentru toată strădania dînsului, să-i oferim ceva, aşa, ca să-şi amintească de noL

Colegul meu de bancă, Adrian — un băiat inteligent, talentat (scrie poezii) — m-a observat, bineînţeles... I-am spus despre ce era vorba, de ce mă frământam. Şi i-am cerut părerea.

„Păi, e simplu ! mi-a răspuns el. îi oferim... o garoafă!"

Am crezut că-şi bate joc de mine... în primele clipe chiar m-am supărat. „închipuieşte-ţi — i-am spus — ce-ar fi să apărem în faţa sărbătoritului şi să începem : „Tovarăşe director, vă rugăm să ne permiteţi ca astăzi, de ziua dumneavoastră de naștere, cînd împliniţi rotunda cifră de..."

„Nu e chiar atît de rotundă !“ a remarcat el, maliţios...

:..„Cînd împliniţi *nu atît de rotunda cifră* de patruzeci şi cinci de ani, să vă oferim... *o garoafă.:,* şi-atît!“

„Şi nu este de ajuns, Mihaela ?“ a întrebat el.

„Măi, 'Adriane ! m-am repezit eu, vrînd să-l pun la punct...

„Şi nu este de ajuns, stimată colegă, m-a întrebat, dacă fiecare elev al acestei şcoli ar oferi *directorului nostru,* al tuturora, cîte o garoafă ? Adică, în total, o *mie de garoafe ?!...* Parcă în jur de o mie de elevi are şcoala, nu ?“... în clipa aceea, parcă o lumină mi-a pătruns în suflet. „Extraordinar ! am exclamat. Excelentă idee, Adriane! Bravo ! Eşti grozav ! Bravo !... Tiii !.,. Fiecare copil — o garoafă ; fiecare copil cu cîte o garoafă... Iţi dai seama ce-o să fie ?!“ îl întrebam, din ce în ce mai entuziasmată.

A doua zi, imediat după ce a sunat pentru recreaţia mare, noi, cei de la a Vil-a. A, am părăsit sala de clasă, îndreptîndu-ne spre biroul directorului...

Am intrat numai eu și am întrebat-o pe secretară dacă profesorul nostru se află înăuntru. Era ! Şi încă singur După cîteva secunde, noi, cei treizeci şi nouă de băieţi şi de fete, de la a Vil-a A, am început să cîntăm, plini de emoţie, în faţa uşii sărbătoritului : „Mulţi ani, trăiască !“ A deschis aproape speriat. Ne aşezaserăm, între timp, într-un semicerc. L-am primit la mijloc, întinzînd, fiecare, către dînsul, dar *în acelaşi timp,* cîte o garoafă albă I întîi s-a făcut palid şi-au început să-i tremure buzele. Dar, apoi, în cîteva secunde, chipul pe care-1 priveam şi care ne era atît de cunoscut (ne păstorea, ca profesor, încă din clasa a V-a) şi-a recăpătat culorile obişnuite, ochii şi-au intensificat strălucirea, însă, pînă să apuce să scoată vreo vorbă, eu, care mă plasasem la mijlocul semicercului, am făcut un pas înainte, rostind cîteva vorbe de suflet pentru cinstirea dascălului şi a omului îndrăgit de o şcoală întreagă. Adunînd florile din mîinile noastre, directorul n-a putut spune decît : „Vâ mulţumesc, copiii !“

Priveliştea era cu adevărat răscolitoare. întregul culoar de la parter se afla „tapetat", de la un capăt, la altul, pe o parte şi pe cealaltă, cu trupuri de copii, începînd de la micuţii din clasa întîi, pînă la colegii noştri, din clasele a VlII-a. Din loc în loc, în faţa copiilor, puteau fi observaţi învăţătorii şi profesorii diriginţi ai claselor. La un semn al comandantului instructor de pionieri pe şcoală, toţi elevii au ridicat deasupra capetelor florile pe care le

aveau In mîini, intonînd aceeași vibrantă urare : „La mulţi ani!“

O imensă grădină de flori, de ochi şi de chipuri! Splendidă imagine ! Merită să te sf ărîmi o viaţă întreagă pentru a putea trăi o asemenea clipă ! Acestea cred că erau şi gîn- durile dascălului nostru, care începuse să treacă printre rînduri şi să culeagă stropii aceia de frumuseţe şi de suflet ce se revărsau peste fiinţa lui copleşită de emoţie.

Şcoala întreagă a rămas luminată, zile în şir, de „florile directorului", care s-au păstrat nu numai în biroul lui, al secretarelor, în cancelarie, ci şi în fiecare sală de clasă şi laborator.

Colectivele de elevi s-au întrecut între ele spre a ţine cît mai mult „în viaţă “ buchetele de garoafe ce le zîmbeau de pe catedrele sălilor în care învăţau. Zilnic, ei le împrospătau apa din vaze şi tăietura prin care îşi sorbeau hrana, le adăugau diverse „întăritoare" spre a le prelungi rezistenţa.

O mie de garoafe — o mie de inimi, înfiorîndu-şi simţirea pentru fiinţa unui dascăl, a unui *Om !*

/

6

Dan se luptă cu Alexandru. Il învaţă şi pe el judo. Grădina — „terenul" lor de desfăşurare — răsună de exclamaţiile specifice jocului.

Mihaela s-a retras însă în pridvorul casei şi cîntă la chitară. Este una din pasiunile ei...

O ascult !... Melodia mi se pare cunoscută...

— Mihaela, de unde ştii cîntecul acesta ?

— L-am învăţat astă-vară, în tabără, la Predeal. îl cînta un băiat mai mare. Cătălin se numea !... Un băiat frumos şi interesant ! Avea însă ceva..., n-aş putea să-ţi spun ce anume... Poate că era prea serios pentru vîrsta lui, chiar trist...

— Cătălin ai zis ?

— Da, Cătălin !

— Ştii şi cuvintele ? Versurile cîntecului — vreau să zic — le ştii ?

— Sigur că da : „Oameni ai lumii, fiţi înțelepți, / Voi, oameni mari..."

— Mulţumesc, mulţumesc, Mihaela !

— Dar, ce s-a-ntîmplat ?

— Cred că-1 cunosc pe băiat! Adică — l-am cunoscut! Sînt sigur că el este... L-am cunoscut într-o împrejurare mai deosebită...

... Trecuse de miezul nopţii. Ningea cumplit ! încă mai ningea... Maşina s-a oprit în faţa hotelului cel mare şi nou din

centrul oraşului. Nu ne venea să credem că ajunseserăm teferi, după douăsprezece ore de mers, printr-un viscol cum rar îmi fusese dat să mai văd.

La restaurantul de la parterul hotelului nu ne mai aştepta nimeni! De altfel, nici unuia nu-i ardea de mîncare. Aşadar, ne-am luat în primire camerele şi, copleşiţi de oboseala acumulată şi de efectele spaimelor prin care tre- cuserăm, ne-am grăbit către paturile ce ne aşteptau.

Cînd ne-am trezit, a doua zi, obrazul alb al oraşului se răsfăţa sub mîngîierile razelor strălucitoare, dar îngheţate şi ele parcă, ale soarelui ce se înălţa triumfător pe bolta albastră.

în sala unui mare complex sportiv din oraş, am cunoscut concurenţii — echipe de pionieri şi de şoimi ai patriei, reprezentînd două judeţe ale ţării : unul din centrul Transilvaniei, celălalt, de-aici, din apropiere de apa Jiului. Cu toţii erau pătrunşi de o idee foarte importantă : fiecare echipă reprezenta un întreg judeţ, de comportarea fiecărui copil depindeau succesul sau, dimpotrivă, insuccesul unei colectivităţi cu al cărei prestigiu nimeni nu avea voie să se joace.

Astfel că, atunci cînd concursul a început şi, o dată cu el, înregistrarea pe peliculă, în vederea retransmiterii pentru marele public, prin televiziune, copiii, îmbrăcaţi şi struniţi, în acelaşi timp, de dascălii lor, au intrat în scenă curajoşi şi luminoşi, animaţi de dorinţa de a pune în valoare acumulările dintr-o perioadă de intensă pregătire, precum şi aptitudinile şi talentele lor ce urmau să se concretizeze în diferite domenii : sport, artă plastică, muzică, montaj literar-muzical etc.

Probele se succedau într-o mare tensiune. Spectatorii din sală, susţinători ai celor două echipe, electrizau parcă întreaga atmosferă cu strigătele de încurajare şi aplauzele lor. Membrii juriului, din rîndul cărora făceam parte, în- cîntaţi de performanţele copiilor, acordau, în unanimitate, punctaj maxim fiecărei probe consumate. In aceste condiţii, echipele se aflau la egalitate în faţa ultimelor două secvenţe : probele sportive şi spectacolele grupurilor de pionieri.

Copţii din judeţul transilvănean sînt primii care continuă întrecerea. Evoluţia lor este fără reproş şi ei primesc şi la sport întregul punctaj. La aceste probe, oltenii nu au nici un fel de emoţie. Fiecare membru al grupului de sportivi este foarte bine pregătit, iar Cătălin, băiatul acela înalt, suplu, cu părul blond şi ochi albaştri este un adevărat talent. La repetiţii el cucerise întreaga sală.

După evoluţia — corectă — a coechipierilor săi, a intrat în „scenă“ Cătălin, Sala, toată, în picidare, cu excepţia membrilor juriului, îi urmăreşte mişcările executate cu cea mai mare precizie şi cu eleganţă. După fiecare secvenţă a probei, se aud ropote de

aplauze ce izbucnesc din partea ambelor tabere de susţinători. Cătălin înaintează cu zîmbetul pe buze spre un final ce nu putea să fie decît încununat de o mare victorie. Aşa credeau toţi cei ce-] urmăreau, ‚aşa simţea şi băiatul, cînd, o mică alunecare îl dezechilibrează parţial, mişcareâ următoare nu mai îndeplineşte corectitudinea necesară şi, în ciuda timpului obţinut, apreciat ca un adevărat record, băiatul a trebuit să fie penalizat cu două puncte, potrivit regulamentului de concurs. Un oftat de dezamăgire generală (ca expresie a sincerităţii şi spiritului de dreptate ce caracterizează pe toţi copiii) a urmat anunţării rezultatului

Cătălin este năucit, nu-i vine să creadă. Cînd s-a convins că, totuşi, acesta este adevărul, că echipa lui, datorită greşelii pe care el, „cel mai bun“, o făcuse, a pierdut două puncte, a simţit o sfîrşeală în stomac, ochii i s-au împăienjenit, parcă nu mai vedea, totul a început să se învîrtească în jurul lui, el însuşi se învîrtea cu sala o dată, repede, tot mai repede...

S-a trezit, după cîteva minute, întins pe o canapea, înconjurat de profesori şi de colegii lui. Obrajii îi sînt umezi de lacrimile ce i se strecuraseră de sub pleoape. Cătălin deschide ochii şi, după cîteva clipe, îşi aduce aminte de ceea ce se întîmplase. Chipul i se întunecă, iar buzele, care ar dori să rostească ceva, nu izbutesc să scoată decît un murmur din care nu se distinge nimic. Toţi cei din jur încearcă să-l liniştească şi să-l încurajeze.

In sală se aud noi ropote de aplauze. Echipa adversă obţinuse punctajul maxim şi la ultima probă — spectacolul grupului de pionieri. Deci, totul era pierdut! „Chiar dacă şi noi vom obţine la fel, va fi zadarnic", spune cineva dintre copii. „Şi cum să ne desfăşurăm spectacolul fără Cătălin ? adaugă altcineva. El era sufletul întregii formaţii, recita, cînta..."

„Dar cine spune că trebuie să intraţi în scenă fără Cătălin?! se aude glasul unui profesor. Ce zici, băiete?" se adresează el celui ce se ridicase deja de pe canapea.

„Daţi-mi, vă rog, chitara !“ se auzi vocea hotărîtă a adolescentului...

Masa juriului se află în linia primului rînd de scaune din sală, în apropierea scenei. Privesc şi parcă nu pot să cred că ceea ce văd poate fi adevărat. Copiii aceştia pe care-i am sub ochi, unii dintre ei, recită în timp ce lacrimile le curg pe obraji; cîntă, şi vocile lor sînt cristaline, pure, emoţionante, iar lacrimile se strecoară în voie, umezind petalele de piersică învăpăiată ale obrajilor ; dansează — dans elegant, frumos —* ori joacă în ritmul îndrăcit al „Căluşarilor", dăruind, în acelaşi timp, sălii zîmbete calde şi sincere, peste care se rosogolesc, din cînd în cînd, aceleaşi bobiţe de rouă fierbinte. în mijlocul scenei, un copilaş de nici şase ani, în centrul echipei „Căluşarilor", uimeşte pe toţi spectatorii prin

rapiditatea şi corectitudinea cu care interpretează complicatele mişcări sau „figuri" ale celebrului joc. Ii urmăresc faţa mică, îmbujorată de efort. Poartă-pe ea expresia încordării, a hotărîrii de a arăta tot ce ştie să facă, de a demonstra. Jocul lui, ca şi al tovarăşilor săi de echipă, dezlănţuie în sală o adevărată furtună de aplauze.

Cînd larma se potoleşte, din mijlocul întregii formaţii, unde recitase pînă atunci, în momentele cheie ale spectacolului, versuri al căror duh înălţase sufletele tuturor ascultătorilor, se desprinde băiatul cu părul blond şi ochii albaştri, care înaintează în ritm de cîntec născut pe strunele chitarei ce-o poartă la piept. Cătălin priveşte peste sală, dincolo de ziduri, departe ; faţa lui albă, scăldată parcă în raze de lună, este o oglindă a sufletului vorbelor ce le rosteşte, urcînd şi coborînd pe treptele unor răscolitoare acorduri. In cîntecul său (şi muzica şi textul îi aparţin) băiatul acesta .de nici paisprezece ani se adresează, într-un mod

simplu, dar nu mai puţin patetic, lumii întregi, „oamenilor maturi" ai acestei lumi pe care-i roagă să nu ucidă copiii ! Un vers laitmotiv : „Oameni ai lumii, fiţi înţelepţi![11] cu varianta „Voi, oameni mari, fiţi înţelepţi !“ cumulează parcă întregul dramatism al melodiei, al vocii şi al semnificaţiilor întregului cîntec. Scena tace și sala de asemenea. Cătălin cîntă singur, acompaniindu-se cu ajutorul chitarei pe care-o strînge la piept, cîntă pierdut, trecînd cu privirile peste sutele de capete, căutînd departe, dincolo de ziduri, spre lumea cea largă, în care „tremură, încordat la cotele maxime, destinul planetei Pămînt !“...

La festivitatea de închidere a concursului, pe scena, care acum îi cuprindea pe toţi copiii ce evoluaseră în cadrul emisiunii, nu se aflau decît învingători ! Doar pe tabela de înregistrare a rezultatelor, unul dintre judeţe avea două puncte în minus.

După schimbul de daruri dintre cele două echipe, Mirela, fata care conducea grupul copiilor din judeţul transilvan, şopti băiatului cu părul blond şi ochi albaştri: „Iţi mulţumesc, Cătăline, pentru cîntecul tău ! Dincolo de întrecere şi punctaj, el ne reprezintă pe toţi. Întorcîndu-mă, cine ştie cît timp de-aici înainte, cu gîndul și cu sufletul, la cele trăite în ziua aceasta, îmi voi aduce aminte, sînt sigură, mai ales de un cîntec... ca şi de acela ce l-a adus pe lume...“.

— Și, uite că nu numai Mirela îşi aduce aminte de cîntecul lui Cătălin, ci şi Mihaela...

— Şi, bineînţeles, unchiul Geo, care, în clipele hotă- rîtoare ale impunerii cîntecului, a fost de faţă !...

7

Concursul a luat sfîrşit !... După ce mîna dreaptă îi fusese ridicată de arbitru, în semn că *el* este *învingătorul,* Dan, cu zîmbetul acela angelic pe chip — poate că s-ar potrivi mai bine dacă aş spune *pe suflet* — se pleacă în faţa publicului, care-l aplaudă frenetic...

— Nu te-a mai durut mîna ? îl întreb cînd reuşesc să ajung în preajma lui.

— Ba, da ! îmi răspunde. Şi cred că aşa o să mă doară toată viaţa ! adaugă cu oarecare tristeţe în glas... Dar, de data aceasta, sînt dublu *cîştigător,* unchiule Geo...

— Cum adică ?

— Păi, am învins nu numai mîna — cum sper s-o înving şi de-aici înainte, mereu — ci şi pe Mihai ! Şi pe el sper „să-l mai bat !“... Ca şi pe alţii !...

Meditez, uitîndu-mă la acest copil, la versurile, cu zguduitoare semnificaţie, ale lui Nicolae Labiş :

„Viaţa ni se cheamă-n încleştarea
Supremei bătălii, pe cîmp deschis,
Şi-aşa ea ni-i revoltător de scurtă,
Ca s-o mai dăm pe lene şi plictis !...“

„Chiar aşa-i ! îmi spun : drumul vieţii şi-o sută de ani dacă ar măsura, rămîne, totuşi, revoltător de scurt, în raport de cîte are şi-şi propune omul să facă !...“

S F Î R Ş I T